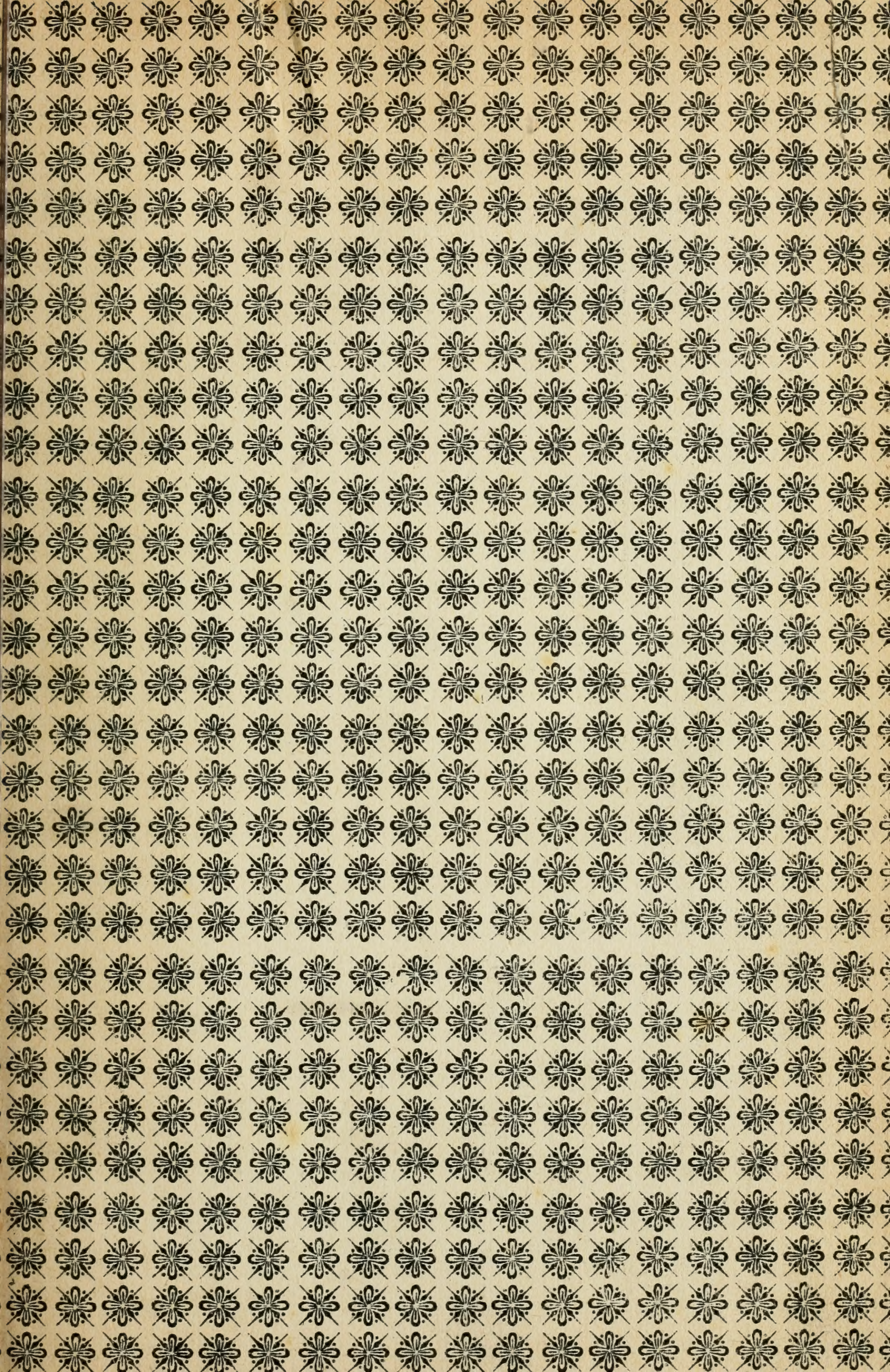

3 1761 07356071 6

JEDNÁNÍ SNĚMŮ MORAVSKÝCH

V LETECH 1835—1848,

S DODATKEM

AKT KORUNOVAČNÍCH Z LET 1791, 1792, 1836.

Z PROTOKOLŮV A JINÝCH AKT SNĚMOVNÍCH

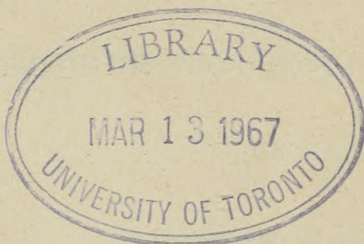
SESTAVIL

RUDOLF DVOŘÁK.

[díl 2]

V BRNĚ 1906.

TISKEM MOR. AKCIOVÉ KNIHTISKÁRNY. — NÁKLADEM „MATICE MORAVSKÉ“.

LIBRARY
MAR 13 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

Předmluva.

Zásady, jimiž jsem se řídil při I. díle „Sněmů“, zůstaly mi i zde vodítkem. I v této knize jsou hlavním obsahem protokoly sněmovní. Z Akt korunovačních, které jsou v archivě zemském uloženy ve dvou obsáhlých fascikulích, pro obmezenost místa vybral jsem jen kusy nejdůležitější. Šlo mi především o to, aby z nich vysvitl postup jednání stavů moravských, jakým způsobem se mají účastniti korunovace české za císařův a králův Leopolda II., Františka II. a Ferdinanda V.

Pp. prof. Fr. Rypáčkovi a dru. Frant. Šujanovi opětně děkuji, že se podjali namahavé práce přečísti rukopis a opraviti jej po stránce stilistické.

V Brně, v červnu 1906.

Rudolf Dvořák.

Z akt sněmovních 1835—1848.

1.

Protokol sněmovní schůze z 16. října 1835 za předsednictví Aloisa hraběte Ugarte.

Postulata čtena a přijata s obvyklým dodatkem.[1])

Prelát kláštera sv. Tomáše Cyril Napp zvolen na dalších 6 let do zemského výboru za stav duchovenský.

Brněnské kapitule na pořízení nákladu na smuteční slavnosti za příčinou úmrtí císaře Františka I. povolen stavovský příspěvek 200 zl., jako bylo již za Marie Terezie, Josefa II. a Leopolda II. Poukázáno však na to, aby stavům při takových slavnostech bylo vždy určité místo v lavicích vyhrazeno.

2. Direktorovi stavovské akademie v Olomouci, Vincenci hr. Vettrovi, jehož úřad jest jen čestný a bezplatný, na pořizování kancelářských vydání po návrhu zemského výboru povolen roční příspěvek 200 zl. konv. měny a předloží se nejvyššímu schválení.

3. Povolen příspěvek na umístění krajských úřadů 643 zl. 20 kr. konvenční měny a 10.911 zl. $31^4/_8$ kr. vídeňské měny.

4. Mužskému dobročinnému spolku brněnskému na r. 1836 pro stoupající drahotu povoleno k dosavadním 2000 zl. dalších 500 zl. a předloží se nejvyššímu schválení.

5. J. V. poznamenalo kabinetním listem z 18. května 1835, že konání postulátních sněmů na Moravě v říjnu jakožto příliš pozdní má v zápětí, že vypisování daně za nejbližší správní rok, počínající 1. listopadem, musí se obyčejně zahajovati již před sněmem, i táže se, zda by se tyto sněmy nemohly dříve konati.

---

[1]) Srv. Sněmů mor. díl I., str. 201 násl.

Zemský výbor navrhl konání sněmů v měsíci květnu každého roku, a to z důvodů:

a) že berní částka za listopad jakožto první měsíc nového roku správního musí býti odvedena již v měsíci říjnu napřed zemským výběrčím úřadům, tedy

b) vybírání se strany berních výběrčí má se díti již v měsíci září;

c) jest také vymíněno, že operáty o vybírání berní mají do měsíce září vycházeti hotové, konečně

d) na spracování těchto operátův a na dodávání jich všemi úřady až po úřady berní výběrčí dle výpočtu účtárny jest potřebí asi 3 měsícův a 10 dní.

S tímto míněním souhlasili stavové úplně a zmocnili zemský výbor, aby jejich jménem ustanovil druhou polovici měsíce května, poněvadž v první polovici se scházejí spolky na chov ovcí, koná se valná hromada hospodářské společnosti i jiné hospodářské porady.

6. Smrtí Františka Xav. Dreschra uprázdněné místo stavovského dvorského agenta ve Vídni obsazeno novou volbou Josefa Sonnleithnera, c. k. dolnorakouského vládního rady a dvorního agenta.

7. Expeditorovi „Brünner Ständ. Zeitung" Leopoldu Siedlerovi povolen na návrh a přímluvu zemského výboru osobní přídavek ročních 100 zl. konvenční mince, a předloží se na nejvyšší schválení; stavovskému koncipistovi Ignáci Mühlbeckovi remunerace za správní rok 1835 o 200 zl. z rozpočtené summy 500 zl.

8. Císař František I. ustanovil, že brněnské bašty a koliště mají býti zbaveny předmětů tam nepatřících a věnovány společenské zábavě jakožto veřejné procházky. Avšak nezbytný a značný náklad na to zavdal podnět, že vydáno bylo provolání ke všem obyvatelům Moravy a Slezska, aby naň přispělo dobrovolnými dary, a tudy také stavové vyzváni moravsko-slezským zemským presidiem, zdali by na sady k okrášlení Brna nechtěli povoliti peněžitý příspěvek navždy, pak na zachovávání roční paušální obnos z domestikálního fondu.

V návrhu zemského výboru uvedeny především všechny ohledy, na které již presidium zemské upozornilo, že totiž stavové povždy při zakládání veřejných, společenské zábavě věnovaných

míst, zejména při Františkově a dílem i při Lužánkách, pomáhali velkomyslně a zabezpečili další trvání těchto podniků, mimo to pak že se naskytuje příležitost, vyplniti přání zesnulého, vřele milovaného panovníka.

Podle toho stavové se usnesli,

a) na okrašlovací práce jednou provždy s výminkou nejvyššího schválení povoliti příspěvek 3000 zl. konvenční mince,

b) co však se týče ročního paušálu na zachování těchto sadů, stavové míní, poněvadž příjem domestikálního fondu až do konečného nejvyššího zabezpečení náhrady za úbytek obou důchodů daně nápojové jest stále ještě skrovný, tedy není záruky, že i pro budoucnost vybude vždy příspěvek k tomuto šlechetnému účelu, — že ještě není na čase, bráti na sebe trvalý závazek a že prozatím by bylo nejlépe, kdyby tato žádost byla rok co rok obnovována. Poněvadž ostatně stavové jsou přesvědčeni, že domestikální fond ve svých příjmech nepoklesne tak, aby musil tuto podporu odmítnouti, uznali — aby nemuseli rok co rok u J. V. žádati za propuštění nějakého příspěvku — že by bylo vhodno, vyžádati si od J. V. zmocnění (jako jest tomu u dobročinného mužského spolku brněnského) na udržování těchto okrašlovacích sadů roční paušální částku, která by nepřesahovala 1000 zl. konvenční mince, s výminkou, že domestikální fond beze škody stavovského hospodářství a všech jemu příslušných systemisovaných závazků, bude tento výdaj moci hraditi.

9. Po smrti nejvyššího zemského písaře Volfganga rytíře Mannera jmenován druhým c. k. sněmovním komisařem přísedící zemského výboru Jan rytíř Welzenstein a bylo mu za tyto funkce za dvě leta povoleno z kamerálního fondu 765 zl. 16 kr. konvenční mince. Poněvadž však rytíř Welzenstein po ten čas zastával místo nejvyššího písaře zemského, tedy požádal za interkalare z domestikálního fondu o 918 zl. 20 kr. konvenční mince. Avšak c. k. dvorská kancelář žádala od něho přiznání:

a) zdali a jaké výlohy měl ze zastupování nejvyššího zemského písaře?

b) jaký výtěžek poskytovaly mu obvyklé knížečky sněmovní?

c) zdali tímto výtěžkem nebyl odškodněn za výlohy při zastupování nejvyššího písaře zemského?

Žadatel dokázal ad a) že požitek z domestikálního fondu byl nejvyššímu písaři zemskému vyplácen, bez ohledu na výdaje s tím spojené, že tedy takové podrobné vykazování jeho se týkati nemůže;

ad b) že výtěžek z knížeček sněmovních jest nahodilý a že celkovou summu jeho nemůže určiti;

ad c) že může pouze udati, že jeho funkce jako nejvyššího písaře zemského byly spojeny s výdaji a že něco přijal ze knížečky sněmovní.

Poněvadž však nejvyšší úřad tímto povrchním udáním se nespokojil a naléhal na podrobné vytčení hořejších dotazníků, jehož Welzenstein nemohl podati, podal tento prosbu sněmu, aby mu stavové pomohli k dosažení tohoto interkalare 918 zl. 20 kr.

I bylo u J. V. řádnou cestou zakročeno, že tento požitek pro nejvyššího písaře zemského jest vydání rozpočtené a rok co rok se vracející a že by stavů nebylo důstojno, těžiti z nahodilé okolnosti, že žadatel nemůže přesně podati žádaných dokladů.

10. Ve sněmovní schůzi z 16. října 1833 stavové prohlásili, že chtějí na udržování brněnských Lužánek platiti pouze onen roční příspěvek 300 zl., ku kterému se usnesením z 24. září 1806 zavázali. Na to ohlášeno jim nejvyšším rozhodnutím J. V. z 4. června t. r.: „Jest mou vůlí, aby brněnské Lužánky i na dále dle nařízení zesnulého císaře Josefa II. a dle pozdějšího rozhodnutí, zachovány byly jako zábavné místo pro tamější obecenstvo na veřejný náklad, šetrně sice, ale beze škody účelu. Má tedy zůstati při někdejším rozvržení udržovacího nákladu $^5/_8$ na kamerále a $^3/_8$ na moravský stavovský fond domestikální, i má se v dorozumění s dvorní komorou učiniti náležité opatření, že po důkladném prozkoumání rubrik výdajných i příjmových má býti určen potřebný náklad na zachovávání Lužánek, zaznamenán nejpřiměřenější způsob hospodaření a zároveň ustanoveno, komu pro budoucnost má zde býti svěřen dozor.

Vzhledem k budoucímu udržování a správě brněnských Lužánek, jež má nastati počátkem vojenského roku 1836, bylo královskému guberniu nařízeno, aby společnou komisí, do níž by se přibrali stavové, komorní správa, policejní ředitelství, brněnský magistrát a provinciální státní účtárna, jak v příčině potřebného

ročního nákladu, tak i způsobu hospodaření, dozoru atd. byl předložen výsledek zvláštním dobrozdáním.

Přísedícímu zemského výboru, hraběti Františku Troyerovi, jmenovanému stavovským komisařem, dána byla instrukce, aby podal se strany stavů návrh ku převzetí Lužánek, poněvadž to jednak jeví se přiměřeným stavovskému důstojenství a oni bez toho již podobný ústav, totiž Františkov, spravují, jednak přistupuje také důležitá okolnost, že na Františkově již jest zahradník, jehož by se částečně v Lužánkách mohlo použiti, a tedy běží pouze o pomocníka, jehož plat jest uhrazen úroky z jistiny 3250 zl. vídeňské měny, věnované kdysi od nejvyššího kancléře hraběte Antonína Bedřicha Mitrovského.

Proto navrhl zemský výbor, aby vzhledem k podmínkám, za kterých stavové by byli ochotni převzíti správu Lužánek stavovský komisař hrabě Troyer ve společné komisi podal toto prohlášení: „Poněvadž stavové a jejich orgán, zemský výbor, v osobě J. E. pana zemského hejtmana ctí také náčelníka c. k. zemského úřadu, tedy také vrchní vedení záležitostí vyplývajících pro zemský výbor ze správy Lužánek má od něho jako zemského hejtmana vycházeti a ředitel, který by svým časem, po převzetí schváleném od J. V., měl býti ze stavů jmenován, může v této vlastnosti pouze chefovi stavovské korporace býti podřízen, bez poškození dozorčího práva, příslušícího královskému guberniu."

Tento návrh byl od stavů jednosvorně přijat a dle toho bylo potřebné zařízeno.

11. Dekretem dvorské kanceláře z 24. září 1827 vyzván zemský výbor, aby se vyjádřil, zdali moravští stavové jsou ochotni, 6 moravským stavovským výběrčím a 6 kontrolorům vzhledem k vážným okolnostem povoliti zvýšení platu z fondu domestikálního. Tato ochota byla vyslovena v sezení ze dne 19. října 1830,

a) poněvadž se práce od roku 1808, kdy byl status upraven, více než zdvojnásobily,

b) jest větší manipulace s penězi a jsou rozličné valuty, kde snadno docházejí padělané listy výměnné a anticipační, čímž roste nebezpečí a zodpovědnost,

c) ztratili remuneraci z fondu daně nápojové a za vybírání daně třídní a osobní, čímž příjem jejich značně jest obmezen.

Poněvadž tedy komorní erár, který těmto úředníkům krajské pokladny značné rozmnožení prací a zodpovědnosti uvalil, mimo očekávání zamítl jejich prosbu za zvýšení platu, stavové jsou ochotni z domestikálního fondu vypláceti výběrčím po 200 zl. konvenční mince a kontrolorům po 100 zl. jakožto přídavek roční, ale s výminkou, že toto zvýšení má teprve tehda nabýti platnosti, až stavům trvale bude zabezpečena náhrada za úbytek příjmů z obou daní nápojových.

Poněvadž však zemský výbor na to poukázal, že žadatelé již po 4 léta marně usilují o toto zlepšení, dále že domestikální fond může hraditi ono zvýšení 1200 zl. pro výběrčí a 600 zl. pro kontrolory, beze škody ostatních upravených závazků, byl zemský výbor zmocněn převzíti ihned tento výdaj s výminkou nejvyššího schválení.

12. Již císařovna Marie Terezie poukázala na potřebu, aby poddaní byli sproštěni těžkého břemene ubytování vojska zřizováním kasáren a založila v tomto úmyslu fond pro důstojnické byty a kasárny (pod společným názvem zemského ubytovacího fondu — Landesbequartierungsfond), k němuž všechna města i městečka i s předměstími měla vyšetřeným podílem přispívati a jehož účelem bylo zakupovati kasárny a obcím neb soukromníkům, kteří již vojenské kasárny neb jiné podobné budovy[1]) vystavěli, přiměřený roční úrok vypláceti, budovy v dobrém stavu udržovati a vůbec všech přebytkův a úspor užívati ku zřizování kasáren pro pěchotu a jízdu, aby netoliko města a městečka, nýbrž i venkov měl v tomto dobrodiní účastenství.

Císař (dle dvorského dekretu z 21. ledna 1825) nejvyšším rozhodnutím zrušil zmíněné příspěvky na vojenské ubytování a nařídil, aby od vojenského roku 1826 náklad na to hrazen byl z vojenského eráru.

Jmění tohoto zemského ubytovacího fondu činí ve slosovacích starých obligacích, v jistinách aktivních:

a) fond pro ubytování důstojníků	191.540 zl.
b) fond kasárenský	143.015 zl.
úhrnem . .	334.555 zl.
c) nevybrané úroky od roku 1829 do konce října 1835	40.872 zl.

[1]) Nazvané ve zprávě této „Quasikasernen“. Pozn. vyd.

d) na hotovosti . . . . 2.471 zl.

Ačkoliv o konečném užití tohoto fondu nejvyšší rozhodnutí teprve se očekává, přece dekretem dvorské kanceláře z 12. května 1834 došlo zemského výboru nařízení, aby všechny tyto jistiny a hotovosti odevzdal brněnské provinciální komorní pokladně. Zemský výbor se domníval, že jest mu napřed vyžádati si mínění stavův a jim celý stav věcí uvésti na vědomost.

I bylo především listinně dokázáno, že, je-li řeč o restituci úspor, tuto spíše mohou oni reklamovati, kteří příspěvkem jsou povinni, ježto ani komorní ani vojenský erár nemůže na ně míti platného právního nároku. Dále bylo od roku 1819, kdy příjmy zemského ubytovacího fondu již nestačily a nezbývalo než jeho aktivní obligace prodávati, vzato z tak zvaného „Schlafkreutzerfondu“ . . . . 126.487 zl. $3^1/_2$ kr. vídeňské mince, z čehož úroky . . . . 86.236 zl. $23^1/_4$ kr. vídeňské mince,

dohromady . . . . . 212.723 zl. $26^3/_4$ kr., což jest nepopíratelným požadavkem „Schlafkreutzerfondu“. Měla by se tedy zbývající částka 121.831 zl. $33^1/_4$ kr. rozděliti městům a městečkům, jež kdysi příspěvkem byly povinny, což však není radno, poněvadž dle rozpočtu připadlo by na hlavní město Brno jakožto největší a nejznačnější jen 6560 zl. 3 kr. a na ostatní jen zcela nepatrné summy, čímž by toto značné jmění bylo úplně roztříštěno a jednotlivému poplatníku by se pranic nepomohlo, nehledě k okolnosti, že pro časté změny majetku by se dostalo do cizích rukou.

I lze spíše tímto majetkem dosáhnouti cíle mnohem ušlechtilejšího, který by měl pro zemi dalekosáhlé následky.

Jak již podotčeno, jsou přebytky určeny na nakupování a zřizování kasáren pro pěchotu i jízdu. Ve větších městech jest již mnohostranně o ubytování pěchoty v kasárnách postaráno, ale k úlevě rolníkově ještě se nic nestalo na prospěch kasáren jizdeckých. V tom záleží nejhorší tíseň, ježto majetkové síly rolníků vždy dodatečným ubytováním se vyčerpávají a celé obce téměř na mizinu se uvádějí, při čemž jest ten nepoměr, že jednotlivé osady tomuto břemenu téměř podléhají a tímto závazkem pravá cena jejich majetku značně se snižuje, kdežto obce sousední jsou od něho osvobozeny. Také nelze v oddělení jízdy, rozloženém porůznu v několika obcích zachovati vojenskou kázeň a pořádek tou měrou, jako v kasárně.

Také dlužno uvážiti, že lze ihned volně naložiti s úroky, do konce října 1835 nevybranými, v summě . . 40.872 zl. v. m. a s hotovostí pokladní v summě . . . . 2.471 vl. v. m. a také jistiny zemského fondu ubytovacího, budou-li jednou všechny slosovány, poskytnou ročních úroků . . 13.624 zl. k. m.

I prosí stavové, aby J. V. svolilo,

I. aby jistiny tohoto zemského ubytovacího fondu i s úroky a se zbytkem pokladní hotovosti byly ponechány stavům jakožto stálý fond se závazkem, že z něho ponenáhlu zřídí pro jízdné pluky, na Moravě ustanovené, v určitých ubytovacích okresích potřebné kasárny a tyto v dobrém stavu budou udržovati.

II. aby další podmínky tohoto zřízení byly společnou komisí projednány od moravsko-slezského gubernia, c. k. generálního velitelství a od stavův.

13. O koupi neb stavbě stavovského domu zemského v Brně. Již dávno se pociťuje, jak obmezeně jsou umístěny stavovské úřady v c. k. domě dikasteriálním. Avšak od převzetí provisoria daně pozemkové, jímž se práce tak velice rozmnožily a pro které zvláště u zemské účtárny četnějšího úřednictva jest potřebí, stupňovala se nesnáz do té míry, že nyní místnosti naprosto nepostačují potřebě služební. Zemský výbor uznal za nutné tento stav věcí přednésti stavům. Stavové nemají ani ohněvzdorného archivu, nejdůležitější, ano nenahraditelná akta jsou z nouze umístěna ve vlhkých sklepích, kdež patrně ztyří a a za krátko budou neupotřebitelnými; stavovská registratura může sotva pojati běžná akta, u zemské hlavní pokladny není spojení s likvidaturou, kterého je přece tak nutně potřebí, u zemské účtárny pak není ani již dosti místa, aby jen stoly pracujících osob byly umístěny. Pro konceptní úřednictvo není kanceláře, a pro přísedící výboru není již nejmenšího místečka, kde by nahlíželi v předběžná akta anebo mezi sebou o potřebné se dorozumívali; konečně od převzetí provisoria daně pozemkové nastala potřeba, na úkor pravidelného úředního jednání, najati v domě soukromém, od úřadu velmi vzdáleném, místnosti pro obsáhlá akta, kde není ani jistoty proti nebezpečí ohně a všeliká přehlídka jest úplně nemožnou.

Poněvadž stavové mají v Brně zemský dům zcela vlastním nákladem vystavěný, který roku 1784 z nařízení císaře Josefa II.

přenechán byl k zatímnému užívání vojenské oekonomické komisi, navrhl zemský výbor:

a) poněvadž státní správa tohoto domu, jehož k jiným účelům potřebuje, tak honem nevydá, budiž stavům za ztrátu tohoto požitku z komorního eráru vyplácena roční úroková náhrada, za kterou by pak si mohli potřebné místnosti najati;

b) starý zemský dům, který stavbou i opravami od r. 1705 vyžádal si již nákladu 162.820 zl. 17 kr., budiž státu postoupen za mírnou cenu 65.000 zl. konvenční mince a stavům bezplatně přiřceno přiměřené místo stavební, kde by nejen nový dům zřídili, nýbrž i moravsko-slezský královský zemský soud, který vzhledem k potřebným místnostem i s úřady pomocnými rovněž jest ve stavu nuzném, za laciný nájem přijali a zcela vhodně umístili.

Tyto návrhy potkaly se i u dvorní kanceláře i u dvorské komory s neúspěchem.

Poněvadž pomoc jest nezbytna, stavové navrhli opatření, které nikterak neobmezuje jejich právního nároku na starý zemský dům, na druhé straně však, třeba s velikou obětí, na vždy vypomůže tomuto nedostatku a zároveň stavům i jejich potomkům založí trvalý památník.

I. Stavové prohlašují J. Vu., že dle nejvyššího rozhodnutí z 22. dubna 1791 vyhrazují si zabezpečené jim právo vlastnické, po případě náhradu v příčině starého stavovského domu zemského, jenž byl přenechán c. k. vojenské oekonomické komisi k zatímnímu užívání, a že si nedají vzíti, aby je ještě zvláště se vším důrazem provedli, nicméně

II. že si vyprošují od J. V. povolení, aby na vlastní útraty (které budou doloženy) koupili si neb nově vystavěli vlastní dům. Poněvadž však se má všem nesnázím v umístění stavovských úřadů vypomoci, má k tomuto povolení býti výslovně dodáno, že stavové nikdy a žádným způsobem nemohou a nesmějí k tomu býti přidržováni, aby do svého domu přijímali jiný jakýkoli zeměpanský úřad anebo místnosti odstupovali, nýbrž že tento dům pro všechny časy zůstane jim jako neobmezený a nedotknutelný majetek vyhrazen.

K úhradě jsou:

elokované kapitály reservní pokladny	. . . .	90.000 zl. k. m.,
hotovost „ „	. . . .	51.287 zl. „ „

a 50.000 vídeňské mince t j. . . . . 20.000 zl. k. m.
zálohy k úpravě Dyje, jež plynou do pokladny
reparticemi . . . . 60.000 zl. „ „
úhrnem . . . 221.287 zl. k. m.

Z toho koupě nebo stavba stavovského domu by vyžadovala asi 150.000 zl., z oné plynoucí summy pak 60.000 zl. a ukládáním přiměřené části ročních běžných domestikálních přebytků (jež se odhadují asi na 30.000 zl. konvenční mince), by se utvořil umořovací fond k ponenáhlé úhradě zmíněné výdajné jistiny.

Jakmile dojde nejvyššího schválení, bude nejnaléhavější starostí zemského výboru, aby zahájil potřebná jednání a podal přiměřené návrhy.

14. Stížnost v příčině provozování práva propinačního.

Na konci schůze shromáždění stavové projevili přání, aby pro budoucnost o všech předmětech ve sněmě projednaných a usnesených, o kterých se zavádí nové šetření anebo o nichž se vyžaduje nejvyššího rozhodnutí, v nejbližším sezení se výsledek oznámil a požádali zemského hejtmana, aby je o tom zpravil, načež tento dal ujištění, že se tomuto přání vyhoví.

Ostatně na počátku sezení všem členům se doručuje seznam všech předmětů, týkajících se dílem pořádku jednacího, dílem vzatých prostě na vědomost. Jsou to zejména:

1. Nejvyšší rozhodnutí z 29. listopadu 1834 o jmenování horno-rakouského vládního presidenta Aloisa hraběte Ugarte guvernerem moravsko-slezským a zemským hejtmanem moravským.

2. Nejvyšší rozhodnutí z 11. listopadu 1834: kníže Colloredo-Mannsfeld jmenován prvním nejvyšším hofmistrem a hrabě Petr Goēs nejvyšším maršálkem.

3. Nejvyšším rozhodnutím z 28. listopadu 1834 povoluje se příspěvek dobročinnému spolku mimo dosavadních K 2000 ještě 500 zl. vídeňské mince.

4. Nejvyšším rozhodnutím z 12. ledna 1835 potvrzuje se volba Jana rytíře Welzensteina, Ferdinanda rytíře Linharta a brněnského purkmistra Jana Ritschla za přísedící zemského výboru.

5. Nejvyšším rozhodnutím z 9. února 1835 povoluje se žádané od stavů[1]) vydání úplných kopií katastrálních map a par-

[1]) Usnesením sněmovním z 16. října 1834.

celačních protokolův až do úplného jich dohotovení. Poznamenává se, že jest stavům volno v jednotlivých případech, kde tito potřebují vysvětlení k úřednímu jednání, skrze zemský úřad nahlédnouti do operatů v archivu uložených anebo si odtud výpisy pořizovati.

6. Nejvyšší rozhodnutí z 8. dubna 1835, jímž císař Ferdinand I. vzal si za heslo slova „Recta tueri".

7. Nejvyšší rozhodnutí z 4. června 1835, že jest vůlí J. V., aby brněnské Lužánky i nadále, dle nařízení císaře Josefa II. byly obveselujícím místem pro zdejší obecenstvo na veřejné útraty a má tedy zůstati při dosavadním rozvržení nákladu $^5/_8$ na kamerale a $^3/_8$ na moravský fond domestikální.

8. Nejvyšší rozhodnutí z 20. června 1835 na prosbu moravských stavův, — aby k rozkouskování poddanských pozemků byl podmínkou označen bezprostřední souhlas vrchnostenský —:

„Poněvadž vyhověním této žádosti moravských stavů otřáslo by se základy veškeré politické správní soustavy a ostatně každému pánu jest volno, aby v příčině zastoupení vrchnostenských zájmů své úředníky přiměřeně poučil, je v jejich jednání vázal a kdyby proti instrukci jednali, je ze služby propustil: nemůže se této prosbě vyhověti."

2.

Protokol o mimořádné schůzi sněmovní z 2. a 3. května 1836 za předsednictví Aloisa hraběte Ugarte.

Do sněmu na svou žádost byl uveden hrabě St. Genois, majitel Paskova, Hradiště a několika jiných moravských panství.

Potom jednáno o vypravení deputace moravských stavů ku korunování a dědičnému holdování císaře Ferdinanda v Praze.

Nejvyšším rozhodnutím ze dne 29. ledna položeno dědičné holdování a korunování v Praze do první polovice září t. r. Moravští stavové mají zvoliti deputaci, která se má do Prahy odebrati, aby tam složila slavnostní holdovací přísahu. Tato zpráva naplnila stavy nejvroucnější radostí. Ubezpečení nezlomné věrnosti, nejuctivější dětinné příchylnosti k milovanému mocnáři i k jeho jasnému domu, bezpodmínečné poslušnosti a neúnavné horlivosti,

aby při každé příležitosti naznačeným nejvroucnějším přáním dle sil vyhověli: toť byl výraz jejich čistého smýšlení pravé občanské věrnosti, kterou tato země odjakživa osvědčovala.

Přikročeno k volbě a od shromážděných 37 votantů, většinou byli zvoleni:

ze stavu duchovního: Jan Baptist Peteany, rytíř Steinberk, 17 hlasy,
Cyrill Frant. Napp, prelát kláštera u sv. Tomáše na Starém Brně, 26 hlasy.
ze stavu panského: Jeho Excellence František hrabě Žerotín, 29 hlasy,
Josef hrabě Schaafgotsche, 24 hlasy,
ze stavu rytířského: Antonín rytíř Tersch, 18 hlasy,
Jan rytíř Paburg, 30 hlasy,
ze stavu měšťanského: purkmistrové: olomoucký 31 hlasy a brněnský 36 hlasy.

Stavové potom vznesli na zemského hejtmana prosbu:

a) aby doprovodil ke stupňům trůnu ubezpečení jejich nezlomné věrnosti a příchylnosti,

b) vymohl potvrzení této volby deputovaných,

c) aby při každé příležitosti vyslovoval vřelé přání věrně nejposlušnějších stavův, aby J. V. za příležitosti této cesty do Prahy oblažil také zemi moravskou a město Brno svou nejvyšší přítomností,

d) poněvadž věrně osvědčené zemi moravské také tentokráte nedostane se vysokého štěstí, aby mohla svou holdovací přísahu ve svém hlavním městě složiti, nechť se od J. V. vymůže nejmilostivější zajištění, že věrně nejposlušnějším stavům se pro tentokráte obnovuje ve vysokých dvorních dekretech z 1. července 1791 a z 11. července 1792 vyslovené uznání o zachování jejich řádně nabytých výsad a že zvláště zároveň se má nařiditi, aby ku příštímu úplnému odstranění všelikých obav o neodvislost vůči stavům českým, stavové moravští směli složiti holdovací přísahu o d d ě l e n ě hned po českých na vyzvání svého zemského hejtmana a aby měli přednost před stavy slezskými.

Také byl zemský hejtman a sněmovní direktor požádán, aby vhodným způsobem v těchto věcech vymohl souhlas dvorské kanceláře:

I. Příspěvek pro deputovné z fondu domestikálního.

Ačkoliv roku 1791 za příležitosti korunovačních slavností císaře Leopolda II. povoleno bylo dekretem dvorské kanceláře

pro zemského hejtmana			6000 zl. k. m.
pro deputované duchovního	stavu po	2330 zl . .	4660 zl. „ „
„ „ panského	„ „	3000 zl. . .	6000 zl. „ „
„ „ rytířského	„ „	2330 zl. . .	4660 zl. „ „
„ „ měšťanského	„ „	670 zl. . .	1340 zl. „ „
		dohromady	22660 zl. k. m.,

přece vzhledem k tomu, že, dle doslechu, ony slavnostní jízdy nebudou se v největším lesku konati, a na druhé straně domestikální fond dle předloženého výkazu běžné výdaje dobře může hraditi, byl učiněn návrh, aby vedle nároku na náhradu cestovného sem i tam na řádné z účtování, byl pro potřebné opatření z domestikálního fondu vyplacen paušál, a to:

pro zemského hejtmana			5000 zl. k. m.,
pro deputované duchovního	stavu po	1500 zl. . .	3000 zl. „ „
„ „ panského	„ „	2000 zl. . .	4000 zl. „ „
„ „ rytířského	„ „	1500 zl. . .	3000 zl. „ „
„ „ měšťanského	„ „	500 zl. . .	1000 zl. „ „

Avšak stavové musili by výslovně poznamenati, že tento návrh činí se jen v tom případě, nebudou-li se při slavnostním korunovacím aktu konati jízdy stavu panského o 6 koních, duchovenského a rytířského stavu o 4 koních; kdyby však tomu tak bylo, musilo by nejnaléhavěji na tom setrvati, aby tytéž částky které povoleny byly roku 1791 — úhrnem 22.660 zl. konvenční mince — také tentokráte byly zachovány, ježto nastala větší drahota všech požadavkův od roku 1791. Tato okolnost a beztoho velmi mírné stanovení paušálu, kdyby ony jízdy se nekonaly, činí dále nezbytně důležitým představiti nejvyšším úřadům co nejdůtklivěji, aby aspoň tyto položky neztenčené byly povoleny, ježto by jinak prostě nebylo možno, zachovati důstojnou representaci země moravské při tak slavné příležitosti a ujíti kompromitování, jež by moravských stavů, vynikajících tak věrným smýšlením, musilo se neobyčejně bolestně dotknouti.

Pro mnohonásobnou službu, kterou taková deputace vyžaduje, jest třeba, aby ji provázel stavovský sekretář i buďtež mu vedle normálních diet povoleny výdaje na cestu a ubytování, jakož i na všechny ve službě běžné útraty, které budtež potom náležitě zúčtovány.

II. Bezplatný byt pro deputaci moravských stavů v Praze.

Po této stránce dlužno se tak zachovati, jako roku 1791 a v příčině bezplatného poskytnutí přístřeší pro stavovskou deputaci i se služebnictvem, pak přidělení potřebných stájí a i s kolnami, nechť zemský hejtman laskavě vhodným způsobem působí k tomu, aby první podnět dán byl od presidia dvorské kanceláře tak, aby nejvyšší zemský purkrabí český dostal vyšší pokyn a vyšetřil tyto bezplatné byty a pak o bližších podrobnostech se dorozuměl písemně s moravským zemským hejtmanem.

III. Poněvadž se moravští stavové kojí oprávněnou nadějí, že JJ. VV. oblaží svou návštěvou věrnou zemi moravskou a nějaký čas v Brně pobudou, byly by jak slavnostní přijetí na zemských hranicích, slavnosti za pobytu, tak i průvod při nejvyšším odjezdu s výdaji nevyhnutelně spojeny, načež se již nyní při době ponenáhlu se blížící musí pomýšleti.

Zmíněný výkaz pokladní hotovosti fondu domestikálního podává uspokojivé přesvědčení, že přibližně navržený paušální obnos 12.500 zl. konvenční mince snadno bude moci býti uhrazen; k tomu se druží podstatný ohled, že první objevení se vřele milovaného zeměpána v zemi dlužno důstojným způsobem oslaviti, tyto útraty však u přirovnání s oněmi, které by se sběhly, kdyby holdování mělo se konati v Brně, jeví se velmi nepatrnými. Nechť se tedy zemský hejtman a sněmovní direktor u nejvyššího úřadu přimluví, aby zmíněná summa 12.000 zl. se směla prozatím z domestikálního fondu vyloučiti a v patrnosti zachovati. Jaké slavnosti za nejvyššího pobytu by se měly konati, aby JJ. VV. pobyt v Brně se co možná zpříjemnil, budiž ponecháno uznání a moudrému vedení zemského hejtmana; nechť se toliko prozatím stanoví, aby JJ. VV. od zvláště k tomu volené deputace při nejvyšším příchodu na zemských hranicích byla slavnostně přijata a rovněž při odjezdu až tam doprovozena; zmíněným deputovaným by příslušelo právo náhrady diet a cestovného.

Konečně bylo ještě určeno, že deputaci zvolené k slavnostnímu korunovačnímu a holdovacímu aktu v Praze má se nařiditi, aby o tomto pro budoucnost důležitém výkonu, jakož i o všech ostatních událostech, slavnostech a šetřených obřadnostech vedla

důkladný a obšírný záznam a svým časem o tom podala obsáhlou podrobnou zprávu, jež by se v stavovském archivě uschovala.[1])

Ostatní předměty jednání:

2. Obsazeno uprázdněné místo stavovského agenta při nejvyšším dvoře ve Vídni, per majora zvolen Richard Adolf Gretzmüller, c. k. dvorní agent; zemský výbor nechť mu ihned poukáže plat 200 zl. ročně.

3. Na památku, že zemřel Hugo starohrabě Salm-Reifer-scheidt-Krautheim, v němž stát ztrácí jednoho z nejvýtečnějších mužů, stavové přední ozdobu svého sboru, orba a průmysl, umění a vědy jednoho z nejhorlivějších podporovatelů, bude se 3. května 1836 na útraty fondu domestikálního v kostele svatého Tomáše konati rekviem a stavové usnesli se účastniti se ho s hejtmanem zemským v čele. Týž má písemně poděkovati biskupovi brněnskému Fr. Gindlovi a členům kapitoly brněnské za vykonání těchto smutečných obřadů. Na sněmě přítomný nejstarší syn zvěčnělého, komoří a guberniální rada Hugo starohrabě Salm s pohnutím děkoval za čestné uznání, jehož se dostalo zásluhám jeho zvěčnělého otce, a ubezpečil, že toto mu ukládá svatou povinost, aby vstoupil úplně do šlepějí svého otce a se stejnou horlivostí podporoval vše, co by milované vlasti a vysoce ctěným stavům se jevilo býti užitečným.

4. Převzetí králov. městského divadla v Brně i s redutou do nájmu moravských stavů.

Přednesena zpráva, že ve většině zemí, jako v Čechách, Štyrsku, Horních Rakousích a j. stavové jakožto přední povolaní podporovatelé lidového vzdělání a ústavů, veřejné zábavě věnovaných, uznali za přiměřené své důstojnosti, aby divadlo v hlavním městě převzali do vrchní správy a tím zjednali podporu místu pro nejušlechtilejší zotavení všech tříd obyvatelstva. Poněvadž právě o Velikonocích roku 1837 dochází nynější nájem brněnského divadla a od obce městské jako majitelky má býti v krátce nová smlouva uzavřena, uznává zemský výbor za svou povinost, dotázati se mínění stavů, zdali by nechtěli dle zmíněného příkladu jiných zemí postaviti se v čelo tohoto ústavu, jehož působení dle souhlasného uznání všeho vzdělaného světa jest pro vzdělání lidu velmi významným a který

[1]) Ostatní akta, týkající se korunovace, jsou otištěna v Dodatku.

jest v bezprostřední souvislosti se zvelebováním velké části krásného umění.

V této podrobné zprávě bylo na vědomost uvedeno:

1. Předložené jednání zemského výboru s brněnským magistrátem o době nájmu, o vzájemném právu vypovídacím, o stavebnostech, o převzetí rekvisit, o náhradě případné škody požárové, o dočasném bezplatném přenechání divadla a redutního sálu pro představení za účelem dobročinným.

2. Konečné návrhy zemského výboru, jako výsledek tohoto dřívějšího vyjednávání.

3. Zdaliž by v případě, že by navržené převzetí nájmu bylo schváleno, stavové měli podnik vésti ve vlastní správě anebo jej odevzdati řediteli na jeho nebezpečí a útraty za bezplatné ponechání, ale s výhradou vrchního dozoru?

V případě souhlasu zemský výbor dohodne se se stavy zemí ostatních, kde divadla jsou pod jejich působením a v nejbližším sezení podá vhodný návrh o způsobu vedení.

Za přítomnosti 35 votantů (hrabě Vetter a rytíř Neuwall nebyli přítomni) návrh zemského výboru 30 hlasy proti 5 hlasům byl zamítnut.

5. Zařízení provinciální robotárny pro Moravu a Slezsko v Brně přirážkou útrat na řádnou berni zemskou.

Zemský výbor oznámil, že gubernium podalo nařízení obnovené nejvyšším kabinetním listem z 2. října 1833, pocházející již z let 1800 a 1805 o zřízení robotárny pro Moravu a Slezsko v Brně, s dotazem, kdo vezme na sebe útraty jak na vystavění budovy, tak i na ustavičné její vydržování? O tomto velmi důležitém předmětě zemský výbor nechtěl bez předchozího dotazu stavů podávati dobré zdání, i bylo stavům vyloženo, jak dobročinného a v každém směru důležitého účelu se tím dosahuje, jako jest odvrácení zločinů, mravní náprava zanedbaných a práce se štítících, znenáhlé vzdělávání sprosté třídy lidu k činným a užitečným státním občanům; jiné země císařského státu, jako Dolní a Horní Rakousy, Čechy, Štyrsko atd. předcházely již tímto chvalným příkladem a neměli by tedy stavové moravští, kteří vždy se vyznamenávají podporou všeho dobrého a užitečného, za nimi zůstávati.

Stavové jednosvorně se usnesli, aby takový ústav byl zřízen, ježto tím se jeví značný pokrok země v humanitě a mravnosti. Ačkoliv takové úlevy, směřující ku blahu všeobecnosti, měly by býti zřízeny nákladem státního celku, přece chtějí míti zřetel na vůli Jeho Veličenstva, jakož i na okolnost, že také v jiných zemích takové ústavy jen z prostředků zemských byly v život uvedeny. I zmocněn byl zemský výbor, aby projevil ochotu, že se ústav zřídí a že bude vydržován rozvržením nákladu na všechny poplatné třídy dle berní zlatky, počítaje do toho i daň výdělkovou.

Jediná pochybnost se naskytuje a tuto nechť zemský výbor v dopise ke guberniu učiní platnou, zdali také slezští stavové jsou srozuměni se sloučením robotárny pro obě země v stanici brněnské a nedají-li snad přednost podobnému oddělenému ústavu pro Slezsko. Pro případ, že by si přáli jediného ústavu pro obě země, budiž guberniu učiněn dotaz:

a) jaká organisace má se dáti tomuto veřejnému ústavu,

b) jaká částka z celkového nákladu — jenž se páčí na 80—90.000 zl. konvenční mince — připadne na Moravu.

Vzhledem k prvnímu případu stavové si vyhradili výslovně, o tom podati dobré zdání, vzhledem k druhému pak, aby příslušná částka mohla býti rozvržena na veškeré poplatnictvo.

6. Presidium zemské dopisem z 8. dubna t. r. vzdalo stavům dík za velkomyslnou nabídku k okrášlení hradeb a koliště města Brna přispěti paušálním obnosem 3000 zl. konvenční mince a ročním příspěvkem 1000 zl., jestliže to připustí majetkové síly fondu domestikálního, a požádalo, aby v rozpočtu na rok 1837 na tuto položku 1000 zl. vzal se laskavý zřetel. Dle platných předpisů stavovský rozpočet na každý příští rok má již v první polovici běžného roku býti dohotoven, a jest úplně přiměřeno, aby tam nejen stanovené závazky fondu domestikálního, nýbrž i případně naň kladené požadavky byly uvedeny; stavové proto zmocnily zemský výbor, aby oněch 1000 zl. zařadil do rozpočtu jak na rok 1837 tak i na budoucí léta. Nicméně tím se nevyslovuje platební poukaz na rok 1837, ježto stavové si vyhradili, že po všechna léta v sněmovní schůzi tento předmět vezmou v úvahu a dle stavu věcí se usnesou. Proto má zemský výbor guberniu oznámiti, aby tento požadavek ke každé postulátní schůzi sněmovní obnovovalo.

7. Sněmovní námitka proti nařízené nové všeobecné dani potravní z pálených lihových tekutin hned při výrobě (nejvyšší rozhodnutí z 14. srpna 1835).

8. Nová stavba nebo koupě vlastního stavovského zemského domu v Brně.

Ve schůzi ze dne 16. října 1835 poukázáno na nedostatečné umístění zemského výboru a všech stavovských úřadův a namítnuto, že ačkoliv stavové mají nepopírané majetkové právo starého zemského domu na Dominikánském náměstí — který z nejvyššího rozkazu musili odstoupiti vojenské oekonomické komisi k dočasnému užívání — přece nedosáhli dosud ani jeho navrácení ani nějaké za něj náhrady. I bylo usneseno: a) vyhraditi si majetkové právo na starý zemský dům sněmovním prohlášením k nejvyššímu trůnu s dodatkem, že toto právo zvláštní cestou se vším důrazem budou hleděti uplatniti;

b) budiž s doložením potřebné hotovosti zakročeno u Jeho Veličenstva, aby si směli na své útraty buď koupiti nebo nově vystavěti vlastní dům s výslovnou podmínkou, že ho mají jen stavové držeti a nikdy býti nuceni přijímati tam jiný úřad nebo místnosti postupovati.

Zemský výbor měl tehda po došlém nejvyšším schválení zahájiti potřebná předběžná vyjednávání a pak věc celou stavům přednésti.

I bylo především oznámeno, že dekretem dvorské kanceláře z 27. listopadu 1835 bylo odpověděno, že pro případ, kdyby chtěli zakoupiti dům již stojící, tento má býti zevrubně naznačen i s kupní cenou, kdyby však se měla novostavba podniknouti, má se vyšetřiti stavební místo, a plány i rozpočty s ostatními příslušnými doklady k nejvyššímu potvrzení předložiti.

Na to zemský hejtman jmenoval komisi ze zemského výboru, která měla vzhledem k novostavbě zcela příslušné staveniště vyhledati a zabezpečiti, vzhledem ke koupi domu stojícího, takové domy prohlédnouti, jejich úpravu k přiměřenému umístění zemského výboru a úřadů zemských přísně vzíti v úvahu a učiniti dobře odůvodněný návrh: takovými domy byly označeny: a) dům knížete Dietrichsteina na Zelném trhu, b) svobodného pána Königsbrunna v Jakubské ulici, c) spojené domy hraběte Chorinského, Dra Feistmantla a hraběte Braidy v Dřevní a Jesuitské ulici, d) hostinec u tří knížat, e) Machkův dům u Veselé brány.

V příčině novostavby zemský hejtman obrátil se na velícího generála hraběte Mazzucchelliho s dotazem, nebylo-li by místo vojenské pekárny, vedle Veselé brány, vhodné k stavbě zemského domu, za 20.000 zl. konvenční mince na prodej.

Na to odpověděno, že dvorní rada vojenská nemůže přistoupiti na tuto paušální summu ku zřízení nové pekárny bez předložení přibližného rozpočtu a bez přesného určení nového vhodného pozemku. Vůbec musí tato záležitost o přenechání pekárny stavům vyjíti od dvorské kanceláře a její věcí jest, učiniti u J. V. příslušný návrh a vymoci nejvyššího schválení toho způsobu, že by vojenskému úřadu bylo nařízeno, aby pekárna byla na jiné místo přeložena.

Jiné stavební místo nalezeno naproti pekárně na hradbě nedaleko Veselé brány s přibráním místa, kde jest nynější[1]) mincovna v stejné řadě s farním kostelem sv. Tomáše, a to, buď aby mezi touto budovou a kurtinovou zdí zůstala promenáda, anebo aby zadní fronta byla obrácena ke zdi.

Zemský výbor podotýká, že také tamější vojenská strážnice, malá kasárna policejního mužstva a kus starého městského příkopu, jehož nyní užívá se od vrchního celního výběrčího jako zahrady, by musily býti zakoupeny, by nový zemský dům mohl přijíti na místo vojenské pekárny, jakož i aby celé budově i s okolím dáno bylo důstojné vzezření. To by úhrnem činilo pozemek asi 527☐ sáhů a ovšem by bylo přiměřeno zřízení třípatrového domu, nicméně celkový náklad dal by se ihned velmi nesnadno vypočísti a zajisté by byl mnohem vyšším, nežli původně byl navržen.

Z domů, jež jsou nabízeny ke koupi, mimo palác Dietrichsteinův, žádný se nehodí k úpravě pro stavy, neboť by většinou musily býti až do základů rozbořeny a pak teprve znovu vystavěny, čímž by jen stavební místo přišlo na 40.000—60.000 zl. a náklad by se velmi zvýšil. Machkův dům jest sice nový, ale zřízen na prostý měšťanský činžák, také svou polohou nepřiměřený důstojnosti stavův a neměl by vhodných místností, tím méně dvorany sněmovní.

Dietrichsteinův palác dle sdělení moravsko-slezského královského zemského soudu jest odhadnut na 50.650 zl. konvenční mince. Jeho poloha, sloh stavby a solidnost vyhovují důstojnosti,

---

[1]) Rozuměj ovšem mincovnu oné doby, které tam nyní již není. *Pozn. red.*

2*

jakou každý stavovský dům má míti; všechny stavovské úřady mohly by tam býti umístěny, stáje a kolny jsou v počtu dostatečném, a třeba jen v zadní frontě domu, kde jest malá zahrádka a dosti prostory, vystavěti dvoranu sněmovní. Kdyby stavové chtěli jej koupiti dražbou, nejjednodušeji, nejrychleji a zajisté nejlaciněji by nabyli paláce, který v každé příčině vyhovuje.

Co ostatně se týče majetkových sil fondu domestikálního, předložením výpočtů z účtárny jest doloženo, že jest pohotové jmění v úhrnné výši 406.636 zl. 22$^3/_4$ kr. konvenční mince. Chtějí-li tedy stavové na novostavbu nebo na koupi domu věnovati 150.000 zl., nechť ustanoví, aby na to byly vynaloženy domestikální přebytky, určené na úpravu Dyje, ve výši 64.500 zl. konvenční mince, aby z přebytků domestikálního fondu po 15 let ročně 6000 zl. bylo uloženo; tím by byl celý jistinový náklad asi v 15 letech uhrazen a stavové by měli vlastní zemský dům.

Stavové nepřistoupili k návrhu zemského výboru, aby byl koupen dům Dietrichsteinův, nýbrž většinou hlasův se usnesli, „aby zcela nový zemský dům ze základů byl vystavěn, a kdyby přese všechno namáhání jiné vhodné staveniště se nemohlo nalézti, má se k tomu zvoliti místo, kde nyní stojí vojenská pekárna blíže Veselé brány“.

Zemský hejtmann byl požádán, aby po této stránce další své jednání zařídil.

9. O vyrovnání dluhů kraje brněnského a města Brna z dob invasí r. 1805 a 1809.

Dluhy ty dle došlého dekretu dvorského kanceláře z 14. dubna t. r. činí

za rok 1805: 5,188.246 zl. 3$^{16}/_{20}$ kr. vídeňské mince,
za rok 1806: 3,757.741 zl. 45$^{10}/_{20}$ kr. vídeňské mince.

Na těchto dluzích mají požadavky:

a) Kamerální erár, b) vojenský erár, c) stavovské fondy, d) soukromníci; dle vyrovnávacích zásad navržených od královského gubernia a od provinciální státní účtárny lze je takto rozděliti:

I. na takové, které dle oboustranných názorů nejsou vhodny k vyrovnání a jen tam, kde jest třeba, vnitřnímu vyrovnání se vyhrazují, poněvadž náležejí buď do kategorie škod válečných nebo již dle poměrného měřítka byly rozvrženy, úhrnnou částkou . . . . 5,312.436 zl. 44 $^2/_{20}$ kr. v. m.,

II. na takové, které od provinciální státní účtárny byly k vyrovnání navrženy, ale od gubernia k tomu nebyly shledány vhodnými ve výši . . . . . . 3,197.519 zl. 15 $^{2}/_{20}$ kr. v. m.,

III. na takové, které sice od obou úřadů byly uznány vyrovnání schopnými, ale od gubernia pro nedobytnost navrženy k prominutí, ve výši . . . . . . 346.142 zl. 14 $^{3}/_{20}$ kr. v. m.,

IV. konečně na takové, které jak od královského gubernia tak od provinciální státní účtárny k rozdělení a upravení jakožto úplně schopné byly navrženy, summou . 89.889 zl. 35 $^{12}/_{20}$ kr. v. m.,

dohromady činí summu . 8,945.987 zl. 49 $^{6}/_{20}$ kr. v. m.

Dle zprávy zemského výboru dluhy nebo sub III. vykázané obsahují požadavek:

a) kamerálnímu eráru . . . . 94.337 zl.,
b) vojenskému „ . . . . 58.750 zl.,
c) stavovskému fondu . . . . 193.054 zl.,

a to jednak z fondu daně nápojové (64.975 zl.), ostatní, a to jen z roku 1809, z fondu domestikálního.

Požadavky sub IV. obsahují:

a) požadavek dodavatelů Ellingra a Poigera za oves a seno do skladišť mikulovských . . . . 4.721 zl.,
b) náklad na stavbu mušovského mostu a mikulovských pecí . . . . 1.901 zl.,
c) požadavek 20 brněnských soukenníků za 826 kusů sukna, násilně jim odňatého od nepřitele . . . 83.266 zl.,

dohromady . . . . . 89.889 zl.

Tento požadavek gubernium pokládá za jediný, který by výjimkou měl se zapraviti, všechny ostatní mohou se úplně potlačiti.

S tímto návrhem však se nesrovnává centrální dvorská účtárna, k níž byl učiněn dotaz od dvorské kanceláře, a má za schopné k zapravení tyto dluhy z doby invase:

sub II. uvedené 3,197.519 zl., z uvedených sub III. po odražení summy půjčené z fondu daně nápojové a po některých srážkách, jež se týkají kamerálního a vojenského eráru summou 226.602 zl. a sub IV. uvedené 89.889 zl., úhrnem 3,514.011 zl. vídeňské měny resp. po odražení 33.299 zl. **3,480.712** zl. vídeňské měny čili okrouhle 1,392.000 zl. konvenční měny.

Centrální účtárna navrhla, aby k zapravení této summy věřitelům za částky uznané splatnými byly vyhotoveny veřejné cenné papíry se zárukou moravských stavů a zúroko-

vány 3 nejvýše 4%, úhrnná summa pak by se mohla přiraziti na brněnský kraj v poměrných lhůtách, při čemž částka každoročně docházející by se musila vynaložiti k nenáhlému umořování, k čemuž, kdyby asi 70.000 zl. konvenční měny ročně bylo na berní kvotu přiraženo, bylo by třeba doby 30 až 40 let.

Poněvadž moravští stavové v příčině svých požadavků náležejí k nejdůležitějším věřitelům, byl k nim z nařízení dvorní kanceláře z 14. dubna od gubernia učiněn dvojí dotaz: A) zdali a pokud mohou se zříci náhrady za zálohy ve výši 193.054 zl. a jsou-li k tomu ochotni? B) zdali dle hořejšího návodu jsou ochotni k vydání 3 až 4% zúročitelných obligací za uvedených podmínek?

Na tyto dvě otázky odpověděli stavové, uváživše též návrhy zemského výboru: ad A) Částka ona jest již oželena a byla poskytnuta ku blahu celé země, poněvadž brněnský kraj roku 1809 beztoho přinesl větší oběti než každý jiný díl Moravy; po uplynutí více než čtvrt století berní objekty jsou ve zcela jiných rukou, a nynější dodatečné placení by stihlo většinou jiné poplatníky; od roku 1819 nastala zcela jiná berní soustava, totiž provisorium, čímž rozdělení z roku 1805 a 1809 pozbývá platnosti, k tomu přibyla daň domovní, činžovní a třídní a daň výdělková; nevezme-li se tato za základ, velká část poplatníků na újmu druhých zůstane ušetřena, a vezme-li se, závazek zastihne mnohé podniky, kterých roku 1805 a 1809 ještě vůbec nebylo. Rozdělení oné summy na poplatníky kraje brněnského znamenalo by, uvaliti na ně ještě jednou nepřátelskou invasi; za celou řadu let, pokud by splátky trvaly, poplatníci by schudli a cena nemovitostí by nevyhnutelně musila klesnouti. Kdyby měly tyto nesmírné oběti brněnského kraje sloužiti k upokojení kamerálního a vojenského eráru a pak fondů stavovských, pak vskutku nelze zodpovídati, aby jednotlivý díl země byl zničen proto, aby nahradil ztráty, které již dávno jsou oželeny, a jež se týkají fondů, které vlastně jen z veškerosti státu nebo země mají se doplňovati. Vůbec dlužno ještě dobře uvážiti, zdali by se dalo ospravedlniti, aby nynější stav, kde po 27 a 31 letech ztráty, ovšem velmi bolestné, jistou měrou skutečně jsou vyrovnány a s nepatrnou výjimkou pro nikoho již nejsou citelny, byl zaměněn obtížením 1,392.000 zl. konvenční měny a úplnou zhoubou jednotlivého kraje. Ostatně lze zcela bezpečně

předpověděti, že takovým způsobem, pro stálé nedobytné nedoplatky, tato záležitost nikdy nebude skoncována.

I usnesli se stavové z těchto důvodů, že se ochotně vzdávají oněch peněz, poskytnutých jako záloh roku 1805 a 1809, na prospěch kraje brněnského, ale jen s výminkou, že totéž se stane s požadavky kamerálního a vojenského eráru. Pouze vzhledem k požadavkům soukromníků, ad IV. úhrnnou summou 89.889 zl. uvedeným, stavové domnívají se, že výjimečně jsou schopny náhrady a že se mají na berní zlatku poplatníků kraje brněnského v ročních lhůtách přiraziti; v případě nejvyššího schválení tohoto návrhu nechť se královské gubernium požádá za laskavé působení v tom směru, aby při přirážce této náhradné částky na kraj brněnský co možná nejrozsáhlejší lhůty byly povoleny, aby úhrada nestala se příliš citelnou a tísnivou poplatníkům.

Tímto prohlášením druhá otázka ad B) zodpovídá se sama sebou, při čemž stavové poznamenávají, že netoliko nejsou ochotni, aby na úhradu onoho invasijního dluhu pod svou zárukou vydali cenné papíry, nýbrž spíše proti tomu se vyslovují. a dokonce proti tomuto záměru výslovně se musí ohraditi Neboť jak již několikráte bylo zmíněno, úhrada tohoto břemene dlužního ve výši 1.392.000 zl. konvenční mince pro brněnský kraj jest přes toto opatření nedosažitelnou a 3 až 4procentovým zúrokováním tento dluh by byl jen rozmnožen a za dokázané nemožnosti placení nedocílilo by se ani navrhovaným obdobím 30 až 40letým příznivého výsledku, nýbrž jen nových zmatkův a nedoplatků bez konce. Nad to stavové moravští v dřívějších stoletích sice se uvolovali, svým úvěrem přispívati potřebám a nesnázím státním, ale za to obdrželi od státu všechnu potřebnou záruku nejvyššími recessy a dlužními úpisy a přesné zachovávání uzavřených závazků bylo zaručováno nejvyšším slovem. Nyní však chybí všeliká záruka, jestliže platy uváznou, a od stavů nelze naprosto žádati, aby přejímali na celou zemi závazky, které má zapraviti jen část její.

3.

Protokol sněmovní schůze z 30. září 1836 za předsednictví Bedřicha svobodného pána Schölla, jakožto substituovaného direktora sněmovního, na místě zemského hejtmana Aloisa hraběte Ugarte.

Postuláta v obvyklé míře povolena, stavové vzdávají J. V. díky za slevu $71^3/_4\%$ z přídavkové kvoty k dani pozemkové a prosí za podobný ohled také na léta budoucí.

Potom nejvyšší zemský sudí moravský Antonín hrabě Sedlnický svobodný pán z Choltic přejal praesidium, i byly vyřízeny tyto předměty:

1. Jihlavskému zemskému výběrčímu Vincenci Suppovi z příčiny častých nemocí v četné a nemajetné rodině povolena výpomoc 200 zl. konvenční mince a ihned také poukázána k výplatě ze summy 500 zl., jež jest rozpočtena na zachování stavovského důstojenství (dekorum).

2. Přečten presidiální list dvorské kanceláře z 1. září 1836, jenž obsahuje vysvětlivky o námitkách stavů, vzhledem k jejich neodvislosti od stavů českých, pak v příčině pořadí a stanoviska moravsko-stavovské deputace při dědičném holdování v Praze; pak přípisy nejvyššího hofmistra knížete Colloreda k nejvyššímu kancléři z Prahy ze dne 21. a 29. srpna 1836, hledící k téže záležitosti.[1])

3. Uplynutím šestiletí hraběte Troyera a hraběte Schafgotsche uprázdněna jsou obě místa přísedících zemského výboru ze stavu panského. Ucházejí se: Jan hrabě Troyer, jemuž dekretem dvorské kanceláře z 16. června 1836 dána dispense k opětné volbě;

b) Josef hrabě Schafgotsche (dispense dána dvorským dekretem z 3. června 1836);

c) Antonín svobodný pán Pillersdorf a

d) Emanuel hrabě Dubský, svobodný pán z Třebomyslic. Hrabě Troyer a hrabě Schafgotsche byli opět na 6 let zvoleni.

4. Uplynutím šestiletí brněnského magistrátního rady Jana Pfefferkorna uprázdněno místo v zemském výboře ze stavu měšťanského; zvolen opět Pfefferkorn, jemuž dana byla rovněž dispense. Volba všech se doporučí nejvyššímu schválení.

---

[1]) Srovnej v Dodatku příslušná akta korunovační.

5. Na žádost brněnského dobročinného spolku mužského stavové se usnesli poskytnouti na správní rok netoliko dosavadní summu 2000 zl. vídeňské měny, nýbrž pro choleru právě řádící a na nutné ulevení mnohým chudým rodinám povolena další částka 1750 zl. vídeňské měny.

Substituovaný direktor sněmovní se požádá, aby tomuto usnesení vymohl nejvyšší schválení.

Ostatně předneseno a usneseno:

1. Vzhledem na zákaz o ustanovování příbuzných nebo sešvakřených osob v témže úřadě podána prosba k J. V., aby se nevztahoval na volby do stavovského kollegia, nýbrž tam aby zůstalo při staré zvyklosti.

2. O rozdělování urbariálních dávek při oddělování jednotlivých pozemkův od poddanských hospodářství.

Oznámeno zemským výborem dvorské kanceláři, poněvadž poměrné rozdělení dávek urbariálních nelze provésti, aby jako před tím zůstaly lpěti na základním pozemku.

3. Usneseno každoročně uspořádati výstavu uměleckých a průmyslových výrobků z celé Moravy a rakouského Slezska v Brně stavovským nákladem a za stavovského řízení, a zakročeno za nejvyšší svolení k výplatě vydání, v rozpočtu neustanovených.

Dekretem dvorské kanceláře, č. 32.761, odpověděno, aby se zemský výbor obrátil k úřadu, jehož zájmu se věc týká, a v příčině bližších podmínek k českému zemskému výboru; to se také stalo, ale odpověď dosud nedošla.

4. Dekretem dvorské kanceláře z 10. prosince 1835 potvrzena volba praeláta sv.-tomášského Cyrilla Nappa za přísedícího zemského výboru.

Dekretem dvorské kanceláře z 17. prosince 1835 dáno svolení k výplatě 200 zl. brněnské královské kapitule za smuteční obřady konané z příčiny úmrtí císaře Františka I.

6. Dekretem dvorské kanceláře z 19. listopadu 1835 řediteli olomúcké stavovské akademie povoleno vypláceti roční kancelářský paušál 200 zl. konvenční mince, až do znovuzřízení tohoto ústavu.

7. Dekretem dvorské kanceláře z 23. prosince 1835 přijato s pochvalou, že stavové usnesli se odepsati zálohy, poskytnuté z domestikálního fondu na platy krajských úřadů (643 zl. 20 kr. konvenční mince a 10.911 zl. 31 kr. vídeňské mince).

8. Dekretem dvorské kanceláře z 10. listopadu 1835 povoleno mužskému dobročinnému spolku v Brně zvýšiti příspěvek stavovský z 2000 na 2500 zl.

9. O přeložení postulátních sněmů na druhou polovici května podáno zemským výborem dobré zdání zemskému presidiu, ale dosud nedošlo vyřízení.

10. Vzhledem k navrženému osobnímu přídavku 100 zl. výpravčímu brněnských stavovských novin Leopoldu Siedlerovi odpověděno dekretem dvorské kanceláře z 25. května 1836, že povolování takové dočasné remunerace jest v mezích působnosti stavů samých, má-li Siedler k tomu nárok.

11. Dekretem dvorské kanceláře z 26. ledna 1836 potvrzeno usnesení stavů, přispěti na okrášlení Brna sady 3000 zl. na vždy a roční summou 1000 zl.

12. Dekretem dvorské kanceláře z 19. února 1836 povoleno vyplatiti přísedícímu zemského výboru rytíři Janu Welzensteinovi interkaláre z platu nejvyššího písaře zemského 918 zl. 20 kr.

13. Dle předešlého usnesení v příčině převzetí Lužánek do správy stavovské zvolen byl hrabě Schafgotsche za prozatímního ředitele.

14. Nejvyšším rozhodnutím z 26. července 1836 (dekretem dvorské kanceláře z 30. července t. r.) povoleno navržené zvýšení služného zemským výběrčím o 200 zl., brněnskému a olomúckému kontrolorovi o 150 zl. a ostatním kontrolorům o 100 zl. konvenční mince.

15. V příčině jistin a pokladních přebytků ze starého fondu pro ubytování vojska a důstojnictva nedošlo dosud vyřízení.

16. V příčině stavby nového zemského domu stavovského dekretem dvorské kanceláře z 27. listopadu 1835 odpověděno, že toto podání lze jen tehdy u J. V. podporovati, podají-li se, pokud jde o koupi budovy, náležité doklady o budově a o kupní ceně, anebo vyšetří-li se při nové stavbě stavební místo, sestaví stavební plány, předběžná výměra a rozpočty a přezkouší se od technických úřadův.

17. Na podání zemského hejtmana k J. V., aby se upustilo od nařízené novoty, že totiž při zvýšeném stupni jakosti u kořalky má také daň poměrně se zvýšiti, nedošlo dosud vyřízení.

Ostatně předneseno:

1. Vypsání daně dědické, výdělkové a židovské na r. 1836.

2. Rytíř Stuker prodal lenní statky Všechovice a Provodovice (kraj přerovský) hraběti Belruptovi.

3. O snížení dovozného cla z cizozemského bobinetu (tull-anglais).

4. Dodatky k soudnímu řádu z r. 1781 vzhledem k důkazu skrze svědky neb odborníky.

5. Není nezbytnou podmínkou, aby na propuštění dítěte z otcovské moci nebo na propůjčení živnosti nezletilému, musil býti překročen 20. rok životní.

6. Schválen stavovský příspěvek 10.000 zl. městu Brnu na výdaje v době cholery (dekret dvorské kanceláře z 4. září 1835).

7. O berních slevách z příčiny pohrom živelních.

8. O soudním zabavení diurna a diet.

9. Doporučuje se jako přání J. V., aby za kancelářské sluhy a jejich pomocníky při civilních úřadech z pravidla brali se skuteční invalidové a jen výjimkou, pokud jest nevyhnutelno, též poloinvalidové; ti však teprve po 10 letech civilní služby dosahují schopnosti civilního výslužného nebo provise.

10. O soudní právomoci nad německými lény, na české koruně závislými.

11. Bratřím Petrovi a Bedřichovi Leupoldovi, pak jejich příbuznému Janu Nep. Leupoldovi dovoleno podle průkazův užívati titulu šlechtického.

12. Administrátorovi moravsko-slezského kamerálního důchodu Vincenci Hassenmüllerovi z Ostensteina udělena dědičně hodnost rytířská.

13. Dekretem dvorské kanceláře z 19. září 1835 nařízeno, že při každém návrhu na obsazování šlechtických nadací jest třeba prozkoumati netoliko list nadační, nýbrž také, pochází-li žadatel z domácí šlechty, a to takového stupně šlechtického, jaký se v nadační listině žádá, a je-li rakouským občanem.

14. Dodatek k občanskému zákonníku: že plnoletým neb za plnoleté prohlášeným poručencům jest volno, osvoboditi své poručníky od soudního skládání účtův.

15. O poplatcích za děti, narozené v porodnici brněnské neb olomúcké a ponechané v nalezinci.

16. O zkoumání měděných přístrojů na destilování kořalky.

17. Nejvyšším kabinetním listem z 20. října 1835 první vicepresident všeobecné dvorské komory rytíř Eichhof jmenován presidentem téhož dvorského úřadu.

18. O nové půjčce a vydání státních dlužních úpisů tříprocentových.

19. O ztrátě čestných civilních i vojenských medailí pro zločin.

20. O zřizování a udržování erárních silnic, pokud protínají osady.

21. Nejvyšším rozhodnutím z 26. září 1834 gubernátnímu radovi a brněnskému policejnímu řediteli Petru Muthovi uděleno šlechtictví.

22. Bohumilovi svobodnému pánu Hennebergovi udělen český inkolát, a dovoleno mu připojiti k svému jméno vyhaslé baronské rodiny Spieglovy.

23. Osvobození od porta listovního týče se jen úřadů, nikoliv osob.

24. Uhersko-hradištský krajský úřad oznamuje, že po smrti hraběnky Haugwitzové dcera její Jindřiška, provdaná hraběnka Larischová-Mönnichová, zdědila panství Světlovské jako universální dědička, lenní statek Vasilsko pak přešel na syna hraběte Karla Haugwitze, c. k. nadporučíka, jako majetek deskový.

25. O zabavování zadlužených kaucí.

26. Nový stavební řád pro venkovská města, městečka a dědiny na Moravě a ve Slezsku (cirkulář mor.-slezského gubernia z 12 září 1835).

27. Adolf rytíř Lilienwald, majitel statku Rantířova, zapsán v zemských deskách.

28. Nejvyšší kancléř Antonín B. hrabě Mitrovský odevzdává 5 výtisků popisu pomníku na Františkově, uveřejněného ve „Wiener Theaterzeitungu", s připojeným xylografickým vyobrazením obelisku a čestné brány se strany Petrova.

29. Udělení nadačního místa Teufenbachova v Tereziánské rytířské akademii, moravského oddělení, Otakarovi Dubskému svobodnému pánu z Třebomyslic.

30. Povoleno přijati při moravském stavovském zemském výboře konceptního praktikanta s adjutem 300 zl. na dobu, pokud nynější nával prací potrvá.

31. Klement hrabě St. Julien zdědil po svém otci Františkovi lenní statek Skaličku a Nový dvůr.

32. Dekretem z 23. prosince 1835 oznamují se podmínky, za kterých židé mohou býti připuštěni ku knihovnímu vlastnímu majetku křesťanských realit.

33. O uveřejňování soudních nálezů v časopisech.

34. Svob. p. Jiří Šimon Sina jako majitel panství Myslibořic na dodatečný výkaz zemské habilitace jest zem. soudem zaznamenán do zemských desk.

35. O překládání listin, v cizích řečech vydaných, při jednání soudním.

36. O řízení předsednictví při soudech důchodkových a o počátku jejich působnosti.

37. Dekretem dvorské kanceláře z 19. února 1836, na opětovné zakročení stavů, povoluje se Janu rytíři Welzensteinovi za služby nejv. písaře zemského, konané od 4. května 1831 do 14. listopadu 1832, příslušné interkaláre 918 zl. 20 kr. konvenční měny z moravsko-stavovského fondu domestikálního.

38. Předpisy dosud vydané o zabezpečení a vymáhání erárních požadavků od státních úředníků rozšiřují se také na úředníky stavovské, městské a fondovní, pokud jde o náhrady plynoucí těmto fondům z poměrů služebních.

39. O provádění řádu celního a monopolového.

40. Moravsko-slezský zemský soud ohlašuje, že kněžna Arnošta Arenbergová, jako majitelka panství Pačlavského, jest zapsána do desk zemských.

41. Nejv. rozhodnutím z 13. února 1836 nadační místo Teufenbachovo v tereziánské rytířské akademii, uprázdněné po Karlu rytíři Welzensteinovi, uděluje se Maximilianovi šl. Neumannovi.

42. O zúrokování vkladů v hlavní pokladně fondu umořovacího.

43. Jak se má soudce chovati ke stranám, jež jsou s ním sešvakřeny.

44. František svobodný pán Podstatský, majitel panstv Litenčického a Chvalnovského, zapsán jest moravsko-slezským zemským soudem do desk zemských.

45. Stanoví se vnitřní čára, dělící pohraničný okres moravský a slezský od vniterního území celního.

46. Nejvyšším rozhodnutím z 21. listopadu 1835 a 22. února 1836 bankovnímu domu S. M. šl. Rothschilda se uděluje výhradné privilegium na 50 let pro projektovanou železnici mezi Vídní a Bochní, s vedlejšími drahami do Brna, Olomouce, Opavy, Bílska a Bialy, pak na solná skladiště ve Dvorech, ve Věličce a v Bochni.

47. Vypsání daně dědické, výdělkové a židovské na r. 1837.

48. Přehled cest na hranicích Moravy a Slezska, prohlášených za celní silnice.

49. Zrušení zákazu, týkajícího se vedlejšího zaměstnání státních i zemských úředníků a sluhův.

50. Hradišťský krajský úřad oznamuje, že rytíř Volfgang Manner zakoupil dražbou Friedenthalův podíl na statku Brumovském.

51. V místech, kde není erárních listonošů, nechť poštmistři listy adresantům v místě bydlícím dávají roznášeti vlastními spolehlivými listonoši, jimž za dodání každého listu přísluší $^1/_2$ kr. k. m.

52. Dekretem dvorské kanceláře z 4. května 1836 se oznamuje, že císař udělil uprázdněné nadační místo při tereziánské rytířské akademii moravského oddělení hraběti Gustavovi Steinachovi.

53. Hrabě Lev Razumovský, jako majitel třetiny panství Rudoleckého a statku Bolíkovského, zapsán jest do desk zemských.

54. Brněnskému magistrovi radovi Janu Pfefferkornovi uděluje se potřebná dispense od tří let interkalárních k volbě do zemského výboru; podobně hraběti Josefovi Schafgotschovi a hraběti Janovi Troyerovi.

55. Vystoupením šlechtice Viléma Castle de Molineu uprázdněné moravské stavovské nadační místo při vojenské akademii ve Vídeňském Novém Městě uděluje se hraběti Karlu Vettrovi.

56. Potomkům Ludvíka Braidy dle uherského indigenátu, nabytého roku 1809, přisuzuje se titul hraběcí, Mořic Braida musí se však podobným dokladem vykázati, chce-li téže hodnosti užívati.

57. Zemský hejtman oznamuje, že J. V. císař dal na jevo nejvyšší spokojenost a uznání nad smýšlením, projeveným za jeho pobytu v Brně od stavů, brněnského magistrátu i měšťanstva,

nad dobrým pořádkem dobročinných i jiných veřejných ústavů, jakož i nad zdárnými pokroky průmyslu.

4.

Protokol mimořádné schůze sněmovní z 28. a 29. prosince 1836 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. Na svou žádost do sněmu byli přijati a uvedeni: Ervin hrabě Taroucca, majitel panství Čech, kraje olomouckého.

2. Na vědomost vzat bez poznámky účetní závěrek fondu domestikálního za správní rok 1835.

3. Volba vzorku zlatých port na kalhoty stavovské uniformy.

4. Stavba vlastního stavovského zemského domu dle návrhu architekta Schleppsa.

Vzhledem k sněmovnímu usnesení ze dne 3. května 1836 — zakoupiti jeden neb více městských domův a na místě jejich vystavěti zcela nový zemský dům stavovský — přese všechna opatření učiněná zemským výborem nebylo možno vhodné místo vyhledati.

Také byl vybídnut ve Vídni usedlý architekt Schlepps, aby přišel do Brna, vyšetřil vhodné místo k tomu a podal návrh, opatřený potřebnými plány, rozpočty atd.

Ve svém podání Schlepps ohlásil, že zevrubně prohlédl všechny ulice a náměstí městská a nenalezl vhodného pozemku, na kterém by nová stavba mohla býti podniknuta, aby vyhovovala všem požadavkům; niveau města, že jest naprosto nepříznivo a dle mínění jeho, že se musí nové místo utvořiti. Za tím cílem navrhuje, aby Veselá brána s celou kurtinou až po kostel sv. Tomáše, na druhé straně až po skladiště střelného prachu i s domečky č. 134. a 135. při bráně a s mincovní budovou byla zbořena a celá prostora s městským příkopem až ke kurtině, jež se má znova zříditi, byla vyrovnána. Tím způsobem by se tamtéž získalo nové místo o 3360□ sáhů, na němž by stavovskému zemskému domu se dostalo prostory 950 sáhův, jako vůbec celé to území by se vyrovnalo Zelnému trhu.

Dle dalšího návrhu Schleppsova by toto přetvoření, pošinutí kurtiny a vystavění nové brány vyžadovalo asi 50.000 zl. konvenční měny, nová stavba pak by se páčila na 170.500 zl. konvenční měny, tak že by veškeren náklad dosáhl výše 220.500 zl. konvenční měny.

Na dotaz zemského výboru, přijímá-li se návrh architekta Schleppsa, dále jakým způsobem tento nový zemský dům podle všech svých součástek má býti zřízen, konečně komu a za jakých podmínek vedení stavby se má svěřiti? — usnesli se shromáždění stavové všeobecně přijati zatím návrh architekta Schleppsa, a aby všechna potřebná šetření i předběžné přípravy byly přiděleny komisi ze 6 stavovských členů, mezi nimi dvou členů zemského výboru, a zvoleni proto většinou hlasů:

hrabě Dubský 24 hlasy,
hrabě Schafgotsche 23 hlasy,
prelát od sv. Tomáše 20 hlasy,
hrabě Salm 19 hlasy,
baron Vojtěch Widmann 12 hlasy,
rytíř Paburg 12 hlasy.

Této komisi, jejíž vedení hejtman zemský svěřil hraběti Schafgotschovi a k níž dodatečně přidán byl ještě za člena hrabě Kalnoky, budiž pak nařízeno, aby o věci konala nejpečlivější šetření a předložila dobře odůvodněný návrh o těchto otázkách:

1. V domě nově vystavěném buďtež vedle sněmovního sálu a příslušného bytu na všechny případy potřebného zemskému hejtmanovi umístěny: zemský výbor i všechny stavovské úřady, jako kancelář, registratura i archiv, zemská účtárna se svou registraturou i likvidaturou, zemská hlavní pokladna s potřebnými sklepeními, konečně stavovský půjčovní úřad se svým skladištěm. I jest především úkolem komise, vyšetřiti potřebu umístění pro každý jednotlivý odbor a místnosti v celku tím způsobem seřaditi, aby odbory pracovně sobě příbuzné mohly býti v neustálém spojení.

2. Se stejnou přesností a obezřelostí dlužno vyšetřiti, kterých 950☐ sáhů snáze věnovati stavbě domu a tedy kde se zřetelem na pošinutou kurtinu i s městskou branou, na vyrovnaný pozemek, na kostel sv. Tomáše i ostatní budovy, tento dům by nejpřiměřeněji měl býti vystavěn.

3. Po úvaze těchto věci (kde ostatně se uvidí, má-li dům býti o jednom či o dvou poschodích) komise má architektovi Karlu Schleppsovi uložiti:

a) vypracování plánu všech půdorysův i prospekty přední i zadní fronty, v nichž přikázání místností pro každý jednotlivý odbor musí patrně vysvítati;

b) nákres prostory vůbec, která tímto opatřením nabude jistou měrou nové tvářnosti;

c) rozpočty nákladů jak na stavbu domu samého, tak i na pošinutí kurtiny i s městskou branou příkopu, se všemi ostatními sem hledícími výlohami, a jemu se vší určitosti sděliti konečné usnesení komise.

4. Budiž komisí vyšetřeno, jaké částky peněžité by vyžadovalo vykoupení obou domků č. 134. a 135. a budovy mincovní. Poněvadž ostatně není možno komisi označiti podrobně všechny věci, na které musí bedlivě míti pozor, a stavové plnou důvěru skládají v obezřelost a činnost členův jejích, budiž jim zůstaveno, aby naskytající se překážky odstranili účelnými opatřeními a návrhy.

5. Jakmile všechny tyto věci budou vyšetřeny a komise bude míti jistotu o všech opatřeních potřebných, budiž od ní pořízeno obšírné tableau a předloženo zemskému výboru s návrhem, komu a za jakých podmínek a za jakého ručení má se svěřiti provedení veškerého stavebního plánu.

Poněvadž ostatně v předběžném rozpočtu architekta Karla Schleppsa náklad na stavbu domu páčí se na 170.500 zl. konvenční mince a na stavbu předního opevnění i městské brány na 50.000 zl., v celku na 220.500 zl. konvenční mince, a stavové tuto přibližnou částku i s výkupní summou za oba domky číslo 134. a 135. i za mincovní budovu ustanovili za nepřekročitelnou, budiž komisi zvláště doporučeno, aby při svých návrzích vždy přihlížela k této vyslovené summě stavební a zároveň na to pomýšlela, aby na pošinutí kurtiny a na stavbu nové brány městské i příkopu si vymohla svolení c. k. místního stavebního ředitelství, a že tedy také vzhledem na postavení, výšku i pevnost těchto opevnění musí návrhy tak býti učiněny, aby c. k. vojenským úřadem proti provedení nebylo námitky.

Tyto návrhy, jež jmenovaná komise má učiniti, zemský výbor sestaviž časem v celkový přehled k nejblíže příští sně-

movní schůzi, aby se potom mohlo pojati konečné usnesení a s nejvyšších míst potřebné schválení mohlo býti odůvodněno.

4. O výpomoci pro města moravská, zaměstnaná hrdelním soudnictvím, z příjmů zemských, aby požadavkům soudní správy mohla dostáti.

Přečteno nejvyšší rozhodnutí z 23. června 1835 o podpoře měst království Českého, jichž magistráty se zabývají hrdelním soudnictvím: „Celkové neb částečné převzetí výloh na hrdelní soudnictví v Čechách státním pokladem se nedoporučuje. Neboť tím způsobem země, kde (jako na příklad v Dolních Rakousích a ve Štyrsku) tyto výlohy hrazeny jsou úplně jurisdicenty, vedle těchto svých vlastních vydání by musily přispívati také na království České, poněvadž státní poklad, jak patrno, skládá se z berních příspěvků všech provincií. Jinak zase nelze upříti, že městům českým, jimž svěřeno jest hrdelní soudnictví, pokud toto soudnictví vykonávají netoliko ve svých původních, nýbrž i v cizích jim přidělených soudních okresích, a to za nesprávné úlevy původních jurisdicentův, jest uložen náklad, k němuž ústavně nejsou povinna. Za těch okolností buďtež stavové království Českého na tyto poměry upozorněni a vybídnuti, aby podali návrhy, jakým přiměřeným způsobem by se stísněnému stavu takových měst pomohlo z vlastních příjmů zemských a zároveň se vyhovělo všem požadavkům náležité soudní správy.“

Poněvadž podobné poměry jsou i na Moravě, J. V. nejvyšším rozhodnutím z 19. srpna 1835 nařídilo, aby také stavové moravští proto byli vyslechnuti:

a) lze-li a jak stísněnému stavu měst moravských, soudní správu zastávajících, přiměřeně pomoci z vlastních příjmů zemských?

b) jaká nová zařízení a opatření možno navrhnouti, jimiž by se vyhovělo všem požadavkům náležitého soudnictví?

ad a) poznamenal zemský výbor ve svém návrhu, že v nejvyšším rozhodnutí z 23. června 1835 děje se výslovně zmínka o nesprávném obtížení měst a úlevě původních jurisdicentův, která ukazuje na ty, kdož původně jsou povinni konati hrdelní správu soudní, a z toho lze tedy odpověděti na hořejší otázku.

Podav obšírný výklad zákonodárství ze starších dějin s přesným uvedením všech dat, zemský výbor ve své sněmovní zprávě dovodil, že na Moravě hrdelní soudnictví nikdy nebylo ústavním oprávněním vrchností, nýbrž vždy propůjčením od zeměpána, což také

nejvyšším patentem z r. 1787 zaniklo, a na místo privilegovaných hrdelních soudů zřízeny byly nynější soudy kriminální. Jestliže tedy, jak nejvyšší rozhodnutí naznačuje, v Dolních Rakousích a ve Štyrsku náklady na kriminální soudnictví zcela se uhrazují jurisdicenty, zakládá se to na zvláštnosti zřízení těchto zemí, která od moravského jsou úplně rozdílna. V Dolních Rakousích vedle vrchnostenské jurisdikce trvající zemské soudy pro kriminální soudnictví, jsou zde původním oprávněním jistých vrchností a nikoli, jako na Moravě, privilegií nejvyššího zeměpána.

Za těch okolností a také se zřetelem na to, že v jiných provinciích Rakouského císařství, jako na př. v Haliči, kriminální soudy jsou zeměpanskými úřady a úplně ze státního pokladu jsou vydržovány, má na Moravě nastati stejné zařízení soudů kriminálních, a shromáždění stavové přisvědčili jednosvorně ad a) k návrhu zemského výboru, aby za té příležitosti byla J. V. podána prosba, aby z uvedených důvodů vydržování kriminálních soudů na Moravě a uhrazování kriminálních útrat na úlevu velmi stísněných měst, jimž hrdelní soudnictví jest svěřeno, úplně na státní poklad bylo přeneseno.

Ad b) poznamenal zemský výbor, že tato otázka jest nejvýše důležita, neboť nic není člověku a občanu ve státě tak draho, jako bezpečnost a rychlá spravedlnost, neboť jeho čest a dobré jméno, blaho jeho rodiny, ano celého státu jsou jimi více méně podmíněny. Že nemohou všechny domácí kriminální soudy, spojené s magistráty měst královských — zvláště v městech, kde pro kriminální soudnictví není řádných senátův a soudní osobnosti přetíženy jsou zároveň jinými záležitostmi, hospodářskými, politickými a civilně soudními — těmto požadavkům plnou měrou vyhověti, uznává se dle všeho již v nejvyšším vybídnutí, a netřeba tedy dalšího dokazování. Zvláštní soudy kriminální, od magistrátův, úplně oddělené, potřebným úřednictvem dostatečně zásobené, náležitě placené a dobře organisované, dostály by všem požadavkům, a větší náklad by zde nerozhodoval, kde jde o nejdůležitější zájmy lidské a občanské, tak jako o všeobecné blaho státní; na druhé straně by se rychlejším řízením útrat ušetřilo.

Stavové shodli se také ad b) s návrhem zemského výboru, předložiti další prosbu J. V., aby za docílením dokonalejšího soudnictví kriminálního na Moravě toto nezůstalo spojeno s magistráty, nýbrž, jak tomu jest i v jiných zemích, aby bylo odevzdáno

zvláštním zeměpanským soudům kriminálním a náklad na ně, náležející k všeobecným vydáním státním, aby byl pořízen ze státního pokladu, bez jakéhokoliv trvalého příspěvku země Moravské, daněmi beztoho již přetížené.

5. Odměna professorovi stavovské akademie Antonínovi Bočkovi za dílo jeho Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae.

Stavové uznali v předloženém díle professora české řeči při olomúcké stavovské akademii, Antonína Bočka, nejúplnější a nejpoučnější sbírku listin pro dějiny Moravy, jaké nemá asi žádná provincie Rakouského císařství a která po každé stránce jeví neúnavnou píli a důmyslnou práci. Poněvadž podnikateli udělením prostřední zlaté medaile od nejvyšší státní správy vysloveno jest uznání zásluhy jeho, domnívali se stavové, že také z jejich strany má Antonín Boček býti přiměřeně a trvale odměněn, a k tomu zdálo se jim nejlepším prostředkem zjednati mu lepší postavení. Jestiť jim dobře známo, že bez munificence nejvyššího kancléře Antonína Bedřicha hraběte Mitrovského, jemuž toto dílo jest věnováno a který velikomyslnými podporami všeho druhu stal se vlastním zakladatelem tohoto pracného a všeužitečného podniknutí, autor by nikdy nebyl mohl Codex na světlo vydati. Rovněž nelze neuznati, že skrovný plat ročních 550 zl. jen nuzně hradí potřeby životní, a za domácích starostí také nejčilejší duch se ochromí.

Stavové tedy jednosvorně se usnesli a) zakročiti na nejvyšším místě, aby Antonínovi Bočkovi odměnou a na další povzbuzení, aby v stejné píli a v stejné činnosti vytrval, trvale, pokud by zastával nynější úřad učitelský, byl udělen osobní přídavek 200 zl. konvenční mince a dán mu titul moravského stavovského historiografa, a ostatně jej k tomu vybídnouti, aby sepsal dějiny Moravy; b) nejvyššímu kancléři Antonínovi B. hraběti Mitrovskému za velikomyslnou podporu autorovi propůjčenou, jakož i za výtečnou pozornost, kterou prokazoval stavům za každé příležitosti, písemně vysloviti uctivé díky a požádati zemského hejtmana, aby tento přípis k němu doprovodil.

6. O podpoře chovance c. k. akademie výtvarných umění ve Vídni.

Stavům bylo předneseno, že podpora ročních 200 zl. určená s nejvyšším povolením chovanci akademie výtvarných umění ve Vídni, aby si zjednal lepší vzdělání, z nedostatku kompetenta

nebyla již od 17 let vyplácena; příčinou toho dle všeho jest, že toto velikomyslné smýšlení stavů není uvedeno v obecnou známost. Nyní se ucházel jakýsi František Sinne, malíř na porculáně, o tuto podporu, a zemský výbor pokládá za svou povinnost, vyžádati si rozhodnutí stavů, zdali by nechtěli obnoviti podporu, kterou mnohý dřímající talent mohl by se vzdělati za výtečného umělce. Svoleno s výhradou nejvyššího schválení a za těchto podmínek:

a) Mladík, který chce dosáhnouti podpory, má býti rodilým Moravanem, a jen kdyby ho nebylo, může jí také jiný rakouský poddaný, ale nikdy cizozemec nabýti; b) caeteris paribus má dána býti přednost tomu, kdo se po nějaký čas již osvědčil při akademii výtvarných umění a podá záruku svých schopností vysvědčením z tohoto ústavu; c) uchazeč, který ještě není na akademii, má se podrobiti předchozí zkoušce a tam si vyžádati vysvědčení o svých pokusech a výkonech, jež slibují potomní další vzdělání; d) jest lhostejno, jaký odbor chovanec si zvolí, zdali malířství, sochařství, mědirytectví nebo stavitelství; e) podpora má se vypláceti v půlročních lhůtách jen tehda, když chovanec přiloží vysvědčení z ředitelství akademie o své schopnosti, přiměřeném prospěchu a mravním chování; opomine-li toho po 2 semestry, ztratí podporu; f) chovanec jest povinen podati za rok ukázku svých prací s dobrým zdáním ředitelstva akademie zemskému výboru, začež může od stavů zvláště býti odměněn; g) tato podpora má trvati po tři léta, a jen za zvláštního doporučení ředitelstva akademie při dokázaném skutečném talentě uměleckém lze ji prodloužiti; h) v případě uprázdnění má zemský výbor učiniti vyhlášku v úředních novinách brněnských, aby se za větší soutěže docílilo lepšího výběru.

7. O příspěvku ročních 1000 zl. konvenční mince z domestikálního fondu na okrasu okolí brněnského za rok 1837.

Poněvadž s nejvyšším povolením bylo usneseno na okrasu bašt a kolišť v Brně z domestikálního fondu poskytnouti příspěvek ročních 1000 zl. s výminkou, že především třeba podati důkaz, že tento fond bez újmy stavovského hospodářství a všech jiných pravidelně ustanovených závazků může takový výdaj pořizovati, a poněvadž tomu na správní rok 1837 tak jest: byl učiněn a také stavy schválen návrh, aby zmíněná částka u zemské hlavní pokladny byla poukázána.

8. O propuštění stavovského zemského chirurga Jana Klinkerfussa ze služby stavovské a zastavení jeho služného 200 zl. konvenční mince byla zemským výborem přednesena tato zpráva:

Již od r. 1751 trvá při moravských stavech zemský chirurg s platem 200 zl., a ačkoliv po léta 1829 až 1831 toto místo zůstalo neobsazeno a tedy nebylo v rozpočtu, přece v aktech nikde nelze nejmenší stopy nalézti, že toto zastavení se také definitivně stalo. Stavové tedy vykonávali pouze právo jim příslušné, když 18. října 1831 Janu Klinkerfussovi ve sněmovním sezení udělili toto místo se závazkem, že vedle svých služebních výkonů, které se týkají pouze stavovské důstojnosti (dekorum), menším stavovským úředníkům a služebníkům v případech onemocnění bude bezplatně poskytovati ranhojičskou pomoc, čímž zmíněnému úřednictvu se prokáže značné dobrodiní. V této vlastnosti byl Klinkerfuss vzat pod přísahu, a poukázán mu plat 200 zl. konvenční mince.

Skoro o 2 léta později po vyžádaném předložení jednacích akt dekretem dvorské kanceláře z 28. března 1833 dán byl pokyn, že stavové neřídili se nejvyšším rozkazem z 24. března 1828 — dle něhož takové výdaje pro ústavy léčebné nemají se hraditi ze stavovské pokladny a zdravotní osoby, pokud jest možno, že se mají jiným způsobem zaopatřovati — ježto prý bez předchozího schválení ustanovili Klinkerfussa zemským chirurgem. Potom zemský výbor dvorské kanceláři uctivě poznamenal, že ustanovení Klinkerfussa nepříčí se onomu nejvyššímu nařízení, poněvadž toto se týká pouze krajského zdravotního úřednictva, zemský chirurg však k němu nenáleží. Pro ponechání jeho pak uvedeny jsou ještě tyto důvody:

1. Vyžaduje důstojenství (dekorum) stavovské a vždy toho bylo šetřeno, aby zemský chirurg spolu se zemským lékárníkem při sněmích neb jiných stavovských slavnostech v parádním průvodě se připojil k zemskému hejtmanovi a sněmovnímu direktorovi.

2. Přítomnost jeho za návalu lidu o slavnostních vjezdech zdá se potřebnou, aby při nehodách poskytl okamžitou pomoc.

3. Nižší úřednictvo a služebnictvo stavovské má ze zmíněného závazku zemského chirurga při nepatrném jeho platu velmi značné dobrodiní.

4. V jiných zemích, jako v Čechách, Haliči, ve Štyrsku a j., jest takových osob, náležejících k zemskému zdravotnictví, několik, kdežto na Moravě jest jediný, a to skrovně placený.

Přes tyto vážné důvody pozdějším dekretem dvorské kanceláře z 13. února 1835 bylo naznačeno, „že od určitého nejvyššího rozkazu vzhledem na výdaje pro zdravotní úřednictvo ze zemské pokladny nelze se uchýliti,“ a královské gubernium požádalo zemský výbor, aby zemský chirurg Klinkerfuss byl propuštěn, jemuž jest volno ucházeti se o nějaké jiné místo uprázdněné a jeho schopnostem přiměřené.

Zemský výbor byl nucen královskému gubernia odpověděti:

a) že není v moci jeho, aby osobnost sněmovním usnesením přijatou prostě propustil;

b) že zemského chirurga třeba pokládati za přísežného, tedy skutečného úředníka a že tu nelze užiti nejvyšších předpisů v příčině propouštění ze služby;

c) dekretem dvorské kanceláře z 28. března 1834 nebylo nařízeno nikterak propuštění zemského chirurga, nýbrž pouze zaopatření zdravotního úřednictva dle možnosti, což však jest mimo působnost zemského výboru.

Nyní zemský výbor vyžaduje si sněmovního ustanovení, má-li Klinkerfuss býti propuštěn čili nic, a stavové uznali podati námitku J. V. s prosbou, aby netoliko směli Klinkerfussa podržeti, nýbrž i po uprázdnění místo jeho zase směli obsaditi.

9. Zpráva o podání prosby k J. V., aby při udílení nadačních míst v Teresianě a v Novoměstské akademii vojenské především vzat byl zřetel na syny moravských stavův a šlechticův.

Poněvadž zemský výbor dle podrobného zkoumání dokázal, že návrhů stavů moravských proto J. V. vždy — mimo velmi řídké výjimečné případy — bylo šetřeno aspoň potud, že ne-li Imo loco navržený, aspoň jeden z terna místo takové dostal, stavové upustili od podání této námitky.

10. Zpráva o opatřeních na zamezení ponenáhlého rozpadání vrchnostenských statků, částečným oddělováním majetku pozemkového.

Odlučováním jednotlivých částí vrchnostenského majetku pozemkového a nevázaným rozprodáváním práv dominikálních, vrchnostenské statky se ponenáhlu rozprodávají a tím se také

ohrožuje záruka, přejatá od vrchnosti ke státu, za bezvadnou správu svěřeného jim patrimoniálního soudnictví a za jmění sirotků jim svěřené. Královské gubernium proto požádalo zemského výboru, aby podal dobré zdání o příslušných opatřeních. Zemský výbor tento důležitý předmět ponechal rozhodnutí sněmu a přednesl tyto vysvětlivky:

Nynější platná obmezení rozkouskování vrchnostenského majetku zakládají se na dekretu dvorské kanceláře z 29. září 1803 a na dekretu soudního dvoru z 26. února a 20. srpna 1818, v jejichž předpisech jest stanoveno:

1. Emfyteutický pronájem, jakož i každý, s rozkouskováním spojený prodej dominikálních pozemků se nedovoluje a mělo-li by se z příčin nejvýš důležitých povoliti, má se na zabránění drobnějšího rozkouskování šetřiti bedlivě míry, předepsané na rozkouskování pozemků rustikálních.

2. Dělení deskových statků a spojeného s nimi patrimoniálního soudnictví dovoluje se jen potud, pokud se nepříčí původní vložce katastrální.

3. Normální předpis z 29. září 1803 nezakázal výjimky rozkouskování a prodeje dominikálních pozemkův, a tyto mohou se dle dekretu z 26. února 1818 povoliti.

4. Rodiny, které chtějí býti nově usazeny na dominikálních pozemcích, navržených k rozkouskování, musily by býti nadány nejméně 80 měřicemi pozemkův, a také toto oddělování má se dáti co možná zřídka.

Při bedlivé úvaze zákonitých předpisů, vydaných od r. 1803, o rozkouskovaní vrchnostenského majetku pozemkového vnucuje se přesvědčení, že proto není třeba nových ustanovení, nýbrž jen přísného šetření dosavadních, jež dostatečně zabraňují, aby záruka panství k státu nebyla ohrožena.

Co se týče návrhu královského úřadu fiskálního, současně od královského gubernia sděleného, — aby se určil všeobecný zákaz proti emfiteutickému postupování vrchnostenských práv, zejména práva propinačního, aby tím cena statků se nezmenšovala — v tom zemský výbor nemůže se z těchto důvodů srozuměti:

Právo nálevní jest právo dominikální, založené v zemském zřízení, a v tom spočívá také vrchnostenské právo volného nakládání (der freien Schaltung). Zákaz královským fiskálním úřadem

navržený čelí tedy proti zemskému zřízení a jest zájmu statkářův na újmu, a jím by se jen uskutečnilo to, čemu se chce vyhnouti, neboť vrchnosti by potom byly nuceny, propinační právo dávati jen pronájmem provozovati, a brzkým uvedením ve známost, že vrchnosti nejsou oprávněny toto regále ve stálé užívání postoupiti, by se cena nájemného velmi snížila a nájemné by se jen donucováním mohlo sháněti, kdežto naopak samostatný majitel požitku vedle zaplaceného již nájemného ručí za bezpečnost vymíněného nájmu svým majetkem.

Proto stavové se domnívají, že dosavadními zákony jest dostatečně postaráno o šetření závazků ke státu a novot tím méně potřebí, ježto jest dostatečná kontrola v rukou politického úřadu, jejímž přísným a přiměřeným užíváním lze zabrániti obávanému rozkladu vrchnostenských statkův a ohrožení zájmu státního, a netřeba chápati se opatření, která se příčí starobylým právům a zřízení zemskému.

Zemský výbor byl tedy zmocněn v tomto smyslu královskému guberniu odpověděti.

11. Zpráva o zemských krojích moravských, kreslených a lithografovaných úředníkem stavebního oddělení Vilémem Hornem.

Za přítomnosti JJ. VV. v Brně roku 1833 a 1836 bylo pokaždé asi 100 poddaných obojího pohlaví z rozličných krajů ve svém kroji svoláno, JJ. VV. představeno a jimi příznivě přijato. I bylo vzbuzeno přání, aby tyto původní kroje, které se zachovaly od staletí a nikde v mocnářství s takovou rozmanitostí se nejeví, věrně byly zobrazeny. Vilém Horn, osvědčený kreslič, jsa k tomu povzbuzen, nabídl se, že tyto figuriny v kolorovaném kamenotisku asi o 30 listech (při čemž každý list představuje muže a ženu v přiměřeném postavení s označením kraje a panství příslušného) dodá, odebere-li se mu moravskými stavy, jimž tento podnik se věnuje, určitý počet výtisků a poskytne-li se mu přiměřená peněžitá záloha. Zemský výbor navrhl, aby se tato dedikace přijala a aby pro JJ. VV. jakož i nejvyšší dvůr se objednalo šest nádherných výtisků, pak 50 výtisků pro vyšší státní úředníky, bibliotheky ve Vídni a v Olomouci, musea, vysoké školy atd., a poznamenává kromě toho, že jednak Vilémovi Hornovi byla již vyplacena záloha 1000 zl. konvenční mince, jednak že cena tohoto

díla vycházejícího knihkupectvím na subskripci, dle rozličné jemnosti papíru a uměleckých okras ustanoveno jest:

1. druh: list za 1 zl. konvenční mince,
2. druh: list za — 40 kr. konvenční mince,
3. druh: list za — 30 kr. konvenční mince.

Stavové uznali, že jim jakožto patribus patriae přísluší tento vlastenecký podnik tím více podporovati, ježto se jim naskytuje velmi vítaná příležitost, nabídnouti JJ. VV. milý dar, i usnesli se přijati tuto dedikaci a s výhradou nejvyššího schválení věnovati celkem 1500 zl. konvenční mince z fondu domestikálního.

12. Zpráva o dokončení litinového pomníku u Nov. Rousinova. —

Sněmovním usnesením z 26. října 1832 a potomním nejvyšším schválením postaven jest při poštovní silnici nedaleko N. Rousinova, kde císař Josef II. oral, pomník z litiny. Práce jest nyní dokončena a za příčinou poněkud holého hrotu umístěn nahoře pozlacený orel. Litinová práce ze železných hutí hraběte Salma v Blansku jest po stránce technické dokonalá, ani trhlina, ani vypuklina, ani mezera není viditelna. Celkový výdaj dle předchozího dohodnutí s dotčenými dodavateli činí 4125 zl. 16 kr. konvenční mince. Stavové povolili tuto summu z fondu domestikálního a přijali návrh zemského výboru:

1. aby pozořickému vrchnímu Maximilianu Steinerovi, který svou pečlivou a neúnavnou ochotou při odnášení dřívějšího kamenného, úplně rozpadlého pomníku, jakož i při zřízení nového litinového nejúčinněji spolupůsobil, jménem stavů byl doručen pochvalný dekret a aby za této příležitosti byl požádán, aby pokud mu lze, dal pomník hlídati a každé poškození jednak vážně potrestal, jednak k okamžité nápravě zemskému výboru ohlásil.

2. Dlužno prostřednictvím královského gubernia obrátiti se na ředitelství silniční stavby, aby příslušným okresním silničním komisařem a dělníky k tomu na místě povolanými dávalo tento pomník častěji prohlížeti a po případě dopadené vinníky za odměnu odevzdati pozořickému hospodářskému úřadu na potrestání, jakož i zpozorovaná drobnější poškození, jež nepatrným nákladem ihned lze opraviti, oznamovati.

3. Zemský sekretář rytíř Kronenfels, jemuž vyjednávání s blanenskou továrnou i ostatní příslušné práce byly svěřeny, nechť se tam odebere, s pozořickým hospodářským úřadem a tamějším

vrchnostenským inženýrem pomník ohledá a o stavu věci podá zprávu.

Ostatně podotkl zemský výbor, že v příčině uznání zásluhy, kterou si zemský sekretář za této příležitosti získal, v pozdější sněmovní zprávě, totiž vzhledem k stavovským slavnostem za přítomnosti JJ. VV. v Brně, učiní svůj návrh.

13. Zpráva o dekretu dvorské kanceláře z 25. ledna 1836 v příčině odměn na chov hovězího dobytka.

Po uvážení všech okolností, vysvětlených zemským výborem stavové se usnesli ponechati vypláceni odměn, ale poněvadž dosavadní úprava, jakož i vyměřená výše jednotlivých odměn nevyhovovaly nikterak zamýšlenému účelu, usneseno, vyžádati si dobré zdání na několika stavovských členech, které zemský hejtman označil, totiž na prelátovi svato-tomášském Nappovi, na baronovi Schellovi, na hraběti Kalnokým, na baronovi Albertovi Widmannovi, na baronovi Emanueli Bartensteinovi, na rytíři Terschovi a na rytíři Paburgovi; zemský výbor nechť potom o podmínkách i o výši premií, kterou stavové uvolují si ustanoviti na 800 zl. konvenční mince, v nejbližším sněmovním sezení podá opětný návrh.

14. Zpráva o přirážce Františkovy a Karolininy nadace pro ústavy slepých, hluchoněmých a pro opatrovny malých dětí na mimořádnou berni zemskou.

Stavové žádali, aby tato nadace, založená roku 1833, byla přiražena na urbariální daň vrchnosti, ale dvorská kancelář otázala se zemského výboru, neměl-li by se raději přibrati dominikální majetek pozemkový — totiž vlastně majetek, který jest v rukou pozemkových vrchností? Hledě k námitce, že tento dominikální majetek není nikde zvlášť vykázán, a že jest úplně neznámým, dvorský úřad na to doléhal, aby se krajskými a hospodářskými úřady tento doklad opatřil, čímž uvedení této nadace v platnost velmi se provlekla. Zemskou účtárnou v celek sestavené výkazy hospodářských úřadů se zjistilo, že summa přesné vrchnostenské daně dle vlastních údajů vrchností činí 518.487 zl. $20^3/_4$ kr. konvenční mince, a berně připadající na deskové pozemky vrchnostenské činí 683.596 zl. $11^1/_4$ kr., tedy prvnější o 165.596 zl. $51^2/_4$ kr. konvenční mince méně, kterýžto rozdíl zvyšuje příspěvkový podíl k této nadaci o 1 zl. 52 kr. ze sta. Zemská účtárna ve své zprávě dopodrobna dokazuje, že není radno skutečnou

pozemkovou daň ustanovovati za měřítko přirážky vrchnostenských mimořádných příspěvků, poněvadž tím se nedocílí jednotnosti a jednak by vrchnosti příspěvkem povinné byly přetíženy, jednak zase opominuty. Proto navrhla, aby za základ takových přirážek, jako jest nadace Františkova a Karolinina, vzata byla vrchnostenská daň tereziánské soustavy rektifikační, aneb což jedno jest, vrchnostenský zatímní kalkulační odhad. Toto měřítko jest výsledkem vlastního dle patentu odevzdaného přiznání vrchností, které tehdejší rektifikační komisí jest prozkoumáno a v pochybných případech po výslechu a souhlasu pozemkových vrchností bylo opraveno. Jím by se zamezilo opominutí vrchností a svobodníků příspěvkem povinných, což u přirážky dle skutečné daně pozemkové bylo by nevyhnutelno.

Jde tedy o to, má-li se rozvržení této nadační jistiny státi:

a) buď dle daně urbariální,

b) dle pozemkového majetku, který právě jest v rukou vrchností, nebo

c) dle vrchnostenského prozatímního kalkulačního odhadu (extraordinarium).

Stavové sjednotili se na návrhu ad c), poněvadž dle povahy věci jest nejlepším prostředkem výpomocným a přirovná-li se s oběma druhými způsoby, jím nejméně se někdo ušetří nebo přetíží, ježto toto měřítko se zakládá na vlastním přiznání vrchností.

Poněvadž ostatně toto vyjednávání vleče se už čtvrtý rok a vlastního účelu, totiž podporování moravských ústavů pro slepé, hluchoněmé a malé děti, se vzdaluje, a při zevrubném objasnění tak rozdílných poměrů vrchností přesvědčení se vnucuje, že se nikdy nenajde vhodný způsob stejnoměrného rozvržení, byl zemský hejtman požádán, aby tento sněmovní návrh jako nejvhodnější podporoval na nejvyšším místě a tak tuto věc ukončil.

15. O zapůjčování peněžitých záloh moravskoslezskému pojišťovacímu ústavu proti požárům do výše 50.000 zl. konvenční měny.

Zemský výbor uvedl, že tento ústav, za úplné bezpečnosti svých závazků, roku 1834 nucen byl častými náhradami škod požárových požádati u První rakouské spořitelny za úvěr 80.000 zl. konvenční měny a zaručiti se svým fondem záložním, což také na plnoplatnou hypotheku bylo poskytnuto. Poněvadž však z příčin, jež vyplývají ze stanov této spořitelny, zemský výbor nemůže již

na tento úvěr spoléhati a musí si jinde prameny úvěru hledati, žádá panů stavů, zdali by, hledíce k veliké užitečnosti tohoto ústavu nechtěli buď a) poskytnouti stálého úvěru v hotových zálohách peněžitých do výše 50.000 zl. konvenční měny na 5% zúrokování, anebo b) zabezpečiti (akkreditovati) jej ručitelskou listinou u spořitelny summou 50.000 zl., aby toho ústav v čas potřeby mohl buď úplně neb částečně upotřebiti.

Na zabezpečení nabízí rovněž svůj fond záložní, a poněvadž spořitelna ustanovila zástupce při ústavě pojišťovacím jakožto plnomocníka, který by všeho jednání se súčastnil, do knih nahlížel a dbal zájmů spořitelny, stavové na zajištění svého majetku mohou téhož opatření se chopiti. Ačkoliv ústav doufá, že vystačí bez užití stavovského úvěru, poněvadž předešlá nepříznivá léta 1834 a 1835 tuto nesnáz přivodila, navrhuje přece pro případ potřeby: ad a) aby hotové peněžní zálohy od měsíce srpna si vybíral v podílech a splatil je v březnu i s 5% úroky;

ad b) opatří-li se ústavu úvěr stavovskou ručitelskou listinou, ústav by se spořitelnou jednal jako dosud dle dosavadního běžného účtu, aniž by stavovská pokladna, kterou by se zástavou záložního fondu dostalo plné jistoty, musila zakročiti.

Za té příležitosti zemský výbor udal, že tento fond koncem roku 1835 činil 120.372 zl. $36^{2}/_{4}$ kr. konvenční měny, koncem roku 1836 pak . . . . . 122.810 zl. $35^{1}/_{2}$ kr. konvenční měny; z tohoto fondu vypláceji se náhrady, jež se v roce naskytují, rozvrhují se na účastníky ústavu a koncem roku se uhrazují (refundují).

Poněvadž jest všeobecně známo dobrodiní, jehož se tímto ústavem pojišťovacím dostává každému majiteli pozemků, zvláště však poddaným, a poněvadž zastavená hypotheka poskytuje plnou jistotu, stavové po příkladě stavů českých a štyrských přijali návrh sub a) a usnesli se zatím na rok 1837 vypláceti z domestikálního fondu peněžité zálohy do výše 50.000 zl. konvenční měny na 5% zúrokování a na zástavu záložního fondu.

Ostatně zamýšlejí stavové tento ústav převzíti do své správy, k jejímuž vedení jim jsou po ruce všechny prostředky, jako jest skládání účtův, pokladna, kontrola, přirážení a vybírání ročních příspěvkův atd. Dojde-li nejvyššího schválení, zemský výbor nechť k nejbližší sněmovní schůzi o této věci připraví podrobnou zprávu.

16. O výčepu vrchnostenských nápojů v a o postoupení tohoto vrchnostenského práva za jisté výhody.

Dle došlého dekretu dvorské kanceláře z 19. května 1855 královské gubernium vyžádalo si na zemském výboru výkaz a dobré zdání:

a) jak se na Moravě vzhledem k výčepu vrchnostenských nápojů šetří dvorských dekretů z 27. února 1788 a z 5. března 1789 a pokud proto pozdější normy jsou v platnost uvedeny;

b) v jaké míře vrchnosti propůjčují oprávnění výčepní právem vrchnostenským a při tom si ustanovují podmínky na svůj prospěch;

c) zdali a jakou měrou jsou v tomto právě chráněny?

Poněvadž rozličnými předpisy politických úřadů, které ostatně sobě odporují, práva vrchností se porušují, zemský výbor předkládá věc stavům na rozhodnutí a podotýká:

Dekret z 26. února 1788 určuje, že všichni hospodáři, kteří mají vrchnostenské nálevny, a výslovně se smlouvou neb jinak dobrovolně zavázali, odbírati od vrchnosti jistou část neb i všechen nápoj, jsou povinni tomu závazku dostáti: není-li takového ustanoveného závazku, nemůže nikdo býti přidržován k odbírání a výčepu vrchnostenských nápojů, nýbrž jest nalévačům i každému poddanému volno, zjednati si v dědičných zemích nápoj odkudkoliv; jen u poddaných, kteří nejsou oprávněnými nálevci, obmezuje se toto odbírání pouze na domácí spotřebu a nesmí nikterak výčep jím býti provozován.

Dekretem z 5. března 1789 všeobecně se prohlašuje zákaz vnucovati vrchnostenské zboží prodejné (Feilschaften) poddaným.

Zemský výbor dokázal zevrubně ad a) i ad b), že vrchnostem přísluší právo, propůjčovati výčep právem dominikálním a ustanoviti si při tom podmínky na vlastní prospěch, aniž se tím dotčené normální předpisy porušují.

ad c) Zemský výbor podotýká, že vrchnosti v náležitém jim právě propinačním — totiž nutiti nálevce k čepování nápoje od vrchnosti vyráběného — nejsou vždy chráněny a že se tím starobylá výsada jejich podstatně ohrožuje, jak zejména uznáno jest vyřízením královského gubernia z 27. května 1836 ve sporu několika johannesthalských osadníků proti vrchnosti jindřichovské,[1])

[1]) Německy Hennersdorf na Krnovsku.

kde patrně vyslovuje se zrušení tohoto vrchnostenského regále.

Z toho vysvítá, že moravské vrchnosti rozdílným užíváním platných normálních předpisů se strany politických úřadů, pokud vrchnosti totiž propůjčují nálev pivem dominikálním a při tom si ustanovují podmínky na svůj prospěch, v tomto právě nejsou chráněny, jak by zasluhovaly. Proto mají stavové za vhodné prohlásiti propinační právo za nedotknutelný majetek a trvati na tom, že propůjčování práva nálevního není nikterak propůjčením živnosti (eine Gewerbsverleihung), poněvadž nálevce vždy jen jménem vrchnosti může nastoupiti a jen vrchnostenské oprávnění smí provozovati.

Usneseno tedy podati prosbu J. V., aby vrchnosti ve svém starobylém a ústavním právě propinačním byly chráněny a aby nově vydaným nařízením politické úřady byly přidržovány, aby v tomto smyslu stejnoměrně si počínaly.

17. O výlohách na stavovské slavnosti za pobytu JJ. VV. v Brně r. 1836.

Přísedící zemského výboru hrabě Josef Schafgotsche podal účty o těchto vydáních, jež zemský výbor předkládá.

Byla to 1. slavnost na Františkově na oslavu tamějšího pomníku, k němuž J. V. r. 1818 jakožto korunní princ položil základní kámen, s podělováním 20 vojínů, raněných na výpravách válečných r. 1813 a 1814.

2. Vlastní národní slavnost v brněnských Lužánkách dle navrženého plánu i s programem.

Na tyto slavnosti bylo v sněmovním sezení z 2. května 1836 povoleno 12.000 zl. konvenční mince, kteráž summa překročena o 3046 zl. 51$^1/_5$ kr. konvenční mince, neboť byly také hrazeny náklady, které se stavovskými slavnostmi nebyly v bezprostředním spojení, jež však pro zachování důstojnosti musely býti zapraveny. Jsou to:

1. sněmem usnesená výstava výrobků průmyslových	463 zl.	14$^1/_2$	kr. k. m.
2. příspěvek na slavnostní okrášlení divadla	645 zl.	33	kr.
3. zřízení domácí stráže proti nejvyššímu bytu s osvětlením	743 zl.	48	kr.
4. uvítání JJ. VV. při jejich příchodě . .	574 zl.	12	kr.
dohromady . .	2426 zl.	47$^1/_2$	kr. k. m.

Po odražení této summy jeví se překročení ve výši 620 zl. $4^1/_5$ kr. konvenční mince, která při častých a nepředvídaných opatřeních jest zcela nepatrná.

Poněvadž za této příležitosti všichni stavovští úředníci, praktikanti, diurnisté a služebníci si co nejchvalněji počínali a namáhavé práce co nejpřesněji vykonávali, navrhl hrabě Schafgotsche, aby těmto osobám, jmenovitě uvedeným, dle poměru jejich výkonů byla z domestikálního fondu vyplacena částka úhrnná 1040 zl. jako odměna, již proto, že úředníci a praktikanti na tyto slavnosti si pořídili novou stavovskou uniformu, i jest slušno, aby se jim toto značné vydání nahradilo.

Tak jako ostatně svobodný pán Rudolf Forgáč již po druhé přejal řízení výstavy domácích průmyslových výrobkův s největší ochotou a svou rozvahou i činností co nejchvalněji ukázal, jak dobrým rukám toto řízení bylo svěřeno, právě tak hr. Schafgotsche doporučuje uznání stavů zemského sekretáře rytíře Emanuela Kronenfelsa a zemského účetního Ignáce Krinnera, kteří svou neúnavnou činností také přispěli ku zdaru tohoto nesnadného podniku.

Stavové se usnesli:

A. Požádati zemského hejtmana, aby jménem jejich svobodnému pánu Rudolfovi Forgáčovi vyslovil díky za jeho namáhání; zemskému účetnímu Krinnerovi se doručí pochvalný dekret.

B. Zakročiti ze sněmu na nejvyšším místě, aby i suma, o kterou výdaje byly překročeny, i odměny úředníkům, v úhrnné výši 4086 zl. $51^1/_5$ kr. konvenční mince z domestikálního fondu, který tím nikterak není chrožen, směly býti vyplaceny.

C. Sekretáři rytíři Kronenfelsovi vyprošuje se od J. V. titul c. k. rady za jeho 35leté věrné služby, které již jsa guberniálním praktikantem a koncipistou, konal ve válečném roce 1805 za přechodu ruského vojska jakožto staniční a rekvisiční komisař, a r. 1809 za nepřátelské invase, o čemž pochvalnou zmínku učinil v sněmovním sezení 10. března r. 1813 zemský hejtman hrabě Prokop Lažanský, a proto také mu tehda stavové udělili místo druhého sekretáře. Od té doby často se osvědčila jeho rozvaha, činnost, správnost a bezúhonnost mravní, takže mu stavové po $1^1/_2$ roku svěřili vedení pohraniční daně nápojové a po 3 léta zatímné místo ředitele půjčovního a novinářského úřadu; za obojí dostalo se mu praesidiálních pochvalných dekretův. Kromě toho

získal si zásluhy o pomník u Rousinova a konečně o zdar stavovských slavností r. 1836 za přítomnosti JJ. VV. v Brně. Stavové poukazují též na to, že první sekretář nemá vyhlídky na lepší postup, dále že šlechtic Kronenfels má inkolát Čech, Moravy a Slezska, otec jeho a nejbližší příbuzní byli ve výtečných státních službách a že tato žádaná odměna poskytnuta byla též předchůdci jeho Tomáši Pötzlovi.

Zemský hejtman byl tedy požádán, aby podporoval tuto prosbu stavův u J. V.

18. Tak jako při zahájení této schůze stavové přednesli zemskému hejtmanovi hraběti Aloisovi Ugartovi nejupřímnější blahopřání k udělení velkokříže řádu Leopoldova, tak zase na konci bylo jednosvorně usneseno, aby nejvyšší kancléř Antonín Bedřich hrabě Mitrovský z Mitrovic a Nemyšle presidiálním dopisem byl ubezpečen, že udělení jemu rytířského řádu zlatého rouna, jímž jeho výtečné zásluhy J. V. opětně byly uznány, vzbudilo u stavů nejživější účast.

Tím schůze, jež trvala po 2 dopoledne, 28. a 29. prosince r. 1836, byla skončena.

5.

Protokol sněmovní schůze z 19. a 20. září 1837 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. Do sněmu nově uveden rytíř František Tersch, majitel panství jarošovského.

2. Postulata nezměněná[1]) přečtena i povolena. Při tom usneseno:

a) Vzdáti J. V. díky za opětnou slevu $71^{3}/_{4}\%$ z přídavkové kvoty daně pozemkové.

b) Obnoviti u nejvyššího trůnu nejpoddanější námitky, které již v sněmovním prohlášení z let 1818, 1819 a 1820, co se týče berních požadavkův a nesnadného vymáhání jejich, obšírně byly vyloženy. Od těch dob zvýšily se ještě obavy, že moravský poplatník běžnou povinnost berní, kterou dosud jen s největší

[1]) Obsahovala jako za let předešlých: řádnou daň pozemkovou 2,827.907 zl. 18 kr., přídavek 266.323 zl. 21 kr., pak 18% daň domovní a 36% domovní daň třídní.

obětovnosti mohl sehnati, za nastalého vysílení nebude moci déle odváděti. Dosud, aby mohli berním požadavkům vyhověti, poplatníci nuceni byli pozemky odprodávati a je rozkouskovati, což vede k velkému obtížení a zadlužení hospodářství, ano i dobytek prodávati a tím svůj fundus instructus zmenšovati; takto obtížený majetek pozemkový sotva poskytuje další výpomoc z nedostatku úvěru. Přes úlevu $71\,^3/_4\,^0/_0$ z kvoty přídavkové poddaní moravští od dob provisoria vždy více se zadlužují, čehož důkazem, že nikdy nebylo tolik prodejův a rozkouskování pozemků poddanských jako nyní. Tíseň vzrůstá také neobyčejně nízkými cenami obilí i ostatních plodin přírodních, neboť jsou ceny ty na Moravě značně nižší, nežli bylo přijato za základ odhadu a tedy i zdanění v době Josefina a v době provisoria na Josefinu založeného. Tyto smutné poměry vzbuzují u stavův obavy vylíčené ve sněmovním prohlášení ze dne 11. října 1820,[1]) i pokládají za nutné upozorniti znovu na nepoměr, v jakém vyměřena jest daň pozemková zemi Moravské, proti ostatním provinciím a zvláště proti Čechám, což vyloženo obšírně v sněmovním prohlášení ze dne 20. října 1819.[2]) Tento nepoměr byl uznán v nejvyšším rozhodnutí z 25. prosince 1817 a v dopise dvorské kanceláře z 18. dubna r. 1818, kdež J. V. vyslovilo vůli, aby provincie mezi sebou se zatímně vyrovnaly a aby také vnitřní vyrovnání nastalo v provinciích, kde se za ně žádá, čehož však zemi Moravské dosud se nedostalo. V nejvyšším patentu z 20. prosince 1817 zemi Moravské sice bylo přislíbeno, že se zavedením nového stálého katastru stane takové vyrovnání berní kvoty mezi jednotlivými provinciemi mocnářství, ale tato doba zdá se pro Moravu ještě příliš vzdálenou, kdežto naopak potřeby a úlevy jeví se vždy naléhavějšími a nutnějšími. Stavové tedy prosí J. V. za provedení onoho vyrovnání anebo za jinou úlevu v nynějším berním požadavku, kterouž by Morava k ostatním provinciím a zvláště k Čechám byla uvedena do správnějšího poměru.

c) Stavové chtějí všech sil svých i zemských vynaložiti, aby summa požadovaná za správní rok 1838 v náležité lhůtě řádně byla zapravena.

---

[1]) Srv. Jednání sněmů za císaře Františka, str. 151 násl.

[2]) Tamtéž, str. 141.

3. Uplynulým šestiletím rytíře Josefa Vokřála uprázdněno jest místo přísedícího v zemském výboře stavu duchovního. Jako žadatelé ústně se přihlásili:

a) rytíř Josef Wiedersperg, deputovaný olomucké metropolitní kapituly,

b) rytíř Josef Vokřál, děkan na dómě brněnském a deputovaný královské kapituly brněnské, jemuž z nejvyšších míst k nové volbě udělena jest dispense od předepsaného tříletého interkalare.

Zvolen většinou hlasů rytíř Vokřál, a volba jeho se předloží k nejvyššímu schválení.

Podobně uprázdněno jest místo přísedícího ze stavu panského smrtí hraběte Jana Troyera. Ucházejí se:

a) hrabě Emanuel Dubský, majitel panství Lysického,

b) baron Antonín Pillersdorf, inspektor c. k. důchodkové stráže. Většinou hlasů zvolen hrabě Dubský.

4. Ředitel brněnského divadla Vilém Thiel podal zemskému hejtmanovi žádost za roční příspěvek ze stavovského fondu domestikálního na platy prvním zpěvákům a zpěvačkám. Jednomyslně odmítnuto.

5. Adjunkt moravské stavovské zemské registratury Bedřich Jahn, jenž dokončil 40. rok služební, podal J. V. žádost za osobní přídavek z fondu domestikálního. Vzhledem k věrným a neunavným službám, vykonaným zejména při zemských památkách, usneseno jednomyslně povoliti mu 200 zl. osobního přídavku a předložiti J. V. k schválení.

Ovdovělá hraběnka Josefina Troyerová, rozená hraběnka Althannová, podala žádost za sustentační příspěvek z fondu domestikálního.[1]) Žadatelka odvolává se předně na zásluhy svého zemřelého manžela, hraběte Jana Troyera, který od r. 1818 do r. 1837 byl přísedícím zemského výboru ze stavu panského, a na svou nemajetnost. Zemský výbor poukazuje také na tuto horlivou 19letou činnost zesnulého, dále na to, že jako člen komise na úpravu daně pozemkové až do jejího rozpuštění správně své povinnosti konal, rovněž jako stavovský zástupce při komisi na úpravu hranic mezi Moravou a Uhrami. Od 16. roku

[1]) Při jednání o této žádosti zemský hejtman z předsednictví odstoupil, a předsednictví se ujal nejvyšší zemský sudí hrabě Tannenberg.

svého věku až do r. 1803 věnoval se stavu vojenskému, účastnil se tehdejších tažení a postoupil za hejtmana. Také zastával místo administrátora při moravsko-slezské pojišťovně proti požárům, byl kancelářským představeným a kurátorem u kommandity první rakouské spořitelny, konečně od roku 1805 byl lenním dvorním sudím olomuckého knížecího arcibiskupského soudu lenního.

Nemajetnost žadatelčina jest stavům známa, ježto zesnulý postižen byl mnohými pohromami, které otřásly jeho poměry majetkovými, a manželka musila největší díl svého věna obětovati, aby čest jeho zachránila. Poněvadž jsou případy, že nemajetným vdovám zasloužilých přísedících zemského výboru v sousedních provinciích od J. V. povoleny byly dary z milosti z fondu domestikálního (v Čechách vdově barona Bretfelda, v Horních Rakousích vdově hraběte Grundemanna), usneseno převážnou většinou povoliti ročních 600 zl. konvenční měny a předložiti J. V. k schválení. Pouze rytíř Paburg byl pro úplné odmítnutí žádosti.

7. Dle usnesení sněmovního z 25. října 1835, potvrzeného J. V., může na okrasu hradeb a kolišť kolem Brna z domestikálního fondu ročně 1000 zl. konvenční měny býti vypláceno s podmínkou, že tím fond neutrpí v ostatních pravidelných výdajích. Poněvadž tato podmínka na rok 1838 přichází v platnost, stavové povolují tuto summu na řečený účel.

8. Remunerace českému historiografovi Frant. Palackému za pořízené opisy listin z vatikánského archivu v Římě, týkajících se dějin moravských.

Bylo stavům oznámeno, že laskavým prostředkováním zemského hejtmana a sněmovního ředitele u c. k. vyslance při dvoře papežském se zařídilo, aby historiograf František Palacký, nákladem českých stavů do Říma poslaný, za této příležitosti z vatikánského paláce pořídil opisy listin, jež se týkají dějin Moravy. Dle zpráv dosud došlých lze očekávati vydatnou a cennou kořist, kteráž by za tímto účelem poskytla důležitá data stavovskému professorovi české řeči a literatury a historiografovi Antonínu Bočkovi, který k zpracování dějin moravských již byl vybídnut.

Toto opatření, ve známost dvorské kanceláře uvedené, došlým dvorským dekretem v nejlichotivějších výrazech dosáhlo schválení a tento vysoký úřad s uspokojením opětně nabyl pře-

svědčení o chvalitebné horlivosti, s jakou moravští stavové snaží se spolupůsobiti na zvelebení dějepisu a vlastivědy, i bylo schváleno, aby netoliko tehda navržený náklad na opisování listin 300 zl. konvenční měny, nýbrž i přiměřená remunerace Palackému z domestikálního fondu byla vyplacena.

Stavové úplně schválili tato opatření a zmocnili zemský výbor, aby Františka Palackého při předložení jeho prací dle hodnoty jejich odměnil až do summy nejvýše sta kusů dukátův.

9. Nejvyšším rozhodnutím z 4. června 1836 správa brněnských Lužánek podřízena jest stavům, a ustanoveno, že roční běžný náklad má erár nésti $^5/_8$, domestikální fond $^3/_8$.

Vypočtou-li se výsledky let 1834 a 1835, kdy jen nejnutnější bylo opatřeno a nic na lepší kultivování tohoto nejvýš zanedbaného veřejného místa zábavního se nevynaložilo, vyplývá z toho na státní poklad roční náklad 221 zl. $32^1/_2$ kr. konv. měny.

Dosavadní šetření dokazuje,

a) že zvelebení Lužánek, které úplně zdivočely a poklesly v přízni obecenstva, jest nemožno bez přiměřených oprav a účelných okras;

b) že toto provedení jest stavům velmi nesnadno, ježto erár, který dává vyšší příspěvek, musí také ke všem opatřením dáti souhlas, na druhé straně pak zase nelze upříti, že tím správa Lužánek má vázané ruce a při zařízeních, která jen příznivým okamžikem jsou podmíněna a žádného prodlení nestrpí, teprve dlouhými cestami by se musilo žádati za vyšší povolení, k tomu vždy ještě pochybné. Nelze tedy nikdy zavčas činně zasáhnouti a za neustálého zakročování o koncesse, jichž nelze v rozpočtu určiti, všeliká energie by musila býti na zmar, a na konec obecenstvo, které ví sice, že Lužánky jsou ve správě stavovské, ale nezná tísnivých podmínek tohoto působení, všechny nedostatky a všeliké opomenutí účelných zařízení přičte na vrub stavův.

Proto zemský výbor navrhuje, aby se sněmovním usnesením u J. V. zakročilo, aby stavům přiřčeno bylo volnější působení, a za tím účelem

a) aby ze státního pokladu na místě $^5/_8$ celkového ročního nákladu (jenž vypočten jest hořejší summou 221 zl. $32^1/_2$ kr.) byla vyplácena ročně paušální summa 300 zl. konvenční měny, a ustanoveno při tom, aby jednak na c. k. eráru nebylo žádáno nedoplatků, jinak ale stavům bylo volno, bez dalších dotazů

Lužánky spravovati a dle nejlepšího přesvědčení přiměřené zařizovati;

b) aby směli na nová zařízení a opravy ročně 700 zl. konvenční měny z domestikálního fondu vynakládati;

c) aby se smělo summy 990 zl. konvenční měny, povolené dekretem dvorské kanceláře z 16. června 1836 na stavbu nového salonu v zahrádce zemského hejtmana na Františkově — kteréž summy hrabě Ugarte velkomyslně se vzdal na prospěch okrášlení okolí brněnského — užiti na zřízení jízdné cesty, jež má vésti hned od koliště mezi Veselou a Novou branou přes rybníkovou hráz, pak podle vyvýšeniny vedle vinohradů, Lužánky na konci pod kopcem proříznouti a přes hráz vésti až k poštovní silnici nad Novou ulicí.

Stavové se dokonale přesvědčili, že jen tímto způsobem lze Lužánky zvelebiti, že domestikální fond může snésti roční výlohu 700 zl. konvenční měny, a že také summy 990 zl. naznačeným způsobem nejlépe se užije. I přijali jednomyslně návrhy zemského výboru a usnesli se vzdáti díky zem. hejtmanovi, že se zřekl oné summy, a poprositi ho, aby vymohl těmto usnesením nejvyšší schválení.

10. Mužskému dobročinnému spolku brněnskému, jako roku minulého, pro velkou bídu tříd nižších, povolen na rok 1838 vedle příspěvku 800 zl. konvenční měny v rozpočtu ustanoveného přídavek 700 zl. konvenční měny z fondu domestikálního.

11. Usnesením z 2. května 1836 stavové se uvolili, převzíti náklad na zřízení provinciální robotárny v Brně přirážkou na všechny poplatníky s přibráním daně výdělkové, a vymínili si toliko, aby jim zatím byly oznámeny základy organisace tohoto ústavu.

Na toto přání gubernium předložilo stanovy ústavů za nynější doby zřízených v Praze a v Linci, s poznámkou, že by mohly býti vodítkem při založení robotárny v Brně.

Zemský výbor v podrobné zprávě dovodil, že stanovy pražské a linecké v podstatě se srovnávají, pražské jsou toliko obšírnější, kdežto linecké zdají se upravenějšími, stručnějšími a Brnu mnohem přiměřenějšími.

Stavové v souhlase se zemským výborem vyslovili se pro stanovy linecké a naznačili některé úchylky od jednotlivých odstavcův.

12. Uložení 210.000 zl. konvenční měny z domestikálního fondu u fondu na umoření c. k. státních dluhů na 3% na návrh zemského výboru schválena s dodatkem, aby také budoucně s volnými hotovostmi podobným způsobem bylo naloženo.

13. O povinnosti vrchností zřizovati nezakoupeným poddaným bezplatně přístřeší i s potřebným zařízením (sarta tecta a fundus instructus).

V obci Šumicích, uhersko-brodského panství, 9. února m. r. vypukl požár, jímž shořelo 47 domů s hospodářskými staveními a s dvěma obilními stodolami. Mezi shořelými budovami byla také obydlí 22 osadníků na pozemcích ještě nezakoupených. Když komise vyšetřovala požárovou škodu, rozhodnutím uhersko-hradišťského krajského úřadu z 29. února 1836 uhersko-brodský úřad hospodářský byl zavázán, aby těmto 22 poddaným bezplatně obnovil obydlí i s hospodářskými budovami, ježto prý pozemková vrchnost dle zřízení jest k tomu povinna. Rekurs vrchností podaný gubernium odevzdalo zemskému výboru, aby o této věci podal dobré zdání a při tom měl zřetel na vyjádření stavů z 21. října 1769 a 4. srpna 1785.

Poněvadž tento předmět zasahuje hluboko do zájmů země i stavů, jakožto vrchností pozemkových, ježto by snadno mohli býti přidržováni k platům přesahujícím jejich síly majetkové, zemský výbor obrací se v té věci na sněm a rozebírá podrobně stav věcí takto.

Hradišťský krajský úřad odvolává se v tomto rozhodnutí na guberniální oběžník z 30. ledna 1785, jímž jest intimováno nejvyšší rozhodnutí z 7. ledna t. r., že vrchnosti dle zřízení jsou povinny majitelům nezakoupených pozemků bezplatně pořiditi vše potřebné na zachování „sartorum tectorum et fundi instructi“ a také v čas nouze podporovati bezplatně poddané na takových pozemcích usedlé.

Avšak tohoto předpisu na Moravě není, a toto nejvyšší rozhodnutí ukládá pouze krajským úřadům, aby toho dbaly, aby majitelům nezakoupených pozemků vrchnostmi co nejpřesněji se dostávalo, k čemu tyto co se týče „sartorum tectorum et fundi instructi“ a bezplatné pomoci za neúrody a nouze povinny jsou

přispívati. Toto bezplatné udržování se tedy vrchnostem neporoučí, nýbrž jen se předpokládá jako závazek v zemském zřízení založený, a proto také guberniu bylo uloženo zaslati věc k dodatečnému vyjádření stavův.

Podané vyjádření z 4. srpna 1785 obsahuje mimo jiné námitky také tu, že „dle moravského zřízení zemského dosud šetřeného udržování „sartorum tectorum a fundi instructi" přísluší majitelům nezakoupených stejně jako zakoupených pozemků". Na toto stavovské vyjádření nedošlo již nejvyšší rozhodnutí, bylo tedy uznáno za správné. V prastarých dobách, kdy tak často od úmrtí majitelova pozemek z nedostatku přejimatele nemohl býti obsazen, snad dosti často vrchnosti, aby poddané si zachovaly při obdělávání udělených jim pozemků, poskytovaly jim mimořádné podpory, zvláště v době zhoubných válek, morů, neúrody a p. Ale časem tento poměr přibývajícím zalidněním se obrátil, tak že potom poddanému musilo záležeti na zachování pozemku, který dle terezianské úpravy lánového majetku octl se knihovně v jeho vlastnictví; stavové také nikdy se nevyslovili, že by vrchnosti měly na místě katastrálního držitele pečovati o zachování obydlí a budov hospodářských i dobytka. Ostatně vyplývá z povahy věci samé, že by již za starých časů celý příjem pánův byl vyčerpán, kdyby jim tento závazek byl uložen, a tím méně lze si jej mysliti za doby novější, kdy vrchnostenské požitky robotním patentem z r. 1738 utrpěly značnou újmu, dle recessu z r. 1748 vrchnostenské výtěžky vesměs při tereziánské úpravě podrobeny byly zdanění, a novým robotním patentem z r. 1775 opětně poddanské závazky byly sníženy. Jestliže tedy v dřívější době vrchnosti opatřovaly majitele nezakoupených pozemků kromě budov také potřebami hospodářskými, lze to pokládati jen za výron vrchnostenské mírnosti, a nařizuje-li patent pro Čechy vydaný 26. května 1791, aby uprázdněný selský pozemek byl vrchností odevzdán nástupci tak, jak jej držel předchůdce, týkalo se to vždy jen prvního vystrojení pozemku, nikoliv ustavičného zachovávání jeho v dobrém stavu. Ostatně by byl pak — dle výkladu hradišťského úřadu krajského — majitel nezakoupeného pozemku lépe na tom, nežli zakoupený, neboť tohoto nutí udržování obydlí i všeho zařízení často dělati dluhy, kdežto onen by takovou tíseň přenášel na vrchnost, čímž by zjevně

brána byla do ochrany lenost a zatvrzelost a mařen byl nejvyšší záměr, aby poddaní zakupovali své pozemky.

Krajský úřad tedy netoliko že mylně pojal tento dvorský dekret, nýbrž vyvodil z něho důsledky, které se příčí zemskému zřízení. Další udání krajského úřadu, že držitelé nezakoupených pozemků mají se pokládati za dočasné poživatele, vrchnosti však za majitele, a že tedy jim v této vlastnosti přísluší, zachovávati budovy a hospodářství v dobrém stavu, jest rovněž mylné; neboť jednak ustanovuje § 483. všeobecného zákonníka, „užívá-li se k služebnosti určená věc osobou zavázanou, musí osoba tato na zachovávání a obnovování přispívati poměrně a může zbaviti se příspěvku jen tím, že postoupí věc oprávněné osobě". Podobně vypovídá § 513., že užívající jest zavázán, udržovati služební věc ve stavu, v jakém ji přijal, a z výtěžku pořizovati opravy, doplňky a nová zařízení.

Stavové usnesli se podati guberniu naléhavou žádost, aby při všech rozhodnutích o takových případech se zachovávala zásada, že nezakoupený držitel pozemku v případu nouze nemá právního nároku, žádati na vrchnosti udržování obydlí i všeho hospodářství, nýbrž že je má pořizovati vlastním nákladem. Stavové mohou na tuto ochranu spoléhati tím spíše, ježto dobročinnost moravských vrchností k poddaným v neštěstí se osvědčuje v každé příležitosti a záleží jen na tom, aby jim přes dosavadní předpisy a obyčeje nebylo něco ukládáno za povinnost, co beztoho konají z ryzí lásky k bližnímu, pokud stačí síly jejich.

14. Rekurs novoříšské vrchnosti proti tomu, že majiteli svobodného dvora Pavlovi Vranickému bylo přiznáno právo vyráběti kořalku. Stavové si stěžují na porušování svých práv od úřadův a usnesli se pro případ potřeby podati stížnost i k J. V.

15. O stavbě nového stavovského domu zemského.

V mimořádné schůzi z 28. prosince 1836 přijat byl návrh povolaného architekta Schleppsa, aby Veselá brána s celou kurtinou až ke kostelu sv. Tomáše a na druhé straně až ku skladišti střelného prachu i s malými domky při bráně byla odklizena, celá prostora i s městským příkopem až po kurtinu, jež by se nově zřídila, vyrovnána a na tomto velkém prostranství nový stavovský zemský dům byl vystavěn; zvláštní komise měla uči-

niti potřebná šetření a úplně vypracovaný stavební projekt předložiti nejbližší schůzi, čemuž stavovská komise také dostála.

Avšak ve zmíněné schůzi bylo ustanoveno, věnovati na stavbu nového zemského domu přibližnou summu 220.500 zl. konvenční měny, kdežto dle předložených plánův a rozpočtů (bez vnitřního zařízení a nábytku) budova by vyžadovala 377.000 zl. s nábytkem pak více než 400.000 zl., na druhé straně pak podán byl důkaz, že stavební summa 220.500 zl. byla vzata příliš nízko, s kterou by se v žádném případě nevystačilo. Kromě toho architekt Schlepps se nabídl předložiti nový plán, při čemž v podstatě všechny potřebné podmínky by byly zplněny a náklad na všecko dohromady by se páčil na 292.042 zl. 54 kr. konvenční měny. I usnesli se stavové, aby stavovská komise na architektovi vyžádala si plánu do všech podrobností vypracovaného a podala o něm zprávu v příštím sezení. Ostatně byly ustanoveny nezbytné podmínky tyto:

a) Celkový náklad na stavbu i se zařízením, nábytkem, zakoupením domů, s obnovením kurtiny a městské brány nesmí přesahovati summu 300.000 zl. konvenční měny.

b) V novém programě budiž dopodrobna vzat zřetel na vnitřní zařízení, nábytek, malbu dvorany atd., na kteréž výlohy se dosud nepomýšlelo.

c) Moravsko-slezská provinciální ředitelství stavební nemějž žádným způsobem a žádným ohledem ani nejmenší působnosti na stavbu nového domu zemského, nýbrž pokud možno předchozí úprava plánu i rozpočtů nechť se stane někým z c. k. dvorní rady stavební, kterémuž úřadu celé vypracování časem beztoho musí býti předloženo.

d) Poněvadž dosud ani stavovskou stavební komisí ani zemským výborem nebylo vyjednáváno s c. k. pevnostním ředitelstvím ženijním o stavebním místě a o posunutí kurtinové zdi i Veselé brány, budiž za to zemský hejtman stavy písemně požádán, aby se s pevnostním ředitelstvím ženijním v hlavní věci dohodl a výsledek oznámil zemskému výboru i stavovské komisi stavební, jež potom má tato data uvésti ve shodu s novým plánem architekta Schleppsa.

16. O nové úpravě stavovské akademie, zařízení Františkova musea a přeložení university z Olomouce do Brna.

O těchto věcech gubernium vyžádalo si 20. ledna t. r. od stavů dobrého zdání. Zemský výbor po zevrubném prozkoumání podává tyto návrhy:

I. O nové úpravě stavovské akademie v Olomouci.

Poněvadž stavové již sněmovním zakročením z 16. října 1832 navrhli několik změn, čelících k obecnému dobru tohoto ústavu, uznána jest potřeba reorganisace dekretem dvorské komise studijní z 30. srpna 1834, s dodatkem, že pevnost Olomucká není přiměřeným místem na rozšířenou, dobře zařízenou akademii, nýbrž Brno, které vůbec poskytuje více příležitosti ku praktickému vzdělání. Na konec vysloveno přání, založiti při Františkově museu v Brně technický ústav dle vzorů ve Štyrském Hradci a v Praze, při čemž zvláště se doporučovalo vyučování v technické chemii a v mechanice, technické praktické mathematice a zbožíznalství, konečně v komptabilitě jakožto vědě.

Dle nynějšího stavu na stavovské akademii v Olomouci vyučuje se předmětům: tělocviku, totiž jízdě, tanci a šermování, vojenskému stavitelství, nauce o hospodářství, české, francouzské a vlaské řeči. Poněvadž dle pokynů dvorského úřadu a gubernia stavovská akademie ve své nové formě má se rozpadnouti na dvě oddělení odlišná, totiž I. na rytířská cvičení, II. na technický ústav čili reálnou akademii, měly by se prvému oddělení přiděliti jen jízda, šermování a tanec, ostatní pak předměty dosud trvající spolu s jinými, které se mají nově zavésti, měly by se sloučiti s technickým ústavem a s museem v Brně, a v tom případě by stavovská akademie každým způsobem měla býti přeložena z Olomouce do Brna.

Tu však dlužno se zmíniti, že stavové z dob původního zřízení university olomucké platí na dva professory práva dohromady 1550 zl. vídeňské měny, a tedy v případě uprázdnění mají právo návrhu a dávají také ustanovovací dekrety. Ostatně dekretem z 27. dubna 1793 jest nařízeno, že tento plat 1550 zl., který se odvádí z domestikálního fondu ve čtvrtletních lhůtách fondu studijnímu, nemá již do rozpočtu akademie býti přijímán: obsazování těchto právnických stolic děje se veřejným konkursem a jmenováním od J. V. bezprostředně, čímž působnost stavů jest velmi obmezena. Zemský výbor soudí, že by se stavové mohli lehce zříci práva návrhu i dávání ustanovovacích dekretů, kdyby

byli sproštěni příspěvku 1550 zl. videňské měny a zmocněni, aby tuto částku mohli věnovati na rozšíření akademie.

Tak by ve vlastní akademii zůstalo pouze vyučování jízdě, šermování a tanci, a zrušilo by se v Brně dosud trvající místo dozorce jízdárny s platem 250 zl. konvenční měny.

V technickém ústavě by zůstalo dosavadní vyučování řeči a literatuře francouzské, italské a české, nauce o hospodářství, stavitelství s praktickou i theoretickou geometrií, kreslení, technické chemii a zbožíznalství, populární mechanice a fysice, vědě komptabilitní spojené s praktickou mathematikou a konečně dějinám vlasteneckým, které by však mohl převzíti professor české řeči Boček za roční remuneraci.

Dle tohoto rozvrhu soudí zemský výbor, že jest postaráno jak o vlastní stavovskou akademii, tak o stavovský ústav technický potřebnými předměty na vzdělání účastníkův; avšak technický ústav může jen tehda býti spojen s Františkovým museem v Brně, bude-li toto bezprostředně postaveno pod vrchní dozor stavovský, čímž by zároveň technickým žákům dostalo se příležitosti, aby poznali tam uložené sbírky a jich užívali. S tohoto hlediska navrhl zemský výbor:

a) Ředitelství dle příkladu Čech budiž svěřeno členu zemského výboru, jemuž by se přidělil sekretář a kancelista, nebo kdyby volba stavů padla na ředitele akademie, byla by naň vznesena obě ředitelství.

b) Poněvadž technické ústavy v jiných zemích jsou oddělením filosofické fakulty a professoři mají hodnost professorů filosofických, budiž o tom návrh předložen J. V.

c) Všechna jednání, zprávy, vyjádření atd. týkající se tohoto ústavu, mají bezprostředně býti podávány zemskému výboru a odtud příslušným vyšším úřadům; stavům a zemskému výboru má výhradně příslušeti iniciativa a první vrchní dozor nad ústavem.

d) Při osazování míst professorských mají stavové vypisovati konkurs, ale otázky k němu si vyžádati na c. k. studijní dvorské komisi a zkoušky konati dle platných nejvyšších předpisův. Práce konkursní dodají se professorům ústavu k recensi, potom zemský výbor ze tří nejlepších kompetentů jmenuje jednoho a předloží obvyklým způsobem k nejvyššímu schválení, a jakmile dojde

schválení, pořídí jménem stavů dekret ustanovovací; zemský hejtman pak přijme přísahu professorovu.

e) Ustanovení adjunkta i sluhy při ústavě ponechává se zemskému výboru, na místo adjunkta má se vypsati konkurs, adjunkt má složiti zkoušku: jmenování děje se po návrhu ředitelově, ale s podmínkou, že uchazeč nemá býti ženat.

Platy na stavovskou akademii i na technický ústav jsou vypočteny úhrnem na 9286 zl. konvenční měny, o 210 výše, než bylo navrženo v sezení r. 1832.

Úhrada jejich se pořídí z přebytků domestikálního fondu s výminkou, že se stavům promine příspěvek 650 zl. konvenční měny (1550 zl. vídeňské měny) na právnické professory, že se plat professora hospodářství zmenší o 500 zl. a že se zruší místo tanečního mistra (100 zl.) a dozorce jízdárny (250 zl.) v Brně.

Náklad na přesídlení akademie se pořídí z fondu domestikálního.

Na umístění obou ústavů v Brně získá se značná úhrada prodejem budovy akademické v Olomouci, v Brně pak jest již stavovská jízdárna i se stájemi, čímž se také dojde podstatné úspory.

Technický ústav by se měl co možná připojiti k Františkovu museu, poněvadž obě mají tvořiti celek a vzájemně se podporovati. Ostatně si stavové vyhražují další návrhy, jakmile bude přeložení ústavů schváleno s nejvyššího místa.

II. Organisace Františkova musea.

Stavové ve schůzi r. 1832 se uvolili, hraditi všechny výlohy potřebné na obnovení a příští zachování musea, bude-li jim ponechán vrchní dozor a řízení. Ke spojení musea s ústavem technickým této podmínky jest tím více potřebí. Ostatně gubernium sdělilo organisační plán moravsko-slezské hospodářské společnosti v příčině musea, pak stanovy Joannea v Štyrském Hradci a technického ústavu v Praze s dodatkem, že by se mělo zjistiti, má-li museum spojené s technickým ústavem býti a) pouze učilištěm, b) nebo konservatoriem pro umění a průmysl, nebo konečně c) spolkem na zvelebování národního průmyslu.

Poněvadž museum má spořádanou sbírku vzácných, důležitých a zajímavých předmětů z oboru přírodních věd, průmyslu, literatury a vlastivědy za péče moravsko-slezské hospodářské společnosti, může se zároveň pokládati za učiliště, spojí-li se

s ním ústní poučné přednášky a vydávání poučných spisů, jak jest ve Štyrském Hradci. Vyplývá tudíž z podmíněného spojení Františkova musea s technickým ústavem, že za účelem organisace musejní dle vzoru Joannea v Hradci možno teprve tehda učiniti konečný návrh, až zřízení technického ústavu s nejvyššího místa bude schváleno.

III. Přeložení university z Olomouce do Brna.

Zemský výbor dokázal především, že stavové za všech dob měli značný vliv na vysokou školu zemskou a že se starali o její pověst a lesk, neboť položili první základ k právnickým studiím a k právnické fakultě, v letech 1778—1782 zapůjčili přes 66.000 zl. na obnovení budov pro universitu, tehda do Brna přeloženou. Když roku 1782 universita opět byla do Olomouce přeložena, stavové v „Desideriich“ z roku 1790 podali námitku, jejíž důvody nejen v podstatě platí podnes, nýbrž i nejvyšší odmítnutí z 29. dubna 1791 — že by totiž přeložení university bylo značnou ztrátou měšťanstvu olomuckému — doznává dnes podstatné změny, neboť:

a) Hlavní sídlo stavů jest v Brně a nelze upříti, že mravné i vědecké vzdělání jejich synů mimo rodný dům a mimo jejich bezprostředný dozor jest mnohem nákladnější a s více starostmi spojeno, a proto také jen málo svých synů posílají do Olomouce, a tím akademie, hlavně pro šlechtice založená, jejíž vydržování vyžaduje od stavů ročně tisíce, jimi nikterak se nepoužívá.

b) V Brně jest sídlo zemské vlády, úřadů, vyšších úředníkův a šlechty, a přeložení university sem jest tím účelnějším, ježto vyšší úředníci, jichž jest zde nepoměrně více než v Olomouci a kteří ostatně větším dílem na svůj plat jsou odkázáni, nabývají tím příležitosti, aby dali své syny na vyšší studium fakult, což dříve pro veliký náklad sotva bylo lze provésti.

c) Olomouc nemá ani třetinu zdejšího obyvatelstva a Brno musí nésti četnější a větší břemena, a přece jest nuceno, aby na vzdělání svých synů peníze posílalo jinam.

d) Také z vyšších státních ohledů jest radno, aby universita byla dána pod bezprostředný dozor vládní.

e) Vyšší fakultní studium by prospívalo lépe, neboť medicinsko-chirurgické studium nemá v Olomouci chorobince, ústavu pro choromyslné a slepce, pak jest tam jen velmi obmezená nemocnice.

f) Vůbec každé odloučení vyšších vzdělávacích ústavů jest značnou překážkou a rozptylováním sil všem, kteří se ubírají na dráhu vědeckou a působí škodlivě na blaho zemské; tomu jest především tak v krásné zemi Moravské, kde jednak jsou v Brně museum, společnost hospodářská a chystá se navržený ústav technický, od nich pak jest odloučena, za hradbami a baštami universita i s knihovnou v Olomouci, čímž vzniká obyvatelům pro vzdělání politování hodné zlo.

g) Že pevnost není vhodným místem pro universitu, o tom nepředpojatý posuzovatel nebude pochybovati a Olomouc bude asi v té příčině na celém světě bez příkladu.

h) Že Olomouc tímto přeložením utrpí ztrátu, jest sice správno, ale právě tak jest pravda, že výhody obce musí ustoupiti výhodám celé země a všeobecnému zájmu veřejnému. Týž osud zastihl novější dobou také četná jiná města německá, Bamberg, Altdorf, Helmstadt, Frankfurt n. Odrou, Wittenberg, Erfurt a Landshut. Všechna tato města měla tytéž ztráty, které nyní nastávají Olomouci, poněvadž toho vyžadují vyšší ohledy a zájmy, vůbec musí soukromý prospěch ustupovati veřejnému; sem se hodí přirovnání s železnicemi, jež nabyly velikého rozkvětu, a jimiž také mnohá města, obce i soukromníci pro změněný směr dopravy trpí velikou škodu.

i) Ale škoda pro Olomouc není tak značná, neboť ústav filosofický a theologický, při tamější diecesi ústavně zřízené, jakož i piaristský seminář by tam vždy zůstaly, a pouze by přestaly fakulta právnická a lékařská, kde počet žáků není příliš značný.

K otázce, zdali a k jakým obětem by stavové v případě přeložení university byli ochotni, poznamenal zemský výbor, poněvadž přibližný náklad jakož i potřeba vůbec nejsou známy, že nesnadno jest vysloviti se určitě, ježto jest nebezpečí, že by se nejvyššímu očekávání nevyhovělo a tím by se nedosáhlo účelu. Jakmile potřeba a další bližší pokyny budou oznámeny, stavové ujišťují, že seč jsou, budou tento blahodárný podnik podporovati, aby jej uskutečnili co nejdříve.

Jeho knížecí Milost arcibiskup Olomoucký o tomto přeložen přečetl dobré zdání, v opise přiložené, a vyjádřil přání, aby bylo pojato do zasedacího protokolu. V podstatě se zde vychází s hlediska, že tu neběží o dosažení vyššího účelu státního, nýbrž pouze o prospěch jednoho města před

druhým, čímž se zasahuje do starobylých založení a zvykův, a arcibiskupství, které přispívá velikou dotací, vzniká tím těžké příkoří. Potřebu nákladného přeložení university bylo by lze odůvodniti jen tehda, kdyby se dokázalo, že vzrůst učení a mravní vzdělání studujících nyní trpí újmu, čemuž však není tak, neboť dozor nad vyučováním jakož i mravnost jsou možny právě tak v Olomouci jako v Brně; naopak Olomouc jest k tomu ještě způsobilejší, než Brno se svými dalekosáhlými, otevřenými předměstími a četným továrním dělnictvem, kde, jak známo, naskytuje se více nemravnosti. Okolnost uvedená ve zprávě z 10. července 1790, že místo většinou vojskem obydlené jest velmi nebezpečno vychování mládeže, přestává úplně, uváží-li se přísná kázeň a pořádek, jaké jsou zavedeny v c. k. vojsku, a k tomu má Brno právě tak velikou posádku, a tedy i tam nastal poměr týž. Olomouc leží také více ve středu země Moravské a jest tedy studujícím z Haliče, ze Slezska, potom z kraje olomuckého, přerovského, hradištského, ano částečně i z brněnského přístupnější, a živobytí zde značně levnější, načež zvláště nutno míti zřetel při platech professorských, poněvadž státní poklad nebude asi ochoten povoliti zvýšení platův. Nad to jest v Brně gymnasium a studium filosofické, a brněnským studujícím zbývá pouze choditi na vyšší učiliště v Olomouci neb na jinou universitu; bylo by nespravedlivo, aby pro pohodlí několika — třebas státních služebníků neb členů stavovských — mělo trpěti veškero obyvatelstvo zemské. Tato přednost města Brna, které se zřejmě hledí dosáhnouti, příčí se také spravedlnosti J. V. i jeho heslu „Recta tueri". Olomuckému měšťanstvu za oběti a věrnost prokázané za dob nejnebezpečnějších dostalo se čestných výsad jakožto zasloužené odměny, město Olomouc dříve bylo hlavním městem zemským a ještě nyní hodností rovná se městu Brnu, které beztoho požívá velikých výhod, jsouc sídlem úřadův, obchodu a závodů rukodělných. I bylo by velmi smutno, aby přeložením university měšťanstvo olomucké bylo nadobro stísněno a aby bez platného podnětu se dostalo Brnu nových prospěchův. Na konec arcibiskup si vyhrazuje, kdyby mimo nadání mělo se státi usnesení o přeložení, že bezprostředně u J. V. podá námitku předběžnými akty doloženou a zevrubně odůvodněnou. — K mínění arcibiskupovu při hlasování se přidali: olomucká kapitola, baron Dubský, baron Schell, baron Honrichs, rytíř Tersch a královská města.

Biskup brněnský soudil, že vzdělání mládeže a zvelebení vyučování by získalo přeložením university, pouze poznamenává, že vzhledem k nové úpravě akademie, zřízení musea a převzetí jeho pod vrchní dozor stavův, otázky mohou teprve tehda obšírně býti přetřásány, až bude přeložení university vysloveno platně. Hrabě Schafgotsche i ostatní přítomní stavové souhlasili úplně s návrhy zemského výboru a připojili toliko, že přenesení stavovské akademie z Olomouce do Brna má se státi každým způsobem, i kdyby přeložení university nebylo dáno nejvyšší schválení.

I bylo v podstatě usneseno podati trojí prosbu:

I. Aby J. V. schválilo organisaci stavovské akademie a zřízení nového ústavu technického v Brně a vedle toho aby povolilo přeložení stavovské akademie každým způsobem z Olomouce do Brna.

II. Aby zdejší Františkovo museum, spojené s novým učilištěm technickým, bylo dáno bezprostředně pod vrchní řízení stavů naznačeným způsobem.

III. Aby se zřetelem na čestné nepopěratelné prospěchy, jež by z toho vznikly veškeré zemi Moravské i zvelebení veřejného vyučování, bylo nařízeno přeložení university z Olomouce do Brna a aby potřeba i další pokyny byly oznámeny stavům, načež obětmi všeho druhu, seč jsou síly jejich, budou za zamýšleným dobrým účelem spolupůsobiti.

16. Zpráva sněmovní o berní konkurrenci vrchních majitelův a emfyteutův.

Nejvyšším rozhodnutím z 16. července 1835 vyžaduje se dobré zdání zemského výboru:

A) Je-li v zákonech berních z příčiny nastalých změn spravedlivým a nutným nový předpis vzhledem k dosavadním zvláštním smlouvám mezi uživateli a vrchními majiteli vzhledem k nynější jejich konkurrenci na zapravování daní?

B) Co se dosud stalo podle výkazu nebo vypočítacího klíče, vydaného dvorním dekretem z 14. ledna 1823, na vyrovnání nebo na náhradu nesrovnalostí berních mezi vrchními majiteli a uživateli?

C) Stala-li se již taková vyrovnání úplně neb větším dílem, anebo jsou-li o tom ještě spory? Je-li tedy dle toho potřebí

zákonitého předpisu, nebo není-li obavy, že by takovým opatřením nastaly nové nesrovnalosti?

Zemská účtárna má za to:

ad A) že není potřebí zvláštního předpisu,

ad B) že vypočítací klič berní konkurrence dlužno zavrhnouti a že účtárna se od něho uchýlila, poněvadž nikdy nevede ku správnému vyrovnání; nesprávnost tohoto klíče hleděla dovoditi srovnáním katastrální daně v něm obsažené s daní z let 1778 až 1810, resp. 1818, a z rozličných procent přirážených za rozličných let na pozemkovou daň vrchnostenskou (extraordinarium) a připojuje 2 tabulární přehledy, které znázorňují tuto úchylku;

ad C) že taková vyrovnání větším dílem jsou již skončena.

Zemský výbor se však této věci nesrovnává s účtárnou a podává sněmu tyto vývody:

Ad A) V příčině stanovení nové normy dlužno odtud vycházeti, že smlouvy mají se vykonávati, jak je strany mezi sebou smluvily. Smlouvy mezi vrchními majiteli a uživateli vyžadují obyčejně od těchto určitých dávek na penězích, totiž emfyteutický úrok, a převzal-li vrchní majitel naopak v odevzdávání pozemku určitou závaznost platební, jest tato závaznost vzájemna; nebyla-li z žádné strany vyminěna určitá valuta, nemůže žádná strana žádati jiné měny, nežli měnu, ve které sama vyplácí svou závaznost; úrokem (Zins) nazývá se povinnost emfyteutova, berní konkurrencí (Steuer-Konkurrenz) povinnost vrchního majitele; platí-li tento měnou konvenční, může ji žádati i na emfyteutovi, a pokud tento platí měnou vídeňskou, nemůže vrchní majitel býti vázán, aby berní konkurrenci na smlouvě založenou odváděl v měně konvenční. V celé věci jest odpor, ježto v hojných případech vrchní majitel platí berně více, než přijímá úrokův.

Jest tedy spravedlivo a nutno, aby ustanoven byl předpis který by si o tom zjednal jasno, poněvadž jen tím by se poněkud pomohlo obcím, ústavům a jiným vrchním majitelům, ježto při nynějším placení přicházejí ponenáhlu na mizinu. Bylo by spravedlivo, aby urbariální, pozemkové a jiné dávky přiznané byly zapravovány zdejším vrchnostem měnou konvenční, poněvadž je zdaňují průměrně $50\,{}^{1133}/_{10.000}\,\%$ v měně konvenční, tedy z každých 100 zl., které přijímají, platí daně mnohem více nežli

celou částku. Kdyby však toto vybírání úroků v konvenční měně ze státních ohledů se ještě nemohlo dovoliti, stavové prosí za opatření, aby se berní částka vrchního majitele — v případech, kde soukromé smlouvy neobsahují úchylného ustanovení — řídila dle měny, ve které uživatel platí úrok.

Ad B) Poněvadž sněmovní požadavek na r. 1819 vyslovil berní summu „pro dominicali et rusticali“ s názvem „daně pozemkové“, byla obava, že toto rčení emfyteutům bude záminkou, aby se zbavili veškeré daně, a že i soudy ve sporných případech se budou jen přidržovati slova. Stavové sněmovním prohlášením z 21. října 1818 podali prosbu za nejvyšší rozhodnutí, „jakou číslicí v tomto požadavku pozemkové daně jsou pojaty všechny platy, které dosud s rozličnými názvy byly požadovány“, poněvadž jen z jednotlivých číslic, vzhledem na smlouvy ujednané s emfyteuty, možno od vrchnosti podati právně platný důkaz, pokud t. j. jakým dílem břímě zdanění zasahuje emfyteuta. Z tohoto podnětu vydán byl (2. srpna 1820 a 14. ledna 1823) vypočítávací klíč, jejž dlužno potud pokládati za měřítko, pokud s nejvyššího místa nebude změněn nebo odstraněn, a nemůže tedy zemské účtárně býti dovoleno, aby se od něho uchylovala.

Dle tohoto klíče z r. 1823 starý katastrální příspěvek v nynější dani pozemkové činí $9\,^{42170}/_{100000}$ kr.) a možno tedy vypočísti povinnost jak vrchností tak emfyteutův, kdežto dle toho, jak si počíná účtárna, není všeobecného měřítka, a každý případ třeba vypočítávati zvláště.

Zemský výbor dokazuje několika příklady, že vypočítávání každého případu účtárnou zvláště jest vrchnímu majiteli, beztoho dosti stísněnému, mnohem nevýhodnější, nežli hlásá zmíněný klíč; kromě toho z této úchýlky od předpisu z r. 1823 vzniká mnoho zmatkův a nepřístojností, kdykoli soudy, jimiž tento berní klíč nejvyšším soudním dvorem jest doručen, mají rozhodovati o konkurrenčním závazku ve věcech sporných. Také emfyteuti sami ve svých nárocích na náhradu v dani pozemkové jsou dekretem dvorské kanceláře z 18. března 1823 na tento berní klíč odkázáni; i mělo by se tedy při každém konečném rozhodnutí vždy tohoto vzoru užívati a každý jiný způsob vypočítávání měl by se zavrhnouti.

Proto zemský výbor nařídil zemské účtárně, aby se od vypočítávacího klíče z r. 1824 neuchylovala za žádné podmínky, pokud by o tom s nejvyššího místa jinak nebylo rozhodnuto.

Ostatně zemský výbor stavům navrhuje, aby prohlásili, že vzhledem k prospěchům, které vyplývají ze stejnoměrného zacházení se všemi emfyteuty, onen klíč má se i na příště zachovati s jedinou změnou, jak jest naznačeno v odstavci A).

Ad C) Nelze určitě prokázati, stala-li se taková vyrovnání úplně neb větším dílem nebo vybývá-li ještě mnoho sporů; o tom by jen král. úřad fiskální mohl míti podrobnou znalost.

Stavové připojili se k návrhům zemského výboru a připojili přání, aby v příčině nepoměru zdanění, jakým vrchností v poměru k emfyteutům jsou stíženy a vzhledem k spravedlivé prosbě o vyrovnání valuty byl položen větší důraz.

Tak skončena teto sněmovní schůze, která trvala dva dny, 19. a 20 září 1837.

Ostatně předneseno a vzato na vědomí:

1. Zrušení některých zákazův o dovoze zboží a ustanovení nových cel dovozných i vývozných.

2. Brněnský krajský úřad oznamuje, že po smrti Jana Josefa, suverenního knížete a vladaře domu Liechtensteinova, syn jeho Alois Josef nastoupil vládu knížecího domu a ujal se všech statkův allodiálních a fideikomisních.

3. Návod nelékařům na oživení zdánlivě mrtvých a na záchranu otrávených.

4. Dekret dvorské kanceláře z 18. července 1836, že dle dosavadního zvyku nežádá se na stavech moravských ani slezských daru korunovačního.

5. O vnitřních liniích celních, jež dělí Moravu a Slezsko od Uher.

6. O vymření mužského potomstva rodu šl. Teschenthala smrtí Jana Kastnera šl. Teschenthala (na Těšínsku).

7. O dočasném osvobození studujících od vojny po dokončení studia a o úplném osvobození doktorů práv.

8. Podomní obchod s losy a výherními předměty se zakazuje.

9. Jiřímu hraběti Stockauovi udělen inkolát na Moravě a v zemích přivtělených (sic.)

10. Udělení svatováclavské hodnosti rytířské Frant. Jos. hr. Žerotínovi, Ant. ryt. Terschovi, Josefu hr. Schaffgotschovi a Karlovi hr. Strachwitzovi.

11. O povinném příspěvku na zachování silnic erárních, procházejících osadami.

12. Nejvyšším rozhodnutím z 31. prosince 1836 zamítá se prosba stavů moravských za prominutí ekvivalentu za náhradu škod způsobených pohromami živelními ve výši 25.941 zl. 30 kr. v. m. a nezaplaceného příspěvku na platy ve výši 10.000 zl. v. m.

13. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje úmrtí appellačního presidenta a královského zemského komořího Josefa hr. Bubny z Litic.

14. O portách ke kalhotám uniformy stavovské a o předepsané šířce jejich.

15. Josef svob. p. Baillou, c. k. rytmistr, zapsán do desk zemských jako majitel statku Hustopeče (na Hranicku).

16. O pokutách na poškozování stromů při veřejných cestách.

17. Obnovuje se zákaz tisku spisů v cizině necensurovaných.

18. Zrušuje se clo dovozné i vývozné jakož i třicátkové poplatky na uhlí kamenné i hnědé mezi Uhrami i Sedmihradskem a ostatními zeměmi Rakouského mocnářství.

19. Nejvyšším rozhodnutím z 25. února 1837 schvaluje se návrh moravských stavův, aby se na podporu chovance výtvarné akademie věnovalo ročně 200 zl. konvenční mince.

20. Znojemský krajský úřad oznamuje, že hrabě Ludvík Taaffe prodal hraběti Kašparu Filipovi Spieglovi statek Višňovou.

21. Nejvyšším rozhodnutím z 1. dubna 1837 povolen Ant. Bočkovi, učiteli české řeči na stavovské akademii v Olomouci, přídavek 200 zl. konvenční mince, pokud by zastával úřad, ze stavovského fondu domestikálního; též dovoleno, aby mu byl udělen titul moravského stavovského historiografa s výminkou, že z tohoto titulu nebude se vyvozovati nárok na obtížení některého veřejného fondu.

22. Kněžna Leopoldina Liechtensteinova zapsána do desk zemských jako jediná majitelka panství Velkého Meziříčí a Zhoře, Fryšavy, Bohunic a Kyjovic.

23. Nejvyšším rozhodnutím z 8. dubna 1837 stavovskému sekretáři ryt. Eman. Kronenfelsovi i na uznání jeho zásluh za 35leté služby, dílem státní dílem stavovské, uděluje se titul císařského rady.

24. Filip Ludvík hr. St. Genois obdržel od papeže řád Kristův.

25. Nejvyšším kabinetním listem z 7. dubna 1837 Rudolfovi hraběti Tannenbergovi, radovi dolnorakouské appellace, přiřčen úřad presidenta moravsko-slezského zemského soudu a nejvyššího zemského sudího moravského.

26. Františce Herringové a jejím adoptivním dětem, Janovi a Františce, nepovoluje se prosba za přenesení šlechtictví, ale pokud budou míti statek Habrovany, vými-nečně jest jim přiřčena schopnost zemských desk.

27. Vypsání dědické, výdělkové a židovské daně na r. 1838.

28. Svob. p. Raimundovi Eberlovi udělen inkolát v Čechách a na Moravě, též hraběti Vilémovi Hompeschovi, majiteli Jaroslavic.

29. Hrabě Vincenc Vetter z Lilie, jako majitel koupeného statku Přestavlk, zapsán do desk zemských, podobně hr. Lev Razumovský, jako majitel třetiny Rudolce a Bolíkova, postoupených hraběnkou Eliškou Molkovou.

30. Guverner tyrolsko-vorarlberský, hrabě Bedřich Wilczek, jmenován 2. presidentem všeobecné dvorské komory (22. května 1837).

31. Rytíři Josefovi Vokřálovi, děkanovi brněnské kapituly, udělena dispense k nové volbě do zemského výboru.

32. Olomucká kapitola jmenovala za ryt. Peteany ze Steinberka, který se stal proboštem, kanovníka rytíře Jana Wiedersperga svým prvním deputovaným na sněmě moravském.

33. Vilém a Adela svob. p. Forgáčové jsou majiteli Tulešic, Čermákovic a Horních Dubňan.

34. Maximilian Ledvinka šl. Adlerfels povýšen za rytíře a udělen mu inkolát v Čechách a v zemích přivtělených.

35. Schváleno překročení rozpočtu 12.000 zl. o 4086 zl. 51 kr. na slavnosti za pobytu JJ. VV. v Brně.

36. Svobod. p. Olivier Loudon zapsán do desk zemských jako majitel Bystřice a Prusinovic.

37. Úmrtím svob. p. Jana Nep. Geisslerna připadla Černá Hora jeho manželce Josefině.

38. Arcivévoda Ferdinand Rakouský d'Este zapsán do desk jako majitel Ejvanovic, hraběnka Barbora Vrbnová, roz. Erdödová, jako majitelka Holešova a Rymice.

39. Také ve všech vojenských ústavech vzdělavacích počátek školního roku položen na 1. říjen.

40. Hugo Karel starohrabě Salm-Reiferscheid nastoupil po smrti svého otce Hugona Františka dědictví statků Blanska a Rájce.

6.

Protokol sněmovní schůze 11. září 1838 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. Na počátku sezení prelát od sv. Tomáše v příčině volby do zemského výboru za zemřelého Jana Welzensteina oznamuje, že zemský hejtman uznal za dobré zastaviti tuto volbu; neboť k těmto volbám dlužno učiniti několik dotazův u dvorské kanceláře a vyžádati si konečně platného ustanovení. Ostatně ukázalo se ve starých volebních předpisech, že dle nejvyššího reskriptu z 28. dubna 1739 volba přísedícího zemského výboru má se vždy zemským hejtmanem čtvrt roku napřed oznámiti císaři, což však od delší doby se opomíjelo. Třeba tedy vyprositi si zároveň dalšího nejvyššího pokynu, má-li tato předchozí ohláška čtvrtletní opět nabyti platnosti. Poněvadž tedy zemský hejtman vhodným způsobem učiní potřebné zařízení, vyhrazuje se tato volba ze stavu rytířského příštímu zasedání.

2. O berních požadavcích na správní rok 1839 usneseno:

a) J. V. vzdáti dík za opětnou slevu $71^3/_4\%$ z přídavku daně pozemkové.

b) Poněvadž J. V. v zodpovídacím reskriptě z 21. ledna 1838 prohlásil, že bude o to náležitě pečovati, aby se pozemku připravily a poskytly všechny úlevy na veřejných břemenech, jaké dopouští povinná úhrada státních potřeb, stavové dovolují si obnoviti námitky z let 1818, 1819, 1820 a 1837, kde obšírně jest vylíčeno, že poplatníkům předepsanou berni jest velmi nesnadno sehnati. I prosí, aby se přikročilo k prozatímnímu vyrovnání zemí mezi sebou anebo k jiné slevě v nynějším berním požadavku, kterou by země Moravská, srovnána s ostatními provinciemi císařskými a zejména se sousední provincií Českou, uvedena byla do správnějšího poměru.

c) Ujistěno, že stavové, seč jsou síly jejich i zemské, vše vynaloží, aby za správní rok 1839 požadovaná daň byla v náležité době sehnána.

Další předměty jednání:

1. Upotřebení zbytku 1000 zl. k. m., který stavové za přítomnosti J. V. v Brně r. 1836 věnovali chudým.

Tato summa byla původně určena na pořízení oděvu a potřeb chudým a na okamžitou výpomoc v doléhavé nouzi, ale právě tou dobou, totiž koncem srpna 1836, v Brně opět vypukla cholera a způsobila nesmírnou nouzi v nižších třídách lidu, a tu zemský výbor doručil tuto částku brněnskému policejnímu ředitelství, aby ji rozdělil nejnuznějším a podal o tom účty. Tento úřad při moudrém hospodaření nevydal celé částky 1000 zl., i zbylo několik set zlatých, za které, poněvadž byly určeny dobročinnému účelu, zakoupeno bylo minulé zimy 1837/8 palovo chudým.

Stavové schválili tento způsob vydání a usnesli se zakročiti v té příčině za nejvyšší potvrzení.

2. Obsazení místa stavovského tanečního mistra v Brně Josefem šl. Purzpichlerem.

Smrtí Jana Gallata bylo toto místo s ročním důchodem 100 zl. konvenční mince uprázdněno a po 6 let neobsazováno, poněvadž dle usnesení sněmovního z 16. října 1832 navržena byla nová úprava stavovské akademie v Olomouci a vyučování tanci mělo se přeložiti z Olomouce do Brna. Avšak tomuto návrhu dán byl zcela jiný směr sněmovním usnesením z r. 1837 o přeložení akademie do Brna, zřízení technického ústavu a or-

ganisaci Františkova musea, i nelze tušiti, kdy dojde konečné vyřízení těchto věcí. Poněvadž zatím šlechtě, jakož i honoracím a měšťanům brněnským při vychování dítek tohoto důležitého vyučování nelze postrádati, a v osobě Josefa šl. Purzpichlera, který se vykazuje nejlepší kvalifikací, naskytuje se schopný uchazeč k tomu, navrhuje zemský výbor, aby byl jmenován stavovským mistrem tanečním a přiřčen mu zvýšený plat ročních 300 zl. konvenční mince.

Biskup brněnský, k němuž se přidali zástupce kapituly olomoucké, preláti rajhradský a novoříšský a probošt hradištský nad Znojmem, mínil, že by se mohlo počkati, až bude nově upravena a přeložena akademie, ale ostatní stavové většinou hlasů přidali se k návrhu zemského výboru, který tedy se předloží k nejvyššímu schválení.

3. Učitel šermířského umění při olomoucké akademii Mikuláš Taraclo věnoval stavům v rukopise dílo „O šermířství", které zemský výbor odevzdal na prozkoumání pánům svob. p. Eman. Bartensteinovi, hr. Jindřichovi Herbersteinovi a svob. p. Vojtěchovi Widmannovi. Ačkoliv všichni o díle vyslovují se velmi pochvalně, přece podáno bylo ještě c. k. studijní komisi dvorské, hodno-li tisku a přijetí dedikace. V případě schválení by se honorovalo 100 dukáty, ale nezaručil by se tisk ani přijetí určitého počtu výtisků.

Schváleno, a zemský hejtman se požádá, aby zařídil potřebné u dvorské komise studijní.

4. Zřízení nových dvou stipendií pro chovance akademie výtvarných umění ve Vídni.

Sněmovním usnesením z r. 1837, jemuž dáno nejvyšší schválení, zřízeno bylo jedno takové stipendium o 100 zl., a dostal je Vincenc Brüx, který se oddal sochařství. Dvorská kancelář vybídla zemský výbor, aby přiměl stavy k udělení podpory na další stipendia, při čemž vzat byl zřetel zejmena na architekturu, a dle toho pokynu předložen byl stavům návrh na zřízení nových dvou stipendií, a to jmenovitě pro architekturu a umění malířské, za dosavadních podmínek a v téže výši po 200 zl. konvenční mince z fondu domestikálního.

Návrh se přijímá a předloží se k nejvyššímu schválení.

5. Zemskému účetnímu Ign. Krinnerovi navrhuje se pochvalný dekret, účetnímu radovi Karlu Budalovskému

400 zl. odměny (z volné částky 500 zl., určené na zachování důstojenství [dekorum] stavovského), a zbývajících 100 zl. uděleno vdově po přísedícím zemského výboru Thekle šl. Welzensteinové.

6. Příspěvek domestikálního fondu 1000 zl. konvenční mince ročně na okrasu hradeb a kolišť kolem města Brna vyplacen dle usnesení z 20. října 1835, když se zjistilo, že zmíněný fond tím neutrpí v úhradě ostatních řádných vydání.

7. Stavům oznámeno, že lithografovaná vyobrazení rozličných moravských krojů národních rozdána jsou Jejich Veličenstvům, c. k. princům, státním ministrům, presidentům, nejvyšším zemským officirům atd., začež z domestikálního fondu vydáno jest 1488 zl. konvenční mince. Zbytek — 16 výtisků — dle usnesení stavovského odevzdán zemskému hejtmanovi, aby s ním naložil dle dobrého zdání.

8. Na místě zemřelého Jana Mayera ustanoven zemským vrchním pokladníkem Josef Hrdlička, dosud druhý pokladník.

9. Brněnskému dobročinnému spolku na r. 1839 povoleno opět 1500 zl. konvenční mince.

10. Rozdána tištěná závěrka účtů fondu domestikálního.

11. Na oslavu pobytu JJ. VV. v Brně r. 1833 usneseno založiti nadaci Františkovu a Karolininu summou 40.000 zl., jež měla býti uhrazena přirážkou na moravské vrchnosti. Po delším jednání bylo dekretem dvorské kanceláře z 9. září 1837 povoleno, tuto jistinu přiraziti na vrchnostenskou daň pozemkovou (staré extraordinarium), o slavnostních výdajích však nedošlo žádné vyřízení. Podobně bylo s výdaji za JJ. VV. v Brně r. 1834, a tím způsobem zálohy hrazené prozatím fondem domestikálním dosáhly výše 12.174 zl. $18^2/_4$ kr. konvenční mince.

Poněvadž tyto výdaje nebyly zároveň s nadační jistinou 40.000 zl. přiraženy, kdežto slavnostní výdaje za pobytu císaře Ferdinanda v Brně, jakož i za dřívějších podobných příležitostí povolovány a hrazeny bylo z fondu domestikálního, navrhuje zemský výbor, aby i s tímto výdajem 12.174 zl. $18^2/_4$ kr. se tak stalo. Stavové se tedy usnesli, aby tato částka byla z fondu domestikálního odepsána, a zemský hejtman byl požádán, aby tomuto usnesení vymohl nejvyšší schválení.

12. Vdova po přísedícím zemského výboru Thekla šl. Welzensteinová prosí za roční podporu z fondu domestikálního. Nemá jmění a má čtyry nezaopatřené děti. Po otci, ryt. Janu Flikovi, majiteli panství Hobzí Starého a továrny na kartouny tehda kvetoucí, dědila více než 40.000 zl., když však obchody tovární nepřízní doby ponenáhlu klesaly, dala se svým bratrem přemluviti k půjčce, a aby úvěr tovární ještě více nebyl seslaben, nedala si svůj podíl soudně do desk zapsati a pojistiti. Nicméně tím úpadek nebyl zadržen, i ztratila rázem veškero své jmění. Jak zemský soud, tak i magistrát potvrzují, že její manžel nezanechal majetku. Dále poukazuje vdova na zásluhy svého manžela rytíře Jana Welzensteina, který od r. 1795 do r. 1810 byl praktikantem, krajským protokolistou a znojemským krajským sekretářem, kde zejména se vyznamenal za obojího vpádu nepřátelského r. 1805 a 1809; potom po $15^1/_2$ roku byl přísedícím zemského výboru, byl z nejvyšších míst vyznamenán, z nedostatku nejvyššího písaře zemského jmenován byl 2. sněmovním komisařem, působil jako vrchní ředitel ústavů humanitních v době dvojího vypuknutí cholery, kde bezpochyby si uhonil zárodek smrti. Žadatelka uvádí, že na zaopatření své a čtyř nedospělých dětí nemá pražádných prostředkův a že jí hrozí největší nouze, zvláště že sama jest churava.

Stavové vzhledem k těmto zcela mimořádným okolnostem povolili jí podporu ročních 500 zl. konvenční mince z fondu domestikálního, s výslovným připomenutím, že na toto povolení nemá nikdo právo budoucně se odvolávati. Předloží se k nejvyššímu schválení.

13. Na podnět dvorské kanceláře, aby stavové přebytky ze svých fondů vynaložili na stavbu silnice buď do Jablonného neb do Lomnice (Lobnik na Rymařovsku) stavové odpovídají toto:

a) Stavové uznávají v plném rozsahu oprávněnost zásady, aby volné přebytky věnovali účelům veřejného zemského blaha a také se vždy touto zásadou řídili, ale vyhrazují si, aby jim při takových vydáních ve volbě předmětu byla co možná největší volnost ponechána.

b) Stavové uznávají, že mezi potřebami zemskými v první radě jest rozmnožování silnic na oživování dopravy a zejména na zvelebování domácího průmyslu.

c) Stavové se proto usnesli, že všechny volné přebytky jejich příjmů, zvláště příjmy, které byly přiřčeny na stavbu nového zemského domu, od níž se nyní upustilo, mají se bez újmy jiných navržených podniků věnovati zřízení nových řádných silnic v zemi Moravské; ale tyto stavby mají býti vyhrazeny bezprostřednímu a výhradnému vlivu stavovskému, a zároveň si stavové činí nárok na všeliká mýtní privilegia.

d) Stavové nemohou prozatím se vysloviti, zdali by právě navržená silnice jablonecká a lomnická byly zemi nejdůležitější, a proto se usnesli zvoliti tříčlenný komitét stavovský, který by věc náležitě vyšetřil a do tří měsíců podal stavům prostřednictvím zemského výboru dobré zdání se zvláštním zřetelem k otázkám:

α) Které trati silniční jsou zájmům země nejužitečnější a nejpotřebnější? β) Lze to tvrditi, a v jaké míře o navržené silnici jablonecké a lomnické? γ) Který podnik silniční stavby doporučuje se především na pořízení nákladem stavovským? δ) Jak lze uhraditi takový náklad bez otřesení stavovského hospodářství? ε) Toto usnesení má se zemským hejtmanem oznámiti dvorské kanceláři s prosbou, aby se mu vymohlo nejvyššího schválení. Do tříčlenného komitétu zvoleni: svob. p. Karel Dalberg, svob. p. Vojtěch Widmann a rytíř Arnošt Paburg, a jim vedle správy sněmovní i příslušných akt připomenuto, že se nemají omeziti stavbou silnice jablonecké nebo lomnické, nýbrž mohou-li podrobně dovoditi, že jest jiná mnohem důležitějším potřeba pro zemi moravskou (při čemž zvláště možno přihlížeti ku zřízení silnice z Brna do Uherského Hradiště), aby v tom smyslu podali zevrubný návrh.

14. Výsledek komisionálního jednání o stavbě nového zemského domu.

Dle plánův a rozpočtův architekta Schleppsa vypočten jest náklad na stavbu na 377.750 zl. konvenční mince, což přesahuje původně určenou summu o 157.750 zl. Poněvadž tento výdaj patrně není přiměřen silám fondu domestikálního, zemský výbor navrhuje, aby se od tohoto stavebního záměru úplně upustilo, tím více, ježto přípisem zemského presidenta z 19. srpna 1838 zevrubně jest vyloženo, že přebytky stavovských fondů mají se věnovati účelům pro blaho země mnohem důležitějším, zejména stavbě nových silnic, z nichž od dvorské kanceláře silnice do Jablonného a Lomnice označeny jsou za zvláště potřebné.

Stavové usnesli se jednomyslně, že svůj zájem soukromý podřídí veřejnému blahu a ústavům obecně užitečným a že na tu dobu opouštějí od stavby vlastního zemského domu, že však se nevzdávají nároků na starý zemský dům, v němž jest c. k. vojenská oekonomická komise.

Účet architekta Schleppsa za práce dosud vykonané nechť zemský výbor, jakmile dojde, odevzdá stavovské komisi stavební k bedlivému prozkoumání a na její dobré zdání vyšetřenou částku vyplatí z fondu domestikálního.

C. k. komoří a inženýr hejtman šl. Gaal pomáhal stavovské komisi při všech jejích jednáních, zvláště kresbami a plány, které netoliko stavbě zemského domu, nýbrž i jiným veřejným účelům jsou velmi na prospěch, i usneseno zakoupiti mu čestný dar v ceně až 100 dukátů, k čemuž vyžádá se nejvyšší schválení.

15. O úpravě dolního toku řeky Dyje a rozdělení zapůjčeného stavebního nákladu na pozemkovou daň země Moravské.

Zemský výbor předkládá hlavní 3 otázky:

I. Má se upraviti celý dolní tok počínaje od Drnholce — kde totiž končí regulace toku hořejšího — až po ústí Dyje do Moravy?

II. Má se upraviti pouze tok od Drnholce do Dolních Vistonic?

III. Anebo konečně: mají se učiniti pouze potřebná opatření pro panství Drnholecké, aby majetek pozemkový tamějších obcí netrpěl zbahněním?

Ad. I. Obce panství Drnholeckého, k nimž se připojilo několik hraničníkův, uvádějí ve své prosbě k. J. V., že zátopami téměř rok co rok se opakujícími poškozené louky nyní již neposkytují užitku, že nemohou sklízeti píce svému dobytku a že tedy na konec z nedostatku dobytka budou nuceni nechávati svá pole neobdělaná. Prosí tedy za úpravu Dyje, neboť jen tím způsobem mohou býti před záhubou uchráněni. Proti tomu však dle protokolárních výpovědí protestují obce panství Lednického, Břeclavského a Rabensburského, poněvadž těmito zátopami netoliko netrpí škody, nýbrž spíše pro svou sklizeň sena prospěch mají, i poznamenávají, že by tímto opatřením jejich pozemky vyschly a špatný výtěžek přinášely.

Poněvadž nelze nikomu vnucovati dobrodiní, které nad to se neuznává, stavové po návrhu zemského výboru se usnesli král. guberniu na tento dotaz odpověděti: „Poněvadž dolejší vrchnosti z dalšího regulování pouze škodu očekávají, nemá se aspoň nyní nikterak podniknouti až po ústí Dyje do Moravy."

Ad II. O této otázce komise se vyslovila, že, má-li se upravený horní tok zachovati a mají-li se pozemky panství Drnholeckého při Dyji zachrániti a také u Mušova nastalé již zbahnění odstraniti, jest potřebí, ne-li celou Dyji, aspoň tok její od Drnholce po Dolní Vistonice upraviti.

Jak vrchnosti tak poddaní mohli se úpravou Dyje v horních končinách přesvědčiti, zdali a jaký prospěch si mohou z tohoto pokračování slibovati, a nehledě k tomu, že tato úprava vyžadovala již značných summ, které na konec musí sami hraditi, a zachovávání těchto prací bude vyžadovati značných rok co rok se opakujících vydání, přece této regulace si přejí a za ni prosí. I dlužno dle mínění stavů se domnívati, že se nepodrobí lehkomyslně tak velikým platům, a usneseno odevzdati královskému guberniu mínění takové: „Dotčená trať jest sice na úpravu zcela příhodna, poněvadž se jí vyhoví přání účastněných, avšak mají-li se hraničníci uchrániti příštích škod, bude třeba je poučiti o skutečném nákladě na tuto úpravu, ježto neběží tu pouze o výdaje regulační, nýbrž budou i zavázáni, hraditi roční útraty zachovávání. Nechť se jim tedy oznámí, jaký náklad by připadl na jitro zatopovaného (inundačního) území, aby mohli srovnati užitek s oběti. Kdyby i potom setrvali na úpravě, jest tím podán důkaz, že při tom shledávají svůj prospěch, i nemohli by si v pozdějších letech stěžovati, že jim tyto platy nebyly známy.

Ad III. K otázce, míní-li se jen u Drnholce náprava pořiditi, stavové uznali, poněvadž se proti tomuto záměru dvorního stavebního rady Franciscоniho vyslovili členové komise, že tento předmět se má doporučiti uvážení nejvyššího úřadu, který jej s vyššího technického hlediska nejlépe posoudí a zajisté na to bude míti zřetel, aby jednak majitelům pozemků se ochrana poskytla, jednak aby se uchránili přepjatých platů, jež by způsobily jejich úplné ochuzení.

O úhradě nákladu královského gubernium projevuje toto mínění:

A) Státní poklad, jako se stalo při úpravě horního toku, nechť zapraví $^2/_{10}$ trvale ustanoveného nákladu.

Stavové mají za to, že by se měl příspěvek v tom poměru odváděti, v jakém státu vzniká z toho trvalý prospěch a že by měl nyní tím výše býti vyměřen, ježto náhrady za vodní škody v hořejší krajině — která jest daleko za krajinou dolejší — r. 1837 činily 8755 zl. 59 kr., a tedy by úpravou dle všeho ročně netoliko mnohem větší částka byla ušetřena, nýbrž i na zdanění by se získalo více než 6000 jiter pozemkův. Stavové tedy navrhli, že má stát hraditi polovici veškerého nákladu.

B) Erární stavební fond nechť převezme náklad na vystavění a budoucí udržování mostu hlavního i přes mlýnský příkop blíže Mušova.

S tím stavové souhlasí, poněvadž mostným mýtem toto vydání beztoho by se zase nahradilo.

C) Majitelé mlýnů v Novém Sídle, v Mušově a v Dolních Vistonicích, po případě i v Drnholci by byli zavázáni ku 200. dílu trvale vyšetřeného požadavku peněžitého.

I s tím stavové souhlasili.

D) Staré řečiště Dyjské má zůstati nepovšimnuto.

K tomu navrhují stavové, aby, jako se stalo při horním toku, staré řečiště, které užitku nepřináší, bylo bezplatně ponecháno pohraničním držitelům pozemkův.

E) Peněžitá záloha, nezbytně potřebná na začetí a úplné provedení této úpravy vzhledem k nákladu, který po srážce příspěvku státního a z erárního fondu silničního má býti uhrazen rozličnými konkurrenčními poplatníky, má se pořiditi rozdělením na pozemkovou daň země Moravské a Dolnorakouské tím způsobem, že má od obou zemí napřed býti sehnán podíl připadající na každé jitro ve 3 ročních lhůtách a zemím pak dána náhrada ponenáhlu ze splátek vrchností a panství konkurrencí vázaných.

Stavové prohlásili, že na pořízení zálohy nikterak nemohou přistoupiti, poněvadž již při úpravě horní Dyje bylo to velikou pohromou berní soustavě zemské, ježto jí značná část břemene nebyla uložena jako záloha, nýbrž jako skutečná dávka. Na druhé straně by nová přirážka vedla k úplnému ochuzení poplatníků, beztoho již značně stísněných, a stát by z toho měl malý prospěch, aby na záchranu malé části země větší část byla

učiněna neschopnou placení berní. Naděje náhrady jest posunuta příliš daleko, a i kdyby se stala skutkem, nastalým zatím ochuzením a odprodáním větším dílem až by neprospěla nynějším poplatníkům těžce stiženým. Kromě toho by musilo nastati nekonečné psaní, ježto by se při všech změnách majetkových, prodejích, odlučování, rozkouskování atd. musilo přihlížeti k této restituci. Proti záloze z fondu domestikálního stavové rozhodně se prohlašují, neboť jsou k ní jen tehda povinni, vzniká-li z toho prospěch veškeré zemi. Že stavové v podobných záležitostech nešetřili nikdy, toho jsou četné důkazy po ruce, a možno je nalézti také mezi dnešními sněmovními usneseními. Za těchto okolností tedy stavové ponechávají pouze správním opatřením nejvyšších úřadův, aby si úhradu pořídily jiným způsobem.

16. O převzetí moravsko-slezské vzájemné pojišťovny proti ohni do správy stavovské.

O tom radila se komise, jíž předsedal nejvyšší zemský komoří hr. Ant. Sedlnický, a členy jejími byli: prelát kláštera svatého Tomáše Cyrill Napp, svobodný pán Jan Scharf, a hrabě Emanuel Dubský; jim přidán stavovský účetní Krinner a zástupce pojišťovny. Komisi uloženo, aby se o podmínkách převzetí uradila. Nejvyššímu komořímu odevzdají se mimo jiná akta zprávy, dožádané z Tyrol o stanovách, instrukcích a zřízení tamější pojišťovny, i má se vyšetřiti, co by se odtud poměrům moravsko-slezským hodilo. Kromě toho má komise míti zřetel a) na zmenšení správních výloh, b) na usnadnění přístupu všem majitelům budov bez rozdílu a v každou dobu roční, c) na zmírnění ročního příspěvku.

17. O přeložení stavovské akademie do Brna a zřízení učiliště technického. (Srv. usnesení z 19. září 1837).

Z presidiálního listu zemského hejtmana z 6. srpna t. r. vysvítá, že do konečného rozhodnutí důležité otázky přeložení university jest ještě velmi daleko a že by stejný osud stihl i ostatní návrhy s tím souvislé. Poněvadž však nová úprava a přeložení stavovské akademie do Brna, zřízení nového učiliště technického a podřízení musea Františkova dozoru stavovskému jest naléhavou potřebou a zájmů stavovských mnohem blíže se dotýká, než přeložení university, a poněvadž o těchto věcech

možno pojednati odděleně, byl zemský výbor z presidia vybídnut, aby podal o tom stavům své návrhy.

I bylo jednáno především o potřebě přeložení stavovské akademie z Olomouce do Brna a o zřízení nového technického učiliště ve spojení se zemským museem. Stavové souhlasně se usnesli:

a) aby všechno, co bylo usneseno ve schůzi 19. září 1837 o přeložení university z Olomouce do Brna, zůstalo sice v plné platnosti, aby však

b) prosby za přeložení stavovské akademie do Brna, za zřízení technického učiliště a v příčině organisace a příštího udržování musea Františkova za stavovského řízení byly od otázky university odděleny a provedeny.

K tomu poukazuje se na obšírnou zprávu, podanou královskému guberniu zemským výborem, a dodává se pouze, že, kdyby nejvyšší úřad pokládal za nutné rozmnožiti neb rozšířiti učebné předměty, určené ústavu technickému, stavové neodporují tomu, jen aby vyhověli naléhavým požadavkům časovým, hledícím k duševnímu, formálnímu i hmotnému vzdělání a ku zvelebení obecného blaha vlasti.

Zemský hejtman byl tedy požádán, aby tyto snahy stavů podporoval a působil v tom směru, aby bez ohledu na přeložení university do Brna, ostatní návrhy dosáhly nejvyššího schválení a byly brzo provedeny, ježto při všeobecně pokračující kultuře a rozkvětu průmyslu jiných zemí Morava z nedostatku potřebných vzdělávacích ústavů vždy více by musila zůstávati za nimi, což není bez účinku na její blahobyt.

18. Na konec zemský hejtman oznamuje, že zpráva o nové úpravě premií na chov hovězího dobytka se odkládá k příští schůzi.

Ostatně předneseno a vzato na vědomost:

1. O vyplácení služebních kaucí v měně konvenční.

2. Inkolát JUDr. ryt. Matiáši Kalinovi z Jäthensteina.

3. Hradišťský krajský úřad oznamuje, že po smrti svobodného pána Jana Geislerna statek Hoštice přešel na jeho manželku Josefinu, rozenou svobodnou paní Türkheimovou.

4. Guberniální oběžník z 18. října 1837 o zřízení 6 komorních okresních správ v Brně, Jihlavě, v Olomouci, v Opavě, Těšíně a Hradišti.

5. Olomucká metropolitní kapitula oznamuje, že ustanovila kanovníka svobodného pána Aloisa Schrenka svým deputovaným na sněmě.

6. Nejvyšším rozhodnutím z 7. listopadu 1837 potvrzuje se volba děkana kapituly brněnské rytíře Josefa Vokřála za přísedícího zemského výboru.

7. Vojenské mužstvo na dovolené podléhá soudní moci civilní.

8. Čtyřem dětem inženýra Františka Hopfena, jakožto adoptivním vnukům a dědicům nynějšího majitele statků Miroslavě a Loděnic přisuzuje se právo na držení těch statkův.

9. Josef rytíř Eichhoff zapsán jako majitel panství Roketnického do desk zemských.

10. Uprázdněné nadace v Tereziánské rytířské akademii moravského oddělení obdrželi: Vincenc Penschütz šlechtic Schützenau, Karel hrabě Belrupt, Hugo šlechtic Haydenburg, Hugo svobodný pán Sedlnický.

11. Nejvyšší rozhodnutí z 28. listopadu 1837, že zůstává přesně při všech dosavadních zvyklostech v příčině nálevního práva vrchností.

12. Dekret dvorské kanceláře z 23. října 1837, že tajný rada. místokancléř spojené dvorské kanceláře Jan Limbek rytíř Lilienau povýšen jest za svobodného pána.

13. Potvrzena volba Emanuela hraběte Dubského, svobodného pána z Třebomyslic, za přísedícího zemského výboru.

14. O dovozném cle na parní vozy pro privilegované podniky železniční.

15. Alexander hrabě Mottel prodal statek Nezdenice (v kraji hradišťském) bratřím Janu a Tobiáši Pausparttům z Drachenthala.

16. Josef rytíř Eichhoff stal se majitelem statků Čekyně, Penčiček a Žabečné Lhoty.

17. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje smrt hraběte Josefa z Němčí, majitele Nových Syrovic.

18. Nejvyšším rozhodnutím z 23. ledna 1838 se ustanovuje:

a) Ze všech výloh brněnského kraje z dob invase r. 1805 a 1809 summou 8,945.987 zl. 49 kr. vídeňské měny uznány za neschopné k náhradě dluhy ve výši 5,312.436 zl. 44 kr.

b) Požadavek invasijní ve výši 3,197.519 zl. 17 kr. vídeňské měny jakožto úplně nedobytný se zcela potlačuje.

c) Požadavek komorního eráru ve výši 89.294 zl. 3 kr. vídeňské měny a vojenského eráru ve výši 62.144 zl. se promíjí, dále se povoluje, aby se stavové zřekli svých požadavků ve výši 193.054 zl. 51 kr.

d) Pouze summa 89.889 zl. 35 kr. vídeňské měny uznána za schopnou k náhradě pro soukromé požadavky; na její úhradu se použije hotovosti brněnského krajského fondu invasijního 3285 zl. 10 kr. vídeňské měny, zbytek ve výši 86.684 zl. 25 kr. vídeňské měny má se přiraziti na pozemkovou a urbariální daň kraje brněnského a vybrati ve třech ročních lhůtách.

19. Po smrti Jana rytíře z Haydenburka statek Klečůvka dražbou přešel do rukou Klaudia svobodného pána Brettona.

20. Kapitánu-leutnantovi Mořici Braidovi dovoluje se užívati hraběcího titulu piemontského, nikoli rakouského.

21. Karel Emanuel a Leopold František rytíři Liebenbergové zapsáni jako majitelé vesnice Podmole do desk zemských.

22. Inkolát a rytířství uděleno zemřelému zatím majorovi šlechtici Lindenbergovi.

23. Zpráva o smrti Františky hraběnky Blümegenové, majitelky Vizovského panství. (22. března 1838.)

24. Nejvyšším rozhodnutím z 27. února 1838 povoleno, aby na místě dosud poukazovaných $\frac{5}{6}$ veškerých výloh, potřebných na udržování Lužánek, vypláceno bylo stavům moravským ročních 300 zl. konvenční měny z kamerálního eráru, začež jsou povinni hraditi veškeré výlohy k tomuto účelu potřebné.

25. Leopoldina svobodná paní Leesová zapsána do desk zemských jako majitelka statku Lešenského.

26. Za vyobrazení moravských národních krojů díky vzdávají: císařovna-matka, arcivévodové Karel, Jan, Ludvík a František Karel, dále nejvyšší hofmistr kníže Colloredo-Mannsfeld, hrabě Dietrichstein, státní a konferenční ministr hrabě Kolovrat, nejvyšší kancléř hrabě Mitrovský, president dvorské komory svobodný pán Eichhoff, dvorský kancléř hrabě Inzaghy, dvorní radové Nádherný a hrabě Lanckoronsky a universitní bibliotekář olomucký Richter.

27. O skládání mistrovské zkoušky v místech, kde není cechův.

28. Vypsání daně dědické, výdělkové a židovské na rok 1839.

29. Nejvyšším rozhodnutím z 21. dubna 1838 se povoluje knížecí a hraběcí rodině Salmů z Reiferscheidtu zavedení prvorozenského následnictví na arcibiskupském léně Blansku.

30. Smrtí Emanuela svobodného pána Bartensteina statek Německé Kynice přešel na syna jeho Josefa.

31. Nejvyšším rozhodnutím z 22. května 1838 povoluje se roční podpora 500 zl. Josefině hraběnce Troyerové z fondu domestikálního.

32. Hradišťský krajský úřad oznamuje, že po smrti Františky hraběnky Blümegenové, rozené svobodné paní Stillfridové, její synovec Filip svobodný pán Stillfried ujal se panství Vizovského.

33. Olomucký krajský úřad oznamuje, že po smrti Josefa Jana hraběte Seilerna fideikomisní panství Králice přešlo na Josefa Augusta hraběte Seilerna a Aspanga.

34. Dekret dvorské kanceláře z 6. dubna 1838, že smrtí zemského chirurga Jana Klinkerfussa jest odbyta otázka o dalším jeho ponechání v úřadě, ale jeho místo že se nemá obsazovati, nýbrž vyčkati o tom nejvyššího rozhodnutí.

35. Dvorská komora s dohodnutím s dvorskou kanceláří usnesla se, že náhrady stavy moravskými splatné dle nejvyššího rozhodnutí z 31. prosince 1836 (ve výši 35.941 zl. 30 kr.) se mají pořizovati srážkami z ekvivalentu, povoleného zatímně ve výši 89.425 zl. konvenční měny za zrušenou daň nápojovou.

36. František Palacký, dějepisný badatel, vzdává díky za remuneraci 400 zl. konvenční měny, která mu byla udělena za opisy listin z Vatikánského archivu, týkajících se Moravy.

37. Nejvyšším rozhodnutím z 22. srpna 1838 císař neschvaluje, aby jistin neb úroků s volnou hotovostí někdejšího zemského fondu ubytovacího bylo užito na ponenáhlou stavbu jezdeckých kasáren na Moravě.

7.

Protokol mimořádné schůze z 28. května 1839 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. V sněmovní schůzi z 16. září 1838 byla zastavena volba do zemského výboru po zemřelém Janu rytíři Welzensteinovi; dekretem dvorské kanceláře z 4. ledna 1839 vyžaduje se dobré zdání, jak by se tyto volby měly konati, zejména má-li se volba omeziti jen na ucházející se žadatele.

Stavové navrhují jednomyslně, aby se zachoval starý způsob, totiž volba hřebenová a aby se u všech čtyř stavů zavedl stejnoměrný postup. Jakmile se uprázdní místo do zemského výboru, mají se na těchto hřebenech přijati všichni volitelní z příslušného stavu, při čemž se rozumí samo sebou, že, je-li někomu k volitelnosti potřebí dispense od třetího interkalare, jeho jméno nesmí se objeviti na hřebenech bez nejvyššího schválení. Dle toho tedy nemá se volba obmezovati pouze na došlé písemné žádosti kompetentů, nýbrž každému votantovi jest volno, z osob uvedených na hřebenech voliti dle svého dobrého zdání, tak jako jest jeho věcí, napřed se přesvědčiti, zdali zvolený volbu přijímá. Tak bude se také konati volba po zemřelém Janu rytíři Welzensteinovi.

Ostatně byl zemský výbor vybídnut, aby se budoucně z pravidla řídil instrukcí ze dne 28. dubna 1739, aby po každé čtvrt roku napřed dvorské kanceláři bylo oznámeno uprázdnění místa v zemském výboře, leč by krátce před ustanoveným sněmem zemřel člen zemského výboru, kde by touto podmínkou volba se zdržela o celý rok. V tomto případě má zemský výbor co nejrychleji učiniti oznámení nejvyššímu úřadu s dodatkem, že k volbě se přikročí v nejbližší schůzi.

2. O převzetí vzájemné pojišťovny do správy stavovské. Nejvyšším rozhodnutím z 15. července 1838 nařízeno stavům, aby se vyslovili, jakým způsobem chtějí se účastniti při tomto ústavě, aby se dorozuměli se stavy tyrolskými o platných tam stanovách a zřízeních, potom aby se o věci náležitě uradili a příslušné návrhy podali.

Stavové zvolili si tedy tříčlennou komisi za předsednictví nejvyššího komořího Antonína hraběte Sedlnického, a ředitelství

pojišťovny bylo pozváno, aby do této komise vyslalo také svého zástupce. Zároveň zemský výbor se obrátil na stavovský sbor v Tyrolích a obdržel odtud s veškerou ochotou a zevrubností všechny potřebné doklady a zprávy o platných tam pojišťovacích zařízeních proti pohromám požárovým.

Zatím zemského hejtmana došel přípis ředitelství pojišťovny, že nevidí potřeby ani zmocnění, aby se dalo do vyjednávání o účastenství moravských stavů při tomto ústavě a také aby se pouštělo do porad o stanovách a zřízeních v Tyrolsku platných a že jest mu tedy nabízenou společnou schůzi odmítnouti.

Poněvadž stavové ve schůzi z 29. prosince 1836 měli při návrhu o převzetí tohoto ústavu na mysli jen blaho zemské a chtěli pro ně i oběť přinésti, při tom však nemohli předpokládati odmítnutí svého dobrého úmyslu, usnesli se nyní jednomyslně, oznámiti prostě tento nedostatek uznání se strany pojišťovny dvorské kanceláři a J. V. ponechati na rozhodnutí, má-li se tento projev ředitelství uznati za oprávněný a dostatečný, či zda by se po jiné stránce ochota moravských stavů neměla uskutečniti.

Zároveň byl zemský hejtman požádán, aby oznámil nejvyššímu komořímu hraběti Sedlnickému a ostatním členům s náležitým díkem, že tato komise vzhledem k uvedeným okolnostem pokládá se za rozpuštěnou.

3. O stavovských stipendiích chovancům vídeňského ústavu polytechnického a lesnického ústavu v Maria Brunnu.

Dekretem dvorské kanceláře z 18. prosince 1838 schváleno bylo usnesení stavů o zřízení dvou nových stipendií po 200 zl. konvenční měny chovancům architektury a malířství při akademii výtvarných umění ve Vídni, ale zároveň stavové vybídnuti, aby podobné podpory poskytli chovancům svrchu naznačených dvou ústavův.

Zemský výbor vyžádal si stanovy na ředitelstvích obou ústavův a předložil je shromáždění sněmovnímu. Stavové jednosvorně prohlásili, že nemohou se pouštěti do zřizování takových stipendií, poněvadž se konají přípravy k založení vlastního stavovského technického učiliště v Brně, jež bude míti přímý vliv na obě jmenovaná odvětví vědecká, a jak se doufá, dosáhne také v brzku nejvyššího schválení. Schovanci zdejšího technického ústavu, po odbytém kurse opatřeni potřebnými předběžnými

vědomostmi budou moci na vídeňském polytechniku vyšší kurs dokončiti v kratší době a s lepším úspěchem, a stavové zamýšlejí žákům, kteří by se v brněnském ústavě zvláště vyznamenali, za účelem vyššího vzdělání na polytechniku takřka jakožto odměnu udělovati dočasnou podporu z domestika za jejich pobytu ve Vídni. Vzhledem k vyučování ve vědě lesnické zkušenost učí, že někdejši žáci lesnického ústavu v Maria Brunnu, kteří zde v zemi domohli se postavení, se svými theoretickými vědomostmi zřídka kdy spojují praksi a nikterak nepostačují požadavkům na ně kladeným. Proto teprve, až stavovské učiliště technické vstoupí v život, bude lze zevrubně se poraditi o tom, jak by se toto odvětví hospodářského vzdělání nejlépe zvelebovalo a měl-li by se za tímto účelem ustanoviti zvláštní učitel vědy lesnické nebo by se měli snaživí chovanci z domu podporovati. V tom směru stavové podají potom své návrhy.

Zemský hejtman byl požádán, aby toto dobré zdání stavův oznámil dvorské kanceláři.

4. Janu Nestlerovi, professorovi hospodářství při stavovské akademii v Olomouci, povolena podpora 300 zl. konvenční měny ze summy 500 zl., která jest jim vyhrazena na zachování stavovského důstojenství.

5. Upuštěním od nové stavby zemského domu vstupuje zas do popředí otázka nedostatečného umístění stavovských úřadův a nastává nutnost, požádati na nejvyšších místech za navrácení starého zemského domu, který jen na čas postoupen jest c. k. vojenské komisi oekonomické. Stavům uvedeno na paměť:

a) že by v případě nejkrajnější potřeby musily se najmouti soukromé byty a část stavovských akt by musila býti uložena v cizích domech bez nutného dozoru a záruky proti nebezpečí požárovému, jen aby byla uchráněna úplné hniloby a zkázy, které nyní jsou vydány ve vlhkých sklepeních.

b) Umístění zemské účtárny není v žádném poměru s pracujícím úřednictvem i s pracemi rozmnoženými od zavedení provisoria daně pozemkové, i nelze zachovati pořádek a takovou pohotovost, jaká jsou hlavní podmínkou při každém veřejném úřadě.

c) Zástavná sklepení stavovské půjčovny jsou tolik přeplněna, že se právě nyní vyjednává o nájem místnosti v soukromém

domě, čímž práce budou značně znesnadněny a také uzamčení zboží i dozor nad ním budou nedostatečny.

d) Mimo stavovskou kancelář, kde nuzně umístěny jsou protokol, výpravna a registratura, nemají pracoven referenti zemského výboru ani konceptní úřednictvo, čímž značně trpí služba i důstojenství stavovské.

Stavové moravští, kteří v lásce a věrnosti k zeměpánu nestojí za žádnou jinou zemí rakouského císařství, jsou s umístěním svého zemského výboru i svých úřadů hůře na tom, nežli stavovské korporace jiných zemí; v Praze, ve Vídni, v Hradci, Linci atd. jsou vlastní stavovské zemské domy, které jak vzhledem k aktům a k úřednictvu, tak i vzhledem k důstojenství — jež zachovati zdálo se vždy nejvyšším úmyslem — poskytují dostatečných místností. Za tohoto nátlaku okolností stavové opět obracejí svůj zřetel na starý zemský dům, odňatý jim r. 1783 nejvyšším mocným příkazem, odevzdaný dočasně c. k. vojenské monturní komisi, i snaží se jej v této době nutné potřeby zase zpět dostati.

Staré brněnské knihy městské dokazují, že stavové moravští měli od nepaměti tento vlastní dům zemský, že jej rozšířili v letech 1618—1620 zakoupením sousedních budov, později však, a to v letech 1726 až 1736 starý dům zbořili a na témže místě zřídili novou budovu, které nyní používá c. k. vojenská monturní komise, nákladem více než 65.000 zl. konvenční měny, tak že počítaje v to dřívější vydání za stavební místa a opravy, vynaložena na tento dům summa 162.820 zl. 17 kr. konvenční měny. Již r. 1790 stavové v „Desideriích" ze dne 10. července žádali za navrácení tohoto starého domu zemského jako pravého svého majetku a nejvyšším rozhodnutím z 22. dubna 1791 bylo výslovně ustanoveno, že jakmile se monturní komisi nalezne přiměřené místo, moravským stavům bude jejich zemský dům zase navrácen; J. V. uznalo tedy majetkové právo stavovské, a s tím souhlasí dekrety dvorské kanceláře z 9. listopadu 1792, 16. května 1828 a 28. listopadu 1834.

Stavové usnesli se tedy po návrhu zemského výboru podati k J. V. námitku a požádati, aby vzhledem k uvedeným okolnostem starý zemský dům byl jim zase navrácen, a poprosili zemského hejtmana, aby jejich prosbu u nejvyššího trůnu podporoval.

6. O zřízení a udržování prozatímní robotárny pro Moravu a Slezsko v Brně. Nejvyšším rozhodnutím z 10. srpna 1838 nařízeno, že kupní cena domu Černého čís. 47, 48 a 49 na předměstí Velké Nové ulici ve výši 34.000 zl. konvenční měny má se hraditi z moravského stavovského fondu domestikálního a že se má založiti částka, která poměrem k počtu obyvatelstva připadá na Slezsko, a pak od této země pohledati, dále že roční náklad na vydržování tohoto domu má se výhradně pořizovati z běžných příjmů moravského fondu domestikálního.

Stavové prohlásili k prvnímu odstavci, že co nejochotněji převezmou částku, připadající dle správného výpočtu na zemi Moravskou 26.975 zl. konvenční měny, a příspěvek země Slezské 7025 zl. konvenční měny že zapůjčí na lhůtové splácení; pouze si vyhrazují v kupní smlouvě, že kdyby tomuto zakoupenému domu někdy se dostalo jiného určení, anebo jinak se s ním naložilo a byl vyklizen, stavové moravsko-slezští mají nárok na tento dům aneb na kupní jeho cenu.

V příčině nákladu vydržovacího však podávají tuto námitku. Toto ustanovení nutně předpokládá, že domestikálnímu fondu za všech okolností, po uhrazení všech závazkův v rozpočtu ustanovených, i nepředvídaných platů zbude tolik příjmových přebytků, kolik jest potřebí na vydržování robotárny. Průměrný výpočet zemské účtárny za posledních 10 let vykazuje roční úsporu 27.520 zl. $14^1/_2$ kr. konvenční mince, v posledních pěti letech však částku mnohem menší 19.789 zl. 27 kr. Nad to r. 1838 nebylo žádné úspory, ba i výdaje jeví se o 6098 zl. $47^1/_4$ kr. konvenční mince větší než příjem pro výdaje na slavnosti za pobytu Jej. Vel. v Brně a na stavovskou deputaci ke korunovaci do Prahy. Třebas to byly mimořádné události, přece jest to důkazem, že roční úspory mohou býti úplně pohlceny nebo aspoň zmenšeny, a pak by na hrazení potřeb na robotárnu nezbylo hotovosti. Vyplývá-li za posledních let průměrná roční úspora asi 20.000 zl., nelze přece připustiti, že tato summa zůstane stejnou i v letech potomních, poněvadž nový stav úřednictva v zemské účtárně i v hlavní pokladně, jenž se připravuje, zřízení stavovského technického učiliště, převzetí Františkova musea do správy stavovské, ustanovení archiváře, založení stipendií pro chovance akademie výtvarných umění a polytechnika

a leckterá jiná obecně užitečná zařízení značně sníží průměrnou roční úsporu. Kromě toho stavové svým hospodařením a působností svého povolání nemohou se tak vázati, aby jim na nepředvídané potřeby země i jejich vlastní správy nic nevybývalo. Převzetí vydržovacích nákladů na robotárnu by tedy majetkové síly fondu domestikálního velmi seslabilo, na jiná užitečná zařízení by nezbylo peněz a byla by stálá obava, že se vlastní stavovské hospodářství nebude moci uhraditi. Vůbec zdá se, že domestikální fond jest jen tenkrát povolán nésti roční výdaj, nemůže-li k tomu celá země právem býti přibrána; tomu však zde tak není, neboť tímto ústavem vznikne každé vrchnosti a každé obci prospěch, a tak by se tento příspěvek přirážkou $^3/_{10}$ kr. na berní zlatku snadno dal sehnati.

Poněvadž ve zmíněném nejvyšším rozhodnutí se povoluje, aby částka 7025 zl. na Slezsko připadající směla se přiraziti na berní zlatku zemskou, jest tím oprávněna prosba stavů, aby také částka na Moravu připadající směla se rozvrhnouti na pozemkovou daň zemskou. Tím by se nejen domestikálnímu fondu neobyčejně ulevilo, nýbrž zamezilo by se všem důvodným obavám a budoucím nesnázím.

Zemský hejtman byl požádán, aby svou přímluvou podporoval tuto námitku na nejvyšších místech.

7. O přeložení stavovské akademie z Olomouce do Brna, zřízení technického učiliště a převzetí Františkova musea.

Dvorská kancelář svolila, aby o těchto věcech pojednáno bylo odděleně od otázky přeložení university z Olomouce do Brna.

Stavové usnesli se tedy na vyloučení těchto tří věcí ze sněmovního návrhu z 19. září 1837 a na ponechání všech uvedených podmínek, pouze v záležitosti přesídlení stavovské akademie a umístění jejího, jakož i učiliště technického má se v návrhu na umístění státi tato změna.

Stavové nemají totiž k tomuto umístění vhodné budovy, a musila by se buď koupiti nebo nová vystavěti. Jest zájmem celé země a tedy i přáním stavův, aby se co nejdříve založilo technické učiliště, o němž se již od let vyjednává, a aby se vše připravilo, co by usnadnilo a urychlilo dovršení návrhů,

jakmile budou z nejvyššího místa schváleny; i bude potřebí napřed se postarati o umístění, nežli dojde nejvyššího schválení.

Stavové pokládali tedy za vhodno navrhnouti, aby se prozatím od nové stavby upustilo a zemský výbor pokud možno postaral se o umístění technického učiliště a především vlastních technických odborů, pak odboru hospodářského a přírodopisného ve Františkově museu, a pro odbory, které tam nemohou býti umístěny, najal na blízku soukromé místnosti.

Jest potřebí tří posluchάren po 12☐ sáhů, dvou posluchάren o 20☐ sáhů a dvou pokojů ve výměře 10☐ sáhů, komory, dřevníku a bytu sluhova. V musejní budově by se našlo místo pro větší díl, zvláště kdyby se užilo bytův osob ustanovených při museu neb při hospodářské společnosti; ostatek by zemský výbor najal v soukromých domech na blízku.

Náhrada za byty, nájemné a ostatní výdaje až do zřízení vlastní stavovské budovy, o které učiní se řádný návrh v příští sněmovní schůzi, byly by převzaty na běžné přebytky fondu domestikálního; kdyby v musejní budově zamýšlené umístění se nenašlo anebo jiné překážky nepředvídané se naskytly, stavové na první dobu by svým nákladem najali místnosti pro veškeren ústav.

Ostatně dvorská kancelář uzná, že stavům na tu dobu jest nemožno, aby zemským výborem podali zevrubný přehled veškerého umístění, zařízení a potřebného nákladu peněžitého, ježto není dosud známo dojdou-li všechny sněmovní návrhy nejvyššího schválení a jaký rozsah bude přidělen technickému učilišti. Zatím možno jen dáti ujištění, že každým způsobem bude postaráno o umístění technického učiliště přiměřeným způsobem a s šetrností co největší a že časem nejvyššímu úřadu o všech přípravných pracích bude zevrubná zpráva podána, a stavové, kdyby nejvyšší úřad uznal za dobré změniti některé návrhy nebo snad zříditi ještě nějaký odbor učebný, jsou ochotni takovým pokynům vyhověti a je provésti.

Na konec stavové uznali, že, poněvadž Františkovo museum jest umístěno v brněnské residenci arcibiskupa olomouckého, vyžaduje zdvořilost, požádati arcibiskupa jakožto lenního pána toho domu, za svolení, aby část nově zřízeného technického učiliště dle možnosti byla v museu umístěna. Zemský hejtman byl požádán, aby věc vyřídil.

8. O převzetí stavby jablonecké silnice Moravou a Slezskem nákladem stavovským.

Na zprávu zemského výboru a připojená vysvětlení zemského hejtmana stavové přesvědčili se o největší důležitosti obchodního spojení Haliče, Slezska, Moravy a Čech se Saskem projektovanou stavbou silnice z Opavy přes Bruntál, Rymařov, Šumberk, Červenou Vodu do Jablonného na české hranici; v Čechách tato silnice až na hranice moravské jest již blízko dokončení, čímž stavba její Moravou a Slezskem k úplnému dokončení jest tím důležitější. Přes nejvyšší rozkaz a rozličná jiná vybídnutí a vyjednávání úřadů nebylo možno dosáhnouti vystavění této silnice konkurrencí partikulární. Stavové tudíž většinou hlasů se usnesli převzíti a co nejrychleji sami dokončiti stavbu této silnice v naznačeném směru od Opavy až k Jablonnému v délce 16 mil 2170 sáhů dle plánův a rozpočtův od administrativních úřadů již upravených, jakož i udržování její bez jakéhokoliv příspěvku od státu neb soukromníků na dobu padesáti let za mýtné privilegium rovněž na padesát let a za zákonitých podmínek platných pro silnice erární, zejména s výhradou práva na pozemky a reality nutné na stavbu silnic (dle § 365 všeob. obč. zákoníku).

Rovněž většinou hlasů stavové se usnesli poříditi náklad na tuto stavbu z volných přebytků fondu domestikálního a ze svého příjmu stavovského.

Jmění fondu činí dle výkazu zemské účtárny 415.977 zl. $59^3/_4$ kr. konvenční měny, a poněvadž celý náklad stavební páčí se na 417.537 zl. 22 kr. konvenční měny, zbývá ještě na úhradu jen 1590 zl. $22^1/_4$ kr., což se uhradí z běžných přebytkův a z mýtného výnosu silnic dílem již vystavěných. Tím způsobem stavové mohou silnici co nejdříve vystavěti bez jakéhokoliv zmenšení skutečných příjmů fondu domestikálního a tedy bez porušení rozpočtu stavovského. Doufajíce, že toto vlastenecké podniknutí dojde vysokéko uznání a pochvaly J. V., stavové požádali zemského hejtmana, aby tento návrh předložil k nejvyššímu schválení.

Poněvadž usnesením z 11. září 1838 zvolena byla tříčlenná komise, aby v této věci učinila potřebná šetření, nebyla-li by některá jiná silnice nutnější, tímto usnesením však působnost

její přestává, uznáno, aby presidiálním listem byla rozpuštěna a členům jejím za prokazanou ochotu byly vzdány díky.

Pro návrh bylo z 23 votantů 12, 11 proti němu.[1]) Jménem jich kníže Salm prohlásil, že jest věcí zmíněné komise, aby předložila výkaz jmění a své návrhy učinila; takto však že jest komise pominuta a usnesení z roku 1838 že není provedeno; celá otázka má se tedy odložiti, až komise zprávu svou i s dobrým zdáním předloží; proto tedy kníže Salm ohlásil minoritní votum, k němuž se přidala celá menšina kromě hraběte Dubského.

8.

Protokol sněmovní schůze z 24. září 1839 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. Postuláta v obvyklé míře povolena. Stavové vzdávají J. V. díky za opětnou slevu $71^3/_4{}^0/_0$ z přídavku daně pozemkové, ale poukazují na zodpovídací reskript z 11. ledna 1838, kdež se praví, že bude usilovnou péčí panovníkovou, aby pozemkovému majetku byly připraveny a poskytnuty úlevy ve veřejných břemenech, které úhrada státních potřeb připouští. K tomu stavové připomínají stížnosti vyslovené roku 1818, 1819, 1820 a 1837 v příčině berních požadavkův a nesnadné jejich dobyvatelnosti a prosí, aby J. V., dle nejvyššího mínění, projeveného v nejvyšším rozhodnutí z 25. prosince 1817, zavedlo zatímné vyrovnání zemí mezi sebou anebo aspoň Moravě poskytlo takovou úlevu, kterou by vzhledem k berním požadavkům octla se v příznivějším poměru k ostatním zemím, zejména k sousední zemi České.

2. Při volbě do zemského výboru za zemřelého Jana rytíře Welzensteina zachován způsob, na kterém sněm se usnesl 28. května 1839, a většinou hlasů zvolen rytíř Endsmann z Ronova, který na dotaz zemského hejtmana prohlásil, že volbu přijímá a že úřad ten bude svědomitě zastávati.

Na sbírání hlasů bylo usneseno zakoupiti stříbrnou vázu s víčkem, ozdobenou moravským znakem zemským (nákladem 115 zl. 30 kr. konvenční měny).

---

[1]) Byli to: kníže Salm, hrabě Mitrovský, baron Schell, hrabě Harnoucourt, hrabě Kalnoky, baron Widmann, hrabě Dubský, rytířové Antonín Tersch, Paburg, Manner a František Tersch.

3. Vrchnímu cvičiteli při stavovské akademii v Olomouci Michalu Holzerovi povolen osobní přídavek 200 zl. konvenční měny s výhradou nejvyššího schválení, účetnímu radovi zemské účtárny Martinu Svobodovi podpora 300 zl. konvenční měny, která se poukáže z částky 500 zl., povolené na zachování stavovského důstojenství, podobně šermířskému mistru Mikuláši Taraclovi podpora 200 zl. za spis o umění šermířském.

4. Brněnskému dobročinnému spolku povoluje se 1500 zl. konvenční měny na rok 1840.

5. Příspěvek na okrasu hradeb a kolišť v okolí Brna ve výši 1000 zl. povolen také na rok 1840, poněvadž domestikální fond tím nikterak netrpí újmy při ostatních rozpočtených vydáních.

6. Vincenc Brix, chovanec sochařského oddělení na c. k. akademii výtvarných umění ve Vídni, který dočasně požívá stipendia stavovského a zavázal se rok co rok podávati doklady své práce na posouzení píle a pokroku, zaslal sádrový bas-relief, představující Achillovu smrt, který dle potvrzení presidia téže akademie při veřejné výstavě obdržel 2. cenu, kdežto 1. cena z odboru sochařského vůbec nebyla ustanovena. Presidium dává ostatně nejchvalnější svědectví o schopnostech, píli a mravní zachovalosti řečeného chovance a na dotaz zemského výboru udalo cenu peněžitou tohoto bas-reliefu asi na 150 až 200 zl. konvenční měny. Stavové se usnesli většinou hlasů toto dílo vzíti ve své vlastnictví a zaplatiti za ně Vincenci Brixovi 200 zl. konvenční měny s výhradou nejvyššího schválení. Pro odmítnutí byli pouze: biskup brněnský, kníže Salm, baron Schell, hrabě Seilern, hrabě Kalnoky, hrabě Taroucca.

7. Zahradníkovi sadů na Františkově, Petru Kahlovi, pro jeho stísněné poměry a záslužnou činnost povolen osobní přídavek 100 zl. konvenční měny z fondu domestikálního a předloží se k nejvyššímu schválení.

8. Zemskému tajemníkovi Emanueli rytíři Kronenfelsovi se povoluje zaplatiti z fondu domestikálního taxu dvorní 202 zl. 24 kr. konvenční měny za udělený mu titul císařského rady, a to z té příčiny, že stavové sami usnesením sněmovním zakročili u císařské vlády, aby se mu pro dlouholeté, výtečné služby dostalo tohoto vyznamenání.

9. Dle presidiálního přípisu dvorské kanceláře z 22. srpna 1833, jímž se nedoporučuje zrušení odměn na chov hovězího dobytka, zamýšlené stavy moravskými, zemský výbor obrátil se na vídeňskou hospodářskou společnost a na stavovské sbory v Čechách, v Horních Rakousích a ve Štyrsku v příčině tamějšího zařízení a vyžádal si též dobré zdání několika domácích praktických statkářův.

Všechny doklady shodují se především v tom, že roční částka 780 zl. vídeňské měny věnovaná z fondu domestikálního tomuto účelu jest příliš nepatrna, aby jí mohl býti vzbuzen zájem rolníka a pěstitele hovězího dobytka v celé zemi a aby mohla přispěti výchově skutečně cenných zvířat.

Stavové usnesli se tedy zvýšiti tuto částku na 800 zl. konvenční měny a navrhnouti ji k nejvyššímu schválení.

Po důkladné úvaze došlých zpráv bylo vzhledem k rozdělování odměn (předpokládaje nejvyšší jich schválení) vytčeno 9 odstavcův:

a) Určena místa, kde se mají ceny rozdávati, a to v každém kraji jednou za dvě léta, tak že ročně bude se rozdělovati jen ve třech krajích.

b) Počet a výše odměn.

c) Stáří a pohlaví dobytka

d) Kteří pěstitelé mají výhradně nárok na ceny?

e) Ocenění zvířat dle jejich velikosti, krásy a užitečnosti.

f) Zvíře, které jednou již cenu obdrželo, nemůže ji již dostati po druhé a proto vpálí se mu do rohu znamení.

g) Ustanovení o změně míst v každém kraji, kde se ceny budou rozdávati.

h) Rozdávání cen i medailí bude říditi některý člen stavů za účasti 4 až 6 hospodářských znalcův.

i) Zpráva o tomto výkonu zemskému výboru s udáním objevených překážek i přiměřených zařízení.

K výstavám dobytka a k posuzování jejich cennosti použije se jako hlavního vodítka důkladné instrukce, vydané hospodářskou společností dolnorakouskou.

10. Ponechání jistin a úroků zrušeného všeobecného zemského fondu ubytovacího ve správě stavovské.

Ačkoliv nejvyšším rozhodnutím z 22. srpna 1838 nebylo svoleno, aby úrokův a volné hotovosti tohoto fondu bylo užito

na vystavěni jezdeckých kasáren na Moravě, přece zemský výbor projevil naději, že J. V. dovolí, aby správa jistin i s úroky a hotovostí tohoto fondu byla stavům ponechána a roční příjem z něho aby byl vynaložen na blaho zemské.

Zemský výbor podal tedy obšírnou zprávu o původě tohoto fondu, a stavu jeho jmění a o jeho určení, neboť dvorským dekretem z 24. března 1839 jest nařízeno, zahájiti znovu jednání o odevzdání tohoto fondu, dbáti o správné vedení účtův, vykázati jmění jeho v jistinách a hotovostech a výkaz odevzdati moravsko-slezskému provinciálnímu úřadu platebnímu.

Již před 90 lety za panování císařovny Marie Terezie nesnáze s ubytováním důstojníkův i mužstva daly podnět k zařízením, jimiž v této věci měl býti zaveden stálý a pravidelný pořádek. Vedle stavby kasáren postaráno bylo o ubytování důstojníkův i mužstva u soukromníků za plat tím způsobem, že domy měst královských, municipálních a městeček byly rozděleny na šest tříd, odhadnuty a ročně vybírán příspěvek po 8 kr. ze zlatky na stavbu kasáren a na nájem z bytů důstojnických, z čehož se utvořil fond kasárenský a fond pro ubytování důstojníků, kteréž oba označeny společným jménem „všeobecného zemského fondu ubytovacího“.

Poněvadž roční příjem tohoto fondu nebyl potřebou vyčerpán, vznikly přebytky, které stále byly ukládány, tak že kasárenský fond má jmenovitě 143.015 zl., fond pro ubytování důstojníků taktéž 191.540 zl., dohromady 334.555 zl., a přirazí-li se k tomu jistiny ve vídeňské měně, pak vylosované již památky a hotovost pokladní, vyplývá z toho úhrnné jmění obou fondů ve výši 404.730 zl. $33^3/_4$ kr. vídeňské měny.

Nejvyšším rozhodnutím ze 17. prosince 1824 zrušeny byly příspěvky na ubytování vojska a nařízeno, že náklad na ubytování vojska má býti pořizován z vojenského eráru.

Proto dekretem dvorské kanceláře z r. 1825 bylo nařízeno, aby úroky z ubytovacího fondu byly odváděny vojenskému eráru, jistiny však aby byly uschovány a spravovány úřadem politickým.

Stavové potom žádali, aby tyto jistiny i s úroky byly jim ponechány na ponenáhlé vystavění jezdeckých kasáren, což však nebylo schváleno a zmíněným dekretem z 24. března 1839 bylo

nařízeno, aby se opět zahájilo vyjednávání o odevzdání všeobecného zemského fondu ubytovacího.

Avšak zřizováním ústavů na rozšiřování vědeckého vzdělání a na zvelebení dopravy i obchodu, jako na př. jest zřízení vlastního technického učiliště, převzetí zemského musea, stavba jablonecké silnice atd., vyčerpávají se síly jmění stavovského a stavovské obci by bylo velmi smutno, aby ztratila fond, který výhradně vznikl z přebytků v zemi samé sebraných a zase tedy po právu měl by se vynaložiti na blaho země. Stavové tudíž po návrhu zemského výboru usnesli se jednomyslně poprositi J. V., aby jim jistiny a úroky tohoto fondu nebyly odebrány, nýbrž další správě jejich ponechány, aby se úroky z něho mohly věnovati účelům podporujícím blaho zemské, o čemž stavové míní podati odůvodněné návrhy. Vojenský erár, který teprve od jisté doby přejal jen běžná vydání ubytovací, nemá ani nejmenšího právního nároku na přebytky a úspory, pořízené po úhradě všech nákladů v dobách dřívějších, z fondu, který utvořen byv z příspěvků zemských na jistý účel, pokud pro něj nebyl vyčerpán, s výhradou, že dostojí závazkům, jimž jest ještě vojenskému eráru povinen, jeví se nepopíratelným majetkem zemským a jen k účelům zemským zase může býti vynaložen.

11. Návrhy na zvelebení chovu koňského.

Ostatně předneseno a vzato na vědomost:

1. Vypsání daně dědické, výdělkové a židovské na rok 1839.

2. Dekretem dvorské kanceláře z 2. srpna 1838 ustanoveno, že židé moravsko-slezští tam, kde se postrk děje najatými průvodčími a kde běží o přirážku na tyto útraty, jsou povinni přispívati na ně dle míry daně domovní činžovní neb třídní a daně výdělkové. Podobně nařízeno o příspěvcích na silnice okresní.

3. O udělení nadačních míst Teufenbachových na terezianské rytířské akademii rytíři Adolfovi Kronenfelsovi, šlechtici Felixovi Eisenachovi a rytíři Karlu Trautmannovi.

4. Hradišťský krajský úřad oznamuje, že hrabě Jindřich Larisch-Mönich od hraběte Karla Haugwitze koupil království českého podružné léno Vasilsko, spojené s alodialním panstvím Světlovem.

5. Povoluje se, až do vyřízení otázky o stavovské akademii, ustanoviti stavovského tanečního mistra v Brně s ročním platem 300 zl. konvenční měny.

6. Františku rytíři Leonovi povoluje se na další 4 leta držení statku Maříže.

7. Jihlavský krajský úřad oznamuje, že hrabě Josef Trautmannsdorf, c. k. rytmistr, získal statek Českou Olešnou darováním za živa.

8. Požárový řád pro město Brno a okolní obce předměstské.

9. Inkolát český udělen hrabatům Ferdinandovi a Filipovi Spieglům z Diesenberka a Hanxledena, kteří po otci Filipovi zdědili panství Višňovou na Moravě.

10. Hraběti Hubertovi Harnoncourtovi dovoleno, aby k svému jménu připojil jméno a znak hrabat Unverzagt, zemřelých v mužském rodě.

11. Dekretem dvorské kanceláře z 8. listopadu 1838 se oznamuje: „Nejvyšší rozhodnutí ze 7. ledna 1785, dle něhož pozemkový pán jest zavázán, majitelům nezakoupených statků pořiditi všechno k udržení příbytkův i všeho příslušenství (sartorum tectorum a fundi instructi), jest posud v platnosti a dlužno dle něho se zachovávati.“

„Na tomto předpisu třeba tím pevněji setrvávati, ježto vrchnosti, v obvodu jichž panství jsou ještě nezakoupené pozemky, tímto závazkem samy jsou vinny, poněvadž nevyhověly ještě nejvyššímu vybídnutí o ponechání nezakoupených pozemků ve vlastnictví poddaných a tedy jen na nich záleží, aby provedením tohoto nařízení se zbavili tohoto závazku.“

12. Dvorská kancelář sděluje dekretem z 19. prosince 1838, že J. V. nejvyšším rozhodnutím z 18. března 1836 nevyhovělo námitkám, podaným proti ustanovení o zdanění pálených nápojů lihových při výrobě.

13. Dekret dvorské kanceláře z 28. listopadu 1838, že dosavadní zákony, které zakazují patisk a napodobení rytin, mají za účel chrániti domácí spisovatele a umělce proti zkracování spravedlivé odměny jejich snah, které se jim může státi mechanickým napodobením jejich děl; proto nejvyšším rozhodnutín z 17. t. m. tento zákaz jest rozšířen také na mechanické napodobování samostatných děl plastického umění, totiž obrazových znázornění v práci zcela neb polo vypuklé, která pouze

jest určena pozorování; vyjímají se z toho ony plastické práce, které jsou sice samostatny, ale určeny ke skutečné hmotné potřebě, anebo pouhé okrasy výrobku průmyslového.

14. O příspěvcích na fond škol normálních z pozůstalostí.

15. Jihlavský krajský soud oznamuje, že hrabě Egbert Belcredi, nejstarší syn zemřelého hraběte Edvarda Belcrediho, přejal po něm panství Jimramovské.

16. O rozdělení prémií na chov koní.

17. Hradišťský krajský úřad oznamuje, že po smrti hraběte Josefa Desfoursa-Walderode de Mont Athienville a Ethausen syn jeho František přejal fideikomisní statky Dřínov a Vrchoslavice; dále že po smrti svobodného pána Konstantina Müncha z Bellinghausen bratří Konstantin a Josef a jejich sestra provdaná hraběnka Mottlova nastoupili v držení panství Koryčanského.

18. O předepsaném předběžném vzdělání těch, kteří chtějí vstoupiti do akademie výtvarných umění ve Vídni (4. třída hlavní školy, nebo 4 gramatikální třídy gymnasijní).

19. Povolují se zvětšená vydání fondu domestikálního ve výši 12.174 zl. $18^1/_4$ kr. na slavnosti za pobytu císaře Františka a císařovny Karoliny v Brně r. 1833 a 1834.

20. Inkolát český udělen sídelnímu kanovníkovi olomuckého metropolitního kostela hraběti Karlu Welsersheimbovi.

21. Brněnský krajský úřad oznamuje, že universální dědici rytíře Františka Heintla, majitele panství Starobrněnského, který zemřel 15. dubna, jsou 4 jeho synové, František, Karel, Vilém a Josef.

22. Antonín Boček, moravský stavovský historiograf, podává výtisk 2. svazku díla „Codex diplomaticus Moraviae".

23. Jihlavský krajský úřad oznamuje, že hrabě Karel Blankenstein po svém otci Jindřichovi přejal panství Batelov a Palupín.

24. Hrabě Vincenc Vetter z Lilie, ředitel stavovské akademie v Olomouci, doprovází písemné díky professora nauky hospodářské Karla Nestlera za udělenou mu podporu.

25. Moravské stavovské nadační místo ve vojenské akademii ve Vídeňském Novém městě uděleno Teodoru Schmidtovi šlechtici Kehlauovi.

26. Přerovský krajský úřad oznamuje, že hrabě Jindřich Matuška prodal statek Dřevohostice svobodnému pánu Karlu Badenfeldovi (1. července 1839).

27. Znojemský krajský úřad oznamuje, že hrabě Jindřich Daun zdědil po svém otci panství Bítovské, pak statky Horní Kounice, Alinkov, Slatinu, Skalici a Rošici.

9.

Protokol sněmovní schůze z 29. září 1840 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. V příčině postulátů, které v dosavadní míře byly povoleny, opakováno doslovně prohlášení z r. 1839.

2. Za odstupujícího rytíře Ferdinanda Linharta zvolen do zemského výboru ze stavu rytířského způsobem předešlého roku stanoveným rytíř František Tersch většinou hlasů. Na dotaz zemského hejtmana, zdali volbu na šest roků platnou přijímá, přisvědčil a prohlásil, že dle nejlepší vůle a vědomí bude hleděti povinnostem tohoto úřadu dostáti. Předloží se tedy k nejvyššímu schválení.

V tomto období dochází také šestiletí c. k. rady a brněnského purkmistra Jana Ritschla, jakožto přísedícího zemského výboru ze stavu měšťanského, i musí také za něho volba býti vykonána. Zemský hejtman poznamenal, že i zde dlužno zachovati týž postup a volnost, jako při volbě ze stavu rytířského. I možno jest každému votantu na hřebenech, jež obdrží, poznamenati kohokoliv z purkmistrův a magistrátních radů všech sedmi měst královských a jej takto voliti za přísedícího zemského výboru.

Takovým způsobem většinou hlasů zvolen opět c. k. rada a purkmistr brněnský Jan Ritschl. Ačkoliv nebyl v této schůzi přítomen, přece žádost jeho za prominutí 3letého interkalare, které také bylo vyhověno, svědčí o tom, že jest hotov volbu přijati, i předloží se rovněž k nejvyššímu schválení.

3. Brněnskému dobročinnému spolku povolen na r. 1841 opětně příspěvek 1500 zl. konvenční mince z fondu domestikálního.

4. Žádost Dra. Josefa Bayera, někdejšího vrchního státních statků, za podporu na nové vydání jeho mapy Moravy a Slezska.

Ačkoliv cena této nově vydané mapy, jejíž otisk na hedbáví podán jest na ukázku, v sněmovní schůzi se nepopírá,[1]) stavové přece jednosvorně prohlásili, že se nemohou zabývati ani výplatou měděných ploten a pořizováním otiskův ani prodejem a předplácením u všech tuzemských vrchností, jak se to v žádosti navrhuje, a proto musí tuto žádost odmítnouti.

5. Žádost města Mor. Třebové, stiženého požárem, za podporu z fondu domestikálního.

Po zevrubné zprávě, která pravdivě a věrně líčí politování hodný stav prosebníkův, jenž také stavy se plně uznává, přece 22 hlasy proti 12 bylo usneseno, tento dar z milosti odmítnouti, poněvadž fond domestikální přejal tak značné závazky, které zabírají veškeru volnou hotovost, a tedy není s to, aby vydatnou výpomocí, jaká jedině účelu a důstojenství stavů by byla přiměřena, nouzi ulevil; také by tím pro budoucnost dán byl příklad, jenž by působil stálé nesnáze.

6. Státním účetním officiálům Janu Raymannovi a Frant. Pecháčkovi za úpravu stavovských stavebních rozpočtů při opravách v Lužánkách, na Františkově a při stavovské akademii v Olomouci, kterou provedli k úplné spokojenosti a kterou dosaženo jest značných úspor, usneseno povoliti odměnu 100 zl. konvenční mince ze summy 500 zl., vyhrazené na zachování důstojenství stavovského.

7. Jihlavskému zemskému výběrčímu Vincenci Suppovi, který pro nemoc se svou četnou rodinou octl se ve veliké bídě, povolena podpora 200 zl. z téže summy vyhrazené a nařízeno zemskému výboru, aby ji ihned poukázal.

8. Na okrasu hradeb a kolišť v okolí Brna většinou hlasů povolen opět příspěvek 1000 zl. konvenční mince z fondu domestikálního, ježto nejsou tím ostatní vydání tohoto fondu ohrožena.

Oproti tomu kníže Salm, svob. pán Olivier Loudon, hrabě Frant. Stockau, hrabě Jindřich Herberstein, hrabě Vilém Mitrovský, hrabě Hubert Harnoncourt,

---

[1]) Naopak v hlasovacím protokole jest poznámka: „Není k potřebě, i má se to žadateli dáti na jevo.“

hrabě Gustav Kalnoky, svob. pán Vojtěch Widmann, svob. pán Bartenstein, svob. pán Scharf, rytířové Antonín a František Terschové a rytíř Manner podali votum separatum tohoto znění:

„Pokud není provedeno sněmovní usnesení z r. 1838, dle něhož zvláštní komitét stavovský má přijati jmění fondu domestikálního a do jeho rozpočtů nahlédnouti, podepsaní nepokládají se ve svém svědomí za oprávněné, svoliti k jakémukoliv penežitému vydání z tohoto fondu. Protestují tedy všeobecně proti každému takovému návrhu, zvláště pak proti každému příspěvku okrašlovacímu neb jinak přepychovému, pokud na př. nemohlo býti uskutečněno rozšíření půjčovny, od let již navrhované a uznané potřebným i užitečným, a pokud není doloženo, že peníze, povolené na stavbu silnice jablonecké, jsou takovým způsobem uloženy do vlastního fondu, že jest znemožněno jejich jinaké upotřebení anebo, jak se proslýchá, značné překročení.“

9. Prodloužení zdi při hradbě čís. 7., zřízené c. k pevnostním úřadem, na rozšíření cesty pěší na Františkov, pro četné závazky fondu domestikálního bylo odmítnuto.

10. Mezi chovanci c. k. akademie výtvarných umění ve Vídni studující architektury, Moravan Eduard Schwab, obdařený ze dne 3. července 1839 stavovským stipendiem, vyniká pílí, schopnostmi a znamenitými pokroky, i jest naděje, že v tomto oboru, kde zvláště jest na Moravě citelný nedostatek od delší doby, může vystoupiti jako pravý umělec, budou-li na jeho úplné vzdělání poskytnuty prostředky. Tento Edvard Schwab, který podal na ukázku kresbu, jako doklad svých pokroků ve vyšším stavitelství (návrh divadla), má v úmyslu podniknouti uměleckou cestu do Italie, aby názorem a studiem tamějších velikých děl umění stavitelského se úplně zdokonalil, příštím požadavkům co nejlépe vyhovoval a své vlasti Moravské, kde si přeje někdy se usaditi, co možná nejvíce služeb prokázal, a prosí za podporu na tuto cestu.

Ředitelství akademie doporučuje ho zvláštnímu ohledu stavův, a poněvadž již v červnu 1839, kde šlo o udělení stavovského stipendia, Eduard Schwab byl všeobecně uznán za nejvhodnějšího, od té doby pak vykázal se znamenitými pokroky, usneseno poskytnouti mu podporu 500 zl. konvenční mince

z fondu domestikálního s podmínkou, že nastoupí tuto cestu teprve na jaře r. 1841, až se u presidia akademie vykáže cestovními listy průvodními a dle možnosti dostojí svému slibu, že se jednou trvale usadí na Moravě; toto stipendium podrží tak dlouho, pokud presidium akademie uzná za vhodné.

Toto usnesení přijato všemi hlasy, kromě knížete Salma a hraběte Seilerna, kteří navrhli odmítnutí, a předloží se zemským hejtmanem k nejvyššímu schválení.

11. Aby mohly Lužánky, které se všech stran jsou přístupny a právě nyní posázeny více než 10.000 sazenicemi stromovými i keřovými, býti chráněny před svévolným poškozováním, schválen byl návrh zemského výboru, aby ustanoveni byli jako stálá stráž tři invalidové, z nichž jeden s hodností šikovatele má býti jejich představeným. Na povolení celkového nákladu ročního 291 zl. 10 kr. konvenční mince vyžádá se nejvyšší schválení.

12. O snížení dosavadních kaucí služebních mor. stavovským úředníkům pokladním na výši jejich ročního služného, jak tomu jest v úřadech státních.

13. Usnesením sněmovním z 24. září 1839 stavové podali prosbu k J. V., aby jistiny a úroky všeobecného fondu ubytovacího byly jim ponechány k účelům, směřujícím ku blahu zemskému, ježto vojenský erár nemá na ony jistiny nejmenšího práva.

Na tuto prosbu došlo z 24. ledna 1840 nejv. rozhodnutí, stavy nanejvýš skličující, jímž znovu bylo nařízeno, aby jistiny i hotovosti tohoto fondu byly odvedeny vojenskému eráru.

Zemský výbor po tomto dvojím odmítnutí uznal, že nezbývá, než se podrobiti a fond odvésti, a uvedl v podrobné zprávě jen podmínky, za jakých by se likvidace měla státi.

Stavové však nepřistoupili k tomuto návrhu zemského výboru, kterým věrná země Moravská má najednou býti zbavena svého patrného vlastnictví a pozbyti prostředků, potřebných k úhradě naléhavých a zemi prospěšných účelů. I usnesli se přes opětovné odmítnutí své prosby, spoléhajíce však na otcovské smýšlení J. V., jímž tak často uznáno jest vlastenectví této země a jímž projevena náchylnost, podporovati všechny ústavy a všechna zařízení, směřující ku blahu této země, že v této neobyčejně důležité věci poprosí J. V., aby vypravením zvláštní stavovské

deputace směli u posvátného trůnu položiti rozsáhlé písemné návrhy, jak by jistiny a hotovosti všeobecného zemského fondu ubytovacího podle původního určení mohly výhradně na obecně užitečné zemské účely býti vynaloženy.

Poněvadž však na vypravení takové stavovské deputace jest potřebí předchozího nejvyššího svolení, požádán byl zemský hejtman, aby toto svolení vhodným způsobem vymohl a přimluvil se v této nejvýš důležité věci, kde tak patrně jde o prospěch celé země.

14. Zařízení dvou míst úředních sluhův a tří podomků při zemské stavovské registratuře a účtárně nákladem 1150 zl. konvenční mince.

15. Odpověď na dotazy nejvyššího úřadu vzhledem k právu propinačnímu, moravským vrchnostem příslušícímu.

V sněm. schůzi z 28. prosince 1836 bylo zevrubně vyloženo toto právo, totiž výčep vína, piva a kořalky, s uvedením všech odůvodňujících nejvyšších rozhodnutí a předpisův, i podána prosba, aby vrchnosti v tomto svém starobylém a nedotknutelném právě byly hájeny. Dvorním dekretem z 22. března 1840 z nejvyššího nařízení byla dána otázka, jak lze propinační právo na Moravě vrchnostem dle zřízení příslušné a označené v nejvyšším rozhodnutí z Prešpurka, ze dne 12. července 1712 a v patentu z 27. ledna 1738, § 24., uvésti v souhlas s nejvyšším rozhodnutím z 26. února 1788.

Zemský výbor uvedl především doslovné znění zmíněných nejvyšších rozhodnutí a zejména onoho z r. 1788, jež zní:

„Všichni hospodáři, kteří mají v nájmu vrchnostenské výčepy a výslovně se zavázali smlouvou neb dobrovolnou úmluvou, že ročně jistou dávku nebo veškeru potřebu svého nápoje k nálevu budou od vrchnosti odebírati, jsou k takovému odebírání, pokud smlouva neb dobrovolné dohodnutí udávají cíl a míru, také pro budoucnost povinni; ale mimo takový závazek ani nájemníci vrchnostenských nálevův, a tím méně oni, kteří mají nálevy vlastní nebo nevrchnostenské, nemohou býti přidržováni k odebírání a k nálevu vrchnostenského nápoje, nýbrž nálevcům i každému poddanému jest volno, opatřiti si nápoj v obvodu vrchnosti nebo mimo něj v zemích dědičných od kohokoliv; nicméně obmezuje se toto oprávnění vzhledem k poddanému, pokud není oprávněným nálevcem, jen na jeho vlastní domácí potřebu, a zůstává

tedy zapovězeno, aby s nápojem takto opatřeným jakkoliv nálev provozoval.“

Zemský výbor poznamenává, že tímto rozhodnutím z r. 1788 a zvláště častým jednostranným výkladem, který v duchu tohoto zákona nespočívá, vrchnosti v případech nedohody s nálevci bývají velmi obmezovány.

Stavové uznali sice s díkem milostivý úmysl J. V., jaký se vyslovuje v nejvyšším rozhodnutí z 20. května 1840 a čerpali ze vznešeného hesla: „recta tueri“ bezpečnou naději, že ve svém ústavně platném právě propinačním i pro budoucnost budou hájeni, nicméně uznali, že by takový nejvyšší úmysl nikdy nebyl proveden, mají-li obě rozhodnutí z r. 1712 a 1788 býti v souhlas uvedena, neboť co první uznává a potvrzuje, tím druhé v základech otřásá a takřka je ze stěžejí vyvrací; obě jsou v přímém odporu k sobě.

Bylo tedy usneseno, aby zemský výbor jménem stavů projevil mínění, že stavové skládají bezpodmínečnou důvěru v moudrost a spravedlivost milostivého panovníka, že jim právo propinační, podle zřízení příslušné, úplně bude ponecháno a že toho nejspravedlivěji a k úplné spokojenosti lze dosáhnouti, vezme-li se pravidlem pouze a jedině nejvyšší rozhodnutí z r. 1712 a § 24. patentu z 24. ledna 1738 a bude-li odtud obnoveno ustanovení, že na Moravě vrchnosti výhradně samy jsou oprávněny k výrobě piva a kořalky, pak k nálevu těchto nápojů jakož i vína, a že každý majitel nálevu, nájemce nebo nálevce, který se vzpírá odebírati a nalévati vrchnostenský nápoj, má tuto svou výhodu nebo oprávněnost jakožto výjimku z všeobecné zásady prokázati zvláštními ujednanými smlouvami anebo dohodnutím se svou vrchností. Konečně měla by se připojiti prosba za nejvyšší vyjádření, že nařízení c. k. dvorské komory z 2. května 1809, jež klade nálev do třídy politických živností, se zrušuje a že propůjčování nálevu vrchnostmi nemá se pokládati za propůjčení policejní živnosti nebo za výkon policejní oprávněnosti, nýbrž za ponechání vrchnostenských výsad nebo jejich práv, při čemž mohou si také podmínky na svůj prospěch ustanoviti.

16. Ačkoliv sněmovním usnesením z 28. července 1830 byla odmítnuta žádost zemského presidia, aby zemské výběrčí úřady obstarávaly přejímání, zúčtování a vyplácení depositních peněz nebo cenných předmětů,

docházejících ke krajským úřadům, přece gubernium znovu tuto věc stavům předložilo, poněvadž prý úřednictvo se rozmnožilo o několik písařův a tím doznává změny důvod uvedený na odmítnutí.

Dle zprávy zemského výboru úřednictvo zemského výběrčího úřadu skládá se z výběrčího, kontrolora a z diurnisty, na jehož místo od několika let dosazen úřední písař s ustanoveným platem; tyto tři osoby sotva stačí spoustě prací manipulačních, zúčtovacích a psacích, které jim ukládá služba stavovská, kamerále, kamerální erár a fondy politické, i nemohou jim býti ukládány nové zodpovědné výkony služební.

Ustanovením úředních písařův úřednictvo nikterak nebylo rozmnoženo, nýbrž pouze změněno; aby totiž služba se stala bezpečnější, byli diurnisté propuštěni, a na jejich místo ustanoveni úřední písaři.

Odvolává-li se gubernium na to, že v Čechách již od dlouhých let s úspěchem trvá podobné zřízení při depositech krajských úřadův, dlužno připomenouti, že v Čechách tato práce stavovských krajských pokladen obmezuje se výhradně na uschovávání deposit, na Moravě však se žádá přejímání, zúčtování, vyplácení a ručení, což by byla práce velmi obtížná, mnoho času zabírající a s mnohým nebezpečím spojená.

Z těchto důvodů stavové se usnesli odmítnouti tento požadavek.

17. Stavovskému zemskému účetnímu Ignáci Krinnerovi, který dlouholetou neúnavnou prací v stavovské zemské účtárně zavedl nový pořádek, navrhuje se jakožto vyznamenání zásluh bezplatné udělení titulu císařského rady.

Ostatně předneseno a vzato na vědomost:

1. Znojemský krajský úřad oznamuje, že hrabě Ferdinand Spiegel z Diesenberka po smrti otce svého Kašpara Filipa ujal se panství Višňovského.

2. Přerovský krajský úřad oznamuje, že Leopoldina baronka Beesova odkázala statek Lešnou svému nezletilému zeti Jiřímu svobodnému pánu Beesovi.

3. Hradišťský krajský úřad oznamuje, že statek Zborovice přešel v majetek šlechtičny Eufrosiny Terschové.

4. Dekret dvorské kanceláře čís. 30.900, poněvadž zástupci společnosti pojišťovacího ústavu proti

ohni nepokládají se za oprávněné, aby vyjednávali o postoupení tohoto soukromého ústavu do správy stavovské, že má zůstati zatím při dosavadním stavu.

5. Sdělení gubernia, že nejvyšší purkrabí český hrabě Karel Chotek vzdává moravským stavům nejvřelejší díky jménem obyvatelstva království Českého za jejich velkomyslné usnesení, že má vystavěna býti jablonecká silnice, od níž se očekává blahodárný účinek na blahobyt obou sousedních zemí a zároveň ujišťuje, že s české strany se zvýšenou horlivostí bude pečováno o úplné dokonání tohoto velikého díla.

6. Udělení Teufenbachových nadací v tereziánské rytířské akademii svobodnému pánu Fölschovi, Antonínu hraběti Lambergovi, Františku Karlu hraběti Coudenhovovi, tomuto s prominutím překročeného věku normálního; pak Otovi svobodnému pánu Locellovi.

7. Povoluje se, aby stavové směli z domestikálního fondu zapraviti poplatek 202 zl. 21 kr. konvenční měny za titul c. k. rady, udělený tajemníkovi zemskému Emanuelu rytíři Kronenfelsovi.

8. Dekretem dvorské kanceláře z 2. prosince 1839 povoluje se udělení osobního přídavku 100 zl. Petru Kahlovi.

9. Potvrzena volba Jana Endsmanna rytíře z Ronova za přísedícího zemského výboru ze stavu rytířského.

10. Osvobození od mýtného se rozšiřuje na dovoz bezplatného paliva do škol.

11. Nejvyšším kabinetním listem z 22. listopadu 1839 president generálního účetního ředitelství, Antonín svobodný pán Baldacci sproštěn tohoto úřadu a jmenován státním ministrem; na jeho místo povolán c. k. státní a konferenční rada, Karel svobodný pán Kübeck.

12. Český inkolát udělen podmaršálkovi a velícímu generálu v Čechách, hraběti Emanueli Mennsdorfovi-Pouillymu.

13. Povoluje se založení soukromého spolku na zvelebení chovu koňského na Moravě, ale nelze mu zajistiti podporu peněžitou z moravsko-stavovského fondu domestikálního.

14. Dekretem dvorské kanceláře z 2. prosince 1839 bere se na vědomost vysvětlení o postupu při volbách do zemského výboru s poukazem, aby se i budoucně takto volby konaly, ale s dodatkem, že není věcí votantovou, aby si napřed zjednával

přesvědčení, že zvolený místo přijme; neboť, je-li zvolený přítomen, doví se ihned o své volbě a může tedy bez odkladu oznámiti, přijímá-li volbu čili nic. Není-li přítomen, má se mu o volbě dáti písemná zpráva a má se vybídnouti, přijímá-li volbu; teprve potom má se taková volba předložiti k nejvyššímu schválení.

15. Přerovský krajský úřad oznamuje, že hrabě František Desfours-Walderode přejal do vlastní správy po smrti svého otce panství Podštát, jež dosud bylo v sekvestraci, že však dosud se nestalo zapsání do zemských desk, ani změna majetku.

16. Zemský krajský úřad oznamuje, že Adéla svobodná paní Forgáčová, dosáhnuvši plnoletosti, ujala se polovice statků Tulešic, Čermákovic a Horních Dubňan, která jí připadla po Ignáci svobodném pánu Forgáčovi, že se zároveň provdala za Antonína svobodného pána Hollinga a přenesla na něho spoluvlastnictví těchto statkův.

17. Brněnský krajský úřad oznamuje, že dle udání starobrněnského úřadu hospodářského panství Starobrněnské přešlo na Františka rytíře Heintla.

18. Guberniální předpis z 28. února 1840 o zachovávání čistoty v městě Brně a jeho předměstích.

19. Nejvyšší rozhodnutí z 29. února 1840 o předběžných záznamech do zemských desk a do knih pozemkových.

20. Nejvyšší předpisy o nedoplatcích daně pozemkové.

21. Jihlavský krajský úřad oznamuje, že Bedřich svobodný pán Lipovský prodal statek Řečici Karlu svobodnému pánu Dalbergovi.

22. Presidiálním dekretem dvorské kanceláře z 13. dubna 1840 dává se na vědomost, že vzhledem na založený dolnorakouský spolek průmyslový a spojenou s ním centrální výstavu výrobkův, dále vzhledem na blízké železniční spojení moravského provincialního hlavního města s hlavním a sídelním městem není třeba již v Brně pořádati občasnou výstavu zemských výrobkův uměleckých a průmyslových, k níž dali stavové podnět r. 1835, ač nemohou-li s ní zároveň býti spojeny instituce, podporující obchodní a průmyslové zájmy zemské.

23. Pět moravských nadací stavovských vojenské akademie ve Vídeňském Novém Městě uděleno šlechtici Jindřichu Stellwagovi Carionovi, Antonínu rytíři Freyensteinovi,

Václavovi rytíři Rosenbaumovi, Alfredovi Carierovi de Tour de Camp a Viktorovi Bindrovi.

24. Nejvyšším rozhodnutím z 2. května 1840 povoleno, že na Moravu připadající podíl běžných udržovacích nákladů na robotárnu v Brně, pokud nákladem moravského stavovského fondu domestikálního není hotova stavba silnice jablonecké, smí se přiraziti na pozemkovou berni země Moravské dle berní zlatky, že však stavové mají za povolení této přirážky rok co rok žádati dvorskou kancelář.

25. O koupi losů půjčky z r. 1839 a obligací starého státního dluhu.

26. Stavovskému vrchnímu cvičiteli Michaelovi Holzrovi povoluje se osobní přídavek 200 zl. konvenční měny.

27. Schvaluje se koupě alodiálního statku Kyselovic a tamějšího pivovaru od arcibiskupství olomuckého.

28. O příštím upotřebení jistiny, určené kdysi na zřízení jezdeckého sboru, a stavy pak věnované zaopatřovacím ústavům, pak o náhradách těchto ústavů fondu daně nápojové došlo nejvyšší rozhodnutí z 20. června 1840 tohoto znění:

„Přikázáním daru, záležejícího v 142.292 zl. vídeňské měny, vlastně v 147.900 zl. moravských památek, fondu pro porodnici a pro blázinec má zůstati v platnosti. Rovněž se povoluje, aby se prominula náhrada přebytků, které ve výši 1671 zl. 52$^2/_4$ kr. vídeňské měny byly vyplaceny brněnskému hlavnímu fondu chudinskému a ústavu tamějších milosrdných bratří, naopak má se stavům zachovati presentační právo na čtyři místa v blázinci.“

„Konečně se povoluje odepsání záloh ve výši 21.930 zl. 56 kr. konvenční měny, poskytnutých z dřívějšího fondu daně nápojové brněnskému všeobecnému fondu zaopatřovacímu.“

29. Rytíři Ferdinandu Linhartovi uděluje se dispense tří interkalárních let k volbě do zemského výboru.

30. Český inkolát udělen panujícímu knížeti Hohenzollerovi Sigmarinskému.

31. Zavedení nového zákona kolkovního a taxovního.

10.

Protokol sněmovní schůze z 28. a 29. září 1841 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. O postulátech, jež povoleny v obvyklé míře, učiněno totéž prohlášení, jako roku předešlého.

2. Prozkoumán stav jmění fondu domestikálního, o němž předloženy byly podrobné výkazy za rok 1840; stavové si vyhradili, že účty za rok 1840 prozkoumají příště ve schůzi rozšířeného výboru. Budoucně však má rozpočet býti prozkoumán v rozšířeném výboru a o podmínkách tohoto zkoumání učiněn předběžný návrh zemského výboru. — V příčině náhrad daně nápojové budiž zemskému výboru nařízeno, aby tuto věc co možná urychlil a výsledky přednesl v nejbližší sněmovní schůzi nebo v rozšířeném výboru.

3. Mapa Moravy, pořízená Drem. Konradem Schenklem a stavům nabídnutá, nebyla přijata ani honorována, poněvadž stavovští členové dokázali v ní značné chyby.

4. Dobročinnému spolku brněnskému většinou 20 hlasů proti 7 na rok 1842 opět povolena podpora 1500 zl. konvenční měny, poněvadž spolek nutnou potřebu toho v žádosti podané dostatečně prokázal, a tím vyhověno jest podmínce, stanovené v dekretě dvorské kanceláře z 23. listopadu 1838.

5. Podobně většinou 18 hlasů proti 9 na okrasu brněnských hradeb a kolišť povoleno 1000 zl. na rok 1842.

6. Stavovským stipendiem obdařený chovanec akademie výtvarných umění František Bsirske podal na doklad svých pokroků malbu „Kopii svaté“. Stavové se usnesli většinou hlasů požádati presidium akademie za dobré zdání o ceně tohoto obrazu a zároveň stavovským stipendistům dáti pokyn, aby budoucně ukázky své práce nepodávali přímo sem, nýbrž presidiem, které je opatří svým dobrým zdáním a dále doprovodí.

Kromě toho byla ustanovena podmínka, že honorář za ukázku nesmí překročiti částku 200 zl. konvenční měny.

7. Na místě Josefa Hrdličky, daného do výslužby, většinou 14 hlasů jmenován vrchním pokladníkem zemské hlavní pokladny Vincenc Supp, jihlavský zemský výběrčí, kdežto Ondřej Keller, pokladník půjčovního a novinářského úřadu, zůstal 13 hlasy v menšině.

8. Uplynulým šestiletím preláta sv. tomášského Cyrilla Nappa uprázdněno jest místo přísedícího zemského výboru ze stavu duchovního. Dle nově zavedeného způsobu netřeba se uchazečům ohlašovati; jména všech volitelných zaznamenána na hřebenech a každému votantovi dáno na vůli, aby odevzdal hlas dle svého dobrého zdání, jen že musí potom většinou zvolený prohlásiti, přijímá-li volbu. Takto zvolen byl většinou 14 hlasův opětně prelát Cyrill Napp, kdežto 11 hlasů připadlo rytíři Wiederspergovi. Poněvadž však zvolený nepodal dosud žádost za dispensi od tříletého sněmovního interkalare, chtěje ze skromnosti vyčkati, zdali stavové si přejí další jeho činnosti v tomto úřadě, bylo usneseno vzhledem k jeho 12letému záslužnému působení požádati zemského hejtmana, aby vymohl povolení dispense a zároveň potvrzení této volby Nappovy.

9. O propinačním právu moravských vrchností.

Ze sněmovní schůze z 29. září 1840 usneseno poprositi J. V., aby vrchnosti v tomto právu byly hájeny. Poněvadž však zatím dvorskou kanceláří byl vyžádán návrh, jakým způsobem toto propinační právo lze uvésti ve shodu s nejvyšším rozhodnutím z 26. února 1788, tento návrh pak zemským výborem již 8. července 1841 byl podán, pokládal zemský výbor za svou povinnost, aby to stavům dodatečně oznámil.

10. Stavům jest uvedeno na vědomost:

a) že pomník míru (obelisk) na Františkově, zřízený nákladem stavovským a roku 1818 poctěný J V. položením základního kamene, za dobu 23 let zvláště ve svém zatmelení jest velmi poškozen, i jest nutně potřebí jej opraviti;

b) že k nutnému uzavření tamějších sadů bude potřebí větším dílem nového ohrazení a zamřežování.

Ad a) Zatmelení kamene mramorového jest již tak zvětralé, že již kus nejhořejšího dílu se ulomil, čímž se umožňuje vnikání vlhkosti a při porosním druhu mramoru dlužno se obávati úplného rozpadnutí.

Ad b) Ohrada, záležející pouze ze zděných pilířův a z laťového plotu, přes občasné opravy sešla tak, že uzavření sadů jest ohroženo; částečná oprava tedy nepostačuje, a jest tedy nutná úplná obnova řádná.

Náklad na nové zatmelení obelisku udává se na 400—500 zl. konvenční měny, na nové železné zábradlí pak v celku prove-

dené žádá se 4089 zl. 15 kr. konvenční měny. Postačilo by však opatřiti jen horní část Františkova železným zábradlím, u spodní části pak podél svahu vystavěti pouze zeď, čímž by se náklad značně zmenšil.

Stavové uznali vhodnými a nutnými tyto opravy a obnovy, jednak pro důstojnost předmětu, k němuž se poutají povznášející vzpomínky, jednak proto, že nákladné sady, které jsou oblibeným místem obecenstva, vyžadují nutného uzavření a zabezpečení. Avšak při mnohých vydáních, jimiž jest nyní stížen fond domestikální, dlužno co možná nejvíce šetřiti, a proto usneseno jednomyslně, že tyto opravy nemají se provésti vesměs najednou, nýbrž v ročních lhůtách, a to tím způsobem, aby roční výdaj nepřesahoval 1000 zl. konvenční měny. Budiž tedy na nejvyšším místě zakročeno za povolení těchto ročních 1000 zl. a zemským výborem vytčen úkol, jenž se má každého roku provésti, s přiložením plánův a rozpočtův.

11. Podpora 500 zl., povolená usnesením z 29. září 1840 Edvardovi Schwabovi na uměleckou cestu do Italie, dekretem dvorská kanceláře z 30. dubna 1841 schvaluje se s podmínkou, aby Edvard Schwab před tím dokončil svůj učebný kurs s dobrým prospěchem a chvalným uznáním svých professorů; stavové by mohli tomuto velmi schopnému chovanci, kdyby jeho další vzdělání vyžadovalo, aby se ještě druhého roku věnoval studiu klassických staveb v Italii, poskytnouti ještě na druhý rok podobnou podporu, dostojí-li přesně podmínce, že po každém půlroce z Italie podá zprávu o své způsobilosti a o svých výkonech.

Zatím Edvard Schwab dokončil akademický kurs, a presidium c. k. akademie vyslovilo se dvorské kanceláři, že slibuje se státi výtečným architektem, zjedná-li se mu názor a studium klassických staveb italských. Poněvadž však cestovní plán jest rozvržen přes Veronu, Vicenzu, Padovu, Florencii, Řím, Pisu, Livorno, Janov, Turin, Milán a Švýcarskem do Mnichova, k čemuž potřebí jest dvou let, bylo doporučeno poskytnouti tuto podporu 500 zl. konvenční měny také ještě na druhý rok.

Poněvadž českými stavy v podobném případě také byla povolena taková dvouletá podpora cestovní, Edvard Schwab pak jest nejen velmi nadán a pilen, nýbrž i úplně nemajetný, bylo usneseno většinou 19 hlasů proti 8, aby tato podpora 500 zl.,

na rok s nejvyšších míst již schválená, byla v stejné výši povolena také na druhý rok s výminkou, že Edvard Schwab bude zavázán každého půl roku, pokud bude na cestách, podávati zprávu o své způsobilosti a že c. k. akademie výtvarných umění, kteréž tato zpráva se bude zasílati k posouzení, vysloví se o jeho zasloužilosti.

Zakročí se za nejvyšší schválení tohoto usnesení.

12. Nejvyšším rozhodnutím z 16. března 1841 bylo schváleno sněmovní usnesení z 24. září 1839 o zvýšení odměn na chov hovězího dobytka na 800 zl. konvenční měny s dodatkem, že o podmínkách jejich rozdávání i o navržených stříbrných medailích má se vše bližší zaříditi v dorozumění s královským guberniem.

Na návrh zemského výboru stavové se usnesli:

a) přijati 12 odstavcův o rozdělování peněžitých odměn;

b) ustanoviti, že stříbrné medaile (jak naznačuje předložený výkres) mají míti velikost a cenu tolaru o 2 zl. konvenční měny s naznačeným nápisem, že se takových medailí v jednom kraji nemá více vydati než 3—5 kusův a konečně poněvadž jednou vyznamenaný dobytek nesmí již cenou býti podělen, má se mu krajským úřadem vpáliti do rohu znamení E. P. („Ehrenpreis").

13. O pastvě na vrchnostenských a poddanských úhorech a strništích.

Nejvyšším rozhodnutím z 1. července 1841 jest nařízeno, aby se dokázalo, že vzájemné právo pastvy na vrchnostenských a poddanských úhorech a strništích jest založeno na zemském zřízení a urbariálních přiznáních země Moravské.

Zemský výbor ve zprávě ke stavům připomíná, že ústavními právy zemskými rozumějí se práva, která spočívají na všeobecném, starodávném obyčeji a nikoliv na zvláštních positivních zákonech nebo nařízeních, nýbrž která vznikla z nejstaršího zřízení zemského, časem se ustálila a od nepaměti státní správou i panovníkem byla chráněna a vážena jakožto dobře založené právo. Právo pastvy zasahuje do nejstaršího zřízení moravského, trvá od nepamětných časův a má pro vrchnost původ v jejím panství. Že poddanému bylo dovoleno právo pastvy na vrchnostenských úhorech a strništích, není nikterak oprávněním, nýbrž pouze ústupkem, a bylo v zájmu vrchnosti, aby poddanské příslušenství (fundus instructus) bylo zachováno, poněvadž za úbytku musil

vrchnosti býti nahrazován. Tak se tedy utvářilo vzájemné pasení na úhorech a strništích, zakořenilo se pevně do zřízení a kultury zemské a dospělo oprávnění, i bylo nejvyšším rozhodnutím z roku 1784 potvrzeno; od té doby všeliká stížnost poddaných byla s vysokých a nejvyšších míst odmítána, což několika zvláštními případy jest blíže objasněno.

Urbariální fasse čili vrchnostenské přiznávací tabulky nejsou nic jiného nežli seznam předmětův a důchodů dani podléhajících, sestavený od veřejné autority. Co tedy nebylo předmětem zdanění, nenáleželo důsledně do katastru nebo-li do přiznání; pastva na úhorech a strništích nebyla však předmětem zdanění, proto nebylo třeba ji do přiznání pojímati a objevovovala se jen výminečně a nahodile tu a tam v katastrálních operátech. Nemůže tedy trpěti újmy ústavní právo vrchností, poněvadž totéž právo poddaných rovněž se nevyskytá v poddanských přiznáních a v katastru, o čemž svědectví vydávají výše zmíněná nejvyšší rozhodnutí.

Zrušení tohoto práva, náležejícího vrchnostem podle zřízení zemského, jednak by jim velikou škodu způsobilo, ježto by bylo se škodou kultury zemské a zvláště chovu ovcí, který se na Moravě vzmáhá, jednak také poddaným by mohlo dáti podnět, aby se ponenáhlu vymaňovali z povinností k vrchnostem. Stavové tudíž se usnesli jednosvorně, že odevzdají prohlášení žádané s nejvyšších míst, jak je navrhl zemský výbor, a poprosí J. V., aby ve shodě se vznešeným heslem „Recta tueri“ moravské vrchnosti byly chráněny v starodávném ústavním právě úhorové a strniskové pastvy na poddanských pozemcích.

14. Architekt Karel Schlepps, jemuž bylo uloženo vypátrati přiměřené stavební místo a podati návrhy, plány a rozpočty na stavbu nového zemského domu, od které však později bylo upuštěno, byl vyzván, aby své požadavky likvidoval a o nich složil formální účet.

Ale přes několikeré doléhání nedošlo nic takového, ano Karel Schlepps zatím zemřel a jeho otec a dědic, František Schlepps, zednický mistr ve Valčicích, podal z 9. května 1840 účet zemřelým sestavený a podepsaný na 2989 zl. 12 kr. konvenční měny.

Zemský výbor k tomu poznamenává, že Karel Schlepps si počínal úplně libovolně, pokynů stavovské stavební komise nedbal,

na místě žádaných zběžných nástinů (brouillonů) podával kresby na čisto a beze všeho vybídnutí z vlastního podnětu vypracoval třetí plán. Zemský výbor v souhlase se stavební komisí má za to, že všechny tyto práce Schleppsovy dlužno pokládati za jedinou základní myšlenku a odměniti tedy jen první návrh, na čisté kresby pak, podané místo nástinův, a na třetí návrh nemíti vůbec zření.

Zemský výbor vyžádal si dobré zdání znalce architekta moravsko-slezského provinciálního stavebního ředitelství Schwedra, který vypočetl honorář Schleppsovi na 1615 zl. 48 kr. konvenční měny. Tato summa byla stavy uznána za dostatečnou a stavovskému důstojenství přiměřenou, usneseno tedy zakročiti na nejvyšších místech za její povolení a zároveň vyplatiti architektovi Schwedrovi odměnou šest kusů dukátů ve zlatě.

15. Zpráva o upotřebení vyšších úroků z tak zvaného stavovského fondu úsporného.

Za sedmileté války proti Prusům stavové uzavíráním smluv na dodávání obilí, vynakládáním peněz z fondu domestikálního a potomním moudrým hospodařením získali summu kolem 400.000 zl., jež byla zvána „fondem úsporným“ a při které s nejvyšších míst bylo původně ustanoveno hlavní zásadou, že roční úroky mají se vynakládati na blaho celé země.

Když o upotřebení těchto úroků bylo podáno několik stavovských návrhův, ale nepřijato, vydáno bylo r. 1780 nejvyšší rozhodnutí, že blahu zemskému se vyhoví, budou-li tyto peníze věnovány všeobecným nemocnicím v Olomouci a v Brně, jež právě tehda byly založeny.

Tento úsporný fond, který byl pod ochranou stavovskou spolu s jinými stavovskými jistinami a záležel ve 4procentových stavovských památkách, páčil se r. 1783 asi na 483.000 zl. a úrok z něho ve výši 17.200 zl. dle nejvyššího rozhodnutí byl nemocnicím vyplácen; avšak finančním patentem z r. 1811 úroky klesly tak, že nyní dosahují výše jen 8600 zl. vídeňské měny čili 3440 zl. konvenční měny.

Slosováním serie 358. ze dne 1. srpna 1840 vzrostla úspornému fondu jistina 91.475 zl. konvenční měny jakožto třetí část, i jest otázka, mají-li se také tyto zvýšené úroky zmíněným nemocnicím vypláceti, neb má-li se přebytek věnovati jiným

účelům na blaho země, a to z důvodův, zemským výborem přednesených:

Z usnesení sněmovního r. 1792 byla podána prosba, aby stavové s těmito úroky směli volně nakládati, a ačkoliv prosbě nebylo vyhověno, přece vyšlo nejvyšší rozhodnutí, že léčivých ústavů smějí býti účastni také nuzní neduživci a šílenci, v zemi rodilí. Ale přes toto nejvyšší ustanovení dekretem dvorské kanceláře z 26. února 1792 byl dán pokyn, že se tak smí dáti jen, pokud stačí místo v brněnské nemocnici a za plat.

Již tím byla porušena základní zásada věnování těchto úroků na blaho zemské, a také nemocnice brněnská není již ve stísněných poměrech, jako byla r. 1783, kde byla teprve ve svých počátcích a postrádala všeliké jiné podpory. Nyní má roční důchody z předepsaných poplatkův ošetřovacích, z dobročinných příspěvkův, odkazů, z odkazových povinných podílů, z podílů na obecních přirážkách atd. Dále dlužno tento ústav pokládati nyní jen za místní, poněvadž jsou všichni pomoci potřební z venkova vyloučeni, leč by zaplatili.

Z těchto důvodů stavové uznali, že brněnské nemocnice nemají platného nároku na výhradný příjem z těchto úrokův a že zmíněným slosováním vzrostlý vyšší důchod má se věnovati opět svému původnímu určení, totiž dobročinným účelům celé země. Budiž tedy ze sněmu zakročeno, aby jen dosavadní úroky ve výši 8600 zl. vídeňské měny čili 3440 zl. konvenční měny byly brněnské nemocnici jako dosud vypláceny, ostatních přebytků však upotřebeno dle návrhů, které na nejvyšším místě budou podány ku blahu celé země.

16. O pokrocích stavby silnice jablonecké.[1])

Stavům předneseno v podrobné zprávě, že původní summa, určená na stavbu 415.977 zl. $59^3/_4$ kr. konvenční měny, nepostačuje, nýbrž že změnou stavebních návrhův, pozemkových výkupů zřizováním domů mýtních a pohrabáčských, odškodněním za skladiště a kamenné lomy, platy za dodatečné práce podnikatelům, bratřím Kleinům, vznikl nevyhnutelný schodek asi 193.000 zl. konvenční měny, jenž musí býti uhrazen, nemá-li celý podnik, spějící k dokončení, uváznouti a tím vzniknouti nepřehledná řada

---

[1]) Porady o této věci konány ve schůzi odložené na druhý den (29. září); nepřítomni byli: hrabata Vetter, Seilern, Bukůvka, rytířové Antonín Tersch, Linhart, Neuwall, Holle, Em. Neuwall, Liebenberg.

nesnází a ponížení moravských stavů před všemi úřady, ano před mocnářstvím a cizinou. Poněvadž hotovost této stavbě věnovaná jest již vyčerpána, rychlá úhrada schodku však nezbytně nutná, nezbylo, než té chvíle sáhnouti ke stavovským základním jistinám. I navrhl zemský výbor, aby částka 193.000 zl. konvenční měny, se kterou doufá vystačiti, byla vzata ze summy 226.800 zl., která pochází ze starých stavovských přebytkův a slosováním byla uvedena na minci konvenční. Úpis státních dluhů čís. 27.012 z 1. ledna 1839 ve výši 226.800 zl. budiž vyvázán, z toho 193.000 zl. konvenční měny na burse prodáno a věnováno fondu silnice jablonecké. Na uhrazení této summy, vyplacené vlastně jen zálohou, buďtež všechny docházející volné peníze, jako jsou výtěžky mýt, splátky měst na útraty průjezdných tratí, splácené zálohy na úpravu řeky Dyje, roční úspory fondu domestikálního atd., s veškerou obezřelostí a pečlivostí tak dlouho na úrok ukládány, až by záloha ze stavovských základních jistin byla uhrazena.

Z uvedených důvodů stavové usnesli se jednomyslně, třebas jim připadlo za těžko, sáhnouti k základní jistině fondu domestikálního, aby i tato oběť se přinesla, s dodatkem, že se má užiti co největší šetrnosti a opatrnosti, aby částkou 193.000 zl. všechna vydání stavby byla uhrazena a tato aby byla k cíli přivedena. Kdyby se však nevystačilo se summou, musí se za to, co chybí, znovu požádati a požadavek náležitě odůvodniti.

Částečné upotřebení základního jmění nechť se stane jen jako záloha a za výslovné výhrady, že všechny přebytky určí se především ponenáhlému uhrazení této zálohy a že má výška splátky býti rok co rok shromážděnými stavy vyslovována po nahlédnutí do účtův.

Dále byla schválena tato zvláštní zařízení:

a) Stavům budiž za silnici vydáno slíbené mýtní privilegium zákonitým způsobem na dobu 50 let.

b) Se stavebními podnikateli, bratřími Kleiny, budiž vzhledem k jejich nárokům a vysokým účtům ujednáno po dobrém dohodnutí dle návrhu.

c) Navržená spojovací stavba s pruskou silnicí směrem k Mittelwalde budiž předmětem zvláštního vyjednávání a oddělené zprávy.

Ostatně předneseno a vzato na vědomost:

1. Nejvyšším rozhodnutím z 16. května 1840 udělena 2 nadační místa v akademii novoměstské Alfredovi Carrierovi de Tour de Camp a Viktorovi šl. Bindrovi.

2. Nejvyšší patent z 27. ledna 1840 o zákonu kolkovém a poplatkovém.

3. Bratřím Antonínovi, Josefovi a Františkovi Panošům z Kreutzinfelda udělen český inkolát.

4. Vypsání daně výdělkové a židovské.

5. Dekret dvorské kanceláře z 3. září 1840, dle něhož dlužno po každé na vyšších místech ohlásiti, uprázdní-li se nenadále místo přísedícího zemského výboru.

6. Velkoobchodníkovi Jiřímu Thomkovi povoleno držeti doživotně statky Orlov a Lazy na Těšínsku, zapsané v zemských deskách moravsko-slezských.

7. Moravská stavovská komise pro stavbu silnice jablonecké oznamuje, že vrchnost panství vizmberského prohlásila, že ponechá zdarma pozemky potřebné na zmíněnou stavbu.

8. Udělení 3 nadačních míst Teufenbachových v tereziánské rytířské akademii Alfredovi z Lilienheima, Albinovi šl. Salzgeberovi a Otakarovi hraběti Bubnovi.

9. Dekretem c. k. všeobecné dvorské komory z 7. srpna 1840 v souhlase s dvorskou kanceláří uznává se správnost nároku moravských stavů na navrácení 40% slevy z pozemkové daně, která roku 1806 byla povolena, ale roku 1814 kamerálnímu fondu zase splacena, a to ve výši 373.152 zl. $4^4/_3$ kr. v bankocedulích; této náhrady budiž dojednáno náhradou za příspěvky na platy úřednické, které kamerální pokladna má za moravským stavovským fondem domestikálním.

10. Olomucký krajský úřad oznamuje, že deskový statek Bílá Lhota byl dosavadním majitelem Speilem rytířem z Ostheima prodán Michalovi svobodnému pánu Forgáčovi.

11. Jmenování vyslance u dvora ruského podmaršálka Karla Ludvíka hraběte Fiquelmonta státním a konferenčním ministrem (nejvyšším rozhodnutím z 4. října 1840).

12. Moravská stavovská komise pro stavbu silnice jablonecké oznamuje, že vrchnost panství třemeškovského (jornsdorfského) a janovického darovala pozemky na tuto stavbu.

13. Olomucký krajský úřad oznamuje, že úmrtím Karla hraběte Bukůvky, c. k. guberniálního rady a zemského podkomořího, statek Dobromělice přešel na jeho syna Michala.

14. Dvorská kancelář schvaluje návrh stavův, aby při moravském zemském výboře a jeho pomocných úřadech se zřídila místa dvou sluhův a tří podomkův.

15. Dvorská kancelář oznamuje, že v dekretu dvorské kanceláře z 29. dubna 1791 v příčině volby členů moravského stavovského zemského výboru omylem jest citováno nejvyšší rozhodnutí z roku 1764 na místě roku 1767.

16. Nejvyšším kabinetním listem z 25. listopadu 1840 za svobodného pána Eichhoffa jmenován president účetního ředitelství svobodný pán Kübeck presidentem všeobecné dvorské komory a za něho druhý president všeobecné dvorské komory, hrabě Wilczek.

17. Nejvyšším rozhodnutím z 5. prosince 1840 potvrzena volba brněnského purkmistra Jana Ritschla za přísedícího zemského výboru ze stavu měšťanského na dobu šesti let a Františka rytíře Tersche za přísedícího ze stavu rytířského.

18. Český inkolát udělen Edvardovi hraběti Coudenhovi za účelem přestoupení do českého velkopřevorství řádu Svatojanského.

19. Dekretem dvorské kanceláře z 17. prosince 1840 schvaluje se sněmovní návrh, aby se dozor v brněnských Lužánkách vykonával 3 invalidy na stavovské útraty a aby se na to smělo ročně vynaložiti 291 zl. 10 kr. konvenční měny z fondu domestikálního.

20. Povolení horské přípřeže pro některé poštovní stanice na Moravě a ve Slezsku.

21. Zpráva dvorské kanceláře z 5. prosince 1840, že inkolát slezských rodin, založený na zákonitém titulu, má platnost také pro Čechy a Moravu.

22. Dekret dvorské kanceláře z 28. října 1840 o nových ustanoveních celních.

23. Oběžník moravsko-slezského zemského gubernia z 22. ledna 1841 o usneseních německého spolkového shromáždění z 5. prosince 1840, jimiž se zakazují nedovolené spolky a jiné zlořády mezi řemeslnickými tovaryši.

24. Zvýšení poštovného jízdného v Čechách, na Moravě a ve Slezsku za 1 koně a 1 stanici na 58 kr. konvenční měny.

25. Vysloužilý major Ignác Světecký a jeho bratří Antonín, gramatikální professor v Litoměřicích, a Filip, kdysi vysloužilý nadporučík, povýšeni do rakouského šlechtictví s názvem „z Černčic".

26. Nejvyšším rozhodnutím z 16. října 1840 opětně jsou zapovězeny hry hazardní (Glückspiele).

27. Nejvyšším rozhodnutím z 7. ledna 1841 ustanoven na všechny noviny, bez rozdílu jakého jsou rozměru nebo obsahu politického, kolkový poplatek, a to na cizozemské 2 kr., na domácí 1 kr.

28. Moravsko-slezské gubernium odevzdává několik výtisků pravidel pro zemskou robotárnu moravsko-slezskou.

29. Dekret dvorské kanceláře z 23. února 1841, že titul „Jasnosti" (Erlaucht) nenáleží starší hraběcí linii Harrachů (Rohrau), nýbrž mladší (Bruck).

30. Český inkolát udělen gen. maj. Františku Josefovi rytíři z Henuy.

31. Guverner benátský hrabě Spaur jmenován guvernerem milánským, hrabě Alois Pálffy guvernerem benátským.

32. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že hraběnka Kateřina Larischová-Mönnichová jest zapsána do desk zemských jako majitelka panství Světlovského.

33. Znojemský krajský úřad oznamuje, že allodiální statek Něm. Kynice z pozůstalosti Emanuela svobodného pána Bartensteina přešel dědičně na jeho syna Josefa.

34. Hrabě Münch-Bellinghausen, předsedající vyslanec u spolkového shromáždění německého, jmenován c. k. státním ministrem.

35. Podmínky, za kterých se smějí na Moravě a ve Slezsku při nových stavbách neb přestavbách zřizovati kulaté, úzké komíny.

36. Dekret dvorské kanceláře z 2. března 1841, dle něhož magistráty v Brně, v Kyjově, v Hradišti, Jihlavě, Olomouci, Prostějově, v Opavě a Znojmě ve smyslu zákona kolkového a poplatkového z 27. ledna 1840 mají se pokládati za soudy kollegiální.

37. Vyhláška spolkového usnesení o ochraně domácích hudebních skladatelův i dramatiků proti neoprávněnému provozování jejich děl.

38. Oběžník moravsko-slezského gubernia z 25. června 1841 o zavedení služebních a pracovních knížek v policejním obvodě města Brna.

39. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že bratří Jan a Tobiáš z Pauspartlu na svou žádost byli do desk zemských zapsáni jako jediní držitelé statku Žitova, a Volfgang rytíř Manner jako majitel statku Brumova.

40. Moravsko-slezské gubernium oznamuje, že Hugonovi Meinertovi byla na 10 let přiřčena schopnost držeti dědičné statky Bartošovice a Dědičné Sedlnice s dodatkem, že za ten čas má si řádným způsobem zjednati buď desk schopného kupce nebo zákonitou způsobilost k majetku.

41. Opatření vzhledem k dovozu dobytka z Uher na Moravu a do Slezska.

42. Nejvyšším rozhodnutím z 15. července 1841 jmenován olomucký kanovník a světící biskup hrabě Schafgotsche biskupem brněnským.

43. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že z pozůstalosti Josefa Kalas. Schindlera panství řečkovické přešlo na syna jeho Theodora, panství královépolské na syna Alexandra a statek Vážany na dceru Marii Schindlerovou.

44. Nejvyšším rozhodnutím z 15. června 1841 nařízeno, že nejvyšší rozhodnutí z 28. listopadu 1837, týkající se nálevného práva vrchností, dle dosavadního zvyku má míti platnost také u pravovárečných měšťanů v městech.

45. Nejvyšší rozhodnutí z 8. června 1841 o snížení kauci pokladních úředníků mor. stavovských.

46. Mojžíš a Jidáš Porgesové, továrníci v Praze, povýšeni za šlechtice z Portheimu (5. června 1841).

11.

Protokol mimořádné schůze sněmovní ze dne 4. ledna 1842 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. O příští úhradě nákladů na hrdelní soudy z moravského fondu domestikálního.

Nejvyšším rozhodnutím z 12. září 1841 bylo ustanoveno, že města moravská mají býti sproštěna uhrazování nákladů na řízení soudů hrdelních a že tyto výlohy mají příště býti hrazeny z fondu domestikálního.

Jde o to, jakým způsobem mají se moravskému fondu domestikálnímu, té doby velmi seslabenému, zjednati potřebné prostředky, aby se nařízení mohlo vyhověti. Zpravodaj Cyrill Napp, prelát u sv. Tomáše, po vykonané poradě zemského výboru přednesl tuto zprávu:

I. Jak veliké jsou roční výlohy zdejších zemských soudů hrdelních?

II. Které úhradné prostředky k tomu má stavovský fond domestikální a stačí-li na pořízení nákladu hrdelního?

III. Nestačí-li, jak jest možno opatřiti potřebné fondovní prostředky?

Ad Imum.

O ročních výdajích čili úhrnné potřebě zdejších zemských soudů hrdelních není podrobných dokladův, nýbrž jen úhrnné podání potřeby, sestavené c. k. provinciální státní účtárnou dle průměru let 1838, 1839 a 1840, pak úhrada těchto nákladů, které však svou povahou jsou velmi nestálé, závislé na počtu zločincův, a jiných okolnostech, a jak zkušenost učí, rok od roku rostou; nelze je tedy zjistiti určitou summou, ba ani přibližnou průměrnou částkou z posledních tří let.

Správnější přibližnou oporou mohly by býti skutečné výdaje z roku 1840, jež činí 39.317 zl. konvenční měny, k čemuž však dlužno připočísti náklad na úřednictvo, jejž dosud musela vydržovati královská města na řízení soudů hrdelních, ve výši 12.020 zl., pak výdaje novojičínského soudu hrdelního o 5930 zl., tedy úhrnem 62.267 zl. konvenční měny.

Ale ani tato přibližná částka pro budoucnost asi nepostačí neboť s počtem zločinců množí se úřednictvo stálé a výpomocné,

čímž rostou také poměrně platy, mzdy a výslužné. Ještě větší potřeba jeví se na umístění zločinců, neboť dosavadní věznice v Brně, v Olomouci a Novém Jičíně jeví se nedostatečnými, a bude potřebí navrhnouti roční přídavek aspoň 10.000 zl. konvenční měny, tedy celkem 72.267 zl. konvenční měny.

Odečte-li se od úhrnné částky této zabezpečený roční příspěvek kamerální 10.000 zl. konvenční měny, zbude přece stavovskému fondu uhrazovati ročně částku 62.267 zl. konvenční měny.

Ad IIdum.

Poněvadž dle dekretu dvorské kanceláře z 24. září 1841 dosavadní roční příspěvky měst a obcí, jež kdysi provozovaly soudnictví hrdelní, počátkem roku 1842 každým způsobem mají přestati, nemůže domestikální fond, mimo onen příspěvek kamerální, spoléhati na žádný jiný příspěvek na úhradu výloh na zdejší zemské soudnictví hrdelní a jest tedy odkázán výhradně na své síly fondovní.

Poněvadž však fond domestikální musí především starati se o své řádné výdaje, dlužno zodpovídati otázku, stačí-li jeho posavadní příjmy na novou položku.

A. Příjmy jeho jsou:

a) aktivní úroky z veřejných fondův a ze soukromých dlužních úpisů . . . . 51.355 zl. $^3/_8$ kr. k. m.
b) stálé příspěvky z ostatních pokladen 91.825 zl. — kr. k. m.
c) bytného . . . . 18 zl. — kr. k. m.
d) a e) jiných důchodů . . . . . . 300 zl. — kr. k. m.
úhrnem . 143.498 zl. $^3/_8$ kr. k. m.

Upotřebením 4% úroků z jistiny 193.000 zl. na stavbu silnice jablonecké zmenšuje se tento příjem o 7.720 zl. — kr. k. m.
čímž celkový příjem klesne na částku . . 135.778 zl. $^3/_8$ kr. k. m.

B. Vydání rozpočtená páčí se celkem na 118.887 zl. 40$^2/_4$ kr. k. m.

K tomu se druží:

a) výslužné vrchního pokladníka Hrdličky . . . 1500 zl. — kr.
b) výslužné účetního officiála Winklera . . . . 800 zl. — kr.
c) výslužné adjunkta registratury Johna . . . . 800 zl. — kr.
s osobním přídavkem téhož . . . . 200 zl. — kr.
d) výslužné vdovy Schellovy . . . . 266 zl. 40 kr.
e) výslužné vdovy Hislovy s příspěvky na vychování . . . . 500 zl. — kr.

f) umělecká cesta stavovského stipendisty Schwaba 500 zl. — kr.
úhrnem . 4402 zl. 40 kr.
čímž potřeba na rok 1842 vzrůstá na 123.290 zl. $20^{3}/_{4}$ kr., tak že zbývá z příjmů celkem . . . . . . 12.487 zl. $39^{7}/_{8}$ kr. konvenční měny.

Tuto částku však nelze pokládati za volný přebytek, jenž by se mohl i jen částečně upotřebiti na úhradu nákladů na hrdelní soudnictví, neboť z něho třeba hraditi náklad na zařízení zemské robotárny, jenž se páčí na několik tisíc, a na udržování jeho zálohou, ježto přirážka ještě nenabyla platnosti, pak na rozmnožení fondu půjčovního úřadu, konečně na uhrazování částky 193.000 zl., potřebné na výstavbu silnice jablonecké.

Dle toho není domestikální fond s to, aby hradil náklad na hrdelní soudnictví. To také dvorská kancelář dle předloženého rozpočtu uznala, i má se uvážiti, které výdajné položky, jakožto nikoliv nevyhnutelně nutné, by roku 1842 mohly býti vypuštěny.

Tyto výdaje skládají se však větším dílem z pevně stanovených platův a výslužného, jež každého platebního dne se toužebně očekávají, ze správních položek, které dle nevyhnutelné potřeby jsou vyměřeny ze stálých příspěvků, jež nelze zmenšiti, na ústavy dobročinné, vojenské ústavy vychovávací, jež spočívají na nejvyšších ustanoveních a starobylé zvyklosti, mezi nimiž jest příspěvek na chorobince, o který se právě vyjednává; a co ostatně jest rozpočteno na jiná mimořádná vydání, jest tak nepatrné, že odtud nelze ani mysliti na úhradu značných nákladů hrdelních. Dlužno tedy pomýšleti na jiný prostředek, a takový navrhuje zemský výbor ve zprávě takto:

Ad IIIium.

a) Ve výkazech státní provinc. účtárny z 27. října 1841 aktivní úroky moravského fondu hrdelního jsou udány částkou 1995 zl. konvenční mince. Z tohoto fondu by mohla část nákladů na soudnictví hrdelní býti hrazena, kdyby tato jistina mohla býti ponechána hrdelnímu fondu stavovskému, který se má utvořiti.

b) Hlavním zdrojem stavovského fondu domestikálního byly odedávna stavovské důchody, a to spotřební (konsumční) přirážka, k čemuž později přistoupila pohraniční daň nápojová a potom vnitrozemská daň nápojová, jako náhrada za přirážku spotřební (konsumční). Tyto důchody byly všeobecnou daní po-

travní r. 1828 zrušeny, a stavům za tento úbytek slibena přiměřená náhrada, která však až podnes nebyla splněna. Dle sněmovního usnesení z 16. října 1829 zemský výbor dne 21. října 1829 předložil c. k. zemskému úřadu návrhy stavů, týkající se této náhrady, jež žádána byla okrouhlou částkou 132.000 zl. konvenční mince. Ale všeliké vyjednávání o této věci nevedlo k platnému konci. Pouze k dalšímu vedení stavovského hospodářství byla do konečného vyšetření hned r. 1829 přiřčena náhrada 89.425 zl. konvenční mince, jakožto záloha splatná napřed v měsíčních lhůtách, počátkem 1. listopadu 1829, což se kamerální pokladnou podnes vyplácí.

Když za ujednání decennálního recessu z r. 1748 moravští stavové svými deputovanými na nejvyšším místě namítli, že k recessuální částce pro camerali, militari a bancali jest potřebí summy 165.542 zl. 30 kr. na úhradu stavovských potřeb domestikálních, byla Jejím Veličenstvem platnost a potřeba těchto nároků nejmilostivěji uznána a na úhradu této potřeby nejvyšším reskriptem z 27. května 1748 stavům povoleno navrhnouti přirážku konsumční, která, když k ní stavové svolili, nejvyšším reskriptem z 31. října 1748 a 14. prosince t. r. byla ihned platně potvrzena a zavedena; domestikální fond těžil z ní ročně průměrně 190.000 zl.

K tomu potom nejvyšším reskriptem z 31. října 1750 přistoupila pohraničná daň nápojová a roční úspory z náhrad za škody způsobené pohromami živelními.

Touto dotací stavovské potřeby, vypočtené r. 1748 na 165.424 zl. 30 kr., byly úplně uhrazeny, a stavům umožněno, vedle vlastních běžných vydání, vyvíjeti ještě činnost pro blaho země, která byla přiměřena jejich postavení.

Když potom recessem z 24. července 1777 spotřební (konsumční) přirážka byla zrušena, nastoupil náhradou za ni důchod simplifikované daně nápojové. Tento důchod s příjmy pohraničné daně nápojové byl tedy určen na úhradu potřeb vypočtených r. 1748.

Podobný nárok na náhradu měli stavové v stejné výši po zrušení důchodů z daně nápojové r. 1829, a to právem tím větším, ježto od té doby výdaje fondu domestikálního značně vzrostly. Jestliže se stavové r. 1829 obmezili na částku 132.000 zl., stalo se tak s výslovnou podmínkou, že budou sproštěni všech

ostatních příspěvků na administrativní odvětví státní správy, které dříve přijímali na výtěžek daně nápojové; při tom, jak pochopitelno, předpokládali i doufali, že jejich domestiku při mírném a skrovném nároku na náhradu také pro budoucnost nebudou ukládána podobná břemena na úlevu pokladu státního.

Má-li však dle nejvyššího výroku domestikální fond převzíti všechny výlohy zdejšího zemského hrdelního soudnictví, nezbývá stavům při obmezených jejich prostředcích než prositi, aby jim k tomu byla povolena a poukázána úhrada na jejich domestikální potřeby ve výši 165.424 zl., tak jak jim byla přiřčena r. 1748.

Tato prosba jest též odůvodněna dekretem dvorské kanceláře z 11. dubna 1838, jenž praví, že finance mají domestikálnímu fondu z někdejší daně nápojové tolik odváděti, na kolik stavové dle udání nejvyšších ustanovení určitým právem mohou činiti nároky.

c) Ve správě stavů jsou jistiny někdejšího, nyní zrušeného zemského fondu ubytovacího ve výši 334.555 zl.

Z těchto jistin jest již vylosováno 207.085 zl., ale vybírání úroků ze všech těchto jistin jest od 1. listopadu 1829 zastaveno, tyto tedy jsou od té doby u úvěrního fondu zadrženy a vzhledem na nastalé vylosování mohou ve výši 39.185 zl. $59^{2}/_{5}$ kr. konvenční mince býti vybrány.

Stavové již několikráte v nejpoddanějších námitkách dokázali, že tyto jistiny přes tehdejší nejvyšší ustanovení a zásady vznikly z přebytků přirážkových a že tedy jsou nepopíratelným majetkem někdejších poplatníků, na který žádný veřejný fond nemůže činiti platného nároku, a prosili, aby tyto jistiny směly býti vynaloženy na všeobecné blaho zemské. Těmito úroky by náklad na soudnictví hrdelní byl hned počátkem roku vojenského 1842 na čas hrazen úplně, potom však z dalších ročních úroků summou 9361 zl. $26^{1}/_{5}$ konvenční mince aspoň částečně.

Stavové měli by tedy po ruce z návrhu

sub a) ročně	. . .	1995 zl.,
sub b) „	. . .	75.999 zl. 30 kr.,
sub c) „	. . .	9361 zl. $26^{1}/_{5}$ kr. k. m.,
	úhrnem .	87.355 zl. $56^{1}/_{5}$ kr. k. m.

a s připočtením příspěvku z fondu kamerálního o 10.000 zl. úhrnem 97.355 zl. $56^{1}/_{5}$ kr. konvenční mince, a z toho by se náklad na hrdelní soudnictví mohl uhraditi.

Nebudou-li tyto návrhy přijaty, jest dle mínění zemského výboru naprosto nemožno, aby stavové, bez opětného a trvalého obtížení poplatníka, zde v zemi beztoho již přetíženého, tento náklad hrdelní sehnali a přejali. Musili by veřejně prohlásiti svou neschopnost k placení (insolvenci) a prositi J. V., aby tyto náklady hrdelní, na které, co stavové trvají, domestikální fond nikdy ani v nejmenším nepřispíval a tedy ústavně k tomu není zavázán, z důvodův, uvedených v nejpoddanějším prohlášení z 28. prosince 1836, byly přejaty na poklad státní a aby věrní stavové zároveň při nemožnosti této dávky byli sprostěni břemene, které by musilo míti v zápětí jejich úplné rozpuštění, ježto již nyní jsou ve svých prostředcích tak obmezeni, že nemohou přiměřeně zachovati svou ústavní působnost pro blaho země. —

* * *

K tomuto návrhu připojilo se 19 hlasův úplně bez poznámky, 6 hlasů však, a to knížete Salma, barona Schella, hraběte Herbersteina, barona Vojtěcha Widmanna, hraběte Podstatského a Stockaua, prohlásilo se pouze s vyslovenými zásadami za jedno a učinilo samostatný návrh, aby J. V. bylo poprošeno za sproštění tohoto nového, neústavního obtížení fondu domestikálního a aby tato prosba byla císaři podána deputací stavovskou.

Poněvadž však většina přistoupila k návrhu zemského výboru, dlužno také tímto způsobem další potřebné zaříditi a při tom míti na zřeteli, aby po dosažení pomocných zdrojů k vyzkoušení ročního rozpočtu byl přibrán stavovský zástupce. Ostatně tato věc byla ústavním způsobem již vyřízena, což se zde nejposlušněji poznamenává.

2. Domestikální účet za rok 1840 a rozpočet na rok 1842.

Obojí dáno stavům zemským hejtmanem k nahlédnutí, a připomenuto pouze přítomnému zemskému účetnímu, že příště usnesení sněmovní o povolování peněz mají býti výslovně do účtů pojata a při tom se také odvolávati na příslušná schválení dvorské kanceláře.

3. Zemský hejtman prohlásil, že co se týče vlastnictví domu, zakoupeného na umístění robotárny pro případ zrušení tohoto

ústavu, bude stavům v nejblíže příštím sezení sněmovním dána vědomost. Toto sdělení bylo pojato do protokolu.

4. S povolením zemského hejtmana bylo prelátem (Nappem?) vysloveno přání, aby zemský hejtman působil k tomu, aby při stavbě železnice, navržené státem z Vídně přes Prahu do Saska, město Brno nebylo uvedeno mimo hlavní čáru, poněvadž Brno jest nejlidnatější a nejprůmyslnější město v zemi, v něm jsou nejvelkolepější a nejnákladnější podniky, ve kterých mezi jiným více vlny se spřádá a spracuje, nežli vyrábí celá Morava, odtud také zvláště kvetoucími a velmi významnými trhy doprava jde uvnitř i na venek, jak na sever tak na jih, a konečně státu odtud plyne ročně všech důchodů kolem milionu. Kdyby město mělo býti pojato mimo čáru hlavní dráhy, mnoho obyvatelů by tím se octlo bez chleba, hypotékární úvěr by byl otřesen a také jiné mnohé škody by byly způsobeny.

Zemský hejtman byl požádán, aby tuto prosbu podporoval svým mocným vlivem a působil k tomu, aby zemské hlavní město Brno bylo s hlavní drahou uvedeno buď v bezprostředné anebo aspoň co nejkratší spojení.

12.

Protokol sněmovní schůze, konané 20. září 1842 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. Postuláty povoleny v dosavadní míře a s týmiž prohlášeními jako roku předešlého.

2. Předložen stavům výkaz o stavu jmění fondu domestikálního za správní rok 1841 s podrobnou zprávou zemského výboru. Stavové jej prozatím schválili, ale vyhradili si podrobnější zkoumání jeho a kdyby shledali nějakou závadu, že ji přednesou v příští schůzi.

3. Zpráva o rozboření vnější strážní budovy u Veselé brány, po případě někdejší stavovské budovy konsumní.

Královský zemský úřad výpisem z protokolu ze dne 12. února t. r. vyžádal si dobré zdání, nebyl-li by zemský výbor ochoten, kdyby se spojila vnitřní a vnější stráž u Veselé brány, zbořiti budovu stavům náležející, jež jest policejně na závadu a ve které

dosud byla umístěna vnější stráž vojenská, a postoupiti zdivo vojenskému úřadu na vystavění nového strážního domu.

Tento dům, o jehož rozboření běží, byl majetkem stavovským a původně určen, když zavedena byla zemská daň spotřební (konsumní) a poplatek za otvírání brány, výběrčímu těchto peněz, jednak k jeho úřadování, jednak za obydlí.

Když tento důchod byl zrušen, byla dosazena zvláštní stavovská komise, aby všechny konsumní domky pronajala nebo prodala.

Byly tehda tři takové konsumní domky, jeden u někdejší brány Židovské, druhý u Brněnské a třetí u Veselé brány. Všechny tři byly r. 1780 pronajaty za roční nájemné 140 zl. jakémusi židovi. Roku 1784 byl konsumní domek při bráně Židovské prodán advokátu Josefovi Czikannovi za 1300 zl., při bráně Brněnské kancelistovi Františkovi Čakovskému za 700 zl. Domek při Veselé bráně byl rovněž pojat do prodeje. Zatím r. 1783 došlo od zemské vlády k zemskému výboru připomenutí, že tohoto domku bude potřebí na umístění stráže nového dikasteriálního domu a žádáno za postoupení jeho k tomuto účelu.

Na tuto žádost byl konsumní domek rozdělen, část ponechána stráži, ale nikoliv „dominio tenus“, nýbrž pouze k dočasnému hlídání a na ujištění, že bude časem stavům navrácen ve stavu, v jakém byl odevzdán, druhá část pronajata stavy za 12 zl. roční činže vojenskému pekaři.

Odevzdání strážnice, která stavy k tomu cíli byla upravena a zařízena, stalo se zároveň se sepsáním příslušenství, které posud jest v aktech. Od té doby byly všechny stavební opravy strážnice pořizovány úřadem vojenským, opravy pronajaté části však stavy. Nájemné bylo r. 1811 zvýšeno na 40 zl., ale zvýšení finančním patentem t. r. vydaným bylo uvedeno zase na dřívější činži 12 zl. měny vídeňské a v této výši a měně odváděno do roku 1830. Přípisem ze 7. srpna 1830 na c. k. generální velitelství bylo za tento byt požadováno nájemné 18 zl. konvenční měny, k čemuž se také vojenský pekař od 1. listopadu 1830 uvolil.

Rozbořením budovy nájemné ročních 18 zl. konvenční měny přišlo by na zmar.

Stavové většinou 31 proti 4 hlasům se usnesli, ponechati tento domek vojenskému úřadu k naznačenému cíli s podmínkou, že vojenský úřad jej za přenechání zdiva na vlastní útraty odklidí

a za to vystaví svým nákladem jiný strážný dům na přiměřeném místě bez nároku na příspěvek ze stavovské pokladny, anebo že se jinak postará o umístění strážného mužstva. Zemský výbor byl zmocněn, aby k tomuto odstoupení vymohl souhlas c. k. dvorské kanceláře.

4. Mužskému dobročinnému spolku brněnskému na r. 1843 povolena většinou 26 hlasů proti 9 opětně podpora 1500 zl. konvenční měny, podobně na okrasu brněnských hradeb a kolišť 1000 zl. konvenční měny, poněvadž jest dokázáno, že tento výdaj není na újmu ostatním pravidelným dávkám fondu domestikálního.

5. Druhým stavovským sekretářem s ročním platem 1200 zl. konvenční měny většinou 24 hlasů jmenován jest Frant. Mayer, moravský stavovský koncipista. Jindřich šlechtic Hayek, koncipista spojené dvorské kanceláře, zůstal 11 hlasy v menšině.

6. O nařízené srážce pětiny z diet stavův a jejich úředníkův.

Dekretem dvorské kanceláře z 26. října 1840 zemský výbor byl vyzván, aby tabulárním přehledem podal výkaz, za jakých příležitostí přísedící stavovského výboru, pak stavovští úředníci dobírají diety, v jaké výměře, na kterých zákonitých ustanoveních se tyto příjmy zakládají, konečně děje-li se při tom dle nejvyššího rozhodnutí z 1. srpna 1825 srážka pětiny dietových poplatků, nařízená u zeměpanských úředníkův.

Tomuto nařízení bylo vyhověno a připojeno, že tyto diety pro stavy a přísedící zemského výboru, jsou-li vypláceny ze stavovské pokladny, dle dekretu dvorské kanceláře z 4. července 1808 nepodléhají pětinové srážce.

Naopak, nejsou-li diety vypláceny z fondu domestikálního, nýbrž z c. k. komorního nebo z jiného fondu veřejného, a to dle šesté třídy dietní pro stav panský a rytířský, dle osmé třídy pro stav měšťanský, vypočítávají se se srážkou jedné pětiny a pak poukazují k výplatě.

O tom vydán byl dekret dvorské kanceláře z 24. května 1841, dle něhož tato shledává, že se příčí všelikému řádu, aby diety členů moravského výboru zemského, požadují-li se z fondu domestikálního, přes nejvyšší nařízení z 1. srpna 1825 vždy ještě dle ustanovení ze 4. července 1808 se vyplácely v původní výměře bez pětinové srážky. Dvorská kancelář tedy nařídila, aby

tato srážka ihned všeobecně byla platnou učiněna, a poněvadž s nejvyšších míst není vysloveno, že dřívější z dob bankocedulí vydaná výměra diet také nyní má platiti v stejné výši v měně konvenční, aby za účelem nového předpisu podáno bylo vyjádření, jak tyto výměry dietové, odchylné od pozdějších předpisův i od zvyklostí ostatních zemí, mají býti na konvenční měnu upraveny.

Zemský výbor na to oznámil, že dle výměry u moravských stavův obvyklé přijímá diet:

zemský hejtman	30 zl.,
nejvyšší zemský officír	25 zl.,
přísedící zemského výboru stavu panského a duchovního	15 zl.,
„ „ „ „ rytířského	10 zl.,
„ „ „ „ měšťanského	6 zl.

Tato zvyklost trvá od nepamětných dob a jest doložena výkazem zemského výboru z 26. května 1798 předloženými účtovými výňatky z let 1754, 1760, 1790 a 1792 i dá se zpět stopovati až k r. 1749, že se jednalo vždy dle tohoto vyměření.

Toto měřítko se ostatně zakládá na zemských usneseních častokráte potvrzených s vyšších i nejvyšších míst, nebylo nikdy výslovně zrušeno a trvá dle uznání zemského výboru, pokud se týče placení diet z jmění stavovského, podnes v plné platnosti.

Stavové byli sice již dříve na vyšší popud vyslýcháni v příčině úpravy stavovských diet, ale nařízena úprava nikdy nebyla, pokaždé zůstalo při starém vyměření a zvyku. Tak již r. 1792 dekretem dvorské kanceláře z 13. ledna byla položena otázka, zdali by k úlevě stavovského fondu domestikálního neměly stavovským deputovaným býti tytéž diety vyměřeny, které jsou ustanoveny zeměpanským úředníkům. To však zavdalo podnět k námitce stavů z 25. září 1793, ve které prosili, aby je císař ponechal při dosavadním vyměření diet, poněvadž náleží spolu ke stavovskému zřízení, které bylo v platnosti za panování Marie Terezie, slavné paměti, a ve které J. V. nejvěrnější stavy moravské znovu dosadilo. Na tuto prosbu došlo nejvyšší rozhodnutí dekretem dvorské kanceláře z 26. dubna 1794, že stavovští deputovaní této země mají zůstati i příště při dosavadním dietním předpise.

Potom dekretem dvorské kanceláře z 30. dubna 1807 byla dána otázka, ke které obdobné třídě posledního dietního zřízení z r. 1807, pro zeměpanské úředníky v cestách služebních, měli

by se přiděliti stavovští úředníci dle svých rozličných tříd a jaké diety by se jim měly vyměřiti.

Z tohoto podnětu, když dekret dvorské kanceláře z 18. ledna 1807 i s nově upraveným vyměřením diet pro zeměpanské úředníky byl prostě vzat na vědomost, poněvadž pro stavovské diety trvá od nepamětných dob vlastní pravidlo, byl učiněn odůvodněný návrh, aby stavovské diety dle poměru nově upravených diet erárních byly zvýšeny.

Tomuto návrhu však nebylo vyhověno, nýbrž dekretem dvorské kanceláře z 4. července 1808 nařízeno, že má zůstati při tehdejším vyměření diet stavovským deputovaným, jak jest svrchu naznačeno.

Byl tedy starý předpis opětně potvrzen, ačkoliv tentokráte jen pro případ, kde diety byly vypláceny ze stavovské pokladny; při cestách za komisemi však, kde náhrada útrat zastihne erár komorní, mají také podle tohoto nařízení deputovaní stavu panského a rytířského bez rozdílu dobírati 10 zl. a zemský hejtman jakožto zároveň zemský náčelník 19 zl. diet. V tomto dvorním dekretě bylo tedy po prvé poukázáno na rozdíl, vybírají-li se diety z fondu stavovského či kamerálního; poněvadž jím diety zůstaly v dosavadní výměře a státní správě, musilo býti ponecháno na vůli, aby diety, které jdou na vrub eráru kamerálního, určila dle svého uznání, stavové necítili se tímto předpisem tíže dotčenými a dle toho se také chovali.

Když r. 1813 došel výtisk nového dietního vzorce, sestaveného dle dekretu dvorské komory z 20. května, v němž diety stavovských deputovaných a zemského hejtmana byly ustanoveny dle dekretu z r. 1808, musilo se z toho obdobně vyvoditi, že to platí jen, když stavovští deputovaní dobírají diety, jež jdou na vrub c. k. fondu kamerálního. Na diety, kterými jest stížen fond domestikální, mohlo se to tím méně vztahovati, ježto by státní správa, kdyby i v tom chtěla učiniti změnu, zajisté byla se dříve otázala majitelů fondu domestikálního na jejich dobré zdání. A právě tak mohlo i nejvyšší rozhodnutí z 1. srpna 1825, jímž dietní dávky byly o pětinu sníženy, týkati se jen diet, které se uhrazují z eráru komorního.

Zároveň zemský výbor vyslovil přání, aby se dvorská kancelář z tohoto vylíčení přesvědčila, že se strany stavovské v příčině diet se vždy po každé stránce řádně postupovalo, a že

uzná, že stavové v záležitostech státních zájmů se nedotýkajících mají nejplnější nároky na diety dle uvedeného měřítka, dobře odůvodněné usneseními sněmovními a s nejvyšších míst potvrzené, a že jen tehda, úřaduje-li člen zemského výboru při komisích, které se týkají zájmu státního neb zemského a kde placení děje se z fondu kamerálního, diety mohou se počítati dle vzorce z r. 1813 s pětinovou srážkou nařízenou 1. srpna 1825. Tak také to činili přísedící zemského výboru stavu panského, hrabě Troyer, který působil při komisi na úpravu hranic uherských, a přísedící zemského výboru hrabě Schafgotsch při komisi na úpravu řeky Dyje.

Dále bylo uvedeno, aby se dvorská kancelář z pověděného přesvědčila, že výměra stavovských diet neměla svůj původ za dob bankocedulí, nýbrž v dobách mnohem dřívějších a že za dob bakocedulí byl častěji učiněn návrh na zvýšení této výměry, ovšem bez výsledku.

Také nebyl domestikální fond ještě nikdy stavovskými dietami příliš stižen, poněvadž takové případy málokdy se vyskytují.

Co však se týče uchýlení zdejší zvyklosti od obyčeje jiných zemí, nemůže to míti proto žádného vlivu, poněvadž zemský výbor ve svých požitcích proti ostatním sousedním zemím jest mnohem skrovněji opatřen.

Na konec bylo poznamenáno, že kdyby dvorská kancelář nedala sluchu této námitce, tento předmět by byl předložen na sněmě poradě stavův.

Dvorská kancelář však nevyhověla této námitce, nýbrž dekretem z 11. ledna 1842 vyslovila se, že až do dalšího rozhodnutí má zůstati v platnosti nařízení z 24. května 1841, jinak že ti, kteří nepatřičný plat odvádějí nebo dobírají, povinni jsou zapraviti náhradu; čímž také zemský výbor se řídil.

Stavové vzhledem k důvodům zemského výboru se usnesli proti tomuto opatření dvorské kanceláře podati ústavní cestou nejponíženější a nejposlušnější námitku k J. V. a poprositi, aby císař chránil stavy v jejich starobylém právu, přijímati vyměřené diety beze srážky, a to z důvodův:

a) Toto vyměření diet trvá od nepamětných dob a bylo potvrzeno netoliko s nejvyššího místa, nýbrž i dvorskou kanceláří.

když u ní v záležitosti zrušení daně pozemkové ze dne 14. dubna 1792 dlela stavovská deputace.

b) Příležitost k volbě stavovských deputovaných beztoho velmi zřídka se vyskytuje.

c) Stavovské diety jsou proto vyšší než diety zeměpanských úředníků, poněvadž tito zároveň mají svůj plat a tedy s připadající částkou služného a zároveň s částkou diet snáze mohou vystačiti.

d) Při stavovských deputacích bývají častěji voleni členové docela neplacení a bez jakéhokoliv postavení, kteří kromě diet nemají platu.

e) K tomu přistupuje uvážení hodná okolnost, že zeměpanští úředníci jsouce placeni, musí přijati deputační úkol na ně vznesený, kdežto členům stavovským neplaceným a bez úředního postavení nemůže taková práce býti vnucována.

f) Stavovští deputovaní liší se také tím od zeměpanských úředníků, že vystupujíce za příležitosti stavovských deputací jakožto zástupci celého sboru stavovského (Corpus statuum), nuceni jsou pro stavovské důstojenství (decorum) činiti veliká vydání, čehož úředníci jsou zproštěni.

g) Stavovský dietní předpis byl ustanoven v dobách, kdy všechno bylo lacinější a vůbec mnohými slavnými zeměpány byl v platnosti ponechán.

h) Domestikální fond nebyl ani za nejnovějších časův příjmem diet valně stížen a jest naopak tak dobře spravován, že se stavům podařilo s obvyklou ochotou vyhověti nejvyšším požadavkům, týkajícím se převzetí Lužánek, zřízení a koupě prozatímní robotárny a stavby silnice jablonecké.

Pouze touto stavbou diety v posledně uplynulých letech staly se značnými, poněvadž stavové s nejvyšším svolením vedli ji ve vlastní správě. Kdyby tomu tak nebylo, nebyly by sice diety tolik činily, avšak stavba sama s připočtením platů dozorčímu, vedoucímu a provozovacímu úřednictvu byla by tím více vyžadovala. Nyní, když stavba jest skončena, naskytne se zase málo případů, kde stavovští členové budou dobírati diet.

Stavové požádali tedy zemského hejtmana, aby toto nejpoddanější zakročení u J. V. podporoval svou přímluvou a nejlaskavěji vymohl, aby dříve platné vyměření diet zůstalo i pro budoucnost v působnosti.

7. Do výslužby danému zemskému sekretáři Emanuelovi rytíři Kronenfelsovi usneseno 28 hlasy proti 7 ponechati osobní přídavek 500 zl. konvenční měny s výhradou nejvyššího schválení.

8. O dokončení jablonecké stavby silniční.

Zemský výbor podává zprávu o dokončení této stavby s dodatkem, že dekretem dvorské kanceláře z 6. května t. r. vzhledem k pracím přes povinnost vykonaným, za které silniční podnikatelé žádají příplatek a náhradu, nařízeno bylo šetření komise s kollaudováním a zjištěním jednotlivých stavebních předmětů za účasti úředníka zdejšího stavebního ředitelství, jakožto technického komisaře.

Pro toto ustanovení zemský výbor obrátil se na zemského hejtmana s touto stížností:

Stavba celé trati jest dokončena a tedy nastala chvíle, kde zemskému výboru musí na tom záležeti, aby jednak sám se přesvědčil a jednak dokázal, jak se vyhovělo očekáváním a požadavkům vysokých a nejvyšších úřadův. I jde tu netoliko o odůvodnění příplatkův za práce nad povinnost vykonané, nýbrž o vyšetření a zjištění celé trati silniční i její jakosti. Avšak toto posouzení a ocenění velikého díla, má-li míti žádaný úspěch, musí se státi takovou komisí, ve které jsou účastny vysoké i nejvyšší úřady, jichž svědectví a výrok uznává se zplna uspokojivým. Poněvadž takové důvěře a vážnosti nemůže vyhověti komise složená ze zástupců zdejších zemských úřadův, ježto by se pro své styky služební nemohla prokázati dosti nepředpojatou, zemský výbor poprosil zemského hejtmana o zakročení na nejvyšších místech, aby k prohlídce a k posouzení dokončené trati silniční byla povolena a odeslána dvorská komise za účastenství dvorního rady stavebního na útraty stavovské, která by zároveň na této silnici při oněch předmětech, za které stavební podnikatel žádá náhrady nebo příplatku, mohla tím účinněji provésti šetření a jednání nařízené dvorskou kanceláří, poněvadž k tomu bude málo času potřebí, ježto všechny předběžné práce jsou připraveny.

Také bylo v této zprávě zemského výboru zcela správně poznamenáno, že obojí šetření a zjištění jsou pro stavy nanejvýš důležita a že se podstatně dotýkají jejich financí, jejich slávy a cti; že provedení této silničné stavby v rozsahu více nežli 16 mil pro moravské stavy dlužno nazvati velkolepým, na něž vynaložili

všechny své hotové peníze, ano i značnou část základního jmění; že tato stavba má býti trvalým pomníkem jejich vlastenecké lásky a oddanosti a příkladem ostatním zemím i jejich potomkům, jemuž podobný sotva by se nalezl v rakouských zemích, ba ani v rakouských dějinách. Dílo nyní po tolika obětech a namáháních jest úplně hotovo, a záleží jen na tom, jak bude přijato, posouzeno a oceněno, v jakém poměru jest jeho jakost k nákladu peněžitému, vyhovuje-li všem požadavkům v příčině konstrukce a zasluhují-li si stavové nejvyšší spokojenosti, po které toužili, která jediná je může chrániti proti příštím výtkám, jednostranným posudkům, obviněním a pod., jaká ne-li v nynější chvíli, ale snad v nejbližší budoucnosti mohou se vyskytnouti.

Jakkoliv stavové souhlasí s míněním zemského výboru a úplně schvalují, že zakročil za vypravení dvorské komise, přece byli neobyčejně bolestně dotčeni, když jim bylo oznámeno nejvyšší rozhodnutí z 10. září t. r., že J. V. nevidí se pohnuto, aby při tomto předmětu se stala nějaká úchylka od řádného postupování.

Poněvadž stavové tímto velkolepým podnikem pouze vyšli vstříc přání nejvyšší státní správy a tím dle svého mínění přinesli oběť, která by zasluhovala, aby aspoň byla vzata na vědomost, prohlédnuta a posouzena nejvyšším státním úřadem, bylo stavy všeobecně a jednomyslně usneseno, aby prosba zemského výboru v příčině povolení a vyslání dvorské komise na stavovské útraty, v důvěře v nejvyšší přízeň a milost byla nejpoddaněji k J. V. ze sněmu ústavní cestou opakována.

Zemský hejtman byl požádán, aby podporoval prosbu před nejvyšším trůnem svou mocnou přímluvou, ježto její nejvyšší povolení budou pokládati a ctíti, jako zvláštní nejvyšší milost a nabudou přesvědčení, že J. V. v obvyklé zeměpanské dobrotivosti zabrání skličující obavě stavů, že za oběti přinesené všeobecnému blahu a výkony nemohou se těšiti nejvyššímu uznání.

K této dvorské komisi přidruží se také zvolení stavovští deputovaní (ze stavů kníže Salm a baron Schell, ze zemského výboru prelát kláštera sv. Tomáše); tím by bylo dosaženo také dalšího důležitého účelu pro tento veliký podnik, že tato komise by zároveň na místě uvážila stavbu malé silničné trati asi 1000 sáhů směrem k pruskému Slezsku; o této stavbě se zmiňuje královský zemský úřad v protokolovém výňatku z 7. září t. r.

a táže se, zdali a v jakém směru by tato stavba byla všeobecně žádoucí a potřebna, je-li stavovskému fondu silnice jablonecká výhodnou a má-li se zříditi nákladem fondu domestikálního.

9. Uplynutím šestiletí přísedícího zemského výboru hraběte Schaffgotsche a odstoupením hraběte Dubského, jež přijato nejvyšším rozhodnutím z 5. března 1842, uprázdněna jsou dvě místa ze stavu panského.

Poněvadž dle nového nejvyššího nařízení není třeba nikomu o takové místo se ucházeti, přikročeno bylo ihned k volbě a poněvadž hrabě Schaffgotsch zvolený opětně většinou 22 hlasů prohlásil, že volby nepřijímá, zvolen byl 13 hlasy hrabě z Bukůvky, který prohlásil ústně, že volbu přijímá. Na druhé místo byl zvolen 12 hlasy baron Schell, který rovněž volbu přijal. Zemský hejtman byl požádán, aby obojí volbu předložil k nejvyššímu schválení.

Odstoupením Františka rytíře Tersche uprázdněno jest místo v zemském výboře ze stavu rytířského. Většinou 19 hlasů zvolen rytíř Holle, a také jeho volba se předloží k nejvyššímu schválení.

Uplynutím šestiletí brněnského magistrátního rady Jana Pfefferkorna uprázdněno jest místo v zemském výboře ze stavu měšťanského. Poněvadž v tomto případě zůstalo v platnosti staré řízení, přečtena především jména kompetentů; jsou to: a) Jan Pfefferkorn, kterému dána dekretem dvorské kanceláře z 28. července t. r. dispense od tří interkalárních let k nové volitelnosti; b) Josef Frendl, brněnský magistrátní rada; c) Jan Fejfalik, brněnský magistrátní rada, jemuž udělena dispense z téhož datum; d) Jan Hanisch, brněnský magistrátní rada.

Většinou 15 hlasů zvolen Jan Pfefferkorn, a zemský hejtman požádán, aby volbu předložil k nejvyššímu schválení.

Ostatně předneseno a vzato na vědomost:

1. Znojemský krajský úřad oznamuje, že podplukovník Leopold hrabě Kolovrat dle smlouvy o důchod z 28. července 1841 postoupil panství budkovské svým rodičům Františku X. Kolovratovi a Julii Kolovratové.

2. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že panství březovické správou spojené s panstvím kojetínským zapsáno

je zvlášť do desk zemských, statek Kovalovice však, jakožto arcibiskupské léno, že bude zapsán do desk lenních.

3. Týž oznamuje, že úmrtím moravsko-slezského guberniálního koncipisty Jana šlechtice Treuenfelda tento šlechtický rod po meči vymřel.

4. Nejvyšším rozhodnutím z 3. července 1841, že vysvědčení chudoby přikládané za osvobozením od školného se nemají kolkovati.

5. Leopold Jerusalem, továrník v Praze, povýšen do stavu šlechtického s příjmím „ze Salemfelsa“ (29. června 1841).

6. Oběžník moravsko-slezského gubernia z 2. října 1841, jímž se uvádí v činnost nově zřízená moravsko-slezská zemská robotárna.

7. Český inkolát udělen knížeti Karlovi Antonínu Hohenzollerovi-Sigmaringskému.

8. Dekret dvorské kanceláře z 16. října 1841, že císař jmenoval Filipa rytíře Hentschla moravským podkomořím a (dekret z 18. října) Karla rytíře Vojkovského, zemského radu a moravsko-slezského zemského purkrabího, nejvyšším písařem zemským.

9. Dekretem dvorské kanceláře z 29. října 1841 schvaluje se podpora 500 zl. absolvovanému chovanci architektury na vídeňské akademii výtvarných umění, Edvardovi Schwabovi, na uměleckou cestu.

10. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že zákročením svobodné paní Jindřišky Hentschlové a Františky i Johanny Scharfových, jako dědiček svobodného pána Jana Scharfa, zapsán jest statek Oslavany všem třem stejným dílem do desk zemských.

11. Dekret dvorské kanceláře z 30. srpna 1841 o zachovávání dekretu z 11. srpna 1783, týkajíci se reversů habilitačních.

12. O oběhu nových bankovek po 5, 10, 50, 100 a 1000 zl. od 1. ledna 1842.

13. Nejvyšším rozhodnutím z 7. prosince 1841 potvrzena jest volba preláta starobrněnského Cyrilla Nappa, přísedícím zemského výboru ze stavu duchovního.

14. Oběžník moravsko-slezského gubernia z 29. listopadu 1841, jímž se opravují některé tiskové chyby, které se vplížily

do oběžníku, týkajícího se zřízení moravsko-slezské zemské robotárny.

15. Jan August rytíř Turský jmenován guvernerem dalmatským a podmaršálkem.

16. Znojemský krajský úřad oznamuje, že hraběnka Trautmannsdorfová, rozená Nádasdová, prodala panství Jemnici i Staré Hobzí Alfonsovi markýzovi Pallavicinovi.

17. Snížení poštovního jízdného za 1 koně a 1 stanici pro Čechy, Moravu a Slezsko na 56 kr. konvenční měny, za místo v krytém voze na polovici a v nekrytém na $1/4$ této částky.

18. Dvorská komora v dohodnutí s dvorskou kanceláří ustanovila, že nedoplatky moravských stavů na umořování bankoceduli ve výši 9012 zl. $28^3/_4$ kr. mají se uhraditi z ekvivalentu zatímně povoleného ve výši 89.425 zl. konvenční měny náhradou za zrušený důchod z daně nápojové.

19. Zavedení nového poštovního předpisu ve všech zemích rakouského císařství (nejvyšší rozhodnutí z 2. února 1842).

20. Dvorská komora v dohodnutí s dvorskou kanceláří dekretem z 6. prosince 1841 ustanovila:

„Výrobcům rosolek a likérů přísluší právo, prodávati své výrobky ve velkém i v malém. V drobném prodeji však s obmezením, že zapečetěné láhve, v nichž se rosolky a likéry prodávají, musí obsahovati aspoň 1 žejdlík.“

„Za to však zůstává v platnosti dosavadní předpis, že výrobce likérů a rosolek, který kromě toho dosáhl práva nálevného, je povinen potřebnou k tomu kořalku odbírati od vrchnosti neb městské obce, nadané právem propinačním.“

21. Nejvyšším rozhodnutím z 5. března 1842 přijímají se resignace na místa přísedících zemského výboru, podané z 29. září a 30. října 1841 Emanuelem hrabětem Dubským a Františkem rytířem Terschem.

22. Úmrtím presidenta dvorské komory ve věcech mincovních a báňských, knížete Lobkovice, zatímně vrchní řízení veškerého mincovnictví a hornictví přiděluje se presidentovi všeobecné dvorské komory, svobodnému pánu Kübeckovi (24. března 1842).

23. Hradištský krajský úřad oznamuje, že majitel statku Uhřic, Emanuel rytíř Friedrichsthal zemřel 13. března 1842 a ustanovil svou matku Barboru universální dědičkou.

24. Nejvyšším rozhodnutím z 26. dubna 1842 povoleno ústavu milosrdných sester ve Vídni, aby přijaly darování panství pačlavského a aby držení toto bylo zapsáno do desk zemských.

25. Nejvyšší rozhodnutí z 23. dubna 1842, aby hospodářská stolice při universitě olomucké byla vypsána s původním platem 1200 zl.

26. Jihlavský krajský úřad oznamuje, že panství Osovská Bytýška po smrti Karla Jindřicha hraběte Haugvice připadlo jeho synu Karlovi.

27. Znojemský krajský úřad oznamuje, že po smrti hraběte Jindřicha Haugvice († 19. května 1842) uprázdněné fideikomisní panství náměstské přešlo na jeho syna Karla Viléma.

28. Opavský krajský úřad oznamuje, že opavskému kraji přidělené enklávy Rudoltice, Füllstein, Horní a Dolní Pavlovice a Bušovec, potom slezské statky Lukavec a Petrovice po smrti Karla svobodného pána Badenfelda (14. dubna 1842) přešly dílem v užívání, dílem v majetek jeho synů Viléma, Edvarda a Karla.

29. Přerovský krajský úřad oznamuje, že panství Fulnek a statky Hukovice a Dřevohostice s Domaželicemi přešly po témže na syny jeho Viléma a Edvarda.

30. Nejvyšším rozhodnutím z 5. července 1842 uprázdněné moravské stavovské nadační místo ve vojenské akademii novoměstské uděleno Františkovi Stránskemu z Greifenfelsa.

31. Hradištský krajský úřad oznamuje, že po smrti svobodné paní Geislerové, rozené Türkheimové, její synovec Ludvík svobodný pán Türkheim ujal se držení statku Hoštického.

32. Dekret dvorské kanceláře z 30. července 1842, že vzato je na vědomost uprázdnění 2 míst přísedících zemského výboru ze stavu panského a rytířského a jednoho ze stavu měšťanského a že není závady, aby se vykonala volba nových přísedících.

33. Dekret dvorské kanceláře z 28. července 1842, jímž se uděluje dispense od předepsaného účastenství sněmovního brněnskému magistrátnímu radovi Janu Fejfalíkovi za účelem volby do zemského výboru; podobně Janu Pfefferkornovi, brněnskému magistrátnímu radovi.

13.

Protokol mimořádné schůze sněmovní z 29. prosince 1842 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. Do sněmu nově uveden na svou žádost Konrad svobodný pán Mattencloit, spolumajitel lenního statku Něm. Pavlovic.

2. Zpráva o převzetí nákladů na vykupování pozemků pro státní železnice na Moravě.

Nejvyšším rozhodnutím z 3. srpna 1842 ustanoveno, že státní dráha, jež se má na spojení Vídně s Prahou vystavěti Moravou, má býti vedena dvěma hlavními směry, a to jednak z Olomouce přes Zábřeh, jednak z Brna údolím řeky Svitavy přes Blansko, Svitavy do České Třebové, kdež se má setkati s tratí jdoucí z Olomouce a pak jediným směrem jíti na Prahu.

Poněvadž tímto nejvyšším ustanovením jest zároveň vyhověno prosbě stavů moravských, přednesené z mimořádného shromáždění sněmovního z 4. ledna 1842, aby totiž vzat byl zřetel na zemské hlavní město Brno při stavbě dráhy vídeňsko-pražské, stavové vzali tento znak nejvyšší přízně a milosti s uspokojením na vědomí.

Při nepopíratelném prospěchu, jakého se nejmilostivějším udělením dvou hlavních železničních tratí této zemi dvojnásobnou měrou dostalo, stavové pokládali za svou povinnost, vzdáti za tento ohled svůj nejpoddanější dík netoliko slovy, nýbrž i skutkem a usnesli se tedy J. V. nabídnouti, že vezmou na sebe úhradu veškerých nákladů na vykupování pozemků zdejších státních železnic, aby se tím státnímu pokladu dle možnosti usnadnilo provedení tohoto nejvýš nákladného podniku.

Stavovský fond domestikální při svém nynějším úplně vysíleném stavu nemá na to peněz a tedy na pořízení potřebných částek peněžitých nezbývá nic jiného, nežli přirážka a její rozvržení (repartice), všeobecná přirážka však, pokud by stihla poddaného, který jest již velmi přetížen, velmi by ho tísnila. I prohlásili stavové, jsouce vedeni přáním, aby poddaný byl všelikého nového břemene ušetřen, že jsou ochotni převzíti s nejvyšším svolením všechny útraty pozemkových výkupů na

moravské státní dráhy, za úplného osvobození poddaného, na vrchnostenský pozemek dle dřívější mimořádné daně pozemkové („extraordinaria“), ale za přibrání ostatních tříd berních, totiž domovní, výdělkové a židovské, v ročních lhůtách ve výši půl krejcaru na berní zlatku.

Poněvadž však tímto způsobem potřebný náklad by se sehnal teprve za několik ročních lhůt a jest třeba, aby na pozemkové výkupy byly všechny prostředky ihned pohotově, budiž stavům dovoleno, aby vzali hotovou zálohu na to zatím ze zemského fondu ubytovacího, záležejícího z jistiny 334.558 zl., který jest v jejich správě, což jest tím snadnější, poněvadž tento fond na tu chvíli nemá rozhodného určení, a dostalo by se mu plné náhrady založené částky za nepříliš dlouhý čas přirážkou podílu ve výši asi 20—30.000 zl.

Ostatně může se J. V. ponechati na rozhodnutí, má-li se stavům svěřiti bezprostředná působnost při vykupování pozemků; pro ten případ by prosili, aby výkupy pozemkové pro státní dráhy směli prováděti takovým způsobem a za týchž podmínek, jako se stalo při silnici jablonecké, při které výkupy byly pořízeny neobyčejně nízkým nákladem.

Zemský hejtman byl požádán, aby toto nabídnutí předložil u nejvyššího trůnu a podporoval návrhy s tím spojené svou přímluvou.

Při hlasování z přítomných 26 votanů bylo 12 pro převzetí nákladu na výkupy pozemkové, a 12 proti němu, tedy rovnost hlasův (vota paria).

Proti návrhu byly: kníže Salm, hrabě Žerotín, svob. pán Schell, hrabě Harnoncourt, hravě Kalnoky, hrabě Herberstein, svob. pán Widmann, hrabata Hompesch, Podstatský, Spiegel, Dubský, Bukůvka a rytíř Linhart, a to z důvodů, že domestikální fond jest úplně vysílen a přirážka na zemi by příliš tísnila poplatníka beztoho již přetíženého.

Zemský hejtman jakožto předsedající při stejném počtu hlasů přidal se k návrhu na převzetí nákladu na vykoupení pozemků pro neobyčejnou důležitost státních drah pro zemi a návrh tím tedy byl přijat. Většina stavů potom shodla se o přirážce, aby potřebná částka peněžitá za úplného osvobození poddaného byla dle návrhu zemského výboru přijata na pozemek vrchnostenský. Pouze biskup brněnský, olomoucká kapitola, prelát

rajhradský, brněnská kapitola a král. města souhlasila, aby také poddanský pozemek byl přibrán k této úhradě.

3. Zpráva o nejvýše nařízené přirážce nákladů hrdelních pro Moravu na berní zlatku vrchnostenskou i poddanskou.

Na usnesení moravských stavů v mimořádném sezení z 4. ledna 1842 v této otázce došlo nejvyšší rozhodnutí z 1. října 1842, že po odečtení erárního příspěvku ročních 10.000 zl, a výtěžku aktiv dosavadního fondu hrdelního, všechny ostatní náklady hrdelní na Moravě mají se tak dlouho přirážeti na vrchnostenskou poddanskou berní zlatku, pokud by domestikální fond byl zadlužen a pokud nebude možno zříditi zeměpanské soudy hrdelní.

Dle toho jest třeba vypsati hrdelní náklady zároveň za léta 1842 a 1843.

Neuhrazené výlohy za rok 1842 činí 28.715 zl. k. m., neuhrazené výlohy za rok 1843 činí 35.651 zl. k. m., úhrnem 64.366 zl. konvenční mince.

Aby toto nové břímě oběma třídám poplatníků bylo poněkud zmírněno, navrhl zemský výbor podati prosbu J. V. za dovolení, aby hrdelní výlohy směly býti rozvrženy netoliko na daň pozemkovou a urbariální, nýbrž i na domovní činžovní, domovní třídní, výdělkovou a židovskou, ježto všechny berní stavové potřebují a používají stejnou měrou ochrany zákona a hrdelního soudnictví a tedy všem připadá povinnost přispívati na dotčené náklady.

Stavové prohlásili, že zdejší velmi přetížený poddaný naprosto nesnese nového břemene a usnesli se tedy 17 hlasy proti 9[1]) podati tuto námitku:

Věrní stavové již po řadu let za všech příležitostí snažili se obšírně i pravdivě vylíčiti, v jak tísnivém nepoměru jsou berní požadavky s majetkovým stavem zdejších poplatníkův; i hleděli vyložiti netoliko těžké postavení vrchností, nýbrž obzvláště, jak zdejší poddaný, aby dostál vysokým berním požadavkům, dohnán jest již k rozkouskování a prodávání pozemků, k zadlužení hospodářství, ano i k prodeji tažného a užitečného

[1]) Pro návrh zemského výboru hlasovali: biskup brněnský, olomucká kapitola, prelát rajhradský, brněnská kapitola, hrabě Sedlnický, baron Mattencloit, rytířové Hentschel, Vojkovský a Holle — celkem 9 hlasův.

dobytka, tedy ku zmenšení hospodářského příslušenství (fundu instructu), čímž octl se na pokraji úplného vysílení. Tyto tísnivé poměry stupňovaly se rok za rokem a zvláště letos nesnáze vzrostly měrou neobyčejnou, ježto neobvyklým suchem nastala nouze o píci a poplatníci byli nuceni, stav svého dobytka obmeziti anebo dokonce za nízkou cenu se ho zbaviti, což zase úbytek potřebného hnoje působilo na jeho polní hospodářství tak škodlivě, že bude potřebí mnohých let strádání, nejhorlivější činnosti a největšího namáhání, aby tato rána byla poněkud zahojena a poplatník zase byl uveden na posavadní míru nejskrovnější výživy a poplatnosti. Musilo by tedy na tu chvíli vésti k úplné zkáze poddaného, kdyby mu — na místě očekávané úlevy — mimo dosud požadované daně byly mu jakožto rovněž trvalé nové břímě uloženy na neurčitou dobu přirážky nákladů hrdelních.

Stavové doufají bezpečně, že J. V. zdejší poplatníky nejmilostivěji sprostí tohoto nového břemene, které s hlediska berní přirážky, neobsažené ve vládních požadavcích, nesouhlasí úplně s nejmilostivějším ujištěním, daným 22. dubna 1791 na stavovské stížnosti a pro které možno činiti nárok jen na příjmy plynoucí do fondu domestikálního. Neníť potřebí k tomuto nákladu přibírati poplatníky, poněvadž k tomu jsou jiné prostředky po ruce; domestikum k tomu úplně postačí, bude-li mu pomoženo náhradou za zrušenou daň nápojovou a bude-li k tomu užito ještě úroků z všeobecného zemského fondu ubytovacího, jak to naznačeno jest v nejpoddanější námitce stavů ze dne 4. ledna 1842. V těchto příjmech stavové by nalezli dostatečné prostředky, aby uhradili hrdelní náklady bez dalšího obtěžování poplatníkův a doufají tedy bezpečně, že jim budou za tím účelem přikázány.

Stavové obrátili se ihned na zemského hejtmana se žádostí, aby této nejpoddanější námitce a prosbě svou mocnou přímluvou zjednal sluchu J. V.

4. Zpráva o úhradě nákladů na přenesení stavovské akademie do Brna a na zřízení technického učiliště.

Výpisem z protokolu král. gubernia z 22. ledna 1842 byla sdělena obava dvorské kanceláře (dekret z 18. prosince 1841), že domestikální fond, jemuž zatím náklad na stavbu silnice jablo-

necké, na udržování zemské robotárny i na moravské soudnictví hrdelní, nesnese již výloh na přenesení stavovské akademie z Olomouce do Brna a na zřízení technického učiliště, jak stavy jest navrženo v sněmovní schůzi z 28. května 1839, i činěn jest dotaz, lze-li za těchto okolností sehnati fondy na zřízení technického učiliště?

Jest pravda, že na tu chvíli fond domestikální nestačí na uskutečnění zmíněných návrhův; poněvadž však zatím vyučování jízdě v Olomouci se uprázdnilo úmrtím vrchního cvičitele Holzera, zemský výbor dává stavům na uváženou, nemělo-li by se nákladné vyučování jízdě obětovati zatím uskutečnění navrženého a důležitého technického učiliště, tedy ne vzdáti se ho úplně, nýbrž neosazovati ho, pokud by se stísněný fond domestikální nezotavil, poněvadž touto úsporou by se uhradil vyšší náklad na udržování technického učiliště, jiných úhradných prostředků však není po ruce.

Ačkoliv mnohé hlasy se připojily k tomuto návrhu, přece většina stavů pokládala za přiměřené, nařiditi zemskému výboru, aby znovu obsadil vyučování jízdy, jež trvá od založení akademie, a aby v příhodnou dobu navrhl jiné úhradné prostředky, zatím však aby odevzdal král. guberniu na učiněný dotaz prohlášení.

Třebas domestikální fond nestačil na tu chvíli na úhradu výdajů, jest přece přáním stavův, aby jejich nejpoddanější návrhy o přeložení akademie a zřízení technického učiliště byly podány k stupňům nejvyššího trůnu; hodlajíť především získati prodejem budovy olomucké akademie nějaký příspěvek na tento náklad a bedlivý zřetel míti na pořízení ostatních prostředků a o tom se dále raditi, jakmile jen přenesení akademie a zřízení technického učiliště v podstatě bude rozhodnuto; neboť teprve tehda, až bude známo, zdali a v jaké míře J. V. přijímá stavovské návrhy, ukáže se určitě potřeba peněžitá, dle výše potřeby však podstatně se řídí způsob jejího uhrazení.

Budiž tedy na nejvyšším místě přijato ujištění, že stavové dle možnosti se vynasnaží, aby své vlastní návrhy, učiněné ku blahu zemskému, po došlém nejvyšším schválení co možná brzo uskutečnili.[1])

---

[1]) Pro tento návrh většiny hlasovalo 15 členů: biskup brněnský, kníže Salm, hrabě Žerotín, svob. pán Schell, hrabata Schaffgotsch, Kalnoky, Herber-

5. Zpráva o zřízení spořitelny v Brně ve spojení se stavovským úřadem půjčovním.

Stavům bylo oznámeno, že první rakouská spořitelna ohlásila sklonkem r. 1843 zrušení svého pobočného ústavu v Brně, čímž hlavní město i veškera země bude úplně zbavena blahodárného ústavu spořitelního. I usnesli se jednomyslně zříditi pro zemi Moravskou v Brně zvláštní spořitelnu ve spojení se stavovským úřadem půjčovním, ale vyhradili si konečné usnesení, až bude předložen řádný návrh na organisaci tohoto ústavu zemským výborem, jemuž bylo uloženo vyžádati si potřebný materiál i zprávy od podobných ústavů v jiných zemích.

6. Zpráva o vyhrazení vlastnického práva na budovu zakoupenou z peněz stavovských pro zemskou robotárnu.

V mimořádné schůzi z 28. května 1839 stavové prohlásili se ochotnými, složiti z fondu domestikálního kupní cenu 34.000 zl. konvenční měny za dům Černého na Velké Nové ulici čís. 47, 48 a 49 na zřízení zemské robotárny v Brně, s výminkou, že země Slezská přispěje dle poměru obyvatelstva. V příslušné kupní smlouvě však bylo vyhrazeno právo stavů moravských buď na dům neb na jeho kupní cenu, kdyby koupený dům byl určen na něco jiného.

Zemský výbor, odevzdávaje královskému guberniu dobré zdání o zamýšlené koupi ze dne 16. května 1839, v stejném smyslu se vyjádřil, že podle všech zásad právních ten, kdo něco koupí a zaplatí, může pokládati koupené za svůj majetek, a že tedy kupní smlouva o dům, jejž zaplatí stavové moravští a slezští, nemá se, jak v návrhu smluvním se zamýšlelo, ujednávati mezi královským guberniem a dědici Černého, nýbrž že tato budova má se pokládati za prodanou stavům moravským a slezským za účelem robotárny a že se musí do smlouvy pojati výhrada, že kdyby dům byl někdy určen na něco jiného a měl býti vyklizen, jmenovaným stavům zajišťuje se nárok na něj neb na jeho kupní cenu, jak tomu nasvědčuje § 1042 a 1358 všeobecného občanského zákoníka. Zároveň byl zemským výborem oznámen králov-

---

stein, baron Widmann, hrabata Hompesch a Podstatský, baron Pillersdorf, hrabě Spiegel, rytířové Linhart a Ronov.

Menšina 11 hlasů byla pro návrh zemského výboru.

skému guberniu změněný návrh smlouvy se žádostí, aby dle toho v příhodný čas smlouva byla učiněna.

Přes tuto výhradu dekretem dvorské kanceláře z 21. února 1840 bylo za nesprávné prohlášeno mínění, že by stavové měli se objeviti jako kupci budov potřebných robotárně, poněvadž dle nejvyššího ustanovení nemají pražádné působnosti na správu robotárny. Dle toho byla kupní smlouva ujednána komisí guberniální v dubnu 1840 bez ohledu na stavovské články výhradné, potvrzena královským úřadem zemským a do pozemkových knih zapsána. Stavové tedy nemají naprosto žádného zabezpečení, že tato budova, kdyby měla pozbyti nynějšího určení pro robotárnu, jest jejich nepopíratelným majetkem.

Stavové usnesli se jednomyslně podati nejpoddanější stížnost proti rozhodnutí c. k. dvorské kanceláře a poprositi za nejvyšší povolení a nařízení, aby do pozemkové knihy, vzhledem na smlouvu do desk již vloženou, bylo vtěleno dodatečné prohlášení, jímž se výslovně uznává, že stavové obou zemí mají se pokládati za vlastní kupce domu, určeného robotárně, a že se jim pro případ jiného určení vyhrazuje právní nárok na něj.

Zemský hejtman byl požádán, aby tuto nejponíženější stížnost podporoval svou mocnou přímluvou.

7. Stavům předložen byl plán města Brna i jeho předměstí, jejž vypracoval c. k. plukovník Baltz z Balzberka s velikou znalostí věci a důkladností; stavové přijali jej jednomyslně se zvláštním uspokojením a nařídili zemskému výboru, aby původci a podavateli vzdány byly díky za namáhavé a krásné dílo.

8. Stavovským stipendiem obdařený chovanec vídeňské c. k. akademie výtvarných umění František Bsirske na doklad svých pokroků předložil olejovou malbu, představující sv. Šebestiana.

Poněvadž práce byla presidiem c. k. akademie pochválena, stavové zmocnili zemský výbor, aby tuto ukázku přijal a honoroval, nebude-li honorář, o jehož výši má se vyžádati dobré zdání akademie, přesahovati 200 zl. konvenční měny.

14.

Protokol sněmovní schůze konané 19. září 1843 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. Postulata na rok 1844 povolena v dosavadním způsobu s týmže prohlášením jako za let předešlých.

2. Rytíř Vokřál po uplynulém šestiletí zvolen opětně za přísedícího zemského výboru stavu duchovního. Ježto mu dána jest dispense od tříletého interkaláre a poněvadž prohlásil, že místo opět přijímá, předloží se volba jeho k nejvyššímu schválení.

3. Vzata na vědomost zpráva o stavu jmění fondu domestikálního dle závěrečných účtů za správní rok 1842 s dodatkem Vojtěcha svobodného pána Widmanna, aby k tomuto výkazu byl přidán:

a) zvláštní výkaz o všech aktivních a passivních zálohách,

b) výkaz o běžných příjmech a vydáních,

c) rozvaha o jmění domestikálním za uplynulý rok vzhledem k letům dřívějším. — Zemskému účetnímu Krinnerovi bylo uloženo, aby tyto výkazy vypracoval a prozatím odevzdal zemskému výboru.

4. Na vědomost vzat a schválen předložený rozpočet fondu domestikálního na rok 1844. Zemský výbor podotýká, že předložil rozpočet královskému guberniu a jeho prostřednictvím dvorské kanceláři s výhradou, že si vyžádá povolení přirážky na výdaje robotárny za rok 1844, jakmile budou oznámeny, poněvadž bez ní by domestikální fond těchto nákladů neuhradil.

5. Gubernium vyzvalo zemský výbor (9. prosince 1842), aby inženýrovi stavebního ředitelství Josefu Seifertovi byla vyplacena z domestikálního fondu odměna 200 zl. za řízení adaptačních prací při zemské robotárně. Stavové se usnesli 13 hlasy proti 12 zadržeti výplatu této odměny, pokud by nedošlo vysoké rozhodnutí o vlastnickém právě domu robotárenského a dům nebyl uznán za majetek stavovský.

6. Zpráva o úhradě nákladů na moravské soudnictví hrdelní.

Nejvyšším rozhodnutím z 11. července 1843 stavům dáno na vědomost, že má zůstati při nařízené přirážce na berní zlatku tak dlouho, až bude oznámen výsledek zahájeného vyjednávání

o náhradu daně nápojové a o určení zrušeného vojenského fondu ubytovacího.

Dle toho gubernium oznámilo zemskému výboru, že země Moravská má za léta 1842 a 1843 mimo úroky z vojenského fondu ubytovacího, věnované na hrdelní soudnictví, přispěti ještě částkou 21.723 zl. konvenční mince a na rok 1844 tento fond opatřiti 37.914 zl. konvenční mince. První částka má se ihned odvésti fondu hrdelnímu, o nákladu na r. 1844 má se učiniti potřebné zařízení.

Téměř zároveň dekretem dvorské kanceláře z 9. září t. r. vyzván byl zemský výbor, aby se do 15. prosince vykázal úhradou tohoto fondu.

Zemský výbor podávaje o tom zprávu shromážděným stavům, podotýká, že poplatníkům nebude snadno potřebné částky sehnati, jež se páčí za rok 1842 na 28.715 zl. k. m.,
„ „ 1843 „ 35.651 „ „ „
na rok 1844 „ 37.914 „ „ „
tedy úhrnem na 102.280 zl. k. m.

Přirazí-li se tato částka za jediný rok na daň vrchnostenskou a poddanskou, připadne na 100 zl. asi 1 zl. 22 kr., tedy na berní zlatku $2^1/_5$ kr. konvenční mince, což jest podíl poplatníkům již citelný.

Rozvržení na přirážku pro první dvě léta jest již připraveno a na zatímní úhradu těchto nákladův užito král. zemským úřadem úroků vojenského fondu ubytovacího ve výši 31.696 zl. $37^4/_5$ kr., a z provinciální berní pokladny vzato zálohou 6000 zl. konvenční mince; na uhrazení (refundování) těchto částek naléhá nyní dvorská kancelář.

Zemský výbor navrhuje, aby se uposlechlo těchto opětovných rozkazův a aby se přirážka vypsala.

Ostatně by se mohla nová prosba k nejvyššímu trůnu jen v tom smyslu podati, aby na úlevu statkářů byli přibráni také ostatní berní stavové, totiž měšťané a živnostníci, majitelé domů v městech, továrníci a židé, kteří všichni požívají ochrany zákona hrdelního a aby konečně věrné zemi Moravské dostalo se co nejdříve nejvyššího dobrodiní samostatných zeměpanských soudů hrdelních.

Tento návrh byl stavy přijat s dodatkem některých členů (knížete Salma, barona Schella, hrabat Harnoncourta, Leopolda

a Gustava Podstatských, Spiegla, barona Vojtěcha Widmanna a rytířův Linharta, Ronova, Paburga a Mannera), aby se přiložilo k protokolu ohrazení, že toto břímě nemá se státi právem na škodu stavovského fondu domestikálního.

Prelát novoříšský, hrabata Schafgotsch a Kalnoky, baronové Bartenstein a Mundi, rytířové Hentschel, Samuel Neuwall a Albert Neuwall při tomto návrhu zdrželi se hlasování.

7. Zpráva o nejvyšším ustanovení dietních příjmů stavovských.

Na námitky stavů v té příčině došel prostřednictvím královského gubernia dekret dvorské kanceláře z 6. července 1843 tohoto obsahu:

Nejvyšším rozhodnutím z 24. června t. r. ustanovení dietního řádu z 20. května 1813 a nejvyššího rozhodnutí z 1. srpna 1825 týkají se platně také diet moravských stavův a jejich úředníků, vyplácených z fondu domestikálního. O tomto nejvyšším rozhodnutí má gubernium dáti zprávu zemskému výboru a dáti mu zároveň na vědomost, že spojená dvorská kancelář za to, že nedbal příslušného nařízení z 24. května 1841, dle něhož srážka dietní pětiny měla nastati již od 21. ledna 1841, kterýmžto nedbáním stavovskému fondu domestikálnímu způsobeno bylo větší vydání o 798 zl. konvenční mince, uděluje mu zaslouženou důtku.

Zemský výbor potom oznámil stavům, že dietní předpis z 20. května 1813 vykazuje tyto příjmy dietní: zemskému hejtmanovi, je-li zároveň zemským chefem, přísluší třetí dietní třída o 22 zl., jinak čtvrtá třída o 16 zl.; deputovaným stavu panského a rytířského šestá třída o 10 zl., deputovaným stavu měšťanského osmá třída o 6 zl., taktéž sekretáři. — A poněvadž nejvyšším rozhodnutím z 1. srpna 1825 dietní poplatky byly o pětinu hořejší výměry sníženy, jeví se diety v hořejším pořádku ve výši 15 zl. 12 kr. neb 12 zl. 48 kr. zemskému hejtmanovi, 8 zl. deputovaným stavu panského a rytířského a 4 zl. 48 kr. členům stavu měšťanského; s tímto vyměřením stavovští deputovaní, mají-li vystupovati a chovati se přiměřeně své důstojnosti, nikterak nemohou vystačiti, poněvadž soukromé jmění jednotlivých členů stavovských nemůže se při tom bráti na úvahu.

Konečně bylo poznamenáno, že ani dietní předpis z 10. května 1813, ani pozdější nejvyšší neb vysoké pravidlo neobsahuje výměru diet deputovaným stavu duchovního, ježto se o nich v dietním předpise z r. 1813 pro Čechy a Moravu zmínka neděje, kdežto v Rakousích prelátové jsou v stejné dietní třídě se stavem panským a rytířským, tedy, pokud stavu duchovnímu nenastane vyměření diet, mělo by zůstati při staré, dosud platné zvyklosti.

Poněvadž by stavům bylo bolestno, aby ztratili starodávné vyměření diet, které stavovským deputovaným umožňuje, aby při deputacích vystupovali s příslušnou důstojností a zachovali důstojenství těch, které zastupují, ponechal zemský výbor stavům na vůli, má-li se za změnu tohoto nejvyššího výroku podati nová námitka a prosba k J. V.

Když se prelát novoříšský, baron Bartenstein, rytíř Hentschel, Samuel a Albert Neuwallové vzdálili ze zasedacího sálu, ostatní stavové usnesli se podati nejponíženější námitku k J. V. a poprositi za ponechání staré výměry dietní, s dodatkem, že dietní předpis z r. 1813 i dodatečná ustanovení netýkají se členů stavu duchovního ani nejvyšších zemských officírův, ježto o nich tam žádná zmínka se neděje.

V příčině výměry diet stavovským členům komise schvalovací (kollaudační) bylo jednomyslně usneseno, vyplatiti jim plné diety dle starého vyměření po 15 zl., poněvadž nové nejvyšší ustanovení došlo zemského výboru teprve 30. července t. r., kdy komise již působila.

8. Mužskému dobročinnému spolku brněnskému, který počátkem t. r. zavedl nové zřízení v opatřování chudých, usneseno na r. 1845 opět vyplatiti 1500 zl. konvenční mince.

9. Zpráva o obsazení místa vrchního objezdného při stavovské akademii v Olomouci.

Poněvadž v zemském výboře při hlasování o této věci objevila se rovnost hlasů pro dva nejzpůsobilejší žadatele, zemský hejtman se rozhodl předložiti věc sněmu na rozhodnutí. Při tom uvedeno stavům ve známost, že dle nařízení dvorské kanceláře z 1. října 1842 při osazování tohoto místa má se šetřiti předpisů, platných pro ustanovování veřejných učitelů, že tedy mezi jiným nekatolíci nemohou na katolických učilištích býti za učitele do-

sazováni a že cizinci bez zvláštního dovolení nesmějí ani zatímně zastávati jakýkoliv úřad učitelský při učilištích.

Po velmi podrobné zprávě a prozkoumání způsobilosti všech kompetentů většinou 19 hlasův uděleno místo nadporučíkovi Adolfovi Pechovi-Straffordovi s dodatkem, že se má o dispensi za příčinou nekatolické víry ze sněmu ústavním způsobem u J. V. zakročiti a že se jemu po došlém nejvyšším rozhodnutí má ponechati, aby si sám vymohl státní občanství.

Dále má se toto udělení státi s připomenutím, že vzhledem k požitku příbytečného, pro případ přeložení akademie do Brna, týž má se podrobiti příslušnému potomnímu ustanovení stavovskému.

10. Zpráva o námitce proti kolkové závaznosti úřadu časopiseckého.

Nejvyšším rozhodnutím z 20. prosince 1842 jest nařízeno, že pro zastavárny a půjčovny mimo dole uvedené výhody platna jsou ustanovení zákona kolkovního a poplatkového, jako pro jiné fysické neb morální osoby dle toho, jak tyto ústavy jeví se buď soukromými nebo veřejnými, a že dle tohoto rozdílu rozličná zákonitá ustanovení mají v platnost býti uvedena. Výjimečnou výhodou těmto ústavům císař svolil, aby byly od kolku osvobozeny:

a) zástavní listy;

b) protokoly o prodeji propadlých zástav;

c) kvitance stran z částek, které jim byly vyplaceny z výtěžku za propadlé a prodané zástavy po zapravení jejich dluhů zastavárně;

d) listiny, které dlužník, ztratil-li se list zástavní, má půjčovně doručiti za novým dosažením zástavy neb kupní ceny, zbývající po zapravení dluhu.

Těchto výhod dostává se jen půjčovnám a zastavárnám, které jsou výslovně ustaveny jako výpomocné ústavy nuzným třídám lidu za schválení příslušných úřadův.

Moravská stavovská půjčovna však jest ústav soukromý, a dle toho má se s ní vzhledem kolku nakládati.

Výhoda kolková, která jí s nejvyšších míst jest přisouzena na všechny záležitosti projednávané bezprostředně soudně neb mimosoudně při jejich převádění na moravské stavy, zůstává

však jakožto privilegium neporušená, s obmezením, které v privilegiu jest co nejurčitěji vytknuto.

Dle toho nelze vyhověti zakročení zemského výboru, pokud má za účel zachovati svobodu kolkovou novinářskému úřadu, spojenému s půjčovnou v Brně, spíše se novinářský úřad ve všech svých záležitostech podřizuje všeobecným ustanovením zákona kolkovního a poplatkového, poněvadž dle slovného znění 10. odstavce příslušného privilegia osvobození od užívání kolkového papíru bylo povoleno jen pro záležitosti banky půjčovní, které se projednávají bezprostředně soudně nebo mimosoudně, a spojení novinářského úřadu s půjčovnou není důvodem pro osvobození jeho od kolku.

Toto nejvyšší rozhodnutí povoluje sice moravskému stavovskému půjčovnímu úřadu svobodu kolkovou, přisouzenou s nejvyšších míst, když byl stavy přejat, a zachovává tedy v platnosti privilegium o tom vydané, rovněž dostane se půjčovní bance, poněvadž jest pomocným ústavem nuzným třídám lidu, všech kolkovních výhod, uvedených sub a—d, ale dosavadní kolková svoboda úřadu novinářského, který přece s půjčovním úřadem dle dosavadní organisace obou těchto ústavů jest nejúžeji spojen, zrušuje se z důvodu výše uvedeného.

Poněvadž tímto rozhodnutím úřad novinářský a s ním zároveň nepřímo i úřad půjčovní jest velmi těžce zastižen, ustanovení privilegia částečně jím jsou zrušena, zemský výbor navrhuje stavům, aby se podala nejpoddanější stížnost k J. V., tím spíše, poněvadž císař František ve zmíněném privilegiu § 9. ujistil půjčovní banku ve všech případech svou zvláštní zeměpanskou ochranou, a není pochybnosti, že výhody i škody novinářského úřadu jsou těsně spojeny s úřadem půjčovním a na něj působí.

Další důvody této námitky jsou:

a) Povaha a zřízení moravského úřadu novinářského dokazují, že není soukromým podnikem, spojeným se soukromými výhodami. Noviny nejsou totiž pouze veřejným listem vydávaným od soukromého nakladatele v jeho zájmu, nýbrž náklad jeho jest za účelem půjčovní banky ponechán stavům, a příjem jeho má, jako půjčovní banká sama, za účel, podporovati částečně chudší třídy. Proto také vláda uznávajíc tento šlechetný účel, osvobozovala banku půjčovní od kolku; i má se téže výhody dostati naklada-

telstvu novinářskému, který jest jejím bezprostředně pomocným ústavem.

b) Avšak i potom, kdyby oba spojené ústavy byly výdělkovými, nemá tento zisk povahu soukromého užitku, nýbrž stavové velkomyslně prohlásili, že přebytek s počátku vynaloží na rozšíření půjčovní banky, později ku blahu země. Protiví se tedy po této stránce obmezení očekávaného většího užitku zájmům ústavu, jenž uznán jest za hodna nejvyšší ochrany, i země samé.

c) Vydané privilegium z 8. listopadu 1810 dlužno uvésti v souvislost s příslušným návrhem stavovským, aby se z toho mohlo vyvoditi osvobození obou ústavův od kolku. Stavové totiž v sněmovní schůzi z 10. února 1810 i v potomním prohlášení o převzetí vyhradili si také pro budoucnost stálé osvobození úřadu půjčovního i novinářského od poštovného i od kolku, a v privilegiu z 8. listopadu 1810 obojí toto osvobození bylo půjčovnímu úřadu přířčeno. Poněvadž však nakladatelství novin bylo půjčovně ponecháno takřka jako ústav pomocný a jeho závaznost kolková nebyla vyslovena, dlužno osvobození kolkové, udělené hlavnímu ústavu, také jemu přisuzovati.

d) Mezi oběma odstavci zmíněného privilegia čís. 10. a 12. jest takové spojení, že logicky nelze jich od sebe děliti. V prvním se půjčovně přisuzuje bezvýjimečná svoboda kolková, v druhém nakladatelství novin se ponechává stavům na prospěch půjčovny, bez povinnosti kolkové. Jen odděleně by se mohl oběma odstavcům podložiti smysl, že nakladatelství novin nemá téhož osvobození, jako půjčovna, nikoli však v jejich souvislosti a pořádku, jak jdou za sebou. Také mají oba ústavy jeden účel a jeden směr, ano nakladatelství novin přispívá podstatně ku zdaru půjčovny, a zmenšení jeho příjmů má v zápětí značnou, třebas nepřímou škodu půjčovně samé.

e) Dosavadní zvyklost jest také důležitým důvodem osvobození od kolku.

Dle dřívějšího nařízení z 5. října 1793 bylo nakladatelství novin rovněž spojeno s půjčovnou, která tehda byla soukromým podnikem, a dle platných zákonů kolkovních od kolku osvobozeno. Měla-li tedy tato výhoda platnost v době, kdy lepší zdar tohoto ústavu poskytoval užitek jeho podnikatelům, nelze pochopiti, proč by nyní úřad novinářský měl pozbyti osvobození, jež mu přířčeno jest výslovně potvrzeným privilegiem, ježto

v opaku dřívějšího zájmu podnikatelova nyní zisk se vynakládá na blaho chudiny a země.

f) Dvorská kancelář naléhá stále na zvýšení příjmu z nakladatelství novin, a nelze upříti, že by takové zvýšení mělo pro půjčovnu příznivé následky. Ale zůstane-li při kolkovní povinnosti, sníží se příjem, který se vynakládá na veřejné účely, a musí nastati všechny neblahé okolnosti, jimž dvorská kancelář chce zabrániti.

Po odchodu několika členů, kteří se vzdali hlasování, stavové jednosvorně přijali návrh zemského výboru, aby podána byla k J. V. prosba za zrušení zmíněné kolkovní povinnosti.

11. Zpráva o příspěvku 1000 zl. konvenční mince z fondu domestikálního na okrášlení brněnských hradeb a kolišť.

Na přímluvu zemského presidia, pak vzhledem k tomu, že dvorská kancelář dekretem z 28. července t. r. se vyslovila, že proti této položce ničeho nenamítá a jen pro budoucnost si vyhradila rozhodnutí, je-li tento výdaj přípustný, byl tento příspěvek většinou 17 hlasů proti 8 hl. (5 členů se vzdálilo) povolen, poněvadž domestikální fond může bez újmy svých pravidelných položek tento výdaj hraditi, a předloží se dvorské kanceláři k schválení.

12. Zemský výbor v sezení z 15. prosince 1842 vyhověl žádosti, kterou podal sluha moravské stavovské půjčovny Martin Stix, za zvýšení ročního platu 200 zl. na 250 zl. konvenční mince. Ale dvorská kancelář dekretem z 17. února 1843 nařídila, aby tato položka, poněvadž se jí vydání trvale zvyšuje, byla předložena sněmu ku schválení. Zemský výbor navrhl zvýšení na 250 zl., ale stavové většinou povolili zvýšení na 300 zl. Také toto usnesení bude předloženo dvorské kanceláři k potvrzení.

13. Zpráva o rozdělování stavovských odměn na chov hovězího dobytka v letech 1842 a 1843.

Na návrh zemského výboru bylo usneseno:

a) Aby vyhláška, týkající se zvýšení a rozmnožení odměn, byla krajskými úřady v náležitý čas uveřejňována.

b) Aby královský zemský úřad vrchnostenským stvrzenkám, vydávaným na dobytek, předváděný k ucházení o premie, vymohl osvobození od kolků.

c) Aby dle řádného výkladu § 4. příslušného návodu bylo také měšťanům ve venkovských městech, zabývajícím se živnostmi a obdařeným nějakými pozemky, pak i chalupníkům dovoleno ucházeti se o odměny.

d) Budiž učiněno opatření, aby schopní býci byli buď z jmění obecního, anebo, kde toho nestačí, z poddanského fondu kontribučenského zakupováni; hospodářští úřadové přihlížejtež k tomu, aby býci byli dobře ošetřováni.

e) Dle původního návrhu stavů nechť se podá prosba k J. V., aby, poněvadž stavové tyto odměny platí z fondu domestikálního, bylo jim také povoleno je rozdělovati bez působnosti politických úřadův, aby tedy tento ústav byl prohlášen za ryze stavovský.

Konečně usneseno požádati za dovolení, aby při rozdělování odměn za chov koní účastnil se také stavovský zástupce.

14. Zpráva o rozpuštění komise pro stavbu silnice jablonecké.

Komise požádala 15. srpna t. r. u zemského praesidia i u zemského výboru za rozpuštění, poněvadž silnice jablonecká jest úplně dokončena.

Žádost byla stavům oznámena s poznámkou, že při schvalování a přejímání silnice, vystavěné nákladem stavovským z Jaktaře až k českým hranicím u Jablonce, český guberniální rada a vrchní stavební ředitel, jakožto nestranný znalec vyslovil se o účelnosti a kráse této silnice s plným uznáním, pročež stavební komisi náleží jak v příčině provedení, tak i trvanlivosti stavební oekonomie a řízení prací zasloužené uznání; s tímto míněním souhlasili také ostatní členové komise schvalovací.

Dále bylo poznamenáno, že při této stavbě člen stavovský hrabě Josef Schaffgotsch, byl ředitelem celé stavby silniční a správcem komisionálního řízení, a pečoval o dopisování se zemským výborem a s jinými úřady a s obcemi, že hrabě Emanuel Dubský zastával dozor prací stavebních jak v založení, tak i v provedení, a že stavovský účetní Ignác Krinner vedl práce účtovací a při ruce ředitelově také práce konceptní a výpravčí.

Členové komise svým úkolům se oddali se vzácnou zálibou a obětavostí, na újmu svých věcí rodinných a oba členové stavovští na újmu správy svých panství, všichni pak, vzdavše se

všeho pohodlí, veškeren čas stavby prožili na silnici a stavbu samu v době co možná nejkratší dokončili a tím si získali plné uznání a díky stavův. Zemský výbor navrhl tedy, aby jim díky stavů byly vysloveny a J. V. podána byla prosba za vyznamenávající uznání; kromě toho oba řečení členové stavovští buďtež požádáni za další vedení prací až do vyřízení vyjednávání mýtního a poštovního. — Přijato jednomyslně.

15. Zpráva o nárocích podnikatelů stavby silnice jablonecké za práce mimo smlouvu vykonané.

Zemský výbor připojil k této zprávě náčrt silnice jablonecké, poukázal na umělecké a trvanlivé provedení stavby a podotkl, že schvalovací komise při zjištění prací mimo smlouvu vykonaných řídila se přesně postupem naznačeným v dekretě dvorské kanceláře z 6. května 1842, a že se podrobnou prohlídkou přesvědčila o tom, že nároky podnikatelův jsou oprávněny.

Po dlouhé debatě stavové usnesli se jednosvorně přijmouti na vědomost zprávu zemského výboru o schválení dokončené silniční trati jablonecké; dále se usnesli:

a) aby stavebnímu podnikateli Kleinovi bylo povoleno žádané vyvázání jeho reální kauce 22.000 zl. konvenční měny, kterou ručí stavům za přesné provedení stavební smlouvy, s podmínkou, že zbývající závaznou částku v stejné výši přenese na svůj požadavek za práce mimo smlouvu vykonané a že ji ponechá v rukou stavů na zajištění svých závazkův smlouvou určených, až by za ni složil jinou bezpečnost buď rukojemstvím nebo ve státních papírech; konečně že o tom sepíše jménem svým i svých bratří právně platné prohlášení, v němž však nebude vyjádřena částka, které požaduje za náhradu z této stavby;

b) aby se u vyššího úřadu zakročilo za přijetí a potvrzení smlouvy s ním, dle které se spokojuje celkovou částkou 112.000 zl. konvenční měny za práce mimo smlouvu vykonané. — A poněvadž Klein klade při smlouvě podmínku, aby mu na konečný požadavek bylo do 20. září 1843 vyplaceno 80.000 zl. konvenční měny, zbytek pak teprve po schválení smlouvy, budiž i tomuto návrhu vyhověno.

c) Z usnesení sněmovního budiž vysloveno uznání olomuckému krajskému hejtmanovi hraběti Lažanskému, českému vrchnímu stavebnímu řediteli a guberniálnímu radovi Strobachovi a

olomuckému krajskému inženýrovi Gintlovi za namahání při schválení této silnice a za chvalitebné chování.

Zvláštní zpráva o tom, navržená knížetem Salmem a podepsaná též baronem Schellem, budiž předložena J. V. a doprovození její má se upraviti dle prohlášení, podaného protokolárně nejvyšším písařem zemským hrabětem Wolkensteinem.

15. Na konec bylo poznamenáno, že stavové dali podnět, aby se zakročilo za vyřízení jejich prosby, týkající se navrácení stavovského zemského domu, a poněvadž dle dosavadního vyjednávání se to dosud proto nestalo, že pro c. k. oekonomickou komisi nenašlo se jiné umistění, což přece nemůže se moravským stavům klásti za povinnost, budiž to v opětovné prosbě zvláště vytčeno a v tomto smyslu uplatněno právo stavů moravských.

Ostatně předneseno a vzato na vědomost:

1. Vypsání daně výdělkové a židovské za rok 1843.

2. Brněnský krajský úřad oznamuje, že úmrtím baronky Geisslernové panství Černá Hora přešlo na 5 dětí svobodného pána Ludvíka Türkheima, totiž Polixenu šlechtičnu Stahlovou, rozenou Türkheimovou, Ludvíka, Karla, Jana Nepomuka svobodné pány Türkheimy a Josefinu, svobodnou paní Türkheimovou, správa pak panství že přešla na dvorního radu svobodného pána Türkheima.

3. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že Kristián Bedřich svobodný pán Stockmar zaznamenán jest do desk zemských jako majitel panství Fulneckého na dodatečný výkaz habilitační.

4. Nejvyšším kabinetním listem z 5. září 1842 za zemřelého hraběte Mitrovského jmenován jest skutečný tajný rada a komoří dvorský, kancléř Karel hrabě Inzaghy, nejvyšším kancléřem a presidentem studijní dvorské komise.

5. Žádosti za slevu daní jsou osvobozeny od kolku.

6. Nejvyšším rozhodnutím z 5. září 1842 kancléř František svobodný pán Pillersdorf jmenován dvorským kancléřem.

7. Opatření proti zlořádu vystřihovati nejvyšší signaturu z listin.

8. Znojemský krajský úřad oznamuje, že hrabě Jan Serenyi vydražil 26. září 1842 statky Tulešice, Čermákovice a Horní Dubňany a že 17. října t. r. ujal se jejich správy.

9. Císař zamítl žádost Josefa šlechtice Wachtlera za propůjčení rakouského stavu rytířského a moravského inkolátu.

10. Nejvyšším rozhodnutím z 21. října 1842 dvorní rada a referent státní rady svobodný pán Jan Krtička z Jadena jmenován místokancléřem spojené dvorské kanceláře.

11. Gubernium předkládá dekret dvorské kanceláře č. 27.688, že ovdovělé svobodné paní Erbenové a nyní nově provdané Zerbonové di Sposeti nelze upírati držení statku Maříže, panu Zerbonovi di Sposetti se povoluje na tři léta schopnost držeti polovici tohoto statku.

12. Nejvyšším rozhodnutím z 27. února 1841 moravskému statkáři Karlu rytíři Barattovi udělen inkolát v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

13. Nejvyšším rozhodnutím z 31. října 1842 potvrzena volba brněnského magistrátního rady Jana Pfefferkorna a Štěpána rytíře Holle za přísedící zemského výboru ze stavu měšťanského, po případě rytířského.

14. Český inkolát potvrzen Ferdinandovi Leopoldu hraběti Palffovi, když dokázal, že již roku 1723 jeho předkům byl udělen.

15. Brněnský krajský úřad oznamuje, že úmrtím Jana Michala rytíře Mannera (7. července 1842) jeho syn Josef zdědil všechny jeho statky, Bohdalice, Kojátky a Šardičky.

16. Přerovský krajský úřad oznamuje, že hrabata Alois, Klement a Josef Ugartové prodali lenní statek Říkovice a Oujezd Antonínovi šlechtici Chlumeckému, c. k. dvorskému radovi.

17. Nejvyšším rozhodnutím z 19. listopadu 1842 potvrzena volba Michala hraběte z Bukůvky a Bedřicha svobodného pána Schella za přísedící zemského výboru (na místě Josefa hraběte Schaffgotsche a Emanuela hraběte Dubského).

18. Guberniální oběžník z 27. listopadu 1842 o řízení při výkupech pozemků potřebných na stavbu státních železnic.

19. Nejvyšší rozhodnutí z 25. října 1842 o nákladech na hrdelní soudnictví:

a) Tam, kde běží o tyto náklady, není potřebí vyslechnouti stavů, poněvadž beztoho při každoročním komisionálním vyšetřování rozpočtů, předkládaných jednotlivými soudy hrdelními u gu-

bernia, k němuž se stavové přibírají, vyslovují se dopodrobna všechny hrdelní náklady, při čemž stavovským zástupcům je volno, zakročiti v zájmu fondu domestikálního.

b) Všechny hrdelní výlohy soustřeďují se při politické pokladně fondovní, do kteréž také bude dlužno odváděti potřebnou úhradu z příspěvků, plynoucích z fondu domestikálního.

20. Markýzovi Emanueli Ressegnierovi de Miremont zamítnuta žádost za udělení inkolátu, a dáno mu jen dvouleté povolení k držení statků Velkého Vražného a Německé Jasenice.

21. Nejvyšším rozhodnutím z 3. prosince 1842 český appellační rada Karel hrabě Wolkenstein jmenován presidentem moravsko-slezského zemského soudu a nejvyšším zemským sudím moravským.

22. Dekret dvorské kanceláře z 29. prosince 1842, jímž se bere na vědomost zpráva, že možno naléhati na zapsání inkolátního diplomu a habilitačního reversu — dle starého obyčeje — jen tenkráte, jestliže žadatel skutečně dosáhl deskového statku.

23. Nejvyšším rozhodnutím z 26. listopadu 1842 inkolát český udělen podmaršálkovi Františku hraběti Coudenhovovi.

24. Dekret dvorské kanceláře z 30. prosince 1842, jímž se Anně Herrmannové, rozené z Račicburka, uděluje na 5 let povolení držeti deskový statek Jehnice.

25. Inkolát český udělen c. k. dvorskému radovi a rytíři řádu Leopoldova Kašparovi rytíři Lehmannovi.

26. Brněnský krajský úřad oznamuje, že po smrti Antonie hraběnky Dubské z Třebomyslic panství Lysické přešlo na Emanuela hraběte Dubského, svobodného pána z Třebomyslic.

27. Český inkolát udělen Klementovi hraběti Boosovi-Waldekovi, panujícímu knížeti Jiřímu Vilémovi Schaumburkovi z Lippe, českému guberniálnímu sekretáři Karlovi svobodnému pánu Mecsery de Tsoor, guberniálnímu radovi a krajskému hejtmanovi čáslavskému Karlovi hraběti Rothkirchovi-Panthenovi.

28. Dekretem dvorské kanceláře z 12. února 1843 vzata s potěšením na vědomost zpráva moravského stavovského zem-

ského výboru o rozmnožení nadačních míst ve vychovávacích domech vojenských.

29. Nejvyšší rozhodnutí z 18. března 1843 o nové úpravě dvorského i provinciálních stavebních úřadův.

30. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že statky Alfonsa markýza Pallavicina, Jemnice s Mutnou i Chvalkovicemi jsou zapsány do desk zemských, jako jeho majetek, za účelem dosažení inkolátu.

31. Témuž udělen český inkolát stavu panského a tím pojat do hraběcího stavu mocnářství rakouského.

32. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že Tobiáš Pauspertl z Drachenthala a bratr jeho Jan, jakožto spolumajitelé Žítkova a Nezdenic jsou zapsáni do desk zemských, rovněž pan Karel z Badenfelda jako majitel Dřevohostic.

33. Týž oznamuje, že po Antonínovi svobodném pánu Závišovi statek Spálov přešel na jeho syna Mořice.

34. Nejvyšším rozhodnutím z 23. května 1843 Teuffenbachovo nadační místo po Františku hraběti Coudenhovovi uděleno Františkovi svobodnému pánu Perinovi.

35. Znojemský krajský úřad oznamuje, že po smrti Emilie hraběnky Reichenbachové-Lesonické nejstarší syn její Karel ujal se držení panství lesonického.

36. Josef hrabě z Vestfalena vzdal se českého inkolátu.

37. Český inkolát udělen dvorskému radovi při dvorské kanceláři a rytíři uherského řádu sv. Stěpána Ludvíkovi svobodnému pánu Türkheimovi a Mořicovi hraběti Sandorovi.

38. Nejvyšší rozhodnutí z 21. června 1843, že se má ihned počíti se stavbou státní železnice z Brna do České Třebové, a to především s tratí mezi Małoměřicemi a Blanskem.

39. Nejvyšším rozhodnutím z 13. června 1843 moravské stavovské nadační místo ve vojenské akademii novoměstské uděleno Ervinovi šlechtici Oroszovi.

40. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že dědicové Adolfa rytíře z Lilienwaldu zapsáni jsou do desk zemských jako držitelé statku Rantířova.

41. O povinnosti továrníků moravských a slezských protokolovati své firmy.

42. Dekret dvorské kanceláře z 3. července 1843, jímž děkan na dómě Josef rytíř Vokřál sprošťuje se povinnosti tří let interkalárních k volbě do zemského výboru.

43. Brněnský krajský úřad oznamuje, že František hrabě Desfours-Walderode ujal se držení fondu statku kadetního Křetína.

44. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že František Arnošt hrabě Harrach-Rohrau ujal se držení panství janovického.

45. Brněnský krajský úřad oznamuje, že panství starobrněnské odstoupeno jest Edvardovi knížeti Schönburgovi-Hartensteinovi.

46. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že Mořic hrabě Strachwitz je zapsán do zemských desk jako majitel panství Šebetova.

47. Vypsání daně výdělkové a židovské na rok 1844.

15.

Protokol sněmovní schůze, konané 17., 18. a 20. září 1844 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte.

1. Po přečtení nejvyšších postulátů k 1. odstavci jejich kníže Salm podal toto prohlášení:

Po každé se nám v nejvyšších postulátech klade důrazně na srdce katolické náboženství, jakožto nejbezpečnější základ státův, rovněž abychom vše činili, co se může činiti na jeho zachování. Tentokrát poprvé došlo nás toto nejvyšší napomenutí za okolností, jež nám dávají pociťovati jeho celou váhu, ježto baronovi Rothschildovi, ač mosaického vyznání, výjimečně přiřčeno jest právo, zakoupiti si a držeti v zemi majetek vrchnostenský. Ovšem že mu z patronátu jsou ponechány jen povinnosti, práva pak přenesena na diecezánní biskupství, i není pochybnosti, že může je skvělým způsobem vyplňovati; vždyť má po ruce půjčkami, jimiž jako nějaký generální pachtýř sílu země vyčerpává, zdroje, jako žádná jiná vrchnost, kde velmi

zřídka vnější prostředky vyhovují vůli nejzbožnější. Ale právě v tom vidíme nebezpečenství, aspoň pro vážnost církve, jejíž božská instituce jest zaručena zázraky, z čehož jen to na naše časy jest patrno a makavo, že na židovském národě stále a stále spočívá kletba rozptýlenosti a poddanosti mezi všemi národy. Ucelený a zejména vrchnostenský majetek pozemkový může v našich časích, hovících hmotnému prospěchu, ovšem proti tomu působiti, zajisté však v mínění méně vzdělaného lidu zdání toho přijati. Jako dobrý katolík domnívám se tedy, že smím zvolati za stísněného svědomí: „videant episcopi, ne quid ecclesia detrimenti capiat!“ Jako dobrý katolík domnívám se tedy, že smím ve smyslu nejvyššího napomenutí, jež předchází postulátům, učiniti tuto nejpoddanější poznámku, právě abych vyhověl císařskému vybídnutí, seč jsou mé skrovné síly, abych někdy nemusil slyšeti a na sebe uvalovati výčitku lhostejnosti a zanedbávání největšího práva. Nikoli jakožto všetečnou kritiku výkonu nejvyšší milosti, nýbrž ryze ve smyslu věrnosti k Bohu a k svému zeměpánu domnívám se, že musím k tomuto odstavci nejvyšších postulátů vysloviti tuto poznámku, ano tento projev uraženého vědomí náboženského.

K tomuto mínění se připojili: prelát rajhradský a novoříšský, probošt z Hradiště u Znojma, hrabata Kalnoky, Herberstein, Trautmannsdorf, Spiegel, Mitrovský Vladimír, Dubský Emanuel, Bukůvka, Stockau a baron Türkheim.

Biskup brněnský vyslovil mínění, že toto výjimečné povolení na zakoupení panství na Moravě, udělené baronovi Rothschildovi s obmezením práva patronátního, nemůže katolickému náboženství býti na újmu, ježto církev pod ochranou státu má sama v sobě sílu a moc, aby zachovala katolické náboženství, pročež má se přejíti přes řečený podnět k dennímu pořádku.

K tomuto mínění přistoupili ostatní členové i bylo usneseno 33 hlasy proti 13 prozatím upustiti od zvláštního zakročení u J. V. ve zmíněné záležitosti a o tomto odstavci učiniti obvyklé prohlášení.

Vzhledem k bernímu požadavku 3,094.230 zl. 39 kr. konvenční mince kníže Salm navrhuje toto prohlášení:

„Čím více věrní stavové moravští ve svém vlastenectví se snaží, aby nejrychlejším povolováním požadovaných berní vyhověli vůli svého milovaného zeměpána, tím více pokládají za

svou největší povinnost, aby vzali na úvahu všechny okolnosti, jež jim mohou usnadňovati toto splnění v souhlase s právy, která jakožto bezpečný základ státní budovy po všechny časy jsou vládcem jejich potvrzena přísahou. Proto opakují již dříve přednesenou prosbu, aby sněmy postulátní pro budoucnost byly konány dříve, a to asi v měsíci dubnu nebo květnu, ježto za obvyklého dosud sněmování v září požadovaná summa se rozvrhuje, vypisuje a dílem i vybírá dříve, nežli mohlo býti dáno k tomu ústavní svolení stavův."

„Také jest stavům dotknouti se opětovně nepoměru, častěji již na přetřes uvedeného, v jakém tato země jest k jiným zemím dědičným v příčině vyměření daní."

„Kdysi obtížena jen třetinou berně Čechám určenou, ochotným podvolením se bernímu provisoriu z r. 1819 země Moravská musí od té doby již po 24 let asi o milion ročně platiti nad tento poměr. Následky toho přes dlouhá léta míru se ukázaly ve značném vzrůstu dluhů v poddanských knihách pozemkových, jakož i obecně v úplně sešlém hospodářství poplatníkově. Stavové hledí toužebně vstříc nejrychlejšímu dokončení katastrálních prací a jsou nuceni za ně úpěnlivě prositi."

„Další věc, kterou poplatníci nejvýše jsou ohrožováni, jest, že nezůstává toliko při nejvýše požadované berni, nýbrž stavové jsou nuceni uhrazovati hrdelní náklady přes naléhavé námitky úplně ze svého fondu domestikálního, který dokončením silnice jablonecké, provedeným co nejhorlivěji na nejvyšší přání, octl se ve smutných poměrech, tak že jak náklad na robotárnu, tak i tyto hrdelní náklady musí se přirážeti na zemi, po případě na samotného majitele pozemkův. Nevyslyšení zmíněných námitek trápí věrné stavy měrou dvojnásobnou, ježto se tím porušují ústavní práva jim císařskou milostí příslušející, že totiž 1. o jejich fondě domestikálním se rozhodlo bez jejich svolení, ba proti němu, což za dřívějších stísněnějších dob se nikdy nestalo, a 2. že zemi skutečně byla uložena nová daň, jež postrádá ústavního požadování Vašeho Vel., jakož i stejně ústavního povolení věrně nejposlušnějšími stavy."

„Věrně nejposlušnější stavové vyprošují si na nezvratné spravedlnosti V. V., aby hrdelní náklady byly jakožto břímě zastihující celou zemi požadovány a výše jejich určena, a aby stavové byli zmocněni, podati návrhy o jejich spravedlivém roz-

dělení, jakož i o prostředcích, jak by se z této oběti dosáhlo příslušného účelu, aby fond domestikální těchto nákladů byl zbaven, které musí pouze statkáři přinášeti s největším nebezpečím pokračujícího ochuzení.“

„Aby se předešlo vždy víc a více hrozící berní neschopnosti poplatníkův, stavové pokládají za nutné založiti reální hypoteční ústav. Sedlák nemá příležitosti, aby si lacino opatřil potřebnou hotovost peněžní i jest větším dílem vydán nejohavnější lichvě. Proto račiž V. V. stavy zmocniti, aby dle § 4. guberniálního oběžníka z 30. listopadu 1843 směli konati přípravné práce k založení stavovského spolku úvěrního, tím více, poněvadž r. 1843 c. k. moravsko-slezská hospodářská společnost podala o tom zdařilý návrh, nicméně presidiálním přípisem z 25. října 1843 byla odmítnuta, že překročila obor své působnosti a že se potřeba toho nenahlíží, poněvadž stavy nebyla ještě zmínka o takovém ústavě učiněna a kromě toho vláda činí seč jest, aby povznesla blahobyt národní.“

„Konečně ukládá se pozemkovému majetku ještě nepoměrné a nespravedlivé břímě tím, že dle všeobecného řádu mýtního povoluje se vybírání mýta jen za nepřerušenou trať dvou mil, čímž může horlivým vrchnostem i obcím často ujíti odměna jejich námahy a výloh vinou netečných sousedův. Budiž tedy pro případ, že není předepsaného počtu nepřerušených dvou mil, zatím vládou povoleno poměrné mýto také na kratší, oddělené hotové trati, poněvadž jinak jest obava, že by se takové trati nemohly udržovati, ježto síly budovatelovy již prvním zařízením jsou značně dotčeny a bez očekávaného výtěžku již nestačí na zachování zbudovaného předmětu, čímž oběť i práce staly se nadarmo.“

K tomuto návrhu přistoupili všichni přítomní členové, mimo biskupa brněnského, deputovaného kapitoly olomucké a královských měst, kteří uznali za dobré podati prohlášení způsobem, jak bylo usneseno roku předešlého.

Ostatně prelát kláštera sv. Tomáše poznamenal k hořejšímu návrhu,

a) že za okolností, kde návrh na zřízení hypoteční banky jest znám jen několika málo členům stavovským, mělo by se vypustiti slovo „zdařilý“ (gediegen);

b) že by předpisy o okresních silnicích, týkající se vybírání mýtného, měly se změniti dle vzoru dolnorakouského.

Ostatně o postulátech učiněno prohlášení podobné jako za let předešlých.

2. Zemský výbor předložil potom obšírnou zprávu a návrh stanov na zřízení stavovské spořitelny v Brně pro celou zemi s pobočnými ústavy v krajích, ježto ústav jest velmi prospěšný.

K návrhu bezpodmínečně přistoupili: prelát kláštera sv. Tomáše, nejvyšší zemský komoří hrabě Sedlnický, nejvyšší zemský sudí hrabě Wolkenstein, hrabě Schaffgotsch, rytíř Liebenberg a královská města.

Se zřízením spořitelny jakožto soukromého ústavu dobrovolnými příspěvky stavovskými souhlasili biskup brněnský, který zároveň prohlásil ochotu, že složí příspěvek, kapitola olomucká, prelát rajhradský, prelát novoříšský, probošt hradištský (u Znojma), brněnská kapitola, probošt mikulovský, šlechtic Holle a šlechtic Ignác Neuwall.

Kníže Salm podal toto prohlášení:

„Nechci se dotýkati nijak blahodárného působení spořitelen, ano kladu jejich zásadu ve smyslu konservativním ještě výše, nežli se tu a tam v praksi osvědčilo. Vtírá se tu však nepředpojatému zkušenost, že odpírání práce a proto bouře na příklad v Paříži, Lyoně, Londýně, v Berlíně atd. nebyly možny bez fondů, ze kterých stávkujícím po čas jejich nezákonité svépomoci dostává se podpory, které nemohou nikde bezpečněji a užitečněji shromažďovati nežli ve spořitelně. Tato tím stává se nepřímo oporou vzpoury, což by se mělo přičísti její mravní povaze. I nelze mi jinak, leč vysloviti se určitě proti zřízení spořitelny, jakožto stavovského ústavu."

„Nechci se pustiti do úvah, čím stavové byli a čím by mohli býti, myslím však, že nejsou, čím by býti měli. Postavení jejich jest značně otřeseno bez potřeby zařízeními císaře Josefa II. a od dob nešťastného patentu finančního pozbylo i mravní záruky proti mnohonásobným útokům, jež se proti nim dějí, a nyní mají převzíti záruku a správu ústavu, který by dle své povahy bez posvátné záře nedotknutelnosti nemohl ani trvati. Vymalujte si přec živě obraz: ústav, jehož rozkvět podstatně jest podmíněn rychlým využitkováním obchodních konjunktur, má-li růsti a nemá-li zakrněti, za kontroly výboru, jak jest složen! Nečiňte si illusí o podmínkách zdánlivě svobodné správy, jak jsou vysloveny

v osnově stanov, jsouť to jen zbožná přání, jichž nikterak nedosáhneme; pochybuji o jejich uskutečnění, a kdyby se tak stalo, nebude chyběti záminek k jejich libovolnému výkladu i obcházení. Není pochybnosti, že věc by byla pěkným pomníkem zakladatelům, ale okolnosti jsou takové, že by nám zůstalo jen břímě, beze cti i užitku, jako drsná trnová hůl, hozená mezi všechny naše příští kroky.“

„Jiný důvod na zavržení návrhu záleží v tom, že by se nám tu snad naskytla nepřekonatelná překážka na dosažení ústavu úvěrního, jehož si tolik přejeme, který jest zcela jiné podstaty stavovské, než spořitelna, jež by se k ní později ještě mohla připojiti.“

„Z těch příčin myslím, že by se celý návrh měl zamítnouti. Upozorňuji však na poměr, jímž by dobrá věc bez naznačených překážek mohla býti podporována. Stát nechť se zřekne nespravedlivého zisku z loterie a věnuje její dotaci na založení spořitelen, jimž bez toho nemůže prospívati, aniž by při tom neškodil loterii; takto vytěží veliký zisk a podrží při tom důležitou páku v rukou.“

K návrhu se připojili: hrabata Dubský, Vetter, Vilém Mitrovský, baronové Schell a Dalberg, hrabata Seilern, Kalnoky, Herberstein, Trautmannsdorf, baronové Antonín a Vojtěch Widmannové, hrabě Podstatský, baron Bartenstein, hrabě Spiegel, hrabě Vladimír Mitrovský, baron Mundi, hrabata Emanuel Dubský, Bukůvka, Stockau, Türkheim, zemský podkomoří šlechtic Hentschel, nejvyšší písař zemský šlechtic Vojkovský, rytířové Tersch, Linhart, Ronovský, Albert, Leopold a Emanuel Neuwallové, Baratta, Laminet.

Baron Schell podotýká, že by souhlasil s dobročinným ústavem, kdyby mohl býti spravován bez působnosti zeměpanských úřadův. Poněvadž však v takové svobodné hnutí ústavu nelze doufati, musí určitě zamítnouti převzetí jeho, s čímž projevili souhlas šlechtici Laminet a Leopold Neuwall.

Bylo tedy zřízení stavovské záložny velikou většinou hlasův zamítnuto.

3. Zpráva o zakoupení Cerroniovy sbírky rukopisné.

Zemský výbor navrhl, aby sbírka, jež jest v rukou dvorského sekretáře Czikanna, byla převzata s výminkou, že by se

sekretáři vyplácel doživotní důchod ročních 400 zl. konvenční měny, anebo v případě dřívějšího úmrtí na 15 let, počátkem roku 1844, tak že by po jeho smrti přešla na jeho děti, ale s výslovnou podmínkou, že se má tento důchod hraditi z částky 2000 zl. rozpočtených ročně na badání dějepisná.

Pro návrh hlasovali všichni votanti mimo hraběte Bukůvku a hraběte Stockaua, ale s dodatkem, že jest se dříve u několika spolehlivých znalců přesvědčiti, je-li tato sbírka skutečně tak úplna, jak seznamy vykazují a neporušena.

Baron Vojtěch Widmann podotkl za této příležitosti, že jest svrchovaně potřebí vyšetřiti bezpečnou místnost pro důležité stavovské listiny a knihy, aby se uchránily všelikých ztrát a poškození. — Po návrhu probošta mikulovského mají se dotčení majitelé vyzvati, aby podali zprávy, v jakých rukou nyní jsou prodané již kusy této sbírky, aby se v zájmu moravského dějezpytectví zakoupily, anebo aspoň aby byly propůjčeny na užívání. Na konec bylo poznamenáno, že kdyby sbírka přešla na stavy, stavové se potom usnesou, kde se má uschovati.

4. Zpráva o výročních účtech fondu domestikálního za rok 1843.

Usneseno zvoliti zatím komisi, která by se nepouštěla do posuzování číslic nebo do rozhodování o běžné správě fondu domestikálního, nýbrž pouze zjistila předložený výkaz účetní a podávala připomenutí povahy administrativní, pak je předložila zemskému výboru, který je pak s dalšími návrhy má dovésti na sněm. Zemský výbor také se má o tom poraditi, jak si má příště komise počínati a podati o tom stavům zprávu v příští schůzi.

Do komise zvoleni: Viktor Schlossar, prelát rajhradský, ze stavu duchovenského Vojtěch svobodný pán Widmann, ze stavu panského, Josef šlechtic Laminet ze stavu rytířského, a Jan Fejfalík, brněnský magistrátní rada, ze stavu měšťanského.

*

Pokračování sněmovní schůze dne 18. září 1844.

5. Zpráva o odevzdání silnice jablonecké státu.

Zemský výbor podal podrobnou zprávu o výnosu pronajatého důchodu mýtného z této silnice a o nákladu na její udržování a navrhl, aby byla kamerálnímu eráru nabídnuta bez nároku na náhradu, dále aby se stavové vzdali mýtného privilegia při-

řčeného; zároveň dal stavům na uváženou, nebylo-li by přiměřeno, aby se toto vlastenecké nabídnutí stalo bez odůvodnění a pouze s úkazem na zatížení fondu domestikálního.

Návrh byl přijat s dodatkem knížete Salma, že toto nabídnutí státu nemá se vylíčiti jako výron vlasteneckého smýšlení stavů, nýbrž jako opatření z nouze vysílením fondu domestikálního, jemuž není možno hraditi nákladné udržování této silnice.

K tomu navrhl baron Schell podati prosbu na J. V., aby se zavedlo vyšetřování, z jakého podnětu stavové byli pohnuti k této stavbě, kterou fond domestikální takovou měrou byl ochuzen, s čímž souhlas projevili baron Dalberg, hrabě Seilern a hrabě Kalnoky.

Rytíř Albert Neuwall podotkl, že by se měla ustanoviti předběžná lhůta, do které by se stavové nabídli udržování silnice obstarávati, po jejímž vypršení by však musili od něho úplně upustiti, kdyby nebylo přejato státem. Tomuto mínění však se opřel kníže Salm.

K tomu připojil rytíř Baratta návrh, aby se vláda požádala za nejrychlejší převzetí silnice.

6. Nejvyšším rozhodnutím z 14. února t. r. bylo povoleno baronovi Samueli M. Rothschildovi zakoupiti a držeti kterýkoli deskový statek na Moravě, sobě i svým potomkům.

O tom baron Schell podal sněmu tento návrh:

„Jest to, pokud vím, poprvé, co J. V. císař anebo někdo z jeho slavných předchůdcův uznal za vhodné uchýliti se od platných zákonův, dle kterých žid v rakouském státě nemá držeti nemovitost s výjimkou domů kořalečných neb drasláren. Byly to asi státní ohledy nejvyššího a nejdůležitějšího druhu, které J. V. přiměly, propůjčiti baronovi S. M. Rothschildovi milost v annálech císařského státu neslýchanou, kterouž učiněna výjimka ze zákonův o židech a o inkolátních požadavcích na dosažení deskových statkův, jež založeny jsou v zemském zřízení. Poněvadž trvá zákon a dosud s veškerou přísností se zachovával, že žid mimo obec židovskou nemá svým majetkem držeti ani lánu země, tedy ani nejmenšího dílu pozemku selského, nemůže se moravským stavům zazlívati, přijímají-li toto nejvyšší rozhodnutí se zarmoucením hluboce pociťovaným, ježto tím, nehledě k nevyplněné podmínce inkolátu dle zemského zřízení, potřebného k nabytí deskových statků, jest jim na roveň postaven žid s potomstvem,

který dle platných zákonů jest vyloučen i z držení nejmenšího pozemku poddanského právě tak, jako všichni jeho souvěrci, co se týče majetku, jsou vyloučeni z práv, která příslušejí ostatním občanům státním."

„Toto nejvyšší rozhodnutí musí se stavů moravských dotknouti tím bolestněji, ježto, ačkoli tato země jest přivtělena ke království Českému, stavové její jsou jedinými, na které toto na roveň postavení jest uvaleno. Než J. c. k. Veličenstvo ráčilo poručiti, a stavové se musí s věrnou poslušností podrobiti nejvyšší vyslovené vůli."

„Jim však také dle privilegií panovníky udělených přísluší a jest jejich povinností, jakožto zástupců zemských zájmův, aby tam, kde pokládají tyto zájmy za ohrožené, skládali své nejoddanější prosby k nohám trůnu. Nelze ovšem zneuznávati, že jest veliký obor působnosti, jež platné zřízení zemské držitelům panství vykazuje v jejich majetku, že rozsáhlé jest jejich působení na jejich vrchnostenské poddané, aspoň tam, kde se chce prováděti. V tom by se arci měl hledati důvod, proč naši králové a císařové nařídili povždy zachovávati ústavní předpis, dle něhož tyto statky mají přecházeti jen na známé, věrně osvědčené rody šlechtické, anebo schopnost držeti je má se udělovati odměnou za věrné služby státní a vojenské, a dle něhož vlastní právo způsobilosti k držení statku musí se buď zděditi neb dobyti. Již nejvyšším nařízením císaře Františka I., že kupci státních statků nepotřebují pro sebe a pro své potomky k jich udržení ani předepsaného šlechtictví ani žádoucího inkolátu, utrpělo zemské zřízení těžkou pohromu."

„Předpokládajíce, že vyšší státní zájmy nutně vyžadovaly tohoto nejvyššího zařízení, věrně nejposlušnější stavové podřídili se tomuto výroku, který se jich těžce dotkl, s obvyklou poslušností. Že tím potřebná vážnost vrchností značně utrpěla, že mnozí kupci státních statků tím dosáhli uchváceného postavení ve státě, jež zaujímati nejsou způsobilí, že tím přišel na zmar důvěrný poměr, který dle zřízení má trvati mezi vrchností a jejími poddanými, na mnohých deskových statcích, jež do takových rukou se dostaly, že tím zájmy země i jejich obyvatelů se ohrožují: to dokazují četné žaloby proti takovým nabyvatelům na zneužívání vrchnostenských práv a na utiskování jejich poddaných."

„Poněvadž však v povolení, uděleném nejmilostivěji baronovi S. M. Rothschildovi dle doslovného znění mohlo by se jeviti pochybným, míní-li se jím oprávnění, že on i jeho potomstvo smějí tolik statků v zemi nakoupiti, kolik mohou dosáhnouti, musí se při nesmírném bohatství obchodního domu Rothschildova vtírati odůvodněná obava, že mocí peněz staří moravští rodové by mohli ze svých usedlostí z části býti vytištěni, čímž by řady stavů prořídly, a deskové statky přejíti z rukou těch, kteří dle zřízení k tomu jsou oprávněni šlechtictvím a inkolátem, do rukou peněžité aristokracie, která za krátkou dobu nabyla hrozivé převahy. Vtírá se obava, že jediné pole, na kterém stavovská šlechta mimo státní a vojenskou službu může se dle svého postavení pohybovati, držení deskových statků, bude jí ztraceno, že, jakož bohužel v zemi jsou již příklady, deskové statky klesnou na obchodní zboží a že za dnů nebezpečných ozve se opět touha po starých rodech šlechtických, jejichž členové s mlékem mateřským vssáli zásadu příklady otcovskými zakořenělou, že jejich jest úlohou, aby v takových dobách plných nebezpečí řadili se s neoblomnou věrností kolem trůnu a s rytířskou ochotou zasvěcovali jmění, statek i život dědičnému domu panovnickému, a to tím více, ježto jejich soukromý zájem se zájmy státu a nejvyššího domu panovnického jest příliš úzce spojen, než aby kdy mohli přijíti do pokušení, dáti přednost svému zájmu soukromému před obecným, což by se u peněžité aristokracie snadno mohlo státi."

„Pokládám tedy za povinnost navrhnouti, aby na sněmě shromáždění stavové Jeho Veličenstvu sněmovním usnesením předložili své obavy v nejhlubší oddanosti a připojili nejposlušnější prosbu, aby povolení udělené baronovi S. M. Rothschildovi i jeho potomstvu k deskovému držení na Moravě zůstalo obmezeno doslovným zněním nejvyššího rozhodnutí z 14. února 1844, které praví, že baronovi S. M. Rothschildovi a jeho potomstvu se povoluje, zakoupiti si a držeti v zemi Moravské *jeden nebo druhý statek vrchnostenský*, aby tedy tato koupě a způsobilost majetku zůstala obmezena na *jediný* statek vrchnostenský a nebyla rozšířena na několik deskových statků v zemi."

„K této prosbě mohla by se ještě připojiti žádost, aby J. V. nařídilo, že vůbec při předkládaných návrzích na osvobozování

z požadavků, vyplývajících ze zřízení zemského a týkajících se způsobilosti k nabývání deskových statků, má se postupovati měrou obmezenou."

Při hlasování o tomto návrhu objevila se tato mínění:

Biskup brněnský se vyslovil, že by se nejvyšší rozhodnutí prostě mělo vzíti na vědomí; s ním souhlasil prelát kláštera sv. Tomáše, probošt hradištský (u Znojma), brněnská kapitola, probošt mikulovský a královská města.

Deputovaný olomucké kapitoly, prelát rajhradský a novoříšský byli pro podání prosby na J. V., aby baron Rothschild, který by snad ze znění nejvyššího rozhodnutí mohl vyvozovati oprávnění k nákupu několika panství, zůstal obmezen koupí jediného statku.

Nejvyšší zemský sudí hrabě Wolkenstein navrhl tuto prosbu k J. V.: „Stavům moravským bylo mezi jiným oznámeno nejvyšší rozhodnutí, jímž baronovi Rotschildovi a jeho potomkům dáno jest výjimečné povolení, aby si v zemi Moravské zakoupil jeden nebo druhý statek vrchnostenský."

„Věrně nejposlušnější stavové pokládají především za povinnost vysloviti, že jsou nezvratně přesvědčeni, že tento akt zcela výjimečné nejvyšší milosti spočívá na převážných ohledech a na otcovské péči, jakou V. V. věnuje blahu Své veškeré říše."

„Nicméně jakožto příslušníci země, která touto výjimečnou milostí nejblíže jest dotčena, proniknutí jsouce nejvroucnější příchylností k starobylým zachovávacím zásadám vůbec a zvláště o poměrech majetku pozemkového — zásadám, ve kterých tkví blaho a existence věrně poslušných stavů, — žijíce v době, kdy tyto zásady jsou namnoze bezprostředně i prostředně ohrožovány, konečně majíce obavu, že nesprávným výkladem rčení „jeden nebo druhý statek vrchnostenský" mohl by se projevu nejvyšší vůle podložiti rozšiřující význam a tím vzniknouti v starodávných zásadách citelná mezera: věrně nejposlušnější stavové, s důvěrou, s kterou každému poddanému jest dovoleno své prosby a přání před posvátným trůnem V. V. přednášeti, V. V. přibližují se s nejpoddanější prosbou, aby zmíněné nejvyšší rozhodnutí nebylo na více případů rozšiřováno a aby povolení udělené baronovi S. M. Rothschildovi zůstalo obmezeno na jediný statek vrchnostenský".

V tomto znění návrh byl přijat všemi přítomnými.

*

Pokračování sněmovní schůze 19. září 1844.

7. Zemský výbor oznámil, že baron S. M. Rothschild věnoval 40.000 zl. konvenční mince na vystavění budovy pro stavovské technické učiliště; částka odevzdána dvorskou kanceláří s dodatkem, že císař nad tím projevil svou nejvyšší spokojenost.

Biskup brněnský, olomucká i brněnská kapitola, prelát rajhradský, novoříšský a svato-tomášský, probošt hradištský a mikulovský, hrabě Seilern, rytíř Leopold Neuwall a zástupci měst královských hlasovali pro bezpodmínečné přijetí tohoto daru.

Zemský podkomoří rytíř Hentschel, nejvyšší zemský písař rytíř Vojkovský, rytíř Holle a Albert Neuwall hlasovali pro přijetí s podmínkou, bude-li technické učiliště zřízeno, jinak na zamítnutí.

Ostatních 22 hlasův, tedy veliká většina, byla pro naprosté zamítnutí. I navrhl kníže Salm odpověď:

„Stavové nemohou než nabídnutý dar zamítnouti, poněvadž hájíce svých starobylých práv i zvyklostí od pradávných dob v zemi platných, cítí se nucenými, v příčině nejvyšší milosti, udělené baronovi S. M. Rothschildovi a jeho potomstvu, obrátiti se na J. c. k. Veličenstvo.“

„Proto neobávají se nesprávného posuzování, jestliže onen dar bezvýminečně zamítnou.“

Po delší poradě přijata konečně tato odpověď:

„V souhlase s námitkou k J. V. dnešního dne usnesenou, jež se týče nejvyššího rozhodnutí ze 14. února t. r., kterým povoleno jest baronovi Rotschildovi, zakoupiti sobě a potomstvu jeden neb druhý statek na Moravě, stavové v důsledku toho se vyslovili, že nemohou užiti daru 40.000 zl. věnovaného baronem Rothschildem na zřízení stavovského technického učiliště.“

8. Zpráva o přenesení mor. stavovské akademie z Olomouce do Brna a o zřízení mor. stavovského technického učiliště.

Při rozpravě o tomto předmětě hrabě Kalnoky projevil mínění, že by bylo přiměřeno důstojenství stavův, aby, když úplně odmítli cizí pomoc i příspěvky, také bez nich zřídili důležitý ústav technický svým nákladem a dobrovolnými příspěvky, a uvolil se složiti sám za tím účelem 1000 zl. konvenční mince.

K tomu se přidal hrabě Stockau dokládaje, že by mohl tento náklad, kdyby zemským výborem výše jeho byla vyšetřena,

býti uhrazen přirážkou na vrchnostenskou berní zlatku. Jinak jest hotov složiti týž příspěvek jako hrabě Kalnoky.

Biskup brněnský navrhl, aby zpráva zemského výboru o učebných předmětech a prostředcích byla ještě podrobena revisi a aby potřebný náklad na zřízení i další vydržování technického ústavu byl s veškerou obezřelostí a přiměřenou péči vyšetřen pro všechny možné případy a bez ohledu na přednesené, ještě nejisté úspory; tento náklad v určité výši budiž potom přiražen na daň vrchnostenskou, vybírán podle toho, jak bude veliká, v určitých ročních lhůtách, tak že by se stal zakládacím a udržovacím fondem ústavu. Žádal však, aby jak žáci techniky, tak i tříd přípravných byli netoliko přidržováni k nedělním náboženským cvičením, nýbrž aby jim bylo udíleno řádné vyučování v náboženství; proto také aby učitel náboženství pro rozmnožený počet týdenních hodin dostával náležitě ustanovený plat, jako ostatní učitelé.

Baron Dalberg projevil souhlas s tímto návrhem a dodatkem, aby pro případ, že by takový dotační fond zvýšeným požadavkům nestačil, zemský výbor učinil stavům další návrhy. Stavové však si vyhrazují, buď se uraditi o pořízení dalších prostředků peněžitých, anebo ústav zase zrušiti a se základním fondem jiným způsobem naložiti.

K tomu dodal hrabě Kalnoky, že by stavům při tomto ústavě, zřízeném výhradně z jejich prostředků bez cizí pomoci, mělo býti ponecháno obsazování míst učitelských i jiná práva, dále aby při zřizování ústavu postupovalo se co možná s největší šetrností.

Návrh biskupa brněnského se všemi ostatními dodatky byl většinou přijat a zemskému výboru uloženo, aby dle daných pokynů sestavil zatímní osnovu organisační a brzo ji stavům předložil, rovněž aby vzal na poradu brzké přeložení akademie z Olomouce do Brna.

Kníže Salm podal minoritní votum na zamítnutí tohoto návrhu, a to proto, že statkáři beztoho jsou již břemeny berními přetíženi, kdežto třída živnostnická, která by z techniky měla největší prospěch, ničím by na jeho zřízení nepřispěla.

Baron Schell žádal, aby se ustanovilo, že z přeložení stavovské akademie do Brna a z jejího spojení se stavovským technickým učilištěm nevzejde domestikálnímu fondu jiné vydání,

nežli na útraty stěhovací, že po zřízení ústavu technického na všechny potomné časy všechen náklad na tento ústav spojený s akademií bude pouze a jediné hrazen z úroků nadační jistiny, přejaté na fond domestikální a z vyplácených dosud nákladů na akademii a že nikdy a pod žádnou záminkou nemůže se výplata státi z fondu domestikálního.

9. Zpráva o vykupování pozemků na státní dráhu.

Zemský výbor navrhl, aby výkup těchto pozemků, poněvadž jest příliš nákladný a silám vrchnostenských poplatníků nepřiměřený, byl zamítnut a aby se vlastenecké smýšlení stavů dalo na jevo za jiné příležitosti pro obecné dobro zemské dle míry sil jejich. — Schváleno.

10. Zpráva o stavovském rozpočtu za správní rok 1845.

Připomenuto, že ještě není předložen rozpočet fondu silnice jablonecké, že se tedy má co nejdříve sestaviti, aby se z toho poznal pravý přebytek příjmův.

11. Výplata odměny inženýrovi Seifertovi za řízení stavby robotárny.

Odměna dosud nebyla povolena, pokud nedojde vysoké rozhodnutí o vlastnickém právu na budovu.

Poněvadž nejvyšším rozhodnutím z 30. prosince 1843 stavům moravským byl přiřčen právní nárok na budovu věnovanou robotárně, kdyby se budově dostalo jiného určení, zemský výbor navrhl, aby se odměna, ze které na Moravu připadá částka 158 zl. 40 kr., povolila. — Přijato většinou hlasův.

Stavovskému vrátnému Matyáši Weissmandlovi a sluhovi hlavní pokladny zemské Václavovi Rezkovi povoleny osobní přídavky ročních 50 zl. konvenční měny, a kromě toho usneseno, vymoci Weissmandlovi na nejvyšším místě udělení civilní čestné medaile.

*

Pokračování sněmovní schůze dne 20. září 1844.

12. Příspěvek 1000 zl. na vydržování brněnských sadů na hradbách a kolištích tentokráte 13 hlasy proti 12 odepřen.

Dekretem dvorské kanceláře z 20. května 1844 bylo připomenuto, že jmenování rytíře Kronenfelsa zemským purkrabím

(na místě rytíře Vojkovského) nepřísluší zemskému výboru a že se má tedy předložiti sněmu ku schválení. Stavové schválili toto jmenování, ale vyhradili si pro budoucnost obsazování tohoto úřadu.

13. Zemský výbor podává zprávu o rozdělování odměn na chov hovězího dobytka r. 1844 s dodatkem, že v brněnském kraji rozdělování bylo opominuto a že se má tedy příčina toho zemským úřadem vyšetřiti.

Potom bylo na vědomost uvedeno nejvyšší rozhodnutí, že příště tyto odměny mají se rozdělovati za bezprostředného řízení členů stavovských, bez účastenství krajských úřadův, na rozdělování odměn za chov koní pak že se mají vysílati stavovští členové, ale jen za tím účelem, aby doručovali odměny komisí přiřčené.

Poněvadž pak c. k. dvorská komora zamítla žádost stavův, aby stvrzenky na dobytek, předváděný na rozdělování odměn nebyly zdaněny, navrhuje podati o tom prosbu k J. V. — Přijato na vědomost a návrh zemského výboru schválen.

14. Brněnskému dobročinnému spolku povolen většinou hlasů příspěvek 1500 zl. konvenční měny na rok 1845; pouze baron Schell podal ohrazení, poněvadž stav fondu domestikálního nedovoluje takového vydání.

15. Návrh na zřízení dvou nových nadačních míst v ústavě hluchoněmých z nadace Františkovy a Karolininy po 100 zl. ročně přijat, poněvadž se zjistilo, že výnos tohoto nadačního fondu vzrostl na ročních 592 zl. Za to však zastaven roční příspěvek 300 zl., dosud této nadaci z fondu domestikálního poskytovaný.

16. Na další návrh zemského výboru usneseno upustiti úplně od zamýšleného dříve ohrazení sadů na Františkově.

17. Ondřejovi Siedlerovi, výpravčímu stavovského úřadu novinářského, povolen osobní přídavek ročních 200 zl. konvenční měny.

18. Dvorská kancelář dekretem z 29. července a 3. září 1843 vybídla zemský výbor, aby podal stavům návrhy, jak by se časovými změnami ve správě stavovského úřadu novinářského výtěžek z něho zvýšil. Zemský výbor o tom dává tři věci na uváženou:

I. Slibuje pronájem novinářského nákladu větší příjem, nežli vlastní správa?

II. Jaké jsou náklady režijní a co se může státi na jejich snížení?

III. Co lze podniknouti, aby se novinám zjednal větší zájem?

Ad I. O pronájem novin bylo již r. 1831 a 1836 vyjednáváno a zemským výborem nebylo uznáno za vhodné, poněvadž v jiných zemích, ba ani ve Vídni ani v Praze, nemělo příznivějšího výsledku, nežli „Brněnské Noviny", vedené ve vlastní správě. Při tom dlužno na zřeteli míti poměr těchto novin k půjčovně, poněvadž dle § 12. příslušného privilegia půjčovně náleží náklad těchto novin i „Intelligenzblattu", tyto tedy jsou jakýmsi příslušenstvím půjčovny a od ní neodlučitelny, pročež může nepředvídaná ztráta tohoto výtěžku stihnouti pouze půjčovnu. Ostatně stavům dle § 13. onoho privilegia byla vyhrazena všechna zařízení dle jejich dobrého zdání, a proto dvorská kancelář již dekretem z 12. prosince 1832 rozhodla, že pronajetí „Brněnských Novin" není s prospěchem a že se tedy má ponechati dosavadní vlastní správa.

Ad II. Náklady správní záležejí v pořizování papíru, tisku, kolku, vytápění a osvětlení úřední místnosti, pak v platech, a nelze jich bez poškození služby snížiti.

Ad III. V úpravě novin staly se již mnohé prospěšné změny a třeba jen ještě nařídíti redakci, aby v části „směsi" přijímala více zajímavých nepolitických denních novinek. Také by příštího roku mohl list úřední vycházeti denně místo, jako dosud, dvakrát do týdne.

Zemský výbor navrhuje tedy, jako dosud, i dále, aby stavovské noviny byly vedeny ve vlastní správě s naznačenými opravami. — Přijato jednosvorně.

19. Konečně přijat byl návrh zemského výboru, aby za rozšířením obmezených místností půjčovní banky stavové znovu se obrátili na J. V. s prosbou, aby jim navrácen byl starý stavovský dům zemský.

Ostatně předneseno a vzato na vědomost:

1. Hradištský krajský úřad oznamuje, že hrabě Josef August Seilern po svém strýci Josefovi Janu Seilernovi zdědil druhou polovici lenních statků Kurovic, Střebětic a Martinic. — Týž dosáhl panství Kralického v kraji olomuckém.

2. Český inkolát rytíři Františkovi Scharschmidovi z Adlertreu.

3. Zřízení „ústředního báňského ředitelství“, jež podřízeno dvorské komoře ve věcech mincovních a báňských (dekret z 19. srpna 1843).

4. Nejvyšší rozhodnutí z 21. října 1843, že na dosažení proboštství mikulovského není již třeba vykazovati se stavem rytířským a inkolátem.

5. Potvrzuje se volba brněnského kapitulního děkana rytíře Vokřála do zemského výboru.

6. Pozemky, jichž se užije na stavbu státních drah sprošťují se daně.

7. Inkolát svobodnému pánu Václavovi Apfalternovi.

8. Nejvyšším rozhodnutím z 7. listopadu 1843 schvalují se navržené platy úřednictvu zemské účtárny, ale nařizuje se, aby po dvouleté zkušenosti byla podána zpráva, nebylo-li by možno úřednictvo obmeziti bez újmy potřeb služebních.

9. Znojemský krajský úřad oznamuje, že hrabě Jindřich Daun prodal statek Rešici hraběti Sérenyiovi, majiteli panství Tulešického.

10. Dle dekretu dvorské kanceláře z 14. listopadu 1843 presidentovi moravsko-slezského zemského soudu, hraběti Karlu Wolkensteinovi, udělena hodnost tajného rady.

11. Potomstvu hraběnky Emilie Reichenbachové zemský soud přiřkl stejným dílem dědictví panství Lesonického.

12. Jihlavský krajský úřad oznamuje, že panství Třešť připadlo dědictvím svobodnému pánu Ferdinandovi Sternbachovi.

13. Olomucký a brněnský krajský úřad oznamuje, že hrabě František Dietrichstein z Proskova postoupil darem a společným majetkem panství Boskovice, Sokolnice, Blažovice, Zábrdovice se Křtinami, pak lenní statky Tuřany a Malé Hradisko dcerám Marii a Antonii hraběnkám Dietrichsteinovým z Proskova a hraběnce Terezii Mensdorfové, rozené Dietrichsteinové.

14. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že hrabě Gustav Karel Reichenbach stal se jediným držitelem panství Lesonického, postoupením ostatních bratří a sester.

15. František svobodný pán Dubský z Třebomyslic, majitel statků Zdislavic a Lebedova, povýšen do stavu hraběcího (dekret dvorské kanceláře z 29. prosince 1843).

16. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že hraběnka Ludmila Berchtoldová jest zapsána do desk jako majitelka panství Buchlova se Žeravicemi, dále že Luisa a Vilém, hrabata Reichenbachové, jsou nedílnými majiteli panství Bzeneckého, že však Luisa postoupila svůj podíl bratru Vilémovi.

17. Přerovský krajský úřad oznamuje, že lenní statek Branky s třetinou Horních Moštěnic a Lověšic přešly na nezletilého hraběte Ferdinanda Troyera.

18. Nejvyšším rozhodnutím z 14. února 1844 císař ze zvláštní milosti a výjimečně dovolil svobodnému pánu S. M. Rothschildovi, aby sobě a potomstvu směl zakoupiti jedno nebo druhé vrchnostenské zboží (Dominikalkörper), ale s podmínkou, že vykonávání práva patronátního, poněvadž není israelitům dovoleno, má přejíti na příslušný biskupský ordinariát.

19. Jihlavský krajský úřad oznamuje, že rytíř Josef Laminet, radní protokolista moravsko-slezského zemského soudu, zakoupil od dědiců rytíře Adolfa Lilienwalda statek Rantířov.

20. Inkolát a baronství uděleno bavorskému svobodnému pánu Kristiánovi Stockmarovi, majiteli panství Fulneckého na Moravě a Luk i Petrovic ve Slezsku.

21. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že suverenní kníže Alois Liechtenstein zdědil po svém otci Janovi Vicomělice a Čerčín v kraji brněnském, Milonice a Nové Zámky v kraji hradištském, Karlovec s Piňovicemi, Šternberk a Úsov v kraji olomuckém.

22. Oznámení všeobecné průmyslové výstavy ve Vídni na rok 1845.

23. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že baronové Jiří a Jan Sina zakoupili panství Rosice.

24. Dekretem dvorské kanceláře z 17. května 1844 se oznamuje, že na žádost moravských stavů za vyznamenání členů stavovské silniční komise po dokončení silnice jablonecké nejvyšším rozhodnutím z 11. května vyslovuje se stavům nejvyšší

12*

uznání a spokojenost, a že vyznamenání členům komise dojde později.

25. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že Hugo Karel kníže a starohrabě Salm-Reiferscheidt zdědil panství Rájecké a Jedovnické.

26. Nejvyšší rozhodnutí z 25. ledna 1844, že příspěvky na fond hrdelní, které z jednotlivých osad země Moravské do roku 1842 byly odváděny, mají se od 1. listopadu 1844 zase od nich vybírati; má tedy sejíti s nařízení v dekretě dvorské kanceláře z 24. září 1841 obsaženého.

27. Dekretem dvorské kanceláře z 10. června 1844 se ustanovuje, že při rozepřích, vzniklých na silnici jablonecké mezi nájemci mýta a stranami mýtem povinnými, mají především rozhodovati krajské úřady v Olomouci a v Opavě, v druhé instanci zemské gubernium, v třetí a poslední instanci spojená dvorská kancelář.

28. Vypsání daně výdělkové a židovské na rok 1845.

16.

Protokol sněmovní schůze, konané 14., 15., 16., 17. a 19. května 1845, za předsednictví nejvyššího zemského sudího, hraběte Wolkensteina-Trossburga.

1. Zemský výbor oznamuje stavům neočekávaný a velmi kormutlivý případ úmrtí zemského guvernera a zemského hejtmana hraběte Aloisa Ugarte a navrhuje, aby pro výtečné vlastnosti srdce i ducha, jakož i hojné zásluhy o stát a zvláště o tuto zemi, byla za zemřelého sloužena zádušní mše svatá v kostele sv. Tomáše; zemský purkrabí budiž poukázán, aby u farního úřadu potřebné zařídil; potřebný náklad z fondu domestikálního povoluje se z 500 zl. rozpočtených na zachování důstojenství stavovského.

Schváleno, a biskup brněnský hrabě Schaffgotsch se uvolil sloužiti zádušní mši, jež ustanovena na příští pondělí o 9. hodině ranní.

2. Dále sděluje zemský výbor, že pro zaneprázdnění nejvyššího zemského komořího hraběte Sedlnického direktorium

letošního sněmu jest svěřeno nejvyššímu sudímu zemskému hraběti Wolkensteinovi.

3. Postulata povolena v obvyklé míře[1]) a s prohlášením, jako za let předešlých, pouze přidána prosba, aby pokud se týče zvýšení berní částky o 45.379 zl. konvenční měny, potřebných na úhradu nákladů hrdelních, císař vzal v úvahu námitky, podané před tím stavy, aby totiž břímě toto bylo rozděleno na všechny stavy a nikoli pouze uvaleno na majitele pozemkův.

4. Vystoupením Antonína Endsmanna rytíře z Ronova uprázdněno jest místo přísedícího zemského výboru ze stavu rytířského. Většinou hlasů zvolen Josef rytíř Laminet.

5. Dle sněmovního usnesení z 19. září 1844 zemský výbor předkládá podrobnou zprávu o zřízení stavovského učiliště technického, jež obsahuje:

a) revisi navržených předmětův učebných,
b) rozvržení předmětův,
c) připuštění k vyučování a rozeznávání žáků,
d) immatrikulační poplatky,
e) osvobození od školného,
f) poslouchání technických přednášek,
g) přijímání k rytířským cvičením,
h) stav osob a platův,
i) stupně platů s určitým postupováním dle stáří,
j) ředitelství,
k) rozvržení těchto nákladů na zakládací fond,
l) potřeba na učebné prostředky,
m) příspěvek fondu domestikálního,
n) vytápění, opravy a nájemné,
o) náklad na přestěhování,
p) první zařízení učebních přístrojův,
q) mimořádné výdaje,
r) vyšetření výše fondu základního a vydržovacího,
ř) stavební fond pro ústavní budovu,
s) fond pensijní,
š) pořízení prostředků přirážkou na vrchnostenskou daň pozemkovou (staré extraordinarium), podíl na berní zlatku, roční lhůty vybírání, nájemný příspěvek se současným zřízením ústavu,

[1]) Pouze daň pozemková zvýšena na 3,138.083 zl. 41¼ kr. konvenční měny přirážkou nákladů na hrdelní soudnictví.

ť) působnost stavů na učiliště,
ť) ustanovování ředitelstva,
u) ustanovování učitelův a professorů,
v) působnost ordinariátův na stolici učení náboženského,
x) na vyučování,
y) na správu,
z) hodnost a pensijní schopnost stavu učitelského,
ž) přenesení stavovské akademie do Brna.

Ke zprávě arcibiskup olomucký podal toto prohlášení:

„V osnově na zřízení moravského technického učiliště v Brně praví se, že stavové ve sněmovní schůzi z 19. září 1844 se usnesli, zříditi v Brně stavovské technické učiliště ve spojení se stavovskou akademií, jež se má přenésti z Olomouce do Brna, z vlastních prostředků, bez cizí pomoci.“

„Dle tohoto doslovného znění by se mohlo připustiti mínění, že otázka nákladu na tento ústav věcně jest rozhodnuta a že té chvíle jde jen o způsob provedení. Uvažme však, že usnesení z 19. září 1844 spočívá na mylném předpokladu roční potřeby 4000—5000 zl., která se však nyní jeví summou 15.000—20.000 zl., dále, že toto usnesení se nevyslovuje o době, kdy má učiliště zahájiti svou činnost, ani o počátku, a co zvláště jest důležito, že ze slov „z vlastních prostředků“ není výslovně předepsáno rozvržení na poplatníky vrchnostenské. I bylo by přece jen vhodno, o těchto vydáních obšírně se vysloviti, aby o předmětě tak důležitém se nerozhodovalo přenáhleně a stavové neuložili si břemene, jež by přesahovalo jejich síly a o jehož velikosti při loňském usnesení neměli náležitého ponětí.“

„Takové rozpravy jest tím více třeba v zájmu spravedlnosti, ježto v loňské schůzi nebyla na denním pořádku otázka rozvržení nákladů na technické učiliště dle berní zlatky daně mimořádné (extraordinaria) a poněvadž po odchodu mnohých členův důležité usnesení stalo se za přítomnosti příliš skrovného počtu členů stavovských.“

„Konečně učí zkušenost, že stavové často na svou škodu výdaje, které v několika sněmovních schůzích byly zamítnuty, později povolili, z čehož vysvítá, že stavovská usnesení nejsou neodvolatelná, a tedy v zájmu stavovského sboru mohou také již přijaté návrhy na nesmírná vydání býti odstraněny anebo na příští doby odloženy, osvědčí-li se příliš nákladnými, tedy ne-

uskutečnitelnými a při tom nikterak nevyhnutelně potřebnými.“

„Po tom, co jsem předeslal, dovoluji si vysloviti přesvědčení, že stavové převzetím fundační jistiny na založení technického učiliště v Brně, který se — ale snad příliš nízko — navrhuje ve výši asi 400.000 zl. konvenční měny, vzali by na sebe bez nutné potřeby břímě, jež by se neshodovalo se stavem jich jmění a s ostatními poměry. A bude zajisté potřebí ještě větší jistiny, uvážíme-li, čeho vyžadují pro technický ústav potřebné přírodovědecké, fysikální a mathematické učebné prostředky sbírek, přístrojů, strojův a modelův, uvážíme-li, že navržený plat učitele na reálce o 600—700 zl. konvenční měny není v poměru s nynějšími cenami bytů, potravin a topiva v Brně, a tedy patrně příliš skrovně rozpočten. Také dlužno uvážiti, že úhradní jistina na budoucí výslužné o 16.000 zl. jest rovněž příliš nízká, poněvadž pro nesnadné odbory budou se musiti asi voliti ustanovení již učitelé z reálek, jimž dřívější služební čas při vyměřování výslužného by se započítal. Mimo to jsou položky nájemného o 2000 zl. a 280 zl. na vytápění, ne-li příliš nízké, aspoň nestálé. Konečně není tu vzat zřetel na značné výlohy na zařízení budovy pro učiliště, které budou přesahovati 60.000 zl.“

„Na druhé straně není nikterak jistou v rubrice příjmů položka 12.000 zl. za budovu olomucké akademie, poněvadž městská obec olomucká bude činiti námitky podle závěti svobodného pána Saka z Bohuňovic a dle toho, že obec na zřízení této budovy postoupila bezplatně stavební místo a darovala i stavivo, o čemž teprve soud rozhodne.“

„Lze tedy předvídati, že při převzetí základního fondu na technické učiliště navržená částka 400.000 zl. se značně zvýší a že se tedy bude opakovati smutná zkušenost, jako při převzetí silničné trati jablonecké, kde později rovněž výlohy přes prvotní rozpočty tak značně se rozmnožily, že způsobily skoro úplné rozplynutí všech hotovostí fondu domestikálního.“

„Za takových okolností by převzetí nadačního fondu technického pro jeho neobyčejnou výši bylo nevypočitatelným břemenem, které by se stalo tím citelnějším, poněvadž zeměpanské daně bez toho při nynějším nevyhnutelném velikém státním nákladě a při dosavadním odvádění všech urbariálních i robotních úroků v měně vídeňské a při jejich zdanění v měně konvenční

jsou citelné a velmi značné, tak že opětovně bylo stavy na nejvyšších místech žádáno za jejich snížení a zvláště za změnu ve vybírání nepřímých daní. I bylo by nápadno, kdyby stavové po vyčerpání fondu domestikálního z vlastního popudu si uložil značnou daň, která by měla v zápětí snížení ceny jejich statkův Tato daň byla by tím citelnější, ježto se již beztoho odvádějí mimořádné příspěvky na útraty hrdelní, vrchnosti platí na opravy cest, na školní budovy atd., a kromě toho mohly by v případě války nastati mimořádné poplatky."

„Stavům zajisté jest známo, že mnoho stavovských statků jest značně zadluženo, a jejich majitelům by bylo dvojnásobně obtížno, odváděti vedle zeměpanských dávek a úroků z passivní jistiny ještě stavovskou daň na technické učiliště a ukládati sobě a svým rodinám za tím účelem ještě větší újmu."

„Kromě toho četné pozemky jsou v rukou sirotkův a vdov, které, poněvadž nemohou stavovským schůzím býti přítomny, budou sboru stavovskému sotva vděčny za tuto novou daň, jejíž zapravování by se bylo mohlo snadno zameziti."

„Rozvržení nákladů na technický ústav na mimořádnou berni pozemkovou jest samo sebou nespravedlivo, zejména hledíme-li k vysoké dani urbariální, kde částky přijímané v měně videňské dle smutné pro poplatníky právní fikce se zdaňují měnou konvenční."

„Při tom jest zvláštní, že města, z nichž sedm královských měst jsou členy stavovskými, přes to, že by jim technickým učilištěm a působností jeho na průmyslovou i obchodní výrobu vzešel poměrně větší prospěch, nežli prvotním výrobcům, nebyla vyzvána k dobrovolným příspěvkům na tento ústav."

„Avšak všechny tyto ohledy by nepadaly na váhu, kdyby zřízení technického učiliště bylo nevyhnutelnou potřebou, jak se tvrdí. Tomu není tak nikterak, neboť za nynějšího zařízení železnic a rychlé dopravy mohou chovanci právě tak snadno choditi na ústavy ve Vídni a do Prahy, jako do Brna, i lze předpokládati, že velkolepé polytechnické ústavy těchto hlavních měst, jež mají výtečné sbírky a kabinety, proslulé professory a při nichž se pořádají výstavy průmyslové, budou hojněji navštěvovány moravskými chovanci, nežli ústav brněnský, teprve pracně v život uváděný a skrovně nadaný. Potom by málo navštěvovaná kollegia brněnského ústavu technického byla smutným protějškem k silnici jablonecké travou porostlé a málo užívané."

„To dlužno tím více si uvésti na mysl, ježto bohatší studující pro větší příležitost ku vzdělání, chudší nadaní mladíci pak pro snadnější příležitost k vedlejšímu výdělku udílením soukromého vyučování dají přednost pobytu ve Vídni a v Praze. Kdyby však technický ústav v Brně neměl býti vypočten na potřebu celé země a měl tedy býti pouhým ústavem místním, není důvodu, aby na zřízení jeho byla ukládána daň všem zemským stavům, spíše by se jeho zřízení musilo ponechati městu Brnu z místních jeho příjmův."

„Navrhuji tedy, aby zřízení vyššího technického ústavu v Brně, jsouc příliš nákladným, pokleslému stavu fondu domestikálního nepřiměřeným a pro vyšší technické vzdělání domácího obyvatelstva postrádatelným, bylo zatím odloženo do zotavení fondu domestikálního, naproti tomu, pokud tomu dovolí prostředky stavovských fondův, aby se působilo na zřizování několika reálek v zemi, jakožto přípravných ústavů k polytechnickému ve Vídni nebo v Praze, k čemuž se zvlášť výborně hodí město Brno svou čilou dopravou a svými továrnami."

„Za tímto účelem by, poněvadž menší města, jako Šumberk, Uničov, Znojmo z vlastních prostředků si zřizují školy průmyslové zakládáním čtvrtých tříd, zajisté město Brno, jsouc k tomu vybídnuto, velmi mnoho mohlo vykonati, a stavové by rovněž jednak z fondu domestikálního podle sil jeho, jednak dobrovolnými příspěvky pomáhali. Zřízení ústavu samého, jakož i určení osnovy učebné mohlo by se, poněvadž o tom nejvyšší předpisy obsahují přesná ustanovení, ponechati klidně vyšším státním úřadům; při tom se poznamenává, že by výlohy na reálku, která vedle katechety potřebuje jen pěti učitelův, byly mnohem skrovnější."

Svobodný pán Schell podal toto prohlášení:

„Stavové usnesli se v loňské schůzi, že zřídí technické učiliště a základní jistinu k tomu že seženou z poplatků vrchnostenských. To se stalo po návrhu zemského výboru, dle něhož roční potřeba na tento ústav byla vykázána částkou 1950 zl. Také dvojnásobná částka by se byla sehnala, ale založení ústavu, který dle dnešní správy vyžaduje ročního nákladu 15.390 zl. konvenční měny, sahá nad naše síly. Dle dřívějšího rozpočtu stavové nemohli na takovou výši býti připraveni, když učinili loňské sněmovní usnesení."

„Založení takového ústavu mělo by více ráz okázalosti a snahy napodobovací, jež přesahuje naše síly, nežli aby vycházelo z přesvědčení skutečné potřeby. Potřeba ta jest dle mého mínění pro zemi jen domnělou, a to pro lehké a rychlé spojení s Vídní, kdež jest ústav polytechnický, který jest po každé stránce takovými prostředky vystrojen, jakých my zdejšímu ústavu dáti nemůžeme. Posluchárny vyšších tříd by měly asi velmi málo žákův, a ti by byli většinou rodáci brněnští, kdežto z venkova rodiče, mají-li již byt a stravu za své syny platiti, pošlou je raději do Vídně, kde se jim poskytuje příležitost k vyššímu vzdělání."

„Dle toho by jistina, kterou bychom sehnali teprve s napětím všech sil, byla uložena úplně bez užitku. Výše její dosahuje 400.000 zl., a tedy by na ni musela každá vrchnost 10krát tolik přispěti, kolik platila na nadaci Františkovu a Karolininu. Já aspoň nemohu si nikterak srovnati, abych musil složiti připadající na mne jistinu 1689 zl. 16 kr. na založení ústavu, o kterém jsem přesvědčen, že v této velikosti není pro nás potřebou."

„Již z návrhu, že zakládací jistina nemá se najednou složiti, nýbrž na daň vrchnostenskou určiti roční podíl 1—2 kr. z berní zlatky, vysvítá, že požadavek ten jde nad naše síly a že bychom potřebovali dlouhých let, než bychom potřebný náklad sehnali, a pak teprve jak zkušenost učí, neměli bychom na ústav námi založený jiné působnosti, leda povinnost na něj platiti."

„Ostatně pochybuji, že by postačila jistina, jež dává úroků 15.390 zl., a proto budu hlasovati proti návrhu zemského výboru."

„Poněvadž však po loňském usnesení jest věcí cti stavovské, aby po této stránce se něco učinilo, navrhuji, aby se zvolil komitét, který by si přibral znalce a předložil návrh na zřízení praktické školy průmyslové, či jak tomu říkají, technické školy, aby se při tomto návrhu použilo prostředků, jež podává stavovská akademie, ale při tom mělo se na zřeteli, že jistina, kterou stavové na ten účel chtějí jednou pro vždy ze svého sehnati, nesmí žádným způsobem přesahovati 100.000 zl."

„Také navrhuji, aby se J. V. podala prosba za povolení, aby stavové směli obě stipendia na vídeňské akademii pro sochaře a malíře proměniti v tolikéž stipendií na vídeňském ústavě polytechnickém, poněvadž zkušenost učí, že co tato stipendia trvají, dosud žádného užitku zemi nepřinesla."

„V případě schválení mého návrhu mělo by se s provedením jeho počkati, až stavům bude navrácen jejich starý zemský dům, anebo až by jim nějakým jiným způsobem bylo umožněno onen ústav umístiti.“

Po další rozpravě učiněno bylo konečně toto usnesení:

a) Návrh zemského výboru se zamítá.

b) Budiž jmenován komitét, jenž si má přibrati znalce a předložiti návrh na založení praktické školy průmyslové čili školy technické, jak toho potřeby země vyžadují.

c) K tomu budiž užito prostředků, jichž poskytuje stavovská akademie, ale zakládající jistina nesmí přestoupiti výši 120.000 zl. konvenční měny.

d) Doba zřízení tohoto ústavu budiž učiněna závislou na tom, kdy stavové budou míti buď starý svůj nebo nový dům zemský, poněvadž se zdá, že doba ta není daleka.

e) Členy komitetu byli zvoleni: ze stavu duchovního prelát rajhradský a prelát kláštera sv. Tomáše, ze stavu panského baron Bedřich Schell a Emanuel hrabě Dubský, ze stavu rytířského Štěpán Holle a Josef Laminet, ze stavu měšťanského olomucký purkmistr Schweidler a brněnský magistrátní rada Josef Feifalik.

*

Pokračování sněmovní schůze dne 15. května 1845.

Především přijat návrh barona Schella na změnu obou stipendií jednomyslně a přikázán zvolenému komitétu, podobně mu přikázána v úvahu otázka o přeložení stavovské akademie z Olomouce do Brna.

Návrh barona Vojtěcha Widmanna, aby komitét svou zprávu přednesl sněmu bezprostředně, nebyl přijat, a usneseno, aby ji předložil prostřednictvím zemského výboru.

6. Hrabě Vincenc Vetter poznamenal, že by bylo žádoucno obsaditi trvale stolici nauky hospodářské a věd přírodních při stavovské akademii, která již od několika let jest uprázdněna a kterou suppluje Dr. Helcelet. Usneseno zmocniti zemský výbor, aby v té věci učinil příslušný návrh.

7. Zemský výbor předložil žádost Aloisa Šembery, professora české řeči a literatury při stavovské akademii, za služební přídavek, a uvedl na doporučení netoliko zásluhy žadatelovy, nýbrž i jeho skrovný plat ročních 550 zl. konvenční měny, ze

kterých jest mu velmi těžko živiti pětičlennou rodinu, zvláště když nemá příležitosti k vedlejšímu výdělku a také jiného příjmu. Soukromým vyučováním české řeči nemůže si ničeho vydělati, poněvadž v Olomouci se skoro všeobecně česky mluví, vědeckého vzdělání pak v tomto jazyku může každý studující, úředník i jiný milovník tohoto předmětu nabýti bezplatně veřejným posloucháním.

Většinou povolen přídavek ročních 200 zl., ale s dodatkem, že pro případ přeložení akademie do Brna a spojené s tím úpravy platův učitelských stavové nebudou tímto usnesením vázáni.

8. Zpráva o stejnoměrném rozdělení povinnosti nákladu na vystavění a vydržování okresních silnic v zemi Moravské.

O tom učinil zemský výbor tyto návrhy:

a) Stavové převezmou stavbu a vydržování hotových a dalších ještě potřebných silnic okresních do své správy a náklady s tím spojené na fond domestikální, s právem rozvrhování jejich na berní zlatku v celé zemi, s výjimkou všech silnic erárních a spojovacích.

b) Přirážka děje se na všechny přímé daně; vybírání a odvádění fondu silničnímu děje se měsíčně. Odpisy škod živelních nemají na podíl silniční vlivu.

c) Na všech hotových okresních silnicích budou zřízena mýta dle předpisů pro silnice erární, rovněž i na mostech.

d) Výstavba trati 515.889 sáhů dlouhé zatím se provede v 6 letech.

e) Při změnách, jež by v potřebě silnic nastaly položením tratí železničních, sejdou se stavovští silniční direktoři v Brně, aby se o potřebném uradili.

f) Všechny cesty, jež nejsou označeny jako okresní silnice, musí býti příslušnými obcemi v dobrém stavu udržovány.

g) O nových stavbách sjednají se s dobrými podnikateli smlouvy dražbou, a peníze se vyplatí po převzetí vystavěných tratí z fondu silničního.

h) Podobně bude při opatřování udržovacího staviva.

i) Výkupy pozemkův a lomů, pokud nebudou vrchnostmi dány bez náhrady, budou se konati dle platných předpisův.

j) Stavové nabudou na okresní silnice týchž práv, jaká erár vykonává při silnicích erárních.

k) Zemský úřad bude se přesvědčovati o trvanlivosti nových staveb a při zpozorovaných vadách dorozumí se se zemským výborem.

l) O postupu nových staveb stavové budou guberniem podávati zprávy dvorské kanceláři.

m) Každoročně bude sestavován rozpočet na stavbu silnic a předkládán dvorské kanceláři na schválení.

n) Zásady formy, rozsahu a konstrukce zůstanou, jako jsou nyní při okresních silnicích, leč by stavové uznali za dobré některou trať silniční rozšířiti.

o) Útraty stavební, udržovací a správní budou se pořizovati z fondu silničního.

p) Silniční fond zřídí se z přirážky na berní zlatku a z docházejícího mýtného na silnicích i mostech.

q) Všechna mýta se pronajmou nejvíce nabízejícím.

Správa.

Stavové zřídí zvláštní správní odvětví na stavbu silniční, ustanoví člena stavu panského silničním direktorem, jehož cestovné by se ročně páčilo na 3000 zl,, a několik technicky vzdělaných osob, tak že by vydržovací výlohy činily ročně 10.200 zl.

Venkovská správa.

Vrchnosti obstarají práce při stavbě silnic okresních a jejich udržování v obvodu svých panství, pokud jim ředitelstvím silničním budou svěřeny. S liknavými úředníky bude se jednati dle disciplinárních předpisův.

Přibližná potřeba.

V prvním roce po srážce příjmu mýtného činila by přirážka 585.231 zl. 24 kr.; tedy na berní zlatku $9^7/_{10}$ kr.

V druhém roce 595.299 zl. 13 kr., tedy $9^8/_{10}$ kr. na berní zlatku.

V třetím roce 605.842 zl. 2 kr., tedy 10 kr. na berní zlatku.

V čtvrtém roce 615.813 zl. 51 kr., tedy $10^2/_{10}$ kr. na berní zlatku.

V pátém roce 626.356 zl. 10 kr., tedy $10^7/_{10}$ kr. na berní zlatku.

V šestém roce 636.424 zl. 29 kr., tedy $10^{8}/_{10}$ kr. na berní zlatku.

V sedmém roce 302.944 zl. 58 kr., tedy 5 kr. na berní zlatku.

Na zkoumání této předlohy budiž zvolen zvláštní komitét.

Na námitky přednesené arcibiskupem olomuckým a hrabětem Spieglem usneseno většinou zamítnouti návrh zemského výboru.

*

Pokračování sněmovní schůze dne 16. května 1845.

Hrabě Hompesch podává prohlášení o převzetí silnic: Včerejší rozprava připomenula mně, někdejšímu pruskému poddanému z Porýní, země pokroku, obchodu a průmyslu, jak se tam těmto bůžkům času obětuje každý ohled a každý lidský cit jednoho vůči druhému, a jak tam většinou lidé jsou jen ještě částmi stroje anebo prázdnými číslicemi, anebo aspoň za takové se pokládají nynějšími majiteli ducha časového, novinářskými písaři a zkaženými advokáty. Kam to vede, ukazují nám jasně komunistická hnutí, německá církev a švýcarské roty loupežné, a tyto přec nemohou býti vítany dobrému katolíkovi, věrnému poddanému J. V. císaře a vůbec nikomu, kdo si přeje zůstati v pokojném držení svého majetku. Každá vrchnost, která pečuje o blaho poddaných, má vždy ještě v moci, aby je dle míry svých prostředků rychleji nebo ponenáhlu podporovala; to záleží ve svazku poddanském, k tomu jest potřebí netoliko vždy peněz, nýbrž i, právě jako při zakládání dobrých silnic, jest potřebí zdravého lidského rozumu.“

„V každém centralisování, jímž se působí na něco při vrchnostech, vidím otřásání dosavadního zřízení našeho mocnářství, které jest založeno na poměrech vrchnostenských a poddanských, jehož zrušení nám v zemi tak zvaného pokroku přivozuje nejsmutnější následky, ježto v jednotlivých městech se sice rozvíjí přepych, za to však několik hodin odtud sedláci, jejichž dědové žili v blahobytě, musí bráti za vděk nejbidnější stravou v napolo rozpadlých doškových chýších. Úplné znehodnocení šlechty v jejím postavení, její ochuzení, způsobené zrušením poměru vrchnostenského (s několika výjimkami obrovského jmění), ktere nic jiného nezbylo než staré jméno, na její očividnou škodu, která jest podřízena vesnickému rychtáři, jenž jí dává nyní dvoj-

násobnou měrou cititi svou důležitost úřední, nemíním dále rozváděti."

„Jeho knížecí Milost arcibiskup olomoucký a svobodný pán Dalberg zmínili se o tom, jak mnohem snáze jest sedláku pracovati než platiti. Dovoluji si zde jen poznámku, že mnozí nájemci na Rýně a v Belgii dobrovolně vešli v nájemné smlouvy, kde odvádějí část v obilí nebo penězích, druhou část v robotních potazích. Jestliže to kdy v zemi, kde se úplně od toho upustilo, dobrovolně dále trvá, musí škoda a nespravedlnost tím jasněji vysvitnouti, nutí-li se zdejší poddaný, aby na opravy silnic anebo za jakýmkoliv jiným účelem platil, na místě, aby pracoval. Účelné zužitkování a z toho zamýšlené zmírnění roboty, její částečný výkup v penězích spočívá úplně v oboru působnosti každého majitele panství dohodnutím s poddanými. Také zde nastupuje dobrodiní našich vrchnostenských poměrů, jež brání, aby zájem jednotlivců nebyl přes příliš obětován ideám zlepšení celku. Majitel panství a jeho úředníci jsou každým způsobem nejlépe obeznámeni s místními poměry a mohou tedy nejsnáze činiti nejúčelnější a nejdobročinnější opatření, což lze tím více očekávati, ježto zájmy vrchnosti a poddaného jsou vzájemné a rozmanitě se pronikají."

„Za přísného dozoru krajských úřadů nad úředníky vrchnostenskými jest poddaný úplně zabezpečen a chráněn před jakoukoli libovůlí, jak včera bylo několika pány stavy poznamenáno. Ostatně by se dle mého mínění měly potřeby říditi dle prostředkův, nikoli však prostředky dle potřeb, dílem snad domnělých, kde potom z každé nové potřeby, hned zase nejméně dvě jiné vznikají."

9. Zemský výbor předkládá osnovu na zřízení hypotečního úvěrního spolku pro Moravu a sloučení jeho se slezským.

Usneseno většinou hlasů tento předmět přikázati komitétu, který vypracuje stanovy a předloží je zemskému výboru k další poradě.

Do komitétu, jehož předsednictví svěřeno Hugonovi knížeti Salmovi, zvoleni: ze stavu duchovního Cyril Napp, prelát kláštera sv. Tomáše, a kapitulní děkan rytíř Vokřál; ze stavu panského Bedřich svobodný pán Schell a Emanuel hrabě Dubský; ze stavu rytířského rytířové Albert Neuwall a Josef Laminet; ze stavu

měšťanského Schweidler, purkmistr olomoucký, a Ritschel, purkmistr brněnský. Kromě toho má býti přibrán zemský účetní Krinner.

Konečně má se této komisi přikázati také žádost slezského veřejného konventu na uváženou při dotčených poradách.

10. Zpráva o založení moravské stavovské spořitelny, s připojením žádosti zatímního spolku na zřízení soukromé spořitelny v Brně za podporu.

Zemský výbor navrhl, aby tomuto spolku, v jehož čele jest jako předseda svob. pán Vojtěch Widmann, byl na první tři léta povolen roční příspěvek 1000 zl. z fondu domestikálního.

Dodatečně podal svob. pán Scheil presidiu zemského výboru navrhl na zřízení moravské stavovské spořitelny. Zemský výbor dokládá, že tento návrh úplně se shoduje s míněním stavů proneseným o přiměřenosti, užitečnosti a výhodách, které tím zemi vzniknou.

Po delším rokování bylo většinou hlasův usneseno, zamítnouti návrh na zřízení stavovské spořitelny, za to však spolku na zřízení soukromé spořitelny povoliti na dobu tří let roční příspěvek z fondu domestikálního darem.

11. Zpráva o postupu při udělování zpráv o šlechtictví a inkolátě. Dekretem dvorské kanceláře z 16. června 1836 a z 10. června 1839 bylo nařízeno, že pouze dvorská kancelář a nikoli zemské úřady jsou oprávněny vydávati vysvědčení nebo udělovati zprávy o šlechtictví a šlechtickém původě, a že zemský výbor jest oprávněn pouze vydávati stvrzenky o inkolátě osob, které se listinně vykážou o svém původě od nabyvatele, když tento výkaz byl od fysikálního úřadu shledán správným.

Dřívější postup záležel v tom, že žádané zprávy byly po dotaze u stavovské registratury udělovány zemským výborem, a proto se navrhuje podati prosbu na J. V., aby zemskému výboru, jakožto splnomocněnci stavů moravských, dříve provozované právo bylo ponecháno, dle okolnos i ve věcech šlechtictví a inkolátu povolovati nahlédnutí do majestátních kvaternův a vydávati výňatky a opisy z nich.

Přijato jednosvorně.

V souvislosti s tímto návrhem bylo upozorněno, že důležité stavovské listiny jsou té doby uloženy v druhém poschodí

domu dikasteriálního, že tedy nejsou před ohněm bezpečny. I bylo usneseno připomenouti zemskému výboru, aby co nejdříve učinil opatření na bezpečnější umístění listin, stavovskému zájmu důležitých.

12. Zemský výbor předkládá zprávu o novém způsobě příštího rozdělování odměn na chov hovězího dobytka. Schvaluje se s dodatkem, že stavovským členům, k tomuto výkonu ustanoveným, jest volno, aby si sami určovali potřebné znalce.

13. Brněnskému dobročinnému spolku na r. 1846 jednomyslně povolena podpora 1500 zl. konvenční měny z fondu domestikálního.

14. Vrchnímu zemskému pokladníkovi Vincenci Suppovi po návrhu zemského výboru povoleno výslužné ve výši ročního platu 1500 zl. Schváleno jednomyslně, avšak 16 hlasy proti 15 přijat návrh barona Schella, aby se zemskému výboru připomenulo, že při návrzích na osazování míst úřednických má příště míti zvláštní zřetel na zdravotní stav, statnost a stáří uchazečovo.

*

Pokračování sněmovní schůze dne 17. května 1845.

S denního pořádku škrtnuty předměty:

a) O rozdělení dávek urbariálních při oddělování pozemkův od poddanských hospodářských celkův.

b) O opatřeních, aby se zamezilo rozpadání pozemkův vrchnostenských.

c) O pastvě na poddanských úhorech a strništích.

d) Rozboření strážnice při vnější bráně Veselé (budovy konsumní).

e) Žádost výpravčího novinářského úřadu Seidlera za osobní přídavek.

f) Převzetí stavovské silnice jablonecké státem.

Potom pojednáno ještě o těchto věcech:

15. Odevzdání všeobecného vojenského fondu ubytovacího vojenskému eráru.

O tom usneseno, podati J. V. prosbu, aby buď přijal nejmilostivěji stavovskou deputaci, jak už dříve bylo žádáno, anebo aby tato věc konečně byla vyřízena.[1])

[1]) Doslovné obšírné znění této prosby v opise přidáno k protokolu.

16. Usneseno požádati zemského hejtmana a nejvyššího kancléře, aby stavovskému zemskému účetnímu Ignáci Krinnerovi odměnou za zásluhy v činnosti úřední vymohli udělení hodnosti císařského rady.

17. Zpráva o vyrovnání s bratry Kleiny za práce mimo povinnost vykonané při stavbě silnice jablonecké.

Usneseno nařiditi zemskému výboru, aby urychlil vyřízení této věci dle přání stavův.

18. O vyznamenání členů komise pro stavbu silnice jablonecké usneseno podati prostřednictvím zemského hejtmana prosbu k nejvyššímu kancléři, aby svou mocnou přímluvou u J. V. vymohl schválení návrhu stavovského.

19. O náhradě za ztrátu důchodů z někdejší daně nápojové. Poněvadž o této věci, která velice se dotýká zájmů stavovských, dlouholeté vyjednávání posud není ukončeno, bylo usneseno jednomyslně, obrátiti se s prosbou na J. V., aby konečně stavům tato náhrada byla povolena.[1])

20. Zpráva zemského výboru o stavu jmění fondu domestikálního koncem správního roku 1844 s přiložením povšechného výkazu tohoto fondu. Za to však nebyl přednesen připravený rozpočet na rok 1846.

Po odůvodnění svobodného pána Dalberga bylo usneseno:

a) Zprávu zemského výboru zatím jen vzíti na vědomost, s výhradou, že bližší posouzení stane se teprve potom, až bude přednesena zpráva komise, ustanovené na zkoumání účetní závěrky z r. 1843, a o instrukční osnově k tomu příslušné.

b) Vysloveno přání, aby za účelem podání této zprávy a konečného usnesení o ní svoláno bylo mimořádné shromáždění stavovské.

c) Až do té doby nechť se počká také se zprávou o rozpočtu za správní rok 1846.

d) Téže komisi, která ustanovena byla na zkoumání účetní závěrky za rok 1843, budiž svěřeno také zkoumání účetní závěrky za rok 1844 a také za rok 1845, jakmile bude podána.

e) Tato komise budiž budoucně přibírána také na zkoumání rozpočtu.

---

[1]) Také tato prosba v opise přiložena k protokolu.

Baron Bedřich Schell poukázal na to, že, jak vysvitá z výkazu o pokladním stavu fondu domestikálního, tento značně přesahuje výši 50.000 zl. konvenční měny, a že by bylo radno, aby částka, které není nevyhnutelně potřebí na nutné výdaje, byla ve prospěch fondu uložena a aby jí bylo užito na úhradu (refundování) základní jistiny, vynaložené na stavbu silnice jablonecké.

Sněmovní direktor poznamenal k tomu, že zemskému výboru již dříve v tom smyslu dáno bylo nařízení; na návrh biskupa brněnského usneseno ponechati to zemskému výboru bez připomenutí.

21. Stavům bylo oznámeno nejvyšší rozhodnutí z 19. dubna 1845, jímž se projevuje vůle císařova, aby stavům moravským bylo učiněno zadost, pokud se týče jejich vlastnických nároků na starý zemský dům.

„Kdyby navrácení tohoto domu stavům ukázalo se při dotčených pořadách dvorského úřadu nemožným nebo nevhodným, nařizuje se moravskému guberniu, aby vyjednávalo se stavy o příslušnou náhradu a došlo se s nimi dobrovolného dohodnutí, jehož schválení si císař vyhrazuje.“

Toto nejvyšší rozhodnutí naplňuje stavy zatím největším uspokojením a dává podnět k nejpoddanějším díkům. Nicméně není ještě rozhodnuto, bude-li starý dům zemský stavům navrácen, či bude-li jim dobrovolným dohodnutím dána náhrada za něj. Zemský výbor pokládá navrácení domu za výhodnější než náhradu a navrhuje, aby se podala prosba J. V., aby stavům zemský dům byl co nejdříve vrácen do vlastnictví a hned také předloženo doslovné znění tohoto podání, v němž důvody požadavku obšírně byly uvedeny. Zejména poukázáno na nedostatečné umístění všech úřadů stavovských, jemuž by nějaká náhrada peněžitá nepomohla, poněvadž nová stavba zemského domu spojena jest s velikými nesnázemi a stavové v posledních letech zvláště nákladnou stavbou silnice jablonecké zbavili se všech peněžitých prostředků.

Návrh zemského výboru schválen byl jednomyslně.

22. Na zprávu zemského výboru o budoucím užití úroků z moravského stavovského fondu úsporného byl přijat návrh, aby přírůstek úroků vzniklý slosováním památek tohoto fondu byl vynaložen na všeobecné blaho země Moravské,

k čemuž královská města přistoupila s výhradou, aby práva města Olomouce a Brna na ně byla zachována.

*

Pokračování v poradách dne 19. května 1845.

Před tím konána zádušní mše za zemřelého zemského hejtmana a sněmovního direktora Aloisa hraběte Ugarte, které přítomni byli stavové, všichni stavovští úředníci a mnoho obyvatelů města Brna.

23. Zpráva o odkázání deposit z krajských úřadů na stavovské úřady výběrčí.

Nejvyšším rozhodnutím z 9. dubna 1844 dáno jest moravským a slezským stavům na vědomost, že by toto odkázání stalo se jen tím způsobem, že by tím stavům nebylo žádné nové ručení uloženo. Stavové se tedy vyzývají, aby na toto zařízení přistoupili anebo podali zevrubně své námitky proti tomu.

Zemský výbor požádal (5. srpna 1844) zemského úřadu, aby mu oznámil, jakým způsobem v tom případě míní zavésti úřední práci a zúčtování u stavovských výběrčích a jak veliká jsou deposita u každého krajského úřadu v ročním průměru, aby mohl rozsah těchto prací posouditi.

Gubernium odpovědělo, že nemůže o krajských depositních pracích podati jiných pomůcek, než které za účelem tohoto vyjednávání již byly oznámeny. Avšak vyjádření krajských úřadů neobsahují o rozsahu těchto prací dostatečného vysvětlení. Všeobecně poznamenává však královský zemský úřad, že dle dosavadních zkušeností počet krajských deposit nemá nikterak zvláště značného rozsahu a že tímto přenesením se nezamýšlí zmenšení prací při krajských úřadech, nýbrž jen získání větší bezpečnosti deposit, budou-li v řádně založené pokladně uschována, a že by tím tedy také stavovským úřadům výběrčím práce nebyly zvláště rozmnoženy.

O způsobě manipulace zemský úřad podal zprávu v osnově předložené dvorské kanceláři.

Zemská účtárna podala o této věci své dobré zdání. Podle toho a pak i z jiných důvodů, zejména poněvadž stavové nemohou převzíti ručení za deposita, ježto by sami neměli jiné záruky, nežli kauce pokladních úředníkův, zemský výbor navrhl, aby stavové ve shodě s dřívějšími sněmovními usneseními bez pod-

mínky opětně zamítli převzetí depositních prací od krajských úřadův. — Schváleno jednomyslně.

24. Výroční zpráva stavovského archiváře a historiografa Bočka o jeho dějepisných výzkumech.

Na vyzvání zemského výboru Boček upravil do tisku a předložil své výzkumné zprávy za léta 1841, 1842 a 1843, poslední zpráva pak rovněž jest do tisku připravena, a pouze všechny přílohy nejsou ještě opsány.

Archivář zároveň prosil, aby mu při tisku těchto výzkumných zpráv byl na jeho literární potřebu jeho vlastním nákladem povolen přiměřený počet výtiskův.

Poněvadž znalost toho, co se v tomto vlasteneckém podniku děje pro dějezpyt zemský, má zajisté zájem stavovský, a ohlášení toho ve světě literárním samo jeví se žádoucím, předkládá se dosud prozkoumaná historická látka a výzkumné zprávy o tom k tisku upravené stavům s návrhem, aby do nich nahlédli a usnesli se o tisku zpráv, s vypuštěním zbytečných a nevhodných poznámek, a aby dovolili vytisknouti archiváři o žádaný počet exemplářů více, poněvadž sazba jest tu již bez toho, a náklad vzroste jen nepatrně vydáním za papír a tisk.

Hotové výtisky nechť se potom odešlou jednotlivým stavům. Náklad na ně páčil by se, nepočítaje v to papíru, na 300 zl. Celkem bylo by potřebí asi 300 výtiskův; i s papírem by náklad činil 500 zl. a uhradil by se z fondu domestikálního.

Většinou 12 hlasů proti 6 (baron Schell, baron Dalberg, který navrhoval uhrazení tohoto nákladu z částky 2000 zl. rozpočtené na dějezpyt, hrabě Harnoncourt, hrabě Herberstein, baron Antonín Widmann a baron Bedřich Dalberg hlasovali proti návrhu zemského výboru) usneseno bylo dáti tyto výzkumy tisknouti nákladem fondu domestikálního a rozděliti příslušné výtisky královským městům, knihovnám a museím, vrchnostem, městům, soukromníkům, obcím atd., vedle 60 výtisků Bočkovi a 24 stavům.

Poněvadž práce dlužno před tiskem podrobiti revisi, byla svěřena proboštovi mikulovskému.

25. Zpráva o koupi Cerroniovy sbírky rukopisné.

Císař schválil sněmovní usnesení z 20. září 1844 o koupi této pozůstalosti.

Dle tohoto usnesení má se několika spolehlivými znalci zjednati přesvědčení, je-li tato sbírka skutečně dle odevzdaného seznamu úplnou a nepoškozenou, a pak teprve má se zříditi smluvený důchod majiteli sbírky.

Stavové nechť tedy ustanoví, kdo má sbírku převzíti. S tímto návrhem zemského výboru také všichni se shodovali, mínění se rozcházelo pouze o tom, má-li se šetření konati v Brně, kam by se sbírka musila odeslati, nebo ve Vídni. Většinou usneseno, že pan Czikann má sbírku poslati do Brna a že se mu má o tom dáti zpráva.

Vyšetřujícími komisaři byli zvoleni: probošt mikulovský, hrabě Dubský a rytíř Laminet s přibráním archiváře Bočka a jiných znalců̊v.

Konečně usneseno za této příležitosti požádati zemského úřadu, aby vykázal bezpečnou místnost sbírce i jiným stavovským listinám, i bylo upozorněno na místnost, kde dříve byl umístěn úřad poplatkový, které se nyní nepoužívá.

26. Inženýrovi c. k. provinciálního stavebního ředitelství Navrátilovi za technické práce mimořádně vykonané při silnici jablonecké na návrh zemského výboru povolena odměna 200 zl. z částky 500 zl., rozpočtené „pro decoro statuum“.

27. Na návrh zemského výboru za povznesením chovu koní v zemi požádáni buďtež někteří členové stavovští, aby předložili své návrhy, kterými by však domestikálnímu fondu nebylo způsobeno mimořádné vydání.

28. Zahradníkovi v Lužánkách Schmiedovi povolen z milosti roční plat 160 zl.

Po návrhu zemského výboru zřízeno stálé místo zahradníka lužáneckého s ročním platem 400 zl. konvenční měny, s bezplatným bytem a deputátem 4 sáhů měkkého dříví. Pro zahradního učně užije se nadace hraběte Mitrovského, za to se odečte ročních 120 zl. vydávaných na zahradnického pomocníka. K tomu přidali stavové ještě podmínku, že zahradník má bezplatně zastávati také službu na Františkově, až se tam místo zahradníka uprázdní.

Konečně stavové byli poděleni sněmovními seznamy a povšechným výkazem peněz fondu domestikálního za rok 1844.

Ostatně předneseno a vzato na vědomost:

1. Znojemský krajský úřad oznamuje, že pět dcer po Antonínovi hraběti Miravigliovi (Maria, Eleonora, Terezie, Ferdinanda a Antonie) zdědily panství Hostimské.

2. Guberniální rada a krajský hejtman těšínský Antonín Alois šlechtic Gläser povýšen do stavu rytířského.

3. Karel rytíř Baratta zdědil po Joachimovi rytíři Stettenhofenovi panství Budišovské s Tasovem.

4. Český inkolát udělen knížeti Jiřímu Löwensteinovi.

5. Princezna Luisa Wasová koupila od hraběnky Zdeňky Fünfkirchenové panství Moravecké se statkem Mitrovem.

6. Hrabě Egbert Belcredi zapsán majitelem panství Líšeňského a Jimramovského.

7. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že bratří František, Libor, Albert a Hubert Kleinové jsou zaznamenáni jako majitelé koupeného panství Vizmberského.

8. Albertovi šlechtici Managettovi dáno dekretem dvorské kanceláře z 11. října 1844 povolení na držení statku Doloplazského v kraji olomuckém na dobu tří let.

9. Jiří svobodný pán Sina koupil od prince Gustava Wasy panství Říčanské a Veverské s třemi osadami, Komínem, Bosonohami a Německými Kynicemi, a statek Hvozdecký.

10. Moravskému stavovskému pokladnímu sluhovi Václavovi Rezkovi povoluje se navržený osobní přídavek 50 zl. ročně z fondu domestikálního.

11. Nejvyšším rozhodnutím z 22. července 1844 oznámeno, že císař neuznává za dobré měniti něco na starodávných habilitačních předpisech na Moravě a ve Slezsku.

12. Uzavření celní silnice z Marykova v Uhrách přes Nový Hrozenkov do Karlovic na Moravě.

13. Ferdinand svobodný pán Sternbach zdědil po svém dědu Josefovi Šebastianovi Sternbachovi panství Třešťské.

14. Nejvyšším rozhodnutím z 12. října 1844 povoleno sloučení statku Vilímovského se seniorátem panství Třebíčského, beze změny nároků dědicův allodiálních na tento statek.

15. Zákon nejvýše potvrzený dne 14. února 1845 o snížení doby kapitulační ve službě vojenské na osm let.

16. Dekretem dvorské kanceláře z 14. března 1845 oznámeno, že císař nesvolil k prosbě stavů moravských za sproštění

moravského stavovského úřadu novinářského od poplatku kolkového.

17. O revisi domovní daně třídní.

18. Přerovský krajský úřad ohlašuje, že olomucké arcibiskupské lenní statky Střelná (Waltersdorf) a Dětřichov (Dittersdorf) po smrti Jana Nepomuckého hraběte z Vrbny přešly na čtyři jeho dědice.

19. Vystoupením Václava rytíře Rosenbauma uprázdněné nadační místo ve vojenské akademii v Novém Městě uděleno Hugonovi rytíři Hugensteinovi.

20. Dekret dvorské kanceláře z 7. dubna 1845, obsahující vysvětlení patentu z 14. února o zkrácení vojenské kapitulace.

21. Presidiální list dvorské kanceláře z 28. dubna 1845, jímž se oznamuje, že za příčinou úmrtí zemského hejtmana Ugarte a jmenování nejvyššího zemského komořího hraběte Sedlnického principálním sněmovním komisařem direktorium postulátního sněmu přenáší se dle zemského zřízení na nejvyššího zemského sudího hraběte Wolkensteina.

17.

Protokol mimořádného shromáždění stavovského, konaného 21. července 1845 za předsednictví zemského hejtmana Rudolfa hraběte Stadiona, z příčiny slavnostního zahájení severní státní dráhy z Olomouce do Prahy.

Dle sdělení zemského presidia z 13. července t. r. císař schválil návrh presidenta dvorské komory, aby severní státní dráha byla dne 20. srpna 1845 zahájena přiměřenou náboženskou a vnější slavností, a ustanovil při ní svým zástupcem arcivévodu Františka Karla.

Zemský výbor jsa přesvědčen, že stavové projeví nejvřelejší a nejradostnější účastenství při této události pro zemi tak významné a že si budou přáti, aby nějakými slavnostmi od nich pořádanými se přispělo na oslavu zahájení, navrhl:

a) aby se na rakousko-moravských hranicích zřídil při železnici přiměřený triumfální oblouk;

b) aby se jmenovala deputace, která by se připojila k zemskému hejtmanovi a 19. srpna se odebrala do Břeclavi, aby tam uvítala arcivévodu při vstupu do země a doprovodila ho do Olomouce;

c) aby se v Olomouci téhož dne uspořádala národní slavnost na střelnici a při tom vzat byl za základ program slavnosti, konané roku 1836 v Brně za pobytu JJ. VV.;

d) aby se na uspořádání a řízení slavnosti ustanovil komitét, jemuž by se na výpomoc přikázaly osoby stavovské akademie a v případě potřeby také jiní stavovští úředníci, a tito, jako stavovské služebnictvo, aby byli odesláni do Olomouce.

Poněvadž náklad na národní slavnost z roku 1836 páčil se na 11—12.000 zl., budiž tato částka také na tuto slavnost přijata za nepřekročitelnou a uhrazena z volných přebytků fondu domestikálního, anebo, kdyby nebylo dostatečných přebytků, budiž sehnána přirážkou na vrchnostenskou berní zlatku.

Stavové přijali s pochvalou tyto návrhy a usnesli se jednosvorně, aby se uspořádala národní slavnost v Olomouci, jak to ve zprávě jest naznačeno, k tomu aby se určila i s připočtením triumfálních oblouků částka 12.000 zl. jako nepřekročitelná a aby se na nejvyšším místě zakročilo za povolení této částky z fondu domestikálního, která, kdyby nebylo dostatečných přebytků, má se uhraditi přirážkou na daň vrchnostenskou.

K uspořádání a řízení slavnosti zvoleni byli hrabě Josef Schaffgotsch a hrabě Michael Bukůvka a jim na žádost hraběte Schaffgotsche přidán na výpomoc zemský účetní Krinner.

Do uvítací deputace byli zvoleni: ze stavu duchovního rytíř Wiedersperg a rajhradský prelát Viktor Schlossar, ze stavu panského baron Karel Dalberg a hrabě Jindřich Herberstein, ze stavu rytířského rytířové Antonín Tersch a Michael Manner, ze stavu měšťanského purkmistr olomucký Schweidler a brněnský Ritschel.

18.

Protokol sněmovní schůze, konané 26., 27., 28. a 29. května 1846 za předsednictví zemského hejtmana a sněmovního direktora Rudolfa hraběte Stadiona.[1])

1. Do sněmu nově uveden Michael svobodný pán Forgáč, majitel statku Bílé Lhoty v kraji olomuckém.

2. Berní požadavky ve výši 3,142.494 zl. 30 kr. konvenční měny povoleny, ale poukázáno na vždy naléhavější nutnost, aby se poplatníkům v požadavcích berních ulevilo, jak již v námitkách a prosbách za předešlých let bylo vyloženo. Zejména bylo na

---

[1]) Zde budiž přiložen seznam členů sněmu stavovského za posledních dvou let jeho zasedání:

Na lavici duchovní:

Antonín hrabě Schaffgotsch, biskup brněnský, rytíř Wiedersperg a rytíř Holle, zástupci olomucké metropolitní kapitoly s jedním hlasem, Viktor Schlossar, prelát rajhradský, Ferdinand Seka, prelát novořišský, Cyrill František Napp, prelát kláštera sv. Tomáše; Josef rytíř Vokřál a Antonín rytíř Hoffmann, deputovaní brněnské kapitoly s jedním hlasem, Vincenc Weintritt, probošt mikulovský.

U velikého stolu:

J. E. nejvyšší zemský komoří Antonín hrabě Sedlnický a J. E. nejvyšší zemský sudí Karel hrabě Wolkenstein.

Na lavici panské:

hrabě Vincenc Vetter, svobodný pán Bedřich Schell, hrabě Filip St. Genois, hrabě Josef Augustin Seilern, hrabě Josef Schaffgotsch, svobodný pán Josef Honrichs, svobodný pán Rudolf Forgáč, hrabě Gustav Kalnoky, hrabě Jindřich Herberstein, svobodný pán Antonín a Vojtěch Widmann, hrabě Vilém Hompesch, hrabě Gustav Podstatský-Liechtenstein, svobodný pán Josef Bartenstein, svobodný pán Michael Forgáč, hrabě Vladimír Mitrovský z Nemyšle, hrabě Emanuel Oldřich Dubský, svobodný pán z Třebomyslic, hrabě Jiří Stockau, svobodný pán Ludvík Türkheim-Geisslern, svobodný pán Vilém Bretton, svobodný pán Bedřich Dalberg, hrabě Egbert Belcredi.

Na lavici rytířské:

zemský podkomoří rytíř Filip Hentschel, nejvyšší zemský písař Karel rytíř Vojkovský, rytířové: Antonín Tersch, Ferdinand Linhart, Michael Manner, Samuel August Neuwall, Štěpán Holle, Ignác Neuwall, Karel Baratta, Josef Laminet, Leopold Neuwall, Liebenberg.

Královská města: Brno, Olomouc, Jihlava, Znojmo, Hradiště, Uničov a Kyjov svými deputovanými, všechny dohromady s jedním hlasem.

Zemský purkrabí rytíř Kronenfels. Zemský sekretář Mayer. Zemský účetní Krinner. Konceptní praktikant Wieser.

návrh svobodného pána Schella usneseno opětovati dříve již projevenou prosbu, aby k přirážce berní, vypsané za uhrazením nákladů hrdelních, byly přibrány také ostatní daně (zejména daň výdělková a židovská).

K tomuto usnesení Vojtěch svobodný pán Widmann podal toto prohlášení, týkající se nového katastru, totiž postupu při dotčených odhadech:

„Poněvadž stálý katastr jest měřítkem příštího zdanění, cítil jsem již dávno potřebu, aby stavové, jimž přísluší stejnoměrné rozdělení požadované daně, zakročili u zásad vyšetřování výtěžku, dal jsem se však ukonejšiti lidumilnými a spravedlivými zásadami předpisův o tom vydaných, domnívaje se, že instrukce i postup odhadních komisařů budou míti stejný cíl před sebou. Nyní, když tato katastrální práce se vykonala, vidím, že tomu tak není, a vyšetřování výtěžku že valně se uchyluje od předchozích prací našich, podaných dle týchž zásad, a ačkoliv reklamační řízení jest volno, však částečné reklamaci, jak o tom svědčí výsledek v Dolních Rakousích a ve Štyrsku, se buď málo nebo vůbec nevyhovuje. Zatajování instrukce odhadních i reklamačních komisařů zabraňuje nebo znesnadňuje vedení důkazu při reklamaci a mělo za následek, že stavové štyrští tuto katastrální práci prý úplně zvrhli, a stavové dolnorakouští přednášejí nyní spoustu reklamací, které se nerovným vyšetřením výtěžku křiklavě jeví teprve po řadě let, a základní zlo záleží pouze v tom, že tamější stavové nezakročili při stanovení zásad. Přijetím provisoria z roku 1819 cítíme se přetíženými u všech předmětů dani podléhajících v poměru k zemi České, a jediná naděje úlevy, kterou jsme měli, že berní procenta všech rakouských zemí dědičných budou také výtěžku na roveň postavena, mizí, jsme-li vydáni libovůli odhadců při vyšetřování výtěžku. Proto jest dle mého mínění potřebí zakročení stavův, aby zásady J. V. vyslovené byly také skutečně prováděny. Dle doslechu jest prý již od počátku katastru ustanoven moravský stavovský zástupce, ale o tom nebylo nikdy stavům nic ohlášeno; proto jest potřebí učiniti si otázku, jak byly dosud šetřeny a zastávány zemské zájmy, pokud se týče katastru, jaké rozkazy měl tento zástupce atd.“

„Důkazem libovůle a přepjatosti při vyšetřování čistého výtěžku budiž krátká zpráva z mého panství Plavče, kde na příklad byly pastviny co do čistého výtěžku na roveň postaveny sousedním

polím, která již od staletí jsou obdělávána.[1]) Zajisté mnozí stavové zde přítomní učinili již podobná pozorování a uznají tedy naléhavost stavovského zakročení při katastru, poněvadž při delším otálení vzniká obava, že stálý nový katastr chybným prováděním se nad potřebu odloží a tím se zmaří nejblahovolnější úmysl otcovské vlády."

Když k tomuto předmětu hrabě St. Genois uvedl ještě jeden křiklavý případ nemírného odhadování, prelát kláštera sv. Tomáše projevil mínění, že by se J. V. měla podati prosba za přiměřené rozšíření ustanovené předběžné lhůty na podávání reklamací proti nesprávnému vyšetřování čistého výtěžku a k nutnému vodítku požádati za vyhlášení zásad, dle kterých si odhadní komisaři mají počínati.

Stavové usnesli se přiděliti návrh svobodného pána Vojtěcha Widmanna zemskému výboru, který nechť ještě opatří z rozličných krajin data, objasňující tuto nesrovnalost, a předloží je vyšším úřadům s poukazem na dnešní usnesení sněmovní. Taktéž přijat návrh preláta kláštera sv. Tomáše na podání zmíněné prosby J. V.

3. Vysloužilému stavovskému místoknihovnímu Františkovi Kupidovi po návrhu zemského výboru povolen osobní přídavek ročních 300 zl. konvenční měny s výhradou nejvyššího schválení.

Také registratorovi zemskému Janu Gottliebovi, který již 40. rok slouží a povinnosti své velmi horlivě zastává, povoluje se roční osobní přídavek 300 zl. s pochvalným uznáním.

4. Jan Friedrich, stavovský stipendista na c. k. akademii výtvarných umění ve Vídni, předložil ukázkou své píle olejovou malbu — studii hlavy, — kterou ředitelství akademie sice prohlásilo za zdařilou, ale nedoporučilo ji ke koupi. Na návrh zemského výboru povolena odměna 25 zl.

5. Usnesením sněmovním z 14. května 1845 proměněna byla dvě stavovská stipendia pro malíře a sochaře na stipendia pro žáky polytechnického ústavu ve Vídni. Zatím se uprázdnilo stipendium pro sochaře, a na návrh zemského výboru, který stipendia nevypsal, usneseno poprositi J. V., aby udělení tohoto i druhého stipendia malířského, jakmile se uprázdní, smělo se zastaviti, až budou schváleny stavovské návrhy na zřízení technické školy v Brně a tím také návrh na proměnění obou stipendií.

[1]) Takových příkladův uvedeno několik.

6. Zpráva o majetkovém nároku moravských stavů na budovu zemské robotárny.

Stavové schválili návrh zemského výboru na deskové prohlášení tohoto majetkového nároku s dodatkem, aby další opatření byla učiněna o řádném vyhotovení a vložení tohoto prohlášení do desk a o předběžném dohodnutí se stavy slezskými.

7. Zpráva o nákladu na rozšíření budovy při robotárně.

Dle sdělení gubernia jest potřebí rozšířiti zemskou robotárnu, čehož náklad jest rozpočten na 21.263 zl. $5^2/_4$ kr. konvenční měny. Z toho připadá na Moravu 19.923 zl., a tato částka má se bez přirážky sehnati ve dvou ročních lhůtách za r. 1847 a 1848.

Rozšíření jest nutno za příčinou účelného umístění a zaměstnání trestancův a aby se přijetí dalších osob z nedostatku místa nemusilo zamítati.

Poněvadž jak dvorská kancelář, tak i slezští stavové, kteří podíl na ně připadající již povolili, uznali nutnost tohoto rozšíření, navrhuje zemský výbor, aby také moravští stavové žádanou částku povolili. Avšak pro politování hodnou okolnost, že se bez předchozího jejich souhlasu přikročilo k provedení stavby, nechť se podá námitka proti každé příští podobné stavbě, která by se zahájila nákladem země nebo fondu domestikálního, bez předchozího dorozumění a souhlasu stavů. Náklad na tuto stavbu však může jediné přirážkou na poplatníky býti pořízen, poněvadž očekávaný přebytek příjmů nestačí na uhrazení první lhůty za rok 1847 a domestikální fond jest obtížen uhrazováním základní jistiny, vynaložené na stavbu silnice jablonecké.

Konečně budiž příležitosti použito a gubernium požádáno, aby ročně oznamovalo výsledky dotčeného ústavu polepšovacího.

Tento návrh po delší debatě byl většinou hlasů přijat.

8. Zpráva o škodlivém působení jednoduchých továrních oprávnění na výrobu rosolek a likérů na vrchnostenská práva propinační.

Dekret dvorské komory z 6. prosince 1841 zavazuje (ve zjevném odporu s ustanoveními robotního patentu z r. 1738, jímž se výslovně zapovídá dovoz cizí kořalky na půdu vrchnostenskou) osoby, jimž se taková výroba povoluje, jen pro ten případ k odbírání potřebné kořalky od vrchnosti neb městské

obce, požívající práva propinačního, jestliže dosáhli při tom oprávnění k nálevu.

Tímto dekretem obchází se propinační právo zdejších vrchností a městských obcí, na zřízení založené, a tím že na základě jeho mnozí se den ze dne udělováni takových oprávnění, podkopává se toto ústavní právo tak, že musí brzo nastati úplný jeho úpadek.

Zemský výbor proto navrhl stavům, aby se ze sněmu podala prosba na J. V. za zrušení tohoto dekretu dvorské komory pro Moravu, aneb aspoň aby byl potud změněn, aby za souhlasu s ustanoveními robotního patentu z r. 1738 — výrobci rosolek a likérů byli bezvyminečně přidržováni na odbírání potřebné k těmto výrobkům kořalky od vrchností a městských obcí, požívajících práva propinačního a tím způsobem aby vrchnostenské právo bylo zase vráceno ústavnímu základu a platná zákonitá ustanovení aby byla zachovávána. — Přijato jednosvorně. —

9. Osleplému diurnistovi při zemské účtárně Ignáci Hartlovi povolen z fondu domestikálního denní příspěvek 12 kr. konvenční mince s výhradou nejvyššího schválení.

10. Vrchním stavovským pokladníkem po Vincenci Suppovi zvolen většinou hlasův olomoucký stavovský výběrčí Ondřej Keller.

11. Inženýrovi c. k. provinciálního stavebního ředitelství Ant. Navrátilovi za technické služby, vykonané při stavbách silničních, povolena opět odměna 200 zl. z částky 500 zl., rozpočtené „pro decoro statuum“.

12. Zpráva o přenesení depositních prací s krajských úřadů na stavovské úřady výběrčí.

Přes opětovné odmítnutí sněmovní stalo se dekretem dvorské kanceláře z 22. ledna 1846 zase vybídnutí na převzetí oněch prací. Po návrhu zemského výboru stalo se toto usnesení:

Stavové předpokládajíce, že jim podle nejvyššího rozhodnutí z 9. dubna 1844 převzetím depositních prací od krajských úřadů na výběrčí úřady stavovské nevznikne nové ručení, svolují k převzetí dočasně a odvolatelně za těchto podmínek:

a) V souhlase s podmínkou položenou také stavy slezskými stavovské úřady výběrčí převezmou uschování a zapsání deposit do knih, kromě toho však také vyplácení jejich jen potud, pokud se může státi přijimatelům poukazovaným od krajského úřadu.

b) Příslušné práce i zúčtování buďtež co nejvíce usnadněny a zjednodušeny, za tím účelem budiž provedena nezbytná revise oznámené instrukce a tato budiž vykonána komisí, skládající se z guberniálního rady, ze stavovského zástupce, z krajského hejtmana a z úředníka státní i stavovské účtárny.

c) Odpovědný dozor nad touto novou instrukcí, jakož i provedení potřebného skontrování budiž přeneseno na krajské hejtmany.

d) Tyto práce depositní buďtež stavovskými úředníky výběrčími pořizovány úplně odděleně od jejich prací ve vlastním úředním povolání a bez smíšení pokladen.

e) Všechny výlohy spojené s těmito pracemi za papír, tiskopisy, depositní knihy a pod. budou převzaty a pořizovány kamerálním erárem.

f) Zemským výběrčím úředníkům bude volno dle míry ukládaných nadpočetních prací zakročovati za odměnu z fondu kamerálního.

g) Kdyby dříve nebo později depositní práce krajských úřadů nabyly takového rozsahu, že by hrozilo nebezpečí vlastním zájmům stavovským, anebo kdyby stavové viděli potřebu, užiti výběrčích úřadů pro vlastní své ústavy a účely, mohou zase převzaté depositní práce zamítnouti.

13. Zpráva o rozdělování odmèn na chov koní.

Nejvyšším rozhodnutím z 30. července 1844 ustanoveno, že sice příště stavovský zástupce při rozdělování těchto odměn má se súčastniti, ale že má se obmeziti pouze na doručování odměn zeměpanskou komisí přiřčených.

Zemský výbor uznává, že tím sice trpí vážnost stavovského zastoupení, ale pokládá všeliké zakročení za marné. Nicméně na návrh hraběte Herbersteina bylo většinou hlasův usneseno poprositi J. V., aby stavovská komise směla bezprostředně říditi rozdělování odměn, s dodatkem, že věrně poslušní stavové v případě zamítnutí této prosby zamýšlejí vzdáti se účasti při tomto rozdělování pro nečinné postavení svého zástupce a na doručování odměn vysílati stavovské výběrčí příslušných krajův.

14. Zúčtování nákladů na národní slavnost, konanou v Olomouci při zahájení severní státní železnice.

Na tuto slavnost konanou 19. srpna 1845 povolen byl (usnesením sněmovním 21. července t. r.) náklad 11—12.000 zl. konvenční mince z hotových a volných přebytků fondu domestikálního.

Toto usnesení bylo císařským rozhodnutím z 23. září t. r. schváleno.

Dle zprávy členů zvoleného k tomu komitétu, hrabat Schaffgotsche a Bukůvky, výdaj překročen byl o 2281 zl. $58^3/_4$ kr., a to hlavně nákladnou úpravou místností, nepříznivým počasím, zdražením cen dříví atd.

Na návrh a doporučení zemského výboru bylo usneseno, schváliti toto zvýšení výdajův, předložiti je k nejvyššímu potvrzení a vzdáti členům komitétu zasloužený dík za obezřelé a namáhavé výkony.

15. Na opětovné sněmovní zakročení (z 29. září 1840 a 14. května 1845) za příčinou udělení titulu c. k. rady zemskému účetnímu Ignáci Krinnerovi dvorská kancelář konečně presidiálním přípisem z 28. února 1846 odpověděla, že císař nejvyšším rozhodnutím 21. února t. r. této žádosti stavů nevyhověl, ale dovolil, aby se tato žádost po jisté době směla zase předložiti.

Poněvadž tím odměna účetnímu Krinnerovi stavy obmýšlená není sice zmařena, ale přece odložena, usneseno na návrh zemského výboru, nenechati tohoto výtečného úředníka déle čekati na povzbuzující slovo a uděliti mu pochvalný dekret za zvláště pilné a úspěšné konání služby. Stavové si vyhrazují, vymoci mu časem buď uznání jeho zásluh od J. V., anebo jej jinak přiměřeně odměniti.

Druhému pokladníkovi Janu Košťálovi, který pětkráte zastával místo vrchního pokladníka, povolena odměna 300 zl. s výhradou nejvyššího schválení.

*

Pokračování sněmovní schůze dne 27. května 1846.

16. Do sněmu nově uveden na svou žádost kníže Jindřich Edvard Schönburg-Hartenstein, majitel panství starobrněnského.

17. O rozdělování odměn na chov koní přednesl ještě baron Schell přání k zemskému hejtmanovi, aby doručování

odměn ihned bylo svěřeno stavovským výběrčím. Zemský hejtman slibuje tak učiniti.

18. Zpráva o zřízení technického učiliště a přenesení stavovské akademie z Olomouce do Brna.

Komitét, jemuž sněmovním usnesením z 14. května 1845 bylo uloženo, o této věci vypracovati příslušný návrh, vypracovalo dva návrhy:

a) Větší, na zřízení úplného technického učiliště, s nímž souhlasila většina členů komitétu.

b) Menší, který se obmezuje na pouhou školu průmyslovou a pro nějž se prohlásili tři členové komitétu.

Při těchto návrzích běží o rozřešení čtyř otázek:

I. Který z obou návrhů má se přijati?

Zemský výbor rozhodl se pro druhý návrh, menšinou navržený, který se obmezuje na praktickou školu průmyslovou, poněvadž jen ten lze provésti bez překročení určeného maximálního nákladu 120.000 zl.

Po delším rokování po návrhu barona Schella většinou hlasův usneseno, druhý návrh na školu průmyslovou předložiti J. V. k schválení. Poněvadž však ústavem tak obmezeného měřítka se nevyhoví úplně potřebám země, na druhé straně pak stavovské prostředky nepostačují na založení rozsáhlejšího ústavu, budiž připojena prosba k J. V., aby také této zemi bylo v Brně na náklad státní zřízeno rozsáhlé učiliště, podobné polytechniku vídeňskému nebo technickým ústavům v jiných zemích založeným. Stavové chtějí dle svých sil přispěti k nadání ústavu jistinou 120.000 zl. věnovanou na školu průmyslovou. Kdyby se této prosbě nevyhovělo, anebo kdyby zřízení takového ústavu na státní útraty v době tří let nebylo možno, stavové prosí, aby dle předložené osnovy směli zříditi školu průmyslovou, aby tak aspoň nejnaléhavější potřebě zemské bylo vyhověno.

II. Mají-li se dvě stavovská stipendia po 200 zl. pro chovance školy malířské a sochařské při vídeňské c. k. akademii výtvarných umění proměniti na stipendia pro posluchače vídeňského polytechnického ústavu?

Poněvadž zkušenost učí, že ona dvě stipendia jsou bez úspěchu pro zdar umění, zemský výbor navrhuje proměnění jich na čtyři stipendia po 100 zl. pro žáky vídeňské polytechniky.

Schváleno většinou hlasů potud, pokud nebude zřízeno technické učiliště v Brně; potom nechť se stipendia dávají žákům nově zřízeného ústavu.

III. Jakým způsobem má se tento ústav nadati, zdali najednou plnou jistinou nebo ročními částkami?

Zemský výbor ve shodě se stavovským komitétem navrhuje vyplácení ročních stálých částek, které se bez stavovského povolení nesmějí překračovati.

Po návrhu nejvyššího zemského sudího, hraběte Wolkensteina, bylo většinou hlasův usneseno:

Bude-li přijato nabídnutí stavovského příspěvku na zřízení technického učiliště v Brně státním nákladem, pak budiž nabídnutá jistina 120.000 zl. konvenční měny sebrána způsobem ustanoveným v květnu 1845, totiž přirážkou na daň vrchnostenskou. Přijme-li se však návrh na zřízení školy průmyslové stavy, budiž na vydržování její ustanoven roční důchod 6000 zl. konvenční měny a uhrazován především z fondu domestikálního, a teprve, když by nepostačoval, úplně nebo částečně pořizován přirážkou na daň vrchnostenskou.

IV. Má-li stavovská akademie ihned, a to před zřízením technického učiliště, býti přeložena z Olomouce do Brna?

Zemský výbor v souhlase s komitétem navrhl neprodlené přenesení, tak aby koncem června 1846 akademie skončila svou činnost v Olomouci a počátkem nového školního roku 1. října 1846 počala již v Brně.

Schváleno většinou 30 hlasův a usneseno, dáti o tomto opatření vědomost presidiu dvorské kanceláře, a zároveň byl zemský hejtman požádán všemi přítomnými, aby dle svého uznání zvolil člena stavovského, jemuž by provedení tohoto bylo svěřeno.

Čtyřmi hlasy (olomucké kapituly, hraběte Vettra, Seilerna a měst královských) učiněna námitka proti neprodlenému přeložení, pokud by nebyl schválen návrh školy technické. Hrabě Vetter prohlásil přeložení bez toho za loupež, vykonanou na universitě. Zástupce kapituly olomucké, rytíř Holle, poukázal na slovné znění nejvyššího rozhodnutí z 20. května 1843, z něhož vysvítá, že přenesení akademie se povoluje s výminkou zřízení školy technické v Brně. „Stavové sami, praví dále, nechtějí míti akademii samostatným učilištěm, nýbrž chtějí, aby některé předměty, jako umění stavitelské, geometrie, řeči a p. zůstaly při

ústavě technickém, i jde tedy jen o účelnou a době přiměřenou novou úpravu akademie ve spojení s účilištěm technickým. Císař by zajisté nedovolil bez závažných důvodův odstranění akademie z Olomouce, pro kteréž místo dle závěti hraběte Saka z Bohuňovic ze dne 1. září 1725 jest založena, k čemuž město Olomouc bezplatným věnováním stavebního místa značně přispělo; kromě toho několik předmětů při akademii, totiž živé řeči, polní hospodářství a římské právo občanské jsou podstatnými částkami zemské university. Vysoké úřady tomu také dosud tak rozuměly, ježto dosud neučiněno opatření na doplnění učebných předmětů při olomucké universitě; zejména by se musilo něco učiniti pro dotaci zmíněných tří předmětův učebných, kdyby se pomýšlelo na neprodlené přeložení akademie, jakož zejména stolice italské řeči (1815) a české řeči (1828)[1]) zřízena byla za účelem vzdělání státních úředníkův. Stavové sami na takové neprodlené přenesení akademie dosud nepomýšleli a příprav k němu neučinili."

„Nemá-li tedy universita olomucká, která za dřívějších dob těšila se tak velikomyslné podpoře stavů, býti zbavena učebných prostředků, než ještě bude zřízen ústav technický, navrhuji, aby přenesení akademie bylo zastaveno do schválení návrhu ústavu technického."

19. Volba do zemského výboru ze stavu rytířského.

Poněvadž rytíři Josefu Laminetovi, zvolenému 14. května 1845, císař neudělil žádané dispense od předepsané přítomnosti při trojím sněmování, přikročeno k nové volbě, i zvolen většinou 27 hlasův opět rytíř Laminet, a volba jeho se předloží k nejvyššímu schválení.

20. Zpráva o provedení nových staveb v Lužánkách.

Na zprávu tříčlenné komise proto zvolené (barona Bedřicha Schella, Vojtěcha Widmanna a hraběte Emanuela Dubského) zemský výbor navrhuje, aby se dle předloženého plánu i rozpočtu a nákladem fondu domestikálního vystavěl nový skleník za 2136 zl., aby se o povolení této částky zadalo k nejvyšší dvorské kanceláři, ale pro naléhavost věci aby se ihned se stavbou započalo. Dále navrhuje, aby na pořízení obydlí i hostince se

---

[1]) Tato ve skutečnosti zřízena teprve r. 1831. Pozn. vyd.

povolila nepřekročitelná částka 30.000 zl. s dodatkem, aby od zmíněné komise byl vypracován plán, dle něhož stavba by se prováděla postupně a dle majetkových sil fondu domestikálního. — Schváleno.

21. Volba stavovských zástupců do komise, jednající o navrácení starého zemského domu stavovského.

Nejvyšším rozhodnutím z 5. května 1846 nebylo vyhověno prosbě stavů z 19. května 1845 za bezvýminečné navrácení starého domu zemského. Zároveň nařízeno, aby vyjednávání s moravskými stavy o náhradu se nezdržovalo, když by v komisi nedošlo k jednotnému mínění o navrácení zemského domu stavům moravským.

Dvorská kancelář potom ohlásila guberniu, že zahájení společné komise bude nařízeno, jakmile presidium dvorské kanceláře se dorozumí s dvorskou radou vojenskou a s dvorní komorou.

Pro ten případ bude potřebí zvoliti zástupce stavovské. Zároveň stavům předložena osnova instrukce, dle které stavovští členové komise by se měli zachovati. Především mají působiti k tomu, aby starý zemský dům co nejdříve byl stavům navrácen, a kdyby se to ukázalo nemožným, teprve připustiti otázku náhrady. Tehda by se musil dům nestranně odhadnouti a jeho cena vyšetřiti v tom směru, aby za navrženou částku náhradnou mohl býti vystavěn nový zemský dům, který by vyhovoval potřebám stavovským. Proto zemský výbor v dohodnutí se zvolenými členy komise nechť dá připraviti plán a rozpočet na tuto budovu, jenž by byl vodítkem pro výši částky náhradné.

Kdyby byl učiněn návrh, dáti stavům náhradou za starý zemský dům nějakou erární neb jinou budovu, nechť i na to členové komise přistoupí, posoudí nabízený předmět stavební, pokud se hodí stavovskému účelu; potom nechť se od znalců vyšetří, je-li potřebí přístaveb, a je-li k tomu dosti místa, a jaká další částka náhradná na úpravu by se měla požadovati; při tom by se ostatně mohly odečísti útraty, jichž by bylo potřebí na úpravu starého zemského domu.

Pro případ navrácení starého zemského domu stavovští zástupci zmocňují se ke konečnému souhlasu, ve všech ostatních případech však mají si vyhraditi schválení stavů na sněmě shromážděných.

Svobodný pán Vojtěch Widmann poukazuje na pochybný výsledek odhadu a navrhuje, aby stavové sami ihned ustanovili částku, které by jejich zástupci při jednání komise měli žádati jako náhradu. K tomu dodává hrabě Dubský, že by se při ustanovení této částky mělo přihlížeti pouze k potřebě nového zemského domu. Nejvyšší zemský sudí přimlouvá se za doslovné přijetí návrhů zemského výboru. Prelát od sv. Tomáše míní, že by stačilo, stavovské zástupce pouze zmocniti a vybídnouti, aby při řízení komise pokud možno hájili zájmů stavovských, pokud možno působili na navrácení starého domu zemského a kdyby se v tom jednoty nedosáhlo, aby, pokud jde o potřebu stavův a vlastního zemského domu, další nabídky přijímali „ad referendum“ a je potom zemskému výboru k dalšímu uvědomění stavův ohlásili.

Tento návrh byl většinou přijat a za členy komise zvoleni: hrabě Schaffgotsch, hrabě Dubský a prelát kláštera sv. Tomáše.

*

Pokračování sněmovní schůze dne 28. května 1846.

22. Zpráva o zřízení moravského stavovského ústavu úvěrního.

Přečten list knížete Hugona Salma, předsedy komitétu za tím účelem zvoleného, v němž oznamuje zemskému hejtmanovi, že příslušné proposice jsou již hotovy, že však podrobná porada o této osnově jest zatím zastavena, pokud by o podobných ústavech nedošly zprávy z Čech a z Dolních Rakous.

Zemský hejtman dodal k tomu, že zatím z Čech včerejšího dne došla žádaná sdělení o úvěrním ústavě, jejž tamější stavové usnesli se zříditi, z Dolních Rakous pak že došla odpověď, že taková zpráva bude poslána teprve po skončení porad o tom konaných.

Stavové, přejíce si brzkého uskutečnění tohoto záměru, zemi tolik důležitého, na návrh barona Schella a hraběte Stockaua usnesli se nevyčkati již zprávy z Dolních Rakous, ale požádati knížete Salma, aby dle pomůcek z Čech došlých dal podrobněji vypracovati připravenou osnovu, aby buď v příští schůzi sněmovní a třebas i před tím v mimořádném shromáždění stavovském se přikročilo k poradě a ke konečnému usnesení.

23. Zpráva o pořízení stříbrného příboru stolního.

Z jistin, které pocházejí z dob věnování stříbrného stolního příboru (1793) na pokračování ve válce, bylo do konce dubna 1846 ušetřeno na úrocích 12.142 zl. $9^2/_4$ kr. konvenční měny.

Zemský výbor navrhuje, aby z těchto peněz byl zakoupen nový stolní příbor a předkládá rozpočty firmy Mayerhofrovy ve Vídni.

Svobodný pán Vojtěch Widmann vyslovuje podivení, že se nenavrhuje také pořízení potřebného příboru porculánového a skleněného, ježto nynější stav tohoto příboru přivádí zemského hejtmana do nepříjemného postavení, aby při pohošťování zemské komise dával upravovati tabuli způsobem důstojenství stavovskému nepříměřeným. Vinu toho vidí v liknavosti zemského purkrabího, jemuž inventář stavovský byl odevzdán, že totiž převzav moravský stavovský stolní příbor po zemřelém zemském hejtmanovi, o ztrátě mnohých kusů zemskému výboru nic neoznámil, a o doplnění příboru se nepostaral; i navrhuje, aby se mu ze sněmu udělila důtka.

Stavové se usnesli, aby dle návrhu zemského výboru a ve smyslu dodatku barona Widmanna (s prominutím navržené důtky) byl zakoupen stolní příbor i s potřebným náčiním porculánovým a skleněným. Koupě svěřena hraběti Emanuelovi Dubskému s dodatkem, že se nemá vázati předloženými rozpočty, nýbrž že, pokud stačí částka svrchu uvedená, má voliti příbor přiměřené úpravy a co největší váhu kusů stříbrných.

Svobodný pán Bretton a hrabě Belcredi hlasovali proti pořízení příboru, podotknuvše, že by důstojenství stavovskému bylo přiměřenější, kdyby se tyto úspory věnovaly účelu obecně užitečnému.

24. Mužskému dobročinnému spolku brněnskému byla také na r. 1847 povolena podporu 1500 zl. konvenční měny z fondu domestikálního.

25. Zpráva o rozdělování odměn na chov hovězího dobytka za rok 1846.

Usneseno zříditi komitét, do něhož zvoleni hrabata Kalnoky, Stockau, Daun, Hompesch, Podstatský, Dubský, Bukůvka a svobodný pán Antonín Widmann, aby podle pozorování, učiněných při rozdělování odměn, radil se netoliko o prostředcích ku zvelebení chovu hovězího dobytka vůbec, nýbrž i vzal na úvahu přiměřené změny a doplňky nynějších předpisův o rozdělování

odměn, a aby výsledek těchto porad odevzdal zemskému hejtmanovi.

Hrabě Kalnoky k této stati podal velmi obšírné ohrazení na své ospravedlnění a po přečtení jeho opustil shromáždění stavovské.[1])

26. Zpráva komise zvolené 18. září 1844 na prozkoumání účetního závěrku fondu domestikálního za rok 1843.

V komisi byli prelát rajhradský, svobodný pán Vojtěch Widmann, rytíř Laminet a magistrátní rada Feifalik.

První oddělení.

Zjištěna shoda úhrnného dokladu o penězích fondu domestikálního s účetním závěrkem.

a) Jistina na splavnění řeky Moravy ve výši 1264 zl. 39 kr.

Na návrh zemského výboru usneseno, aby úroky této jistiny uložené u fondu na umořování státních dluhů byly pouze zemskou stavovskou účtárnou v patrnosti udržovány a zúčtovány.

b) Přebytková jistina z domestikálního dluhu úvěrního ve výši 11.020 zl. $14^2/_3$ kr.

Vzata na vědomost zpráva zemského výboru, že stavovský místoúčetní zkoumá původ a právní povahu této jistiny a že vypracovaná zpráva bude potom stavům předložena.

Druhé oddělení.

Zkoumání úhrnného dokladu peněz fondu domestikálního po stránce správní.

c) Nová instrukce pro stavovskou hlavní pokladnu a pro stavovskou účtárnu.

Vysvětlení zemského výboru o nové instrukci, která dvorskou kanceláří jest již schválena a rokem 1847 má býti zavedena, při čemž stavům se ponechává na vůli, aby si vymohli potřebné změny, vzato jest bez připomenutí na vědomost.

d) Poměr zemského výboru ke stavům.

V té příčině usneseno:

α) neupouštěti úplně od sepsání instrukce zemskému výboru a jednacího řádu jim samým, ale především dáti komisi poříditi sbírku předpisů platných pro stavovskou působnost a ústavní

[1]) Ohrazení jest opsáno na str. 147.—159. příslušného protokolu.

poměry, a po sestavení těchto předpisův a dle nich věc vzíti v úvahu;

β) zemský výbor vybídnouti, aby rozpočet každoročně, nežli jej odevzdá zeměpanskému úřadu, předložil sněmu a za tím účelem si vyžádal na nejvyšším místě potřebného rozšíření lhůty;

γ) sbírka předpisův ad *α*) zmíněná svěřena komitétu, do něhož zvoleni: prelát od sv. Tomáše, hrabě Schaffgotsch a rytíř Vojkovský.

e) Náklad na robotárnu.

Přijata na vědomost zpráva zemského výboru, že náklad také za rok 1844 a 1845 jest přiražen na pozemkovou daň zemskou a že došel k zpětnému přijetí fondu domestikálnímu.

f) *α*) Výslužné, provise, příspěvky vychovávací.

Zemský výbor podotýká, že smí povolovati a poukazovati tyto položky jen, pokud jsou schváleny, a navrhl, aby zůstalo při dosavadním způsobu, poněvadž beztoho stanovení nových výdajů předkládá se sněmovnímu schválení.

Návrh přijat jednosvorně.

β) Stavovská almužna ve výši 1000 zl. ponechána bez označení, v jaké měně se má vypláceti.

g) Odměna za opisování pokladních knih ve výši 80 zl. ročně na návrh zemského výboru zatím ponechána.

h) Podobně stalo se s odměnou 80 zl. ročních zahradníkovi Kahlovi za ošetřování Františkova.

i) Zemský výbor vysvětlil překročení rozpočtené částky na dočasná adjuta, pokud se týče udělení podpory 150 zl. šermířskému mistru Taraclovi, což vzato bylo na vědomost.

j) Nájemné.

α) Vzato na vědomost vysvětlení zemského výboru, že při ustanovení nového zahradníka v Lužánkách pomýšlí se na sloučení tohoto místa se zahradnictvím na Františkově.

β) Komise navrhuje, aby stavové nájemné 102 zl., jež se platí v domě Fösselově za umístění stavovských listin, pojali do náhradné částky, které budou po případě žádati za starý zemský dům. Na návrh zemského výboru bylo usneseno, této náhrady z titulu starého zemského domu nežádati, avšak zástupcové stavů mají tento nárok uvésti za důvod navrácení starého domu zemského; kdyby v případě vrácení erár žádal náhrady za stavby

v domě tom provedené, má se vystoupiti s tímto nárokem za účelem vzájemné náhrady.

k) Přijat návrh zemského výboru o zajištění stavovských potřeb úředních.

l) Cestovní paušály stavovských výběrčích v Hranicích, v Hradišti a v Olomouci.

Poněvadž tato města jsou přímo spojena železnicí, a výběrčím uloženo odvádění berních částek po dráze, navrhuje komise snížení paušálův. O tom uloženo zemskému výboru, aby v dohodě se zemskou účtárnou podal další zprávu v příští schůzi.

m) Vzato na vědomost vysvětlení zemského výboru, že přestaly útraty za komise důchodkových úředníkův, kteří byli přibíráni na skontrování přerovského úřadu výběrčího.

n) Vzato na vědomost, že zemský výbor zakročil, aby zastaven byl stavovský příspěvek 1550 zl. na platy professorů práv při olomucké universitě.

o) Podobně zavede se další jednání, aby zrušen byl příspěvek 100 zl. 18 kr. na kancelářské útraty c. k. provinciální státní účtárny.

p) Po návrhu komise, aby erár vydával dukáty na odměnu chovu koní v ceně jmenovité, zemský výbor podotýká, že dvorská kancelář takovou žádost dekretem z 3. dubna 1845 zamítla, nelze tedy dalších návrhů činiti.

q) Podobně usneseno po návrhu zemského výboru nevymáhati zastaralého požadavku 75.000 zl. v bankocedulích na zakoupení kobyl.

r) Pokud se týče zmenšení nadačních míst v novoměstské vojenské akademii z 12 na 9, usneseno, aby se zemský výbor přesvědčil, stalo-li se také v jiných zemích podobné obmezení, a aby podal o tom sněmu další zprávu.

s) O robotárně navrhuje komise požádati gubernium, aby se stavům dovolilo nahlížeti do příslušných rozpočtův a účtův, aby stavové věděli, kolik mají platiti a může-li země tyto částky hraditi.

Většinou usneseno, žádati za takové nahlédnutí jen tenkrát, naskytne-li se k tomu zvláštní pohnutka.

t) O stolním příboru již svrchu vyřízeno.

u) Přijato na vědomost, že zemský výbor zastavil odměny ve výši 360 zl. za rozvrhování berní.

v) Že převzetí rozličných kamerálních prací od stavovských výběrčích zakládá se na instrukci císařem stvrzené, že erár za to přispívá na platy výběrčích kontrolorův a že zemský výbor za každé příležitosti odmítl všelikou odpovědnost i ručení.

w) Vysvětleno zemským výborem, že nepoužité medaile za chov hovězího dobytka uschovávají se ve stavovských pokladnách depositních.

x) Stavovský archivář a historiograf Boček a jeho výkony. Komise poznamenala, že nyní, kdy Boček snesl značný materiál, bylo by na čase, aby se zabýval potřebnými průpravnými pracemi k dějinám země, což by nejlépe osvědčil jednotlivými pojednáními, jež by vydával na veřejnost bez nároků na fond domestikální. Vysloveno pouze přání, aby historické poklady, sebrané nákladem fondu domestikálního, byly také jiným badatelům za náležité opatrnosti učiněny přístupnými, aby se umožnilo „audiatur et altera pars". V tomto smyslu mohl by archivář býti vybídnut.

Zemský výbor stavy ubezpečil, že Boček svůj úřad čestně zastává a že cena i užitek materiálu jím na světlo vyneseného zajisté se potká s uznáním všeobecným, jakmile jeho cestovní zprávy podle sněmovního usnesení z roku 1845 budou otištěny. Na podporu důvěry stavův uvádí, že dvorská kancelář Bočkovi každého roku vyslovovala své pochvalné uznání, že roku 1845 vydal IV. svazek svého „Codex diplomaticus" a že mu čestným projevem dvorského a státního kancléře knížete Metternicha bylo dovoleno užiti tajného dvorského a státního archivu.

S návrhem, aby sebrané dějepisné poklady byly také jiným dojezpytcům otevřeny na používání, zemský výbor nemůže souhlasiti; nicméně neodepře se výminečné použití mužům odborným a dobré pověsti používajícím za předchozího souhlasu presidia.

Prohlášení zemského výboru schváleno.

y) Rovněž nic se nenamítá proti užití kancelisty Chytila ve službách archivářových.

z) Na vědomost vzaty: výkaz o pokladní hotovosti, o trojnásobném uzavření při hlavní a záložní pokladně, o pokladně depositní a archivě, o půjčovně, o náhradě za pozemkovou daň z r. 1806 ve výši 29.852 zl. konvenční mince, pak vysvětlení

zemského výboru, proč koncem r. 1843 pokladní hotovosti ve výši 60.983 zl. konvenční mince nebylo užito na úhradu (refundaci) zálohy pro stavbu silnic.

aa) Účty fondu silničního byly přikázány sněmovní komisi k prozkoumání.

bb) Pokud se týče nedoplatků v příspěvcích na platy „od camerale", usneseno vyčkati konečného rozhodnutí, podobně o fondu úsporném.

cc) Usneseno dáti komisí sestaviti hlavní majetkový inventář.

dd) Upuštěno od majetkového nároku na někdejší stavovský zemský dům v Olomouci (1765 ponechán dominikánům, později tam umístěna fara a diecezánní alumnát, který za nynějšího arcibiskupa byl velkolepým způsobem přestavěn).

ee) O náhradě za daň nápojovou po návrhu zemského výboru usneseno vyčkati vyřízení sněmovního zakročení z r. 1845, podobně o zemském fondu ubytovacím.

ff) Pokud se týče starých nedoplatků daně nápojové, většina položek jest již odbyta.

Osnova instrukce pro zkušebné komise byla s některými dodatky schválena a revisní komisi na návrh zemského výboru vzdány povinné díky za důkladné prozkoumání účetního závěrku.

Pokračování sněmovní schůze dne 29. května 1846.

Zpráva revisní komise o účtech fondu domestikálního za r. 1844.

Na vědomost vzato vysvětlení zemského výboru o záměnách některých rubrik a o nových instrukcích pro stavovskou hlavní pokladnu a účtárnu.

O úhrnných dokladech usneseno naříditi zemské stavovské účtárně, aby vyhověla požadavkům sněmovní komise, pokud se nepříčí platným předpisům.

Vysvětlení zemského výboru o opatřeních proti možným zpronevěrám při zemských výběrčích úřadech vzato na vědomost.

Co se týče administračních výloh stavovského fondu silničního, jež záležejí ve vydáních za papír, tisk a porto, usneseno pro nepatrnost těchto částek ponechati jich při hromadném účtování při fondě domestikálním.

O budovách Lužáneckých usneseno vyzvati ředitelství Lužánek, aby každoročně a v příhodnou dobu dalo presidiem zemského výboru tyto budovy komisionálně ohledati. O požadavku na Lužánky má se rok co rok sestaviti rozpočet a podati jako příloha k hlavnímu rozpočtu.

27. Revisní zpráva sněmovní komise o účetním závěrku za r. 1845.

a) Na uhrazení užité základní jistiny usneseno na tento rok vynaložiti pouze úhrnnou částku 10.442 zl. $21^{2}/_{4}$ kr. konvenční mince a koupiti za ně pokud tato částka stačí, 4% slosovatelné papíry staršího státního dluhu, především pak moravské erariální památky.

b) Dále navrhuje sněmovní revisní komise, aby stavovský archivář a historiograf Ant. Boček sestavil na dějepisná badání odůvodněný cestovní návrh a jeho rozdělení, tento pak aby s dobrým zdáním zemského výboru byl předložen sněmu. Zemský výbor poukázal na překážky a nesnáze při sestavování takového všeobecného cestovního návrhu, zvláště na to, že předem nelze určiti dobu pobytu na rozličných místech, poněvadž výzkumy se stanou často hojnějšími, nežli se mohlo naditi, a látka často se musí pracně vyhledávati z archivů, které nebývají vždy spořádány. Zároveň zemský výbor oznámil, že Boček bez toho každoročně předkládá program badatelské cesty, kterou míní podniknouti, a tato že dosud vždy se končila nejšťastnějším úspěchem, jemuž i dvorskou kanceláří se dostalo uznání.

Po tomto vysvětlení sněm upustil od požadavku komise.

c) Návrh komise, aby se záloha 4000 zl., vyplacená zemskému úřadu na vnitřní zařízení robotárny, uhradila běžnou nadací, zamítá se dle dřívějšího usnesení sněmovního.

28. Zpráva o rozpočtu fondu domestikálního na r. 1847.

Rozpočet prozkoumán členy komise revisní i zem. výborem.

a) Usneseno mezi jiným, platební lhůtu na rozšíření robotárny za r. 1847 ve výši 8461 zl. 30 kr. uhraditi bez přirážky z přebytku fondu domestikálního.

b) O úrocích z moravského fondu ubytovacího, jehož kapitál jest uložen u fondu na umořování státního dluhu, nestalo se platné usnesení, poněvadž zemský hejtman oznámil, že tento fond bude od J. V. určen na jezdecké kasárny pro Moravu.

c) Usneseno na návrh zemského výboru zastaviti koncem října 1846 plat 300 zl. zatímnímu učiteli tance Poletnovi.

d) Ředitelstvím Františkova i Lužánek má se uložiti, aby předkládaly zvláštní rozpočty.

Ze zvláštních poznámek sněmovní komise vzato pouze na úvahu, má-li zůstati posavadní příspěvek 1000 zl. na okrašlovací sady města Brna. Poněvadž městu převzetím hrdelních nákladův od země dostalo se podstatné úlevy, bylo většinou hlasův usneseno, aby příspěvek z rozpočtu byl vyloučen.

Na zkoumání účtů na rok příští zvoleni dosavadní členové komise.

Konečně na návrh rytíře Baratty bylo jednomyslně usneseno, aby za příčinou nejnovějších politování hodných události v Haliči J. V. byl podán projev nejhlubšího zarmoucení, jakým mor. stavové jsou naplněni, s ujištěním nezlomné jejich věrnosti, oddanosti a úcty k nejmil. zeměpánu a k dědičnému domu císařskému. Sestavení této adresy svěřeno nejvyššímu zemskému sudímu.

Ostatně předneseno a vzato na vědomost:

1. Gubernium předkládá program, v němž obsaženy jsou podmínky k dosažení nadačního místa v tereziánské rytířské akademii ve Vídni.

2. Nejvyšším rozhodnutím z 22. května 1845 dvorský rada spojené dvorské kanceláře Rudolf hrabě Stadion jmenován zemským guvernerem moravským a slezským i udělena mu hodnost tajného rady.

3. Nejvyšším rozhodnutím z 19. dubna 1845 povoluje se udělení osobního přídavku ročních 200 zl. konvenční měny výpravčímu stavovských novin, Ondřeji Siedlerovi; zároveň se stavům moravským ponechává na vůli, má-li se nakladatelství novin pronajmouti či ponechati ve vlastní správě.

4. Dekret dvorské kanceláře z 26. května 1845, že se povoluje rozbořiti stavovský domek konsumní před Veselou branou města Brna a domestikální fond se sprošťuje žádaného příspěvku na rozšíření strážnice při vnitřní Veselé bráně.

5. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že Josef rytíř Laminet je zapsán do desk zemských jako majitel statku Rantířova.

6. Přerovský krajský úřad oznamuje, že Zdeňkovi hraběti Žerotínovi připadlo držení léna Valašsko-Meziříčského.

7. Nejvyšším rozhodnutím z 13. května 1845 dovoleno, aby v platnosti potrvala dispense, udělená 4. dubna 1818 Františku Kolářovi, jako majiteli statku Laškova, o schopnosti deskové.

8. Dekret dvorské kanceláře z 25. června 1845, jímž se vyhlašuje amnestie všem uprchlým brancům, kteří by vzhledem k snížené době kapitulační chtěli se zase k své povinnosti vrátiti.

9. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že Edvard kníže Schönburg-Hartenstein je zapsán do zemských desk jako majitel panství Starobrněnského.

10. Týž oznamuje, že po úmrtí Anny svobodné paní Ledererové z její polovice deskových statků Hrádku, Mladotic a Roketnice čtvrtina připadla Karlovi Augustovi svobodnému pánu Ledererovi a tři čtvrtiny paní Karolině z Henneberka.

11. Týž oznamuje, že Luisa hraběnka Chotková zapsána jest do zemských desk jako majitelka statků Přímětic, Kravské a Suchohrdel.

12. Dekret dvorské kanceláře ze 7. srpna 1845, že není potřebí nového propůjčení inkolátu moravského princezně Vasovně na zapsání deskového statku Moravce, poněvadž i po vykonané rozluce manželské dle smlouvy podržela jméno a erb rozvedeného manžela, tedy i ostatní práva stavovská, k nimž náleží zejména inkolát, udělený princi Vasovi nejvyšším listem z 22. ledna 1830 a z 3. února 1831.

13. Vypsání daně výdělkové a židovské na rok 1846.

14. Usnesení německého spolkového shromáždění z 9. listopadu 1837 o ochraně literárních a uměleckých plodů, vyšlých uvnitř německého území spolkového.

15. Znojemský krajský úřad oznamuje, že rytíř Claudius prodal statek Dukovany Františku Lettmayerovi.

16. Vdova Anna a synové František Antonín a Jan Nepomuk po zemřelém pekařském mistrovi Antonínu Leupoldovi z Nové Říše smějí užívati šlechtického názvu „z Löwenthalu“.

17. Zemský soud oznamuje, že Jiří svobodný pán Sina je zapsán do desk zemských jako majitel Hrotovic a Krhova.

18. Potvrzuje se český inkolát knížete Edvarda Schönburga-Hartensteina vzhledem k nově nabytému panství starobrněnskému.

19. Udělení tří Teufenbachových nadačních míst v tereziánské rytířské akademii Roderichovi hraběti Mercandinovi, Bohuslavovi rytíři Widmannovi a Rudolfovi Stellwagovi z Carionu.

20. Nejvyšším rozhodnutím z 22. listopadu 1845 Josefovi rytíři Laminetovi udělena dispense od tříletého docházení do sněmu, za účelem volby do zemského výboru.

21. Nejvyšším rozhodnutím z 22. listopadu 1845 povoleno, aby moravský stavovský pokladník Vincenc Supp směl býti s plným aktivním platem dán do výslužby.

22. Zvýšení cla z pšenice, žita, ječmene a ovsa dováženého do Slezska.

23. Dekret dvorské kanceláře z 31. prosince 1845 o nejvyšší povolení, aby bratří František, Libor, Albert a Hubert Kleinové směli doživotně držeti panství vizmberské.

24. Olomucký krajský úřad oznamuje, že statek Jesenec po zemřelém fiskálním adjunktovi Janu Polanském přešel na jeho dědice Adolfa, Eugena a Terezii.

25. Nejvyšší rozhodnutí z 23. prosince 1845, jímž se schvaluje návrh, aby nejmenší míra kořalky, s kterou smějí obchodníci vésti obchod ve velkém, ustanovena byla 1 vědrem, avšak, co se týče prodeje lihu, že se jim neukládá žádné obmezení.

26. Josef Müller, c. k. appelační rada a purkmistr pražský, rytíř řádu Leopoldova, povýšen do stavu rytířského (29. prosince 1845).

27. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že panství hostimské se statkem Boskovštejnem přešly dědictvím na nezletilé děti zemřelého tajného rady a generálmajora hraběte Meraviglia, totiž na Marii, Eleonoru, Terezii, Ferdinandinu a Antonii.

28. Dekret dvorské kanceláře z 26. února 1846, že zemský guverner v Přímoří, František hrabě Stadion-Tannhausen, postoupil hraběcí práva náčelníka rodiny Stadionovy zemskému guvernerovi moravsko-slezskému, s titulem „Jasnosti“.

29. O předchozím potřebném studiu pro akademii výtvarných umění ve Vídni a o podmínkách přijetí žáků na ústavě tom.

30. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že Rudolf hrabě z Vrbna zakoupil 23. března 1846 deskové panství Holešov a statek Rymnici.

31. Nejvyšším rozhodnutím z 13. prosince 1845 vzata na vědomost opětovná prosba moravských stavův, aby byli vyznamenáni členové komise pro stavbu silnice jablonecké.

32. Dekret dvorské kanceláře z 5. března 1846, jímž se krajské úřady zmocňují, aby potvrzovaly smlouvy vrchností s poddanými o zakupování drobných vrchnostenských parcel na stavbu obydlí.

33. Dekret dvorské kanceláře z 9. března 1846, jímž se nařizuje vydání rytířského diplomu brněnskému majiteli domu Vincenci Leopoldovi Buntschovi, jehož předek Alexius byl roku 1720 do rytířského stavu povýšen.

34. O podpisech jmen v písmě židovském čili hebrejském.

35. Hradištský krajský úřad oznamuje, že panství Koryčany a do něho vtělený podíl statku mouchnického kupní smlouvou z 25. dubna 1846 přešlo v majetek S. M. svobodného pána Rothschilda.

36. Znojemský krajský úřad oznamuje, že po smrti Josefa šlechtice Hopfena (6. dubna 1846) jeho vnuk František Hopfen po dosažení plnoletosti má se ujati držení panství Miroslavského a Loděnického.

37. Jihlavský krajský úřad oznamuje, že dvorský a soudní advokát Dr. Dvořáček ve Vídni získal dražbou statek Maříž (23. dubna 1846).

38. Dekret dvorské kanceláře z 20. dubna 1846, že císař nevyhověl žádosti stavů moravských, aby stvrzenky o vlastním chovu dobytka, předváděného k odměně, byly sproštěny kolkovního poplatku.

15.

Protokol sněmovní schůze konané 1., 2., 4., 5. a 7. června 1847 za předsednictví Rudolfa hraběte Stadiona.

1. Nově uveden do sněmu hrabě Alois Serenyi, nápadník panství Lomnického, Telešického a Luhačovického.[1])

2. Postulata v dosavadním znění povolena s obvyklým díkem za slevu $66^{63}/_{100}$ % z přídavku daně pozemkové. Po návrhu svobodného pána Vojtěcha Widmanna však opětně poukázáno na nepoměr, v jakém země Moravská jest obtížena daněmi, proti všem sousedním zemím a zejména Čechám, tak že od r. 1820 zaplatila za tohoto nerovného tlaku na státní vydání asi o 25 milionů zlatých více. „Nejistá útěcha, že se zemi dostane úlevy novým katastrem, mizí při zkušenostech, jakých nabýváme při postupě těchto operátův. Stavové již předešlého roku předložili o tom své prosby a stížnosti V. V., a jsou novými nesrovnalostmi nuceni také letos podati zvláštní stížnost o katastrálních pracích.“

„Dřívějšími nejv. reskripty slibovaná berní úleva pro Moravskou zemi neposkytuje však náhrady za minulost a přítomnost, a stavové musí se dovolávati spravedlnosti V. V., poněvadž země, přes pokojná léta, jež by jinak měla býti blahodárnými, jest již po 27 let proti jiným rakouským zemím trvale přetěžována a tím i vysílena, jak lze dosvědčiti všemi veřejnými knihami hypotečními, zemskými deskami, knihami městskými i pozemkovými.“

„Na námitku stavů nařídilo V. V. nejvyšším rozhodnutím z 5. února 1845 převzetí hrdelních nákladů v markrabství Moravském na státní poklad, avšak v postulátech za správní rok 1847 a 1848 požaduje se na zemi táž částka na výdaje hrdelní. Tím se v břemenech země nic nezměnilo, leda forma nejv. požadavku, země platí proti dřívějším letům o 51.286 zl. více. Tím se rok za rokem množí dluhy veškerých poplatníkův, peněz jest veliký nedostatek, což zvláště cítí majitelé pozemků poddanských, kteří upadají do rukou lichvářův a poněvadž daně i úroky stále stoupají, poplatník rychlým krokem jde vstříc úplnému zničení.“

---

[1]) Ostatně viz seznam a pořádek členů posledního sněmu stavovského, na Moravě konaného, na str. 202.

„Tomu dalo by se z části zabrániti nejvyšším schválením stanov předložených stavy V. V. na založení reálního ústavu hypotečního zemi Moravské za správy i ručení stavovského. Tu však by bylo třeba jednak zmírniti berní požadavek za správní rok 1849 v poměru k berním ostatních zemí, jednak neponechávati břemene hrdelních příspěvků toliko na dani pozemkové a domovní činžovní, nýbrž rozšířiti je také na ostatní poplatníky a konečně vyříditi prosby stavů, pokud se týče reálního spolku hypotečního a výkupu dávek urbariálních."

„Račiž V. V. přijmouti ujištění, že stavové moravští jen s bolestným srdcem předkládají toto věrné líčení rychle pokračujícího ochuzování poddaných, ale jakožto jediní zástupci pozemku pokládají za svou povinnost, V. V. vyličití pravý stav věrně dle pravdy, a doufají pevně, že otcovská láska a spravedlnost V. V. neoslyší snažných proseb věrně poslušných stavů moravských."

3. Zpráva týkající se zřízení hypotečního ústavu pro markrabství Moravské.

Na žádost sněmu z 17. září 1844 J. V. zmocnilo stavy moravské, aby konali přípravy k založení spolku úvěrního.

Stavové v sněmovní schůzi z 16. května 1845 svěřili úkol zvolenému komitétu, jemuž zároveň dali na uváženou, zdali a pokud by se Slezsko tohoto podniku mohlo účastniti.

Příslušné návrhy komitétu, jenž vypracoval stanovy moravského stavovského ústavu hypotečního i jednací řád pro něj a připojil k tomu svou zprávu, byly předsedou komitétu, knížetem Salmem, 19. ledna 1847 podány zemskému výboru, který doprovodiv je svým dobrým zdáním, předkládá je sněmu s těmito otázkami:

a) Má-li se vůbec hypoteční ústav na Moravě zříditi?

b) Mají-li stavové sami převzíti jeho vedení?

c) Má-li v tomto případě za ústav ručiti stavovský fond domestikální?

Zemský výbor uváživ vše zevrubně, odpovídá na všechny otázky kladně a stavové také jednomyslně s tím projevili svůj souhlas.

Dle toho přikročeno k projednání dalších otázek, a to:

A) Co jest pro ústav hypotekou?

B) Do jaké výše ceny hypotekární mají se půjčky poskytovati?

C) Jakými procenty mají se půjčky ústavu zúrokovati?

D) Jakým způsobem má se půjčka, u ústavu ujednaná, opláceti?

E) Kolika procenty mají se úrokovati papíry ústavem vydávané?

F) Jak se mají tyto papíry zase stahovati?

G) Kdo uhradí náklady zařizovací a správní?

Komitét i zemský výbor podali o všech těchto věcech určité návrhy. Po zevrubném rokování bylo usneseno:

Ad A) Přijmouti také vrchnostenská práva jako hypoteku při ústavě hypotečním, nečiniti žádného rozdílu mezi dělitelnými a nedělitelnými pozemky, vyloučiti z hypoteky všechny domy.

Ad B) Půjčovati na statky a pozemky do $^2/_3$ jejich ceny.

Ad C) Ustanovovati — s výhradou práva změny — úrokovou míru na $4^0/_0$.

Ad D) Zavésti umořování půjček splátkami ročními ve výši nejméně $^1/_2{}^0/_0$ původní jmenovité ceny jistinové.

Ad E) Ustanovovati úrokování zástavních listů na $4^0/_0$.

Ad F) Stahovati zástavní listy slosováním.

Ad G) Uhraditi první zařizovací a správní náklady zatím zálohou z fondu domestikálního a ustanoviti příspěvek dlužníkův na náklady správní ve výši $^1/_2{}^0/_0$ ročně.

Potom probrány, doplněny a opraveny jednotlivé odstavce navržených stanov.

Porady o jednacím řádu ústavu hypotečního odloženy na příští den. Návrh hraběte Viléma Mitrovského, aby stavové při sněmovních schůzích, které tentokráte potrvají několik dní, směli se účastniti v černém oděvu a nikoliv v uniformě, byl zamítnut 28 proti 8 hlasům (lavice duchovních zdržela se hlasování).

*

Pokračování sněmovní schůze dne 2. června 1847.

Projednán, doplněn a opraven tištěný řád ústavu hypotečního. Proti účastenství Slezska komitét i zemský výbor, hledice k rozdělené působnosti stavů moravských a slezských i jiným nesnázím, bránícím spolupůsobení, zaujali stanovisko zamítavé. I bylo stavy usneseno, aby připojení Slezska k ústavu bylo zamítnuto.

Dodatkem usneseno po návrhu komitétu i zemského výboru podati prosbu J. V.,

a) aby určitými předpisy byly upraveny právní poměry požadavků sirotčích;

b) aby vydán byl řád, platný pro knihy pozemkové na Moravě. Obě tyto prosby předkládají se k nejvyššímu vyřízení i pro případ, že by nebyl schválen návrh na zřízení ústavu hypotečního.

4. O náhradě za daň nápojovou.

Nejvyšším rozhodnutím z 28. listopadu 1846 bylo schváleno, aby se stavům jakožto základ k náhradě nabídly přebytky, jež byly získány při obou daních nápojových (vnitrozemské i pohraničné) r. 1829. Tyto přebytky dosáhly tehda výše 101.400 zl. konvenční měny; i byla tedy stavům nabídnuta náhrada v této výši s dodatkem, že má býti odváděna z téhož práva a za táž ustanovení, jak je stavové měli dle předcházejících recessův, a s výhradou všech práv, která dle recessů pro případ nějaké příští změny by byla státní správě přiřčena.

Požadavek stavů dle sněmovního usnesení z r. 1829 zněl na 132.000 zl. konvenční měny, v tom však bylo zahrnuto 27.000 zl. ze zrušeného poplatku židovského; na tuto částku státní správa tedy neměla zřetele. Zbývá tedy 105.000 zl., tedy o 3600 zl. více než se nabízí. Nabídka jest dosti příznivá, uváží-li se, že za posledních 9 let obě daně nápojové měly přebytek roční pouze 66.849 zl.

Nicméně dlužno podotknouti, že stavovský fond domestikální jest obtížen rozličnými příspěvky a poplatky, jichž právní nárok se zakládá na úsporách ze židovského poplatku a na výtěžcích z daně nápojové. Jsou to příspěvky na rozličné státní úřady v zemi ve výši 7525 zl., o jejichž odepsání a zrušení se již mnoho vyjednávalo, ale dosud se nestalo vyřízení.

Jiné příspěvky, jež po zrušení daně nápojové přešly na domestikum, jsou:

vojenské akademii ve Vídeňském Novém Městě	5000 zl.
na odměny chovu koňského	3000 zl.
na odměny pro chov hovězího dobytka	780 zl.

Na úhradu všech těchto vydání domestikální fond dostával z vnitrozemské daně nápojové ročně 47.879 zl. Tato částka jest započtena do výdajů daně nápojové za rok 1829, a o tuto částku byl tedy přebytek za rok 1829 zmenšen na úkor domestika a tím i na úkor částky náhradné. Stavové mohli by tedy právem žádati náhrady vyšší o těchto 47.879 zl.

Aby se však toto vyjednávání co nejdříve skoncovalo, zemský výbor navrhuje, aby se stavové spokojili náhradou ve výši 101.400 zl., bude-li domestikální fond zároveň zbaven systemálních a platových příspěvků, jež dosud státní pokladně odváděl, a to jak za minulost vzhledem k nedoplatkům, tak i za přítomnost i budoucnost.

V příčině lhůty časové, od které by se náhrada měla vypláceti, zemský výbor navrhuje, aby pro snadnější dohodu stavové upustili od právního nároku za minulost, t. j. od výplaty počátkem roku 1829, a spokojili se poukázáním náhrady ode dne, kdy nejvyšší rozhodnutí jest datováno.

Stavové přijali návrh zemského výboru s dodatkem, že se nevzdávají doplatku za minulost, nýbrž že si vyhrazují další kroky, jakmile dojde nejvyšší rozhodnutí o tomto prohlášení.

Rovněž schválen byl návrh císařského recessu, jak jej zemský výbor předložil.

*

Pokračování sněmovní schůze dne 4. června 1847.

Přijaty dodatky ku stanovám ústavu hypotečního, navržené baronem Schellem a baronem Vojtěchem Widmannem na zvolení komise, jež by upravila řád hotového placení poddaným. Do komise zvoleni: předsedou nejvyšší zemský sudí hrabě Wolkenstein, ostatními členy baron Vojtěch Widmann, hrabě Stockau, rytíř Ignác Laminet a zpravodaj předešlého komitétu rytíř Josef Laminet.

Na konec zemský hejtman vzdal díky komitétu a jeho předsedovi knížeti Salmovi za namáhavé a důmyslné zpracování stanov i řádu pro ústav hypoteční. Po návrhu jeho také usneseno obnoviti žádost za udělení titulu císařského rady Ignáci Krinnerovi, zemskému účetnímu, za vydatnou podporu v činnosti tohoto komitétu.

Hledě k náhradě za daň nápojovou, činí prelát od sv. Tomáše dotaz, zdali by stavové neměli se po případě spokojiti ročním důchodem, kdyby vyplacení jistiny bylo odepřeno. Usneseno, prozatím o tom se nezmiňovati.

5. Zpráva o výkupu robot a desátkův.

Stavům oznámeno nejvyšší rozhodnutí z 14. prosince 1846, obsahující ustanovení o podporování dobrovolných úmluv mezi

pozemkovými a desátkovými pány a jejich poddanými o naturální roboty a desátky.

Zemský výbor navrhl:

a) aby se J. V. vzdaly nejoddanější díky za vyslovené tam neztenčené zachování všech odůvodněných práv vrchností pozemkových a desátkových, pak za to, že usnadněny jsou výkupy z robot a desátků některými, proti dosavadním zákonitým ustanovením rozšířenými ústupky.

b) Při tom však budiž nejoddaněji namítnuto, že tento všeobecný zákon, pro několik zemí vydaný, by vyžadoval mnohých doplňkův a změn, jež ve zprávě zvláště jsou uvedeny a odůvodněny, aby se přizpůsobil poměrům této země, a že za účelem stejnoměrného provedení výkupů jest především potřebí zákonitého ustanovení ceny robot i desátkův.

c) Proto nechť se u J. V. poprosí za dosazení politicko-stavovské komise, která by se uradila o potřebných změnách a bližších ustanoveních zákona a navrhla je k nejvyššímu schválení, která by však také působila na podporování výkupův a na požádání obou stran zakročovala a prostředkovala.

Svobodný pán Vojtěch Widmann souhlasí úplně s prvním návrhem, neboť „stavové mají příčinu býti J. V. vděčni za to. že bez vybídnutí opětně chce uznati a chrániti práva urbariální; tím se odstraňuje mylné domnění poplatníků, poněvadž vždy ještě od vzpoury z roku 1821 stálou propagandou, která přes největší bdělost celou zemí se táhne, bují símě pochybnosti o právním původě jejich; rovněž dlužno s díkem přijati prohlášení, že jest přáním J. V., aby se selským hospodářstvím poskytlo úlev na základě dobrovolné dohody a bez újmy jakýchkoliv práv.“

„Domnívám se však, že nemáme se nikterak pouštěti do posuzování jednotlivých odstavců, nýbrž odpověděti J. V., že stavové chtějí přání J. V. vyhověti a je podporovati, jakož i všechny selské poměry dobře uvážiti a také doplňky, které přes povolené úlevy jeví se nutnými a žádoucími, vhodným způsobem na nejvyšším místě předložiti. Proto také by se zatím neměla jmenovati komise smíšená, nýbrž ryze stavovská, jež, opírajíc se o data referátu a došlých zvláštních dobrých zdání, uvážila by všechny poměry vrchnostenské i poddanské a umožnila dvojí věc, a to:

a) aby se výkup urbariální stal všeobecným. b) aby poddaný byl na to připraven a poukázán, aby času, jehož nabyl zbavením roboty, užil netoliko k lepšímu opatření svého hospodářství, nýbrž i aby se mu udaly prostředky k snadnějšímu plnění povinností, které smlouvou vzal na sebe.“

„Navrhuji tedy, k čemu by zvláště měla komise míti zřetel; jest to:

a) zlepšení obecního zřízení,

b) zlepšení venkovského školství,

c) změna kolkového patentu,

d) změna dědického zákona při selských hospodářstvích,

e) zmírnění cen soli pro dobytek,

f) zevrubná úvaha agrárních zákonů,

g) případné rozšíření stavovského reálního ústavu hypotečního na urbariální výkupy,

h) živelní pojišťování,

i) způsob přiznání urbariálního.“

„Tato stavovská komise nechť ihned zahájí svou činnost, a zemský hejtman budiž požádán, aby jakmile komise svou zprávu odevzdá, svolal mimořádné shromáždění, aby se co nejdříve J. V. podal dobře uvážený majestátní spis o stavovském usnesení. Poněvadž výkup robot i desátků způsobí úplný převrat ve správě i obdělávání pozemků, dlužno tomuto důležitému předmětu věnovati veškeru sílu i činnost, má-li všem účastníkům státi se užitečným.“

Kníže Salm poukázal na to, že ve zprávě zemského výboru jsou vytčeny zevrubně pochybnosti, překážky a zápletky, které by mohly vzniknouti zákonem o výkupě robot a desátkův. Ale teprve praktickým provedením se ukáže, jsou-li obavy odůvodněny a nebudou-li změny zemským výborem navržené zbytečny, a zase, nevyskytnou-li se jiné překážky nepředvídané, u kterých bude potřebí nápravy. Změny ty mohly by také v zemi vzbuditi nedůvěru, jakoby stavové chtěli si vymoci výhodnějších ustanovení proti poddaným. Budiž tedy zákon zůstaven praktickému provedení a potom teprve nechť se uváží, které změny by se měly J. V. navrhnouti.

Hrabě Egbert Belcredi souhlasí v celku se zprávou zemského výboru, ale vyjadřuje hlubohou bolest nad tím, že stavové nikdy nejsou slyšeni o radu před vydáním důležitých zákonův a

jiných opatření státní správy, jako na příklad jest poslední půjčka, smluvená za nepříznivých časových poměrův.

„To jest mi také podnětem, abych stavy upozornil na naléhavou nutnost prozkoumání a upravení selských poměrův, poněvadž robotním zákonem se připravuje úplný převrat všeho dosavadního.“

„V době, kdy dávno již všeobecné platnosti nabyla zásada, že jen sloučením všech sil za jediným cílem lze dosáhnouti skutečně velikého a dobrého ku blahu a zdaru všech, kdy vyšší požadavky života i vzdělání nutně mají za následek větší námahu za dosažením potřebných prostředků hmotných, kdy počet a ochuzování nižších tříd vzrůstají v hrozivém poměru, chudinství a komunismus strašidelně stojí u brány budoucnosti, kdy konečně svobodná podnikavost státního občana a tím umožněné duševní povznesení státu jediné slibují pokoj, štěstí a další trvání: ocitá se naše obecní zřízení, základ dobře organisovaného státu, v nejsmutnějším úpadku. Dlouholeté zdržující poručníkování ničeho než tohoto nedosáhlo!“

„Svěží a živá mysl pospolitá, ve které jediné tkví nejušlechtilejší ctnosti občanovy, láska k vlasti a obětovná věrnost k zeměpánu i k domovu, a vzkvétají ku zdaru požehnání plnému, vymizela beze stopy, hmotný majetek jest promrhán neb špatně vynaložen netečností, podvodným sobectvím a nevědomostí, veškeren krásný, dalšího vývoje schopný ústav obecní leží ladem a zpustlý zvráceným nakládáním a nátlakem bezduchého poručníkování.“

„Jest tedy především potřebí znovuoživení svobodným zřízením obecním.“

„Neméně naléhavou a všeobecně cítěnou potřebou jest důkladné a rozsáhlé zlepšení národního školství. Dávno již zářící světlo pravdy dosvědčilo nesrovnalost věty, že nižší třídy lidu musí býti udržovány v temnotě, aby mohly býti náležitě řízeny a vedeny, v celé její nevkusnosti a nemravnosti, ano právě naopak dokázalo, že skutečně nebezpečným může býti jen lid v bludu, duševní lenosti a pověře pokleslý, jenž nezná vyšších zájmů, u něhož tedy nejspíše jest možný klam o jeho nejbližších prospěších a každá okamžitá, v nezměnitelných poměrech časových záležející příčina k nespokojenosti může se státi mocnou pákou k nejnásilnějším převratům.“

„Zlepšení národního vyučování stalo se neodkladnou potřebou, neboť za nynějších okolností vyhovuje sotva nejskrovnějším požadavkům, kde učitelstvo postrádá nejnutnějších vědomostí pravého povolání, ano ponejvíce i nejnutnějších potřeb životních a tím i veřejné vážnosti, mládež pak za své krátké školní návštěvy, často přerušované ještě nepohodou, vzdáleností a výpomocí při práci, nenaučí se ničemu než nuzným počátkům čtení, psaní a počítání a mechanicky z paměti, bez odůvodnění hlubšího mravního a náboženského citu, katechismu. Trocha, čemu se snad přece naučily, vytratí se později v návale životním, poněvadž není lidových knih a tedy duševního spojení s tím, čemu se ve škole naučily; bez dalšího vzdělávání jest zapomenutí nevyhnutelné.“

„Že daleko ještě není dosti učiněno, aby sedlák byl na svém majetku zbaven tížících břemen, nepovzneseme-li ho zároveň mravně přiměřenými ústavy vzdělávacími, snadno lze dokázati, je-li vůbec k tomu důkazu potřebí.“

„Stav sedlákův na státních statcích, kde robota od let jest již vykoupena, ukazuje, že mezi nimi a sedláky robotou dosud povinnými jest jen nepatrný rozdíl. Není pracovitějším ani rozumnějším hospodářem než tento, naopak chtivější ještě svátkův a slavností nežli tam, kde sedlák poznal aspoň obmezením cenu času. Proto musí výkup břemen, utvoření svobodného, života schopného zřízení obecního a zlepšení národního školství jíti pospolu a jen od jejich spojení a spolčení lze se naditi blahodárného povznesení a prospívání země.“

„Konečně zdají se mi ještě dvě věci hodnými porady, poněvadž za nynějších okolností škodlivě působí na sedláka i na nejnižší třídy lidu. První jest z á k o n k o l k o v ý a p o p l a t k o v ý, který právě nejchudším třídám lidu jest nejobtížnější. Na sedláka působí zhoubně, poněvadž zadržuje pohyb oněch málo jistin, které si ještě může zjednati na podporu svého otřeseného blahobytu a na zlepšení svého hospodářství, vrhá jej do nesčetných výdajův a nad to ještě udržuje v stálé bázni před kolkovými pokutami, které při libovolném výkladě zákona snadno mohou vzrůsti a tím působí nejvýš škodlivě na všeliké obchodní spojení.“

„Druhá věc týká se poměru z d a n ě n í p i v a a k o ř a l k y, ježto jím pivo, nápoj zdravý a výživný, činí se rolníkovi nedosa-

žitelným a jest tedy výhradně odkázán na požitek kořalky. Kdyby se mohlo zde působiti přiměřenou změnou ve zdanění, podporoval by se tím účel, brániti výhradnému, nemírnému pití kořalky, v zájmu lidskosti více, než všemi spolky střídmosti."

Hrabě Ferdinand Spiegel poukázal na nevyhnutelnou potřebu toho, aby navržená stavy hypoteční banka přispívala k výkupům břemen urbariálních; pro případ, že by ústav ten nebyl schválen, bude třeba poprositi J. V., aby otevřen byl jiný pramen, z něhož by se potřebné prostředky peněžité na tyto výkupy mohly bráti. Ostatně souhlasí s míněním knížete Salma.

Hrabě Bedřich Sylva-Taroucca projevil se takto:

„Uznávám spolu s ostatními stavy ve vydaném patentě o výkupě robot jedno z největších dobrodiní, jehož se novější dobou dostalo c. k. zemím dědičným. Nicméně tím jediné selský stav se nepovznese z nynější duševní a hmotné zanedbanosti; připojuji se k přesvědčení barona Widmanna a hraběte Belcrediho, že jest potřebí, aby čas od sedláka získaný výkupem roboty a větší blahobyt byl vyšším jeho vzděláním upraven a pro všeobecnost využitkován. Uznávám výbornost organisace našich škol národních a příslušných zákonův, ale poměry časové vzbuzují nové potřeby a vyžadují jejich ukojení, jehož naši národní učitelé, jak nyní právě jsou, nemohou dáti. Tito nemají vzdělání, jehož národní učitel potřebuje k rozřešení svého veledůležitého úkolu, a jejich životní prostředky jsou tak skrovné, že na nich nelze více požadovati. Nechť stavové věnují pozornost hmotnému postavení učitelstva, aby se stalo takovým, jak toho úřad jeho vyžaduje a aby nebylo nuceno zabývati se pracemi, kterými jeho mravy zdivočují a které ho olupují o vážnost lidu. Mělo by se mu dostávati vyššího vzdělání v ústavech, které by bezprostředně byly podřízeny diecezanním biskupům, arcibiskupovi olomuckému a biskupovi brněnskému, a tyto vzdělávací ústavy měly by míti lidový základ."

„Vedle učitelů působí podstatně duchovenstvo při národním vyučování. Tomuto, zásluhou snad biskupů, nechybí všeobecně potřebného vzdělání, ale chybí jim příliš často prostředek, aby své vzdělání lidu vštípili; nedostává se jim moci a vlády nad řečí lidu. Příčina tkví v rakouské školní osnově. Nastávající duchovní správce buď pochází z krajin německých a neslyší, školou normální počínaje až do theologie, slova českého, anebo si přinesl

svou českou řeč mateřskou ke vstupu do studií; tam však tato vyschne nadobro, a podrží-li i, co si z domu přinesl, nepostačí to, poněvadž jeho posvátný úřad vyžaduje více, nežli znalost řeči nižších stavův. Odtud tedy často tak skrovná působnost na vzdělání lidu, jaké dosahuje správce duchovní, byť i vynikal znamenitými vědomostmi; poněvadž sám zápasí s řečí, nedovede pojmy lidu objasniti, je obohacovati, ani nové probuzovati, neboť řeč lidu stala se mu cizí. Již z té příčiny bylo by přáním, aby zemská řeč, řeč většiny v našem markrabství Moravském, byla do studií zavedena jako předmět závazný; stavové jsou k tomu povoláni, přednésti tato přání k trůnu J. V., poněvadž se proslýchá, že se připravuje nová školní osnova pro gymnasia v c. k. zemích dědičných."

Rytíř L a m i n e t přednesl toto mínění:

„Účelem nejvyššího rozhodnutí z 14. prosince 1846 jest usnadniti poddanému majiteli pozemků výkup vrchnostenských práv a tak pozemek pout zbaviti. Proto byly ustanoveny výjimky ze všeobecného zákona, a poddaným i obcím bylo povoleno volnější nakládání s jejich majetkem."

„Poněvadž toto nejvyšší rozhodnutí bylo ve všech německých zemích dědičných úplně stejně vydáno, vysvítá z toho, ježto zřízení těchto zemí není stejné, přirozený závěrek, že toto rozhodnutí může obsahovati jen nejpovšechnější ustanovení bez ohledu na rozličné poměry zemské."

„Tato okolnost by nasvědčovala, že J. V. v této důležité otázce časové spoléhá na spolupůsobení stavův a že jest hotov přijímati příslušné návrhy. Stavové tedy neměli by se pouštěti do posuzujících dobrých zdání o tomto rozhodnutí, aniž označovati některá jeho ustanovení pro Moravu za nezpůsobilá. Spíše by se měly J. V. vzdáti nejoddanější díky za zamýšlené vybavení poddanského majetku z pout a zároveň by měli stavové poznamenati, že se cítí povzbuzenými, předložiti J. V. návrhy, jak by se tohoto nejvyššího rozhodnutí užilo pro markrabství Moravské, hledíc na jeho poměry zemské."

„Proto měl by se však ihned zvoliti komitét, jenž by vzal nejvyšší rozhodnutí na poradu, věci zemským výborem vytčené pojal za základ porady a se zřetelem na stav země odevzdal své dobré zdání, které by se předložilo mimořádnému shromáždění a potom J. V."

„Poněvadž událostmi časovými a nejvyšším rozhodnutím u poddaného, závazky urbariálními stiženého, vzbuzena jest neodolatelná touha, aby se zbavil těchto břemen, bylo by toto nejvyšší rozhodnutí jen podnětem k nesplnitelným a zklamaným nadějím a z toho pošlému rozhořčení, kdyby se zároveň nepořídily prostředky, jež by poddanému umožnily dosažení naznačeného cíle.“

„Pořízením peněžitých prostředků za obvyklých podmínek nebezpečí se ještě v celé své velikosti neodstraní, poněvadž se tím způsobí jiný neméně povážlivý stav peněžitého obtížení poddanského majetku pozemkového, jenž bude míti v zápětí nesčetná vypuzení nynějších majitelů z jejich hospodářství.“

„Jediným pomocným prostředkem lze tu pokládati ústav hypoteční, a ani tento úplně nepostačí. Měl by tedy zmíněný komitét další úkol navrhnouti zvláštní oddělení ústavu hypotečního, který by usnadňoval výkup břemen urbariálních, při čemž poukazuji jen na osvobození poddaných od příspěvku správního, na vtělování požadavku v roční dávce po určitou řadu let a na osvobození od poplatků knihy pozemkové.“

„Nelze upříti, že výkupem břemen urbariálních nastane poddanému majiteli pozemku nová doba a že se vytvoří nový stav. Měl by se tedy vzíti na úvahu veškeren stav poddaného, jaký jest nyní a jak se vytvoří v budoucnosti, i s dobou přechodní. Jestiť

„a) uznanou pravdou, že čas jest největším pokladem lidským a že jako jeho dobré upotřebení přináší štěstí a požehnání, jeho špatné užití vzbuzuje zkázu. Není tedy ještě z daleka vše vykonáno, utvoří-li se poddanému měsíce v každém roce, nenaučíme-li ho zároveň účelně jich využitkovati.“

„Účelným, přirozeným postupem jest, aby se pouta trvající od staletí ponenáhlu odstraňovala; poučení jest tím naléhavější, stalo-li se toto odpoutání najednou. Domnívám se tedy, že by stavové měli uvážiti stav školství národního a poradu o tom rovněž přikázati zmíněnému komitétu.“

b) Všechny okolnosti, které působí na povahu poddaného, budou za změněných nyní poměrů působiti dojmem mocnějším, než dříve. Jest to především náklonnost k nemírnému požívání přirozeně, mravně i občansky ničící kořalky. I tato věc nechť se přikáže komitétu na úvahu.

c) Poddaný majetek pozemkový bude výkupem závazkův urbariálních obtížen zajisté značným dluhem peněžitým. Že by poddaný výkupem byl úplně zbaven břemen urbariálních, bylo by mylným náhledem, neboť bude ještě týž řetěz vléci za sebou po mnoho desítiletí, třebas mravní tlak se zmírnil. Poddaný výkupem zhorší svůj stav finanční, bude jej však snášeti ochotně a radostně, poněvadž dosáhl cíle dlouho vytouženého, totiž zbavení roboty a desátkův. Peněžní břemena spočívající na jeho pozemku budou ho však nutiti ku zvýšené činnosti, k průmyslovému provozování svého hospodářství, bude tísněn do mnohých právních styků a poměrův a tím i k častému uzavírání smluv a k soudním krokům. Nechť tedy zmíněný komitét pojme do úvahy také soudnictví na venkově a předpisy kolkové a poplatkové.

d) Komitét nechť vyšetří, kterými okolnostmi, v zákonodárství založenými, dosud příliš byl zadržen rozkvět hospodářství polního a lesního. Při tom nechť se vezme zřetel na daň ze soli, špatnou polní policii, hřebčinství, nedostatek řádných hospodářských úředníkův, zákon honební a řád lesní.

e) Zřízení obecní v markrabství Moravském octlo se na nejnižším stupni. Za silného vývoje jeho by se leckterá břemena, která jednotlivci působí obtíže, mohla ulehčiti a mnohá zařízení, jako na příklad školy, chudobince atd. by se mohla v život uvésti, aby založila blahobyt a sesílení obce a tím i jednotlivcův. I na tuto věc by se měl komitét upozorniti. Též by se mu mělo přiděliti veškero pozemkové zákonodárství a vůbec vše, co se dotýká selských poměrů, na př. dědický zákon vzhledem k statkům selským, patent branecký atd. Podrobné nařizování jest zbytečno, poněvadž s upokojením lze se spolehnouti na zkušenost členů komitétu, kteří největší část roku tráví mezi svými poddanými a tedy dobře znají jejich poměry a potřeby."

Tím bylo rokování ukončeno a přikročeno k hlasování.

a) Především hlasovali všichni pro 1. odstavec zemského výboru o děkovné adrese J. V.

b) Většinou 27 proti 14 hlasům usneseno ponechati zákon o výkupě robot zatím praktickému provedení.

6. Zpráva o udílení zpráv a opisův o věcech šlechtických a inkolátních.

Nejvyšším rozhodnutím z 21. listopadu 1846 byla příznivě vyřízena sněmovní námitka stavů z 16. května 1846.

Zemský výbor podotkl k tomu, že učinil příslušná opatření, aby žádané zprávy a opisy mohly žadatelům ihned býti udíleny.

7. Zpráva o dopravě měsíčních peněz berních po železnici.

Ukázalo se, že tato doprava jest spojena s mnohými nepřístojnostmi, ano nebezpečími a že se tím získává přece jen velmi nepatrná a nejistá úspora. Na návrh zemského výboru usneseno setrvati při dosavadním způsobě odvádění měsíčních peněz berních.

8. Zpráva o zřízení 4 stipendií technických.

Nejvyšším rozhodnutím z 22. srpna 1846 jest povoleno proměniti obě stavovská 200zlatová stipendia pro sochaře a malíře ve 4 stipendia po 100 zl. pro studující oborů technických a stavům dáno na vůli, propůjčovati tato stipendia žákům polytechnika vídeňského, a až bude zřízena technická škola v Brně, žákům tohoto ústavu. Usneseno, aby zemský výbor od případu k případu uváděl sněmu na vědomost osoby, jimž stipendia byla propůjčena, dle jména, rodopisu i vlastností.

9. Vrchní dozorce jízdárny Jan Thum ponechán v úřadě i po přeložení akademického vyučování jezdeckého z Olomouce do Brna.

10. O prodeji budovy stavovské akademie v Olomouci.

Budova byla nabídnuta na koupi místnímu pevnostnímu ředitelství v Olomouci. Toto po delším vyjednávání nabídlo cenu 18.000 zl. konvenční měny, což bylo nejvyšším rozhodnutím z 18. prosince 1846 schváleno a na návrh zemského výboru přijato též sněmem.

11. Jednání komise o navrácení zemského domu.

Jednání dosud nebylo zahájeno, ale dle došlého dekretu dvorské kanceláře lze očekávati, že započne co nejdříve.

Zemský výbor navrhuje, aby se stavovským zástupcům do komise udělila rozšířená instrukce a v podstatě plná moc tohoto obsahu:

a) Především nechť zástupcové setrvají, pokud možno, na požadavku, aby zemský dům byl navrácen se všemi částmi, jak byl roku 1784 vojenskému úřadu odevzdán.

b) Jen kdyby navrácení nebylo možno uskutečniti, mají dle šetření, jež zatím bylo konáno o výši nákladu na stavbu stejné budovy, žádati náhradou 340.000 zl. konvenční měny, ale vyhra-

diti si při tom slušnou náhradu za umělecká díla a neodkladně bezplatné ponechání prostoru, kde nyní stojí erární pekárna; erární budovy na tomto místě stojící budou buď odklizeny erárem s ponecháním staviva anebo se odklizení ponechá stavům za určitou náhradu.

c) Budiž učiněna podmínka, aby, jako úřad vojenský zůstane v držení starého domu zemského, tak zase stavové po dokončení stavby nového domu zemského směli užívati místností, jež mají v domě dikasteriálním.

d) Pro případ jinaké náhrady stavům má býti dovoleno, aby přejali do svého majetku všechny stavovské orly a pohyblivé odznaky, jakož i 32 kamenných znaků moravských rodin stavovských, jež jsou umístěny v sále II.

Zároveň předkládá zemský výbor sněmu hotové znění příslušného podání na J. V.[1])

Hrabě Emanuel Dubský navrhuje, aby o peněžitou náhradu nevyjednávali zástupci stavovští v komisi, nýbrž zemský výbor, dále aby se v podání na císaře nevyslovovala určitá částka náhradná, nýbrž aby se pouze namítlo, že hledě na cenu budovy a uměleckých pokladů v ní obsažených, částka ta jest velmi značná a že by se snad monturní komise mohla laciněji umístiti; konečně namítá, že stavební plocha pekárny není dostatečna na stavbu nového zemského domu a že by se tedy mělo žádati za rozsáhlejší stavební místo.

Svobodný pán Widmann poukazuje na pozemek, jenž byl navržen roku 1836 na stavbu zemského domu a kdyby se toho nedosáhlo, navrhuje, aby se požádalo za jiné přiměřené místo ve vnitřním městě v ploše nejméně 1170 čtverečních sáhův.

I bylo usneseno:

a) podati zemským výborem navržené podání k J. V.;

b) stavovským členům komise uděliti navrženou instrukci pouze se změnou, navrženou svobodným pánem Widmannem a částečně též hrabětem Dubským, aby totiž v případě náhrady se žádal pozemek, který byl vyšetřen r. 1836 pro zamýšlenou tehda stavbu zemského domu, kdyby pak ponechání tohoto pozemku nebylo možno, aby se žádalo jiné místo ve vnitřním městě nejméně o 1170 čtverečních sázích.

---

[1]) Jest k protokolu doslovně připojeno.

12. Potom přijaty některé návrhy, týkající se stavovské jízdárny.

13. Zpráva o volném obchodě s kořalkou ve velkém.

Guberniálním oběžníkem z 15. října 1846 byl obchod s kořalkou ve velkém prohlášen za zaměstnání svobodné a každému dovolené.

Zemskému výboru byl již dekretem dvorské kanceláře z 16. července 1844 podán dotaz, lze-li toto povolení, zavedené v Dolních Rakousích, rozšířiti také na Moravu, bez újmy zdejšího práva propinačního, příslušného podle zřízení vrchnostem a městským obcím. Proti tomu ohradil se zemský výbor, odvolávaje se na příslušná ústavní a zákonodárná ustanovení a na škodlivé následky, jaké by z tohoto opatření mohly vzniknouti zdejšímu poměru s emfyteuty a jaké by stihly stranu oprávněnou.

Přes tuto námitku však — dle došlého guberniálního oběžníku — dvorská kancelář dekretem z 3. října 1846, dohodnuvši se s c. k. dvorskou komorou, prohlásila obchod s kořalkou ve velkém za svobodné zaměstnání.

Zemský výbor rozebral především otázku, je-li v propinačním právě, zakládajícím se na zřízení moravském, obsažen také obchod s kořalkou ve velkém?

V nejvyšším patentě z 18. července 1712 a v robotním patentě z roku 1738 uznána jest oprávněnost vrchností „nenechávati dovážeti cizího vína, piva nebo kořalky na vlastní pozemek.“ Právo toto bylo by zrušeno, kdyby byl obchod s kořalkou prohlášen za volný a oprávněné vrchnosti se povolilo pouze šetření jejích práv v příčině drobného odbytu. Neboť tím by bylo každému dovoleno, přivážeti odkudkoliv cizí kořalku do vlastního skladiště a na pozemku oprávněné vrchnosti ji prodávati. Jest však nepopíratelným právem vrchností a oprávněných měst od nejstarších dob, aby nepouštěly na svou půdu cizí kořalky. Tyto nikdy se toho práva nezřekly a dovoz cizí kořalky byl bezvýjimečně trestán jako zasahování do práv pozemkové vrchnosti. Ještě nejvyšším rozhodnutím z 12. října 1815 císař nařídil: V obchodě s kořalkou má zůstati při dosavadních nařízeních a při vyrábění kořalky i všelikém obchodním spojení vůbec má se šetřiti zemského zřízení a platných předpisův. Dle toho vrchnosti jsou dosud oprávněny zakázati všeliký dovoz cizí

kořalky na svou půdu. Poněvadž ostatně ve zmíněném oběžníku již obchod s kořalkou v soudku jednověderním prohlašuje se za obchod ve velkém, dotklo by se asi tím zhoubněji práva propinačního, poněvadž každý, kdo nemá také velkých prostředků, může se takovým obchodem s tak nepatrnými částkami zabývati.

Stavové nechť se tedy usnesou, má-li se proti tomuto povolení velkoobchodu s kořalkou, jakožto porušení jejich ústavně založeného práva propinačního, podati námitka, či má-li se pouze podati prosba, že jen takový obchod s kořalkou má býti prohlášen za velkoobchod a za volné zaměstnání, při němž by prodejné množství nekleslo pod nádobu o 10 vědrech. Zemský výbor se domnívá, že při nepatrné naději na úplné odstranění zmíněného nařízení by se měl voliti druhý případ.

Nicméně stavové na návrh knížete Salma většinou 24 hlasů proti 18 usnesli se podati vůbec námitku proti prohlášení velkoobchodu s kořalkou za svobodné zaměstnání a prosbu k císaři, aby příslušný oběžník byl úplně zrušen, tím spíše, ježto vrchnosti za tohoto roku mnoho musily vykonati pro své poddané.

*

Pokračování sněmovní schůze dne 5. června 1847.

Hrabě Stockau uvádí ještě jednou na přetřes otázku výkupu z robot a desátkův. Očekává od stavů moravských, že uchopí se této věci činně a s odbornou znalostí, ježto oči celé země jsou na stavy upřeny a usnesení sněmovní hledí se vstříc s velkým napětím. Povinností každého člena stavovského jest přispěti svou hřivnou na rozřešení této otázky, blahu všech statkářů veledůležité. Rozštěpení při hlasování bylo jen nahodilé a záleželo pouze v tom, že někteří kladli poněkud příliš přísné měřítko na nedostatky oběžníku, čímž by dobré stránky jeho byly zastíněny. Druzí zase z přílišné horlivosti připojili celou řadu přání a cítěných potřeb. Naší povinností jest, abychom společně působili na rozřešení otázky. Tu jde především o to, aby o všech potřebách poddaného statkáře, o tom, jak smýšlí o vydaném oběžníku a o výkupě vůbec, dostalo se zemskému výboru zevrubných zpráv z celé země, zejména je-li poddaný schopen a ochoten, výkup uskutečniti pozemkem či penězi, může-li a chce-li použiti přispění zamýšlené banky hypoteční a zdali bude moci dostáti smluveným platebním závazkům; jaký

účinek bude míti výkup na jeho blahobyt, na jeho hmotný život a v dalších důsledcích na jeho vývoj mravní; nevykládají-li si někde poddaní nesprávně oběžník dobře míněný a jak by se každému porušení pořádku dalo předejíti; a jak dalece ten neb onen nalézá ve vyjednávání účinnou podporu u krajského úřadu nebo naopak pozoruje-li opačné působení zbraňující. Konečně bude potřebí podati zprávy o výkupech dosud uskutečněných a o jejich výsledku.

Na sbírání takového materiálu nechť se v každém kraji ustanoví dva až tři členové stavovští, kteří by mezi sebou byli v ústním neb písemném spojení a za měsíc neb jinou určitou lhůtu podávali o sebraných zkušenostech zprávu zemskému výboru, který by všechny tyto zlomky zpracoval v soustavný celek a sněmu potom podal jasný obraz o potřebách rolníkových v celé zemi, o jeho schopnosti a přání vzhledem k výkupu, o jeho mravním smýšlení, po případě i o překážkách, které by se buď se strany poddaných neb úřadů naskytly. Podle toho by se úkol mnohem snáze mohl provésti.

Svobodný pán Schell ve shodě s předešlým řečníkem za účelem sbírání dat předkládá tyto určité otázky:

Co jest přáním a záměrem sedlákovým v příčině výkupův, kloní-li se více k výkupu penězi či odstoupením pozemku a není-liž obavy, nebude-li v druhém případě majetková podstata sedlákova příliš seslabena a tím stav selský uvržen do úpadku; jsou-li a v jaké míře jsou prostředky k výkupu penězi pohotově; jaké překážky se kladou výkupům; jaká jest asi přibližná cena místní, slušná a spravedlivá oběma stranám při výkupech?

Kníže Salm vyslovuje obavu, že by členové vyšetřující komise musili se míchati do záležitostí svých sousedův a jiných statkářů, z čehož by mohly vznikati nepříjemnosti. Navrhuje tedy, aby všichni statkáři v zemi byli pověřeni zodpovídáním příslušných otázek, týkajících se výkupu robot a desátkův, s připojením svých přání a návrhův. Zároveň nechť se požádá vlastenecká hospodářská společnost, aby prostředky, které jí jsou po ruce, sbírala data a oznámila je zemskému výboru.

Hrabě Stockau pochybuje, že by takové vybídnutí ke všem statkářům mělo očekávaný účinek, ježto jsouc nezávazno, by u mnohých mohlo zůstati bez povšimnutí, kdežto členové komise

řádně k tomu zvolení budou hleděti, aby svědomitě úkolu dostáli. Svobodný pán Schell hledí oba návrhy sloučiti.

Sněm však většinou 29 hlasů připojil se k návrhu knížete Salma, aby navržené otázky nebyly dány k zodpovídání jednotlivým voleným komisařům, nýbrž všem statkářům v zemi a hospodářské společnosti. Tito mají data sebraná v měsíčních zprávách oznamovati zemskému výboru, který má sebraný materiál sestaviti v soustavný celek a předložiti jej s příslušnými návrhy příštímu sněmu.

14. Vyřízeny návrhy komise a zemského výboru o účetním závěrku za rok 1846 a členům komise[1]) za jejich námahu vzdány díky.

15. Při tom pojednáno o rozpočtu fondu domestikálního na rok 1848, a zvolena komise na pojednání o příštím rozpočtu (hrabě Emanuel Dubský, hrabě Jiří Stockau a rytíř Karel Baratta).

16. O zásadách a podmínkách pro doklady příjmův urbariálních a desátkových vzhledem k stálému katastru.

Nejvyšším patentem z 23. prosince 1817 nařízeno provésti ve všech německých a italských zemích spravedlivou a pevnou soustavu daně pozemkové. V § 17. tohoto patentu se praví, že dle opravených výsledků měření i odhadování rozvrhne se částka daně pozemkové, požadovaná ročně dle potřeb státních, tím způsobem, že každá země, každý kraj, každý okres, každá obec a každý jednotlivý majitel domu a pozemku má z vyšetřeného výtěžku zapraviti jakožto daň pozemkovou určité procento, přiměřené berní summě.

Dle tohoto patentu podrobují se dani pozemkové:

a) čistý výtěžek pozemkův;

b) výtěžky z budov, totiž jejich stavební plocha i výtěžek činžovní.

Příjmy urbariální a desátkové, jakož i z přenosného tímto patentem se do daně pozemkové nezahrnují, a dle § 14. také za odhadování výtěžku pozemkového a domovního nebyl vzat zřetel na dluhy jistinové, poplatky služební ani na závazky robotní a desátkové.

---

[1]) Byli to: prelát rajhradský Viktor Schlossar, baron Vojtěch Widmann, rytíř Josef Laminet a magistrátní rada Jan Fejfalík.

Podle toho byly zahájeny práce pro stálý nový katastr bez jakýchkoliv ustanovení vzhledem na vrchnostenské příjmy urbariální a desátkové.

První popud v tom směru stal se nejvyšším postulátovým reskriptem z 5. září 1825 na správní rok 1826, v němž zemi přiznána byla sleva $71^3/_4$% z přídavkové částky berně pozemkové; tam připojen byl požadavek spravedlivého vyrovnání v zemépanském zdanění mezi pozemkovým majetkem vrchnostenským a poddanským. Proti tomu stavové snažili se dovoditi, že od zavedení provisoria ve zdanění není nerovnosti. Nejvyšším reskriptem z 20. června 1826 bylo stavům dáno na jevo, že takové vyrovnání požadované na vrchnostech nemělo by zpětného účinku. Při tomto vyřízení zůstalo, až došel dekret dvorské kanceláře z 31. října 1845 o nejvyšším rozhodnutí z 19. srpna t. r. Tímto se stavové opět vyzývají, aby se vyslovili o spravedlivém vyrovnání zdanění pozemkového a za tím účelem oznámena podrobná ustanovení, která v té příčině mají platnost v Dolních Rakousích. Stavům však bylo dáno na vůli, kdyby se proti naznačeným podmínkám vyrovnávacím naskytly vážné námitky, aby navrhli také jiná opatření, tomuto účelu přiměřená.

Jde především o to, aby se vyšetřil hlavní základ pro nastávající vyrovnání ve zdanění mezi pozemkovým majetkem vrchnostenským a poddanským, pak o způsob tohoto vyrovnání.

Hlavním důvodem nové berní soustavy v ministerském přípise z roku 1825 se uvádí nepoměr ve zdanění mezi pozemkovým majetkem vrchnostenským a poddanským, že totiž oba mají z výtěžku pozemkového, dani podrobeného, odváděti stejné procento berní, že však vrchnostenský majitel pozemku z pravidla má výtěžek pozemkový neztenčený, poddaný majitel pak vzhledem k svému pozemku zavázán jest vrchnosti rozličnými dávkami peněz, práce i plodin, kterými se jeho výtěžek pozemkový přímo i nepřímo ztenčuje a jemu tedy nezbývá podílu, předepsaného v zdanění.

K dalšímu vysvětlení tohoto nepoměru podotýká dvorní dekret z 31. října 1845: Na Moravě trvá dosud onen způsob zdanění, který byl zaveden provisoriem daně pozemkové z r. 1820, dle něhož částka v poměru k upravené ceně těchto příjmů vyšetřená sráží se z celé postulátní částky, jakožto daň urbariální a desátková, a vybírá se od těch, kteří mají právo urbariální

i desátkové. Tím zmenšená všeobecná částka postulátní rozvrhuje se zcela stejným procentem na pozemkový výtěžek vrchnostenský i poddanský, a tedy i statkáři mají podíl ve zmenšení částky postulátní, kteří požívají úplně svého výtěžku pozemkového, dávkami urbariálními a desátkovými neztenčeného.

Tento patrný nepoměr mohl by, dle přípisu ministerského, jen tehda býti vyrovnán, kdyby závazky, jimiž jest povinen poddaný majitel pozemku vrchnostenskému, byly od jeho pozemkového výtěžku odečteny a kdyby tedy jen zbývajícím výtěžkem k dani přispíval, odečtená částka pak byla ku zdanění tomu předepsána, komu tyto dávky plynou. Také dvorský dekret z roku 1845 vyslovuje zásadu, že příjmy urbariální a desátkové jsou jen podíly pozemkového výtěžku dani podrobeného, a že jest tedy spravedlivo, aby berní podíl na tyto podíly připadající byl hrazen pouze oprávněnými, kdežto závazkem stížení, kteří dobírají neúplný, nýbrž ztenčený výnos pozemkový, mají dostati slevu v berním požadavku.

Proti tomu zemský výbor namítá toto:

Ustanovený nepoměr mezi obtíženým a neobtíženým majitelem pozemku záleží buď v rozdílné vlastnosti majetku a přechází s ní na každého nástupce, anebo v platných titulech a smlouvách, bez ohledu na vlastnost majetku. Činiti obtížení pozemkové předmětem berního vyrovnání neshoduje se s přísným právem.

Pozemková daň spočívá na pozemku a řídí se jeho jakostí a rozsahem, bez ohledu na břemena, která na něm lpí z jakýchkoli titulův. Tato jsou podrobena nejrozmanitějším změnám a nelze na ně bráti zřetel jakýmsi vyrovnáním daně beze škody ostatních poplatníků. Břemeny pozemkovými neměnî se předmět dani podrobený, mohouť pohltiti část čistého výtěžku, proto však nejsou ještě nutnými podíly výtěžku pozemkového, dani podrobeného. Břemena pozemková nejsou předmětem zdanění, a proto nelze na ně míti zřetel při zdanění pozemku. Majitel domu, podrobeného dani činžovní, musí platiti domovní daň činžovní, třebas na něm vázlo sebe více dluhův a jiných břemen. Urbariální a desátkové povinnosti jsou však břemena pozemková a mohou na zapravování daně právě tak málo působiti, jako dluhy na majetku váznoucí. Urbariální a desátková břemena tvoří část ceny pozemkové a zmenšují kupní cenu právě tak, jako jiné dluhy na majetek převzaté. Majitel může docíliti zase plné ceny umo-

řováním dluhů, výkupem urbariálních povinností, služebností a břemen a přece nesmí potom býti pojat do vyššího zdanění.

Kdyby obtíženému majiteli pozemku mělo se dostati ve zdanění úlevy na újmu neobtížených, bude míti pak méně příčiny, aby úspory věnoval na výkup svých břemen pozemkových.

Urbariální a desátkové příjmy byly dosud vždy zvláštním předmětem daně vrchnostenské; tato daň stavy převzatá má za účel, aby statkářům vůbec, jedněm i druhým, poskytla úlevu v břemenech berních. Byla až do roku 1819 mimořádnou (extraordinarium) a byla rok co rok zvláště požadována a povolována a přirážena na všechny statky vrchnostenské; od zavedení provisoria sráží se určitou vyšetřenou částkou od všeobecné částky postulátní, přiráží se na oprávněnce urbariální a desátkové a jest takto dle původního svého určení na úlevu všem poplatníkům daně pozemkové, poněvadž na ně se přiráži jen zbývající částka postulátní stejným procentem. Na tuto úlevu mají stejný nárok jak vrchnostenští, tak i poddaní majitelé pozemkův, neobtížení i obtížení. Kteří jsou zavázáni dávkami urbariálními a desátkovými, nemohou si tedy proti neobtíženým nebo těm, kteří se výkupem těchto dávek zbavili, osobovati žádné zvláštní výhody v berní výměře.

Přičte-li se urbariální a desátková daň, jakožto podíl dani podrobeného výtěžku pozemkového, jen na dobro statkáře obtíženého, vylučují se tím všichni ostatní, kteří buď neobtížený majetek si zakoupili a velkými obětmi se tohoto břemene sprostili a upadnou tedy nutně do mnohem vyššího zdanění; tím se také zničí dosavadní právní poměr.

Státní správou zamýšlené vyrovnání mezi obtíženým a neobtíženým majitelem pozemku úplně mění povahu a podstatu, jakož i účel daně urbariální; urbariále přestává býti zvláštním předmětem zdanění a vstupuje jakožto podíl pozemkového výtěžku dani podrobeného do oboru daně pozemkové, nikoliv na úlevu země ve zdanění, nýbrž jakožto výhoda obtíženého majetku pozemkového; tím přestává zvláštní podíl daně urbariální a pro tuto výhodu obtíženého pozemku musí nutně z ustanoveného veškerého berního požadavku připadnouti vyšší všeobecné berní procento na veškeren poplatný výtěžek pozemkový a tím také na všechny majitele pozemkův. Kdežto tedy státní správa obtíženému majiteli pozemku, v poměru k jeho břemenům, chce

ulehčiti, způsobí tím neobtíženému novou přirážku berní, tedy jiné obtížení. To jest nespravedlivo a) pro všechny majitele pozemků, kteří se velikými obětmi sprostili dávek urbariálních a desátkových, b) pro ty, kteří se dluhem, jenž na jejich pozemku vázne a musí býti zúrokován, zbavili anebo chtějí zbaviti břemen urbariálních a desátkových, c) pro vrchnosti, které, vedle převzaté daně urbariální, musily by snášeti ještě zvýšené berní procento.

Zemský výbor se tedy domnívá, že stavům nelze se uchýliti od prohlášení z 19. října 1825 a uznati nepoměr zeměpanského zdanění mezi vrchnostenskými a poddanými majiteli pozemkův, jenž by vyžadoval vyrovnání, že však za to uznají potřebu, aby se za spravedlivým provedením nové berní soustavy odevzdala nová přiznání o jejich příjmech urbariálních a desátkových, pocházejících ze svazku poddanství a převzala starobylým neb ústavním způsobem nějaká část nejvyššího postulátu na úlevu celé země anebo všech poplatníků daně pozemkové.

Nejvyšší zemský sudí, hrabě Karel Wolkenstein-Trostburg, vyslovil se o věci takto:

„Dle historického vývoje zpravodajova jest urbariální daň částečným poplatkem z příjmů, který stavové převzali k úlevě daně pozemkové na příjem z rozličných vrchnostenských důchodův."

„Tato daň není s daní pozemkovou ve vnitřní ani vnější souvislosti, jako každá jiná daň, na příklad daň jistinová, nepřímé daně atd., které mají nebo mohou míti účinek na úlevu daně pozemkové."

„Dle nové soustavy však má daň urbariální býti bezprostředně částí daně pozemkové."

„Část daně pozemkové nemá totiž býti vybírána samým majitelem pozemku, nýbrž dle ustanoveného podílu někým třetím, totiž vrchnostmi, o nichž se předpokládá, že dle téhož podílu mají a budou míti podíl na výtěžku půdy, pokud stálý katastr bude v platnosti. V tom jest dle mého mínění základní omyl."

„Dvě zcela nestejnoměrné síly obtěžují se stejnoměrným břemenem. Jeví-li se hned při východisku velmi obtížným, nalézti pravý poměr cenný, pravý podíl, jak tomu bude teprve za delší období?"

„Není totiž dle mého soudu správno, aby cena a příjem z důchodův a výsad měly stejný anebo jen obdobný postup s cenou a důchodem z pozemku samého."

„Za jiné příležitosti jsem poukázal na veliký rozdíl, který jest, co se týče bezpečnosti, pevnosti a dobytelnosti mezi majetkem pozemku a majetkem výsad. Tato bezpečnost a dobytelnost jest zajisté asi z nejdůležitějších, při tom však v číslicích nevypočítatelný moment k určeni ceny a výtěžku věci nějaké.“

„Totéž platí o velikosti příjmu; majitel pozemku má namnoze v moci, aby výtěžek majetku zvýšil, za to však jak obmezena jest tato možnost u majitele důchodův! Majitel pozemku má naději na zvýšení výnosu, u majitele důchodu lze předpovídati pravý opak.“

„Obrazně mluveno hořejší zásadou spřahují se spolu zdravé a stárnoucí chorobné tělo, a toto má právě tak rychle běžeti jako tělo zdravé.“

„Zkušenost potvrzuje úplně tyto obavy.“

„Tam, kde, jako na příklad v Tyrolsku, se postupuje dle této zásady, objevila se nápadná nesrovnalost mezi skutečným výtěžkem a obtížením vrchnostenských důchodův z jedné a pozemků z druhé strany.“

„Mám doklad, že z majetku, jenž záleží většinou z desátkův a z úroků pozemkových, v letech 1840 až 1843 průměrně zaplaceno bylo 1800 zl. veřejných dávek, kdežto majiteli zbylo čistého důchodu pouze 900 zl., tedy sotva třetina veškerých příjmův.“

„Tento čistý důchod nezůstal však majiteli jako zbytek důchodu, nýbrž proto, že s majetkem náhodou jest spojeno několik horských pastvin, které poskytují čistý důchod asi 400 zl., jsou velmi nízce zdaněny a převzaly pasivní zbytek důchodův.“

„Vyjdeme-li tedy z nutného předpokladu, že v době zřízení katastru důchody, tak jako ony horské pastviny, byly spravedlivě odhadnuty, vidíme z tohoto příkladu, jak různým směrem šlo obojí od té doby.“

„Oprávnění přejí si tam výkupu z důchodův nikoliv pro částku náhradnou, jako spíše, aby byli zbaveni břemene berního, jehož nemohou sehnati.“

„Nemohu tedy uznati za spravedlivý způsob vyrovnávací, který svou zásadou dospívá k nápadným nerovnostem ve zdanění.“

„Druhou právní námitku shledávám v tomto:“

„Vyžaduje-li spravedlnost, aby výsady založené v pozemku byly podrobeny stejnoměrnému zdanění, jako půda sama, pak

musí této zásady býti šetřeno netoliko při výsadách vrchnostenských, nýbrž při každém právu stejného druhu.“

„Tu však mají netoliko vrchnosti takové výsady vůči poddaným, nýbrž i poddaní vůči vrchnostem, a konečně i třetí osoby požívají důchodů zcela stejného druhu jak od vrchnosti tak i od poddaných.“

„Za třetí. Vše historicky vytvořené srostlo s jinými poměry. S dosavadními zásadami zdaňovacími bez odporu v souvislosti jsou všechna ostatní platná ustanovení o přispívání vrchností na stavby silnic, kostelův a škol, ano i na břemena patronátní a na ostatní veřejné potřeby; byly tak vyměřeny, poněvadž poměry jsou takové, jaké byly dosud. Nezdá se mi, že vyhovuje spravedlnosti, aby z tohoto ústrojí část byla vytržena, všechno ostatní pak bylo ponecháno.“

Stavové, hledíce k nespravedlnosti a nesprávnosti zásady pojaté státní správou pro zamýšlené berní vyrovnání, jak bylo zemským výborem a nejvyšším zemským sudím vyloženo, usnesli se setrvati při prohlášení sněmovním z 19. října 1825, že naprosto neuznávají nijakého nepoměru v zeměpanském zdanění mezi pozemkovým majetkem vrchnostenským a poddanským a neshledávají tedy podnětu k zkoumání a posuzování návodův a podrobných ustanovení platných v Dolních Rakousích.

Návrh zemského výboru na podání nových přiznání urbariálních byl zamítnut 35 hlasy proti 3 (kapituly olomucké, preláta rajhradského a svatotomášského).

Ostatně bylo za této příležitosti vysloveno všeobecné mínění, že za nynějších okolností nezbývá, než aby dosavadní daň urbariální zatím neztenčeně byla zapravována a aby při nastávajících výkupech z robot a desátků nebylo žádáno odpisování této daně.

17. Prohlášení svobodného pána Vojtěcha Widmanna, hraběte Egberta Belcrediho a hraběte Michaela Bukůvky, týkající se prací stálého katastru.

„V sněmovní schůzi z roku 1846 bylo usneseno podati císaři námitku proti pracím stálého katastru.“

„Avšak z podnětu reklamací vyskytly se nové nepřístojnosti, že totiž dříve vyšetřený, zdanění podrobený čistý výtěžek zároveň s třídou kulturní byl změněn a značně zvýšen, čímž jednak reklamace byla odstraněna, jednak způsobeno částečně vyšší zda-

nění. I uznali jsme za dobré, když nám bylo dovoleno nahlédnouti do instrukcí, vydaných 26. června 1840, odhadním komisařem předložiti výsledek její stavům k posouzení."

„Nejvyšší patent z 22. prosince 1817 obsahuje povšechně nejsprávnější předpisy stejnoměrného odhadování všech předmětů dani podrobených, k jejichž plnému ocenění však dlužno vyšetřiti: Zdali stavové moravští, stejně jako stavové ostatních zemí dědičných, prohlásili se bezvýminečně pro jejich přijetí, poněvadž dle toho má se vyšetřiti berní částka požadovaná dle § 26."

„Teprve je-li na tuto otázku dostatečně odpověděno, možno vysloviti vystihující úsudek o zásadách samých, poněvadž však zatím jde jen o posouzení praktického použití, pokládáme, upouštějíce pro nynějšek úplně od oné důležité předběžné otázky, za nutné poznamenati, že v odhadní instrukci z 26. června 1840, zvláště počínaje třetím dílem jejím, jeví se nápadné nedbání a kolísavé zvrácené užívání zásad obsažených v patentě z 22. prosince 1817; podobné shledáváme v poučení pro berní okresní vrchnosti z 17. června 1840."

„Tím způsobem původní úmysl uznání hodný, čeliti všeliké libovůli, zvrátil se v přímý opak, jak o tom také svědčí nesčetné všeobecně známé případy praktické a k čemuž mnoho také asi přispěla okolnost, že instrukce pro odhadní komisaře zůstala přísným úředním tajemstvím."

„Poplatník může dle toho jen reklamovati proti výsledku odhadu, povinností stavů, jakožto zástupců země však jest podrobiti způsob odhadování důkladnému zkoumání, neboť jest to jednak jejich historickým, v zemském zřízení založeným právem, jednak zjevné úchylky a libovolnosti, jak svrchu naznačeno, posunuly bez toho celý základ a učinily nutnými nová ustanovení."

„Kdyby se stavové chtěli pohřižiti do bludiště nesčetných §§ a ustanovení odhadní instrukce, upadli by do téže chyby, jako se stalo přes nepopíratelný nejlepší úmysl státním úřadům: t. j. pro spoustu podrobností ztratili by niť, která prostředkuje spojení se zásadami, a dostali by se do odporův právě tak velikých."

„Bylo by tedy nejlépe, kdyby se stavové v poradě se zemským hejtmanem dohodli o svrchu zmíněné otázce, týkající se zásad vyslovených patentem z roku 1817, jakož i o způsobě

jejich praktického použití, a pojaté usnesení předložili nejvyššímu schválení.“

Svobodný pán Widmann připojil k návrhu, že by předběžná porada o tomto předmětě měla se státi v komitétě, složeném z členů zemského výboru a z volených členů stavovských.

Prelát sv.-tomášský shledává hlavní zlo v tom, že není klíče na určování ceny a že tedy reklamace nemohou býti náležitě sepsány a odůvodněny. Loňským usnesením byla císaři podána prosba za potřebná příslušná sdělení, i bylo by nejlépe vyčkati s dalšími návrhy, až dojde takové nejvyšší rozhodnutí.

Nejvyšší zemský komoří hrabě Sedlnický navrhuje podání prosby k císaři, aby instrukce pro katastrální práce byly oznámeny všem vrchnostem k potřebné informaci, aby statkářům dostalo se pevného podkladu k dalšímu chování, zejména aby odtud zvěděli, mají-li důvod k reklamaci čili nic.

Na konec sněm se usnesl, aby zemský výbor spolu s navrhovateli a některými jinými členy stavovskými, jejichž jmenování svěřeno zemskému hejtmanovi, konal poradu o tom, shodují-li se instrukce později vydané se zásadami nejvyššího patentu z roku 1817, a aby dle toho pak další kroky zařídil.

18. Dosavadní 1. zemský stavovský tajemník Alois Raschka po 40leté službě dán jest do výslužby, a po návrhu zemského výboru jmenován za něho dosavadní 2. tajemník František Mayer; druhým tajemníkem zvolen konceptní praktikant Josef Wieser, a koncipistovi Antonínu Pozornému, který pro nedoslýchavost nemohl na místo býti navržen, povolen roční přídavek 300 zl.

19. Výpisem z guberniálního protokolu z 6. srpna 1846 byla zemskému výboru oznámena žádost velkoobchodníka Františka Lettmayera, aby mu dle měšťanského práva brněnského byla přiřčena schopnost držeti zakoupený statek Dukovany.

Lettmayer odvolával se na „Smlouvu“, uzavřenou roku 1486 mezi oběma vyššími stavy a městy královskými, potvrzenou králem Vladislavem roku 1493, dle které měšťanům královských měst přiznáno bylo právo kupovati a držeti zemské statky za rovné právo vyšších stavů, držeti městské domy.

Zemský výbor doložil zevrubně, že tato „Smlouva“ byla zrušena Obnoveným zřízením zemským a pozdějšími předpisy habilitačními.

V Obnoveném zřízení (fol. 21.) majetek deskových statkův činí se závislým na povolení. Toto povolení za všech případů uděluje se zemským knížetem. Není jediného případu, kde by měšťan dle „Smlouvy“ a bez zeměpanského povolení byl nabyl statku deskového. Stavové vždy se přidržovali zásady, že „Smlouva“ jest zrušena Obnoveným zřízením, což dokazují jejich projevy z 29. listopadu 1725 tribunálu a z roku 1775 k císařovně. Tato zásada netoliko že nebyla zavržena, nýbrž všude zeměpánem uznána.

„Smlouva“ jest také zrušena pozdějšími nejvyššími rozhodnutími, jež znějí tak, že pouze inkolát, k němuž se vyžaduje aspoň stav rytířský, oprávňuje k majetku deskovému. Zachování „Smlouvy“ v tomto případě nelze si mysliti bez zvrácení nejvyšších předpisů, bez otřesení zemského zřízení, bez citelného zasáhnutí do ústavních práv vyšších stavův. Neboť potom by měšťané královských měst byli na tom lépe, nežli vyšší osoby stavovské, ježto by se pouze vykazovali vlastností měšťanskou, kdežto tito musí s velkou námahou i nákladem nabývati inkolátu; a poněvadž „Smlouva“ se nezmiňuje o domorodých měšťanech, směl by každý, kdo by si přál koupiti deskový statek, získati si jen měšťanské právo v některém městě královském a s prominutím habilitačních předpisův i královského souhlasu (konsensu) deskových statků si nakoupiti, kolik by mu bylo libo. Při tom byl by možný případ, že by tolik deskových majetků přešlo do rukou nestavovských, že by v sněmovních shromážděních se musila pociťovati značná prázdnota, celé stavovské ústrojí porušující. I bylo by konečně majestátní právo k udílení inkolátu zmařeno, a právo k udílení schopnosti, držeti deskové statky, bylo by vloženo do rukou magistrátů královských měst.

Dle těchto vývodů zemský výbor vyprošuje si na stavech zmocnění, odevzdati dobré zdání guberniu, že stavové protestují proti právu, jež si Lettmayer osobuje k držení statků deskových, jakožto měšťan některého města královského, poněvadž takové právo se příčí zemskému zřízení a obmezuje práva stavův a že tedy Lettmayer má se se svou žádostí zamítnouti a odkázati na platné zákonité i ústavní předpisy habilitační.

S tímto návrhem projevili souhlas všichni členové stavu duchovního, panského a rytířského, s poznámkou nejvyššího zemského komořího, že při jeho odůvodnění dlužno stanouti jen

na půdě zákonné a nečiniti tedy zmínky o obmezení práv vyšších stavův.

Deputovaní měst královských však byli opačného mínění, jehož již při předchozí poradě zemského výboru se zastávali, že totiž měšťané královských měst ještě posud požívají práva k držení deskových realit a dali v té příčině toto do protokolu:

„Odkazujíce na zvláštní prohlášení obou přisedících zemského výboru stavu měšťanského, dodáváme toto:

„Nejzávažnější důvod proti nároku král. měst jest tvrzení, že smlouva Vladislavská jest zrušena neb opravena Obnoveným zřízením zemským. Podaří-li se dokázati, že zeměpán v pozdějších nařízeních, vydaných po Obnoveném zřízení, uznával platnost této smlouvy, rozpadne se toto tvrzení samo sebou, které bez toho s jinými místy v témže zřízení jest v odporu. Tento důkaz nalezla královská města ve dvou dokladech. Jest to předně nejvyšší reskript z 3. února 1646, vydaný na stížnost královského města Brna, který se výslovně odvolává na starou smlouvu. Druhým pak jest seznam potvrzených privilegií, vydaný roku 1628, kde se naskýtá potvrzení priviligia ze smlouvy Vladislavské. Z těchto dokladů lze vyvoditi, že Vladislavská smlouva, která výslovným zákonem zemským zrušena nebyla, dosud jest v platnosti, a dlouhým mlčením královských měst nemohla ničeho na své působnosti ztratiti.“

„Královská města tedy prosí, aby se o této věci vyžádalo nejvyššího rozhodnutí a k tomu aby se také jejich zvláštní prohlášení předložila na nejvyšším místě.“

Hrabě Belcredi uznává prosbu královských měst za správnou a stavům samým musí na tom záležeti, aby se věc se všech stran osvětlila. Mohla by se velmi snadno stavovským opatřením a usnesením vytknouti jednostrannost, nestanou-li se jejich pohnutky všeobecně známými. Stavové by tu mohli císaře ve zvláštním zakročení poprositi za dovolení, aby sněmovní jednání smělo býti uveřejněno.

S předložením zvláštních prohlášení souhlasili všichni členové, avšak přes návrh na uveřejnění sněmovního jednání se přešlo k dennímu pořádku. I bylo 35 hlasy proti 1 usneseno, aby se odevzdalo o žádosti Františka Lettmayera prohlášení tak, jak je navrhl zemský výbor, ale k zevrubnému objasnění věci, aby se přiložila nejen obě zvláštní prohlášení členů zemského

výboru stavu měšťanského, nýbrž i prohlášení sněmovních zástupců tohoto stavu.

20. Na místě c. k. rady a brněnského purkmistra Jana Ritschla, jehož šestiletí došlo, zvolen většinou do zemského výboru brněnský magistrátní rada Jan Fejfalík.

*

Pokračování sněmovní schůze dne 7. června 1847.

21. O stavovském stolním příboru.

Hrabě Emanuel Dubský dle sněmovního usnesení z 28. května 1846 zakoupil ve Vídni nový stříbrný příbor i s příslušným sklem a porculánem celkem za 12.936 zl. 18 kr. Na úhradu určeny ušetřené úroky z příborového kapitálu ve výši 12.142 zl., ostatek vyplatí se hraběti Dubskému, jemuž za tuto službu vzdány jsou díky, z dále plynoucích úroků téhož kapitálu.

Příbor odevzdá se zemskému purkrabímu do stavovského inventáře; zemský výbor navrhuje, aby zbytečné předměty starého inventáře byly vydraženy na prospěch fondu příborového. Stavové i tento návrh přijali a projevili živou pochvalu krásné, vkusné a ušlechtilé formě příboru a hraběti Dubskému nejpovinnější díky za jeho námahu.

Hrabě Dubský předložil ještě seznam předmětů, jimiž by se příbor měl doplniti a označil za zvláště potřebné dva menší stolní příbory po bok hlavnímu; i dána mu k tomu plná moc a povoleno 1800—2000 zl. z fondu domestikálního, což pak zase bude uhrazeno z úroků fondu příborového.

22. O stavovských nadačních místech v novoměstské vojenské akademii.

Nejvyšší reskripty z 30. ledna a 6. července 1754 moravským stavům za roční příspěvek 5000 zl. bylo přiřčeno právo navrhovati chovance pro 12 nadačních míst ve vojenské akademii ve Vídeňském Novém městě.

Později — dekretem dvorního kancléře z 21. listopadu 1802 — žádán byl drahotní přídavek po 100 zl. a placen stavy od roku 1803 do roku 1809. Roku 1810 se od původního nadání úplně upustilo, a dekretem dvorního kancléře z 11. dubna 1810 ustanoveno, že se mají každoročně zaplatiti všechny vypočtené výdaje za chovance.

Od té doby vzrůstaly tyto náklady rok za rokem. Na několikeré námitky došel dekret dvorního kanceláře z 10. září 1823, jímž počet moravských stavovských míst byl z 12 snížen na 9; při tom zůstalo podnes, a původní příspěvek 5000 zl. již nebyl překročen.

Stavovská komise na zkoumání účtů však při zprávě o účtech za r. 1843 poznamenala, že obmezení nadačních míst se neshoduje s ujištěním daným roku 1754, že totiž stavům má za paušální částku 5000 zl. zůstati 13 míst nadačních, a stavové že tedy mají právo žádati za obnovení plného počtu. Stavové v sněmovní schůzi z 28. května 1846 uložili zemskému výboru, aby se přesvědčil, stala-li se také v jiných zemích podobná obmezení.

Zemský výbor opatřil si zprávy z Čech, Slezska, z Horních a Dolních Rakous, ze Štyrska, Korutanska a Kraňska, z nichž vysvítá, že sice všude ještě trvá původní číslo stavovských míst nadačních, že však se připlácí na původní příspěvek. Poněvadž však moravský fond domestikální by takové příspěvky nesnadno uhradil, navrhuje, aby se od žádosti za obnovení 12 míst upustilo.

Svobodný pan Vojtěch Widmann tvrdil, že stavové za smluvený paušál 5000 zl. mají právo žádati 12 míst nadačních a že se o příslušné prosbě má poukázati na to, že tu nejde o zřízení nových tří míst a tedy nikoliv o zvýšený výdaj pro c. k. erár, nýbrž jen o to, aby z četných dosavadních císařských míst nadačních tři místa, jakmile budou uprázdněna, byla stavům moravským k navrhování ponechána.

Hrabě Dubský rovněž souhlasí, že stavům náleží navrhovací právo na 12 míst a že toto právo mohlo roku 1823 s úspěchem býti hájeno; nyní však, když stavové napřed po několik let na paušál dopláceli a konečně sami navrhli obmezení míst nadačních, nepokládá nárok takový za přiměřený.

Svobodný pán Widmann míní, že by věc aspoň na potomní doby měla se zachovati v patrnosti, až by některá jiná země podobný krok učinila.

Sněm usnesl se nečiniti kroků, ale vybídnouti zemský výbor, aby věci věnoval pozornost.

23. O rozdělování odměn na chov koní usneseno odložiti usnesení do vyřízení prosby z minulé schůze.

24. Mužskému dobročinnému spolku brněnskému povolen na rok 1848 obvyklý příspěvek 1500 zl., nově zřízenému

ústavu polévkovému 1000 zl., a to 500 zl. na prospěch osob, jež za tím účelem navrhne mužský spolek dobročinný, ostatních 500 zl. dáno spolku k samostatnému upotřebení, při čemž však má se bráti zřetel netoliko na osoby v Brně rodilé nebo do Brna příslušné, nýbrž také na venkovské, jestliže již po delší čas v Brně bydlily.

Za této příležitosti hrabě Vilém Mitrovský a svobodný pán Vojtěch Widmann dali na uváženou, že rozdělování hotových peněz chudým z důvodů zkušeností osvědčených není tak účelno, jako podělování potravinami, šatstvem, dřívím atd., poněvadž hotové peníze často se vynakládají na věci zbytečné, odplynou do kořalen, loterních sběren atd., a tím zamýšleného účelu, pomáhati vlastním potřebám chudiny, v mnohých případech se vůbec nedosáhne neb nezcela bezpečně, jak toho lze očekávati při rozdělování přírodnin, jichž nelze snadno zneužiti. I bylo usneseno, dáti dobročinnému spolku pokyn, aby příště nepoděloval chudých hotovými penězi, nýbrž hlavně plodinami a jen tu a tam, kde by toho právě bylo potřebí, přidával něco peněz.

25. Potom stavové schválili nové předpisy na rozdělování odměn za chov hovězího dobytka, jež byly vypracovány zvláštním komitétem, a usnesli se předložiti nejvyššímu schválení výdaje tím vzrostlé.

26. Dodatečně zamítá se žádost sekretáře Aloisa Raschky, daného do výslužby, za udělení osobního přídavku.

27. Za pořizování berních rozvržení (repartic) byla dříve vždy úředníkům zemské stavovské účtárny, kteří se tím zaměstnávali v mimoúředních hodinách, vyplácena odměna 360 zl. konvenční měny.

Stavovská komise na zkoumání účtů naléhala na zastavení tohoto platu, poněvadž prý zemská účtárna obvyklými pracovními silami může úkol ten zastati, když se jí postulátní číslice oznamuje mnohem dříve, než tomu kdysi bývalo.

Zemský výbor dle toho zastavil tento plat na rok 1847 což bylo v sněmovním shromáždění z 28. května 1846 vzato na vědomost.

Ale ukázalo se, že přes dřívější konání sněmů rozvržení přece teprve koncem správního roku mohou býti vypracována, poněvadž dlužno míti zřetel na změny v předmětech berních, na odepisování a připisování daní, jež se za rok událo, nehledě

k tomu, že změny v summě postulátní vyžadují nového vypočítávání berní. Zbývá tedy jen zcela krátká doba na vypracování obsažné práce, kterou nelze obvyklými silami zdolati a jest třeba užiti k tomu mimořádných hodin.

Poněvadž repartice za rok 1847 byly pořízeny 12 účetními úředníky ve volných hodinách, navrhuje zemský výbor, aby jim dřívější odměna úhrnem 360 zl. byla vyplacena a aby jemu dle sněmovního usnesení z 17. října 1828 do odvolání bylo povoleno, každoročně tuto odměnu udělovati. — Schváleno jednomyslně.

28. Invalidům na Františkově a v Lužánkách po návrhu zemského výboru zvýšena denní mzda.

29. O zřízení jízdné cesty kolem sadů lužáneckých.

Brno, bohaté procházkami a místy na zotavenou, nemá zvláštního místa pro obecenstvo, projíždějicí se na vozích.

Za tím účelem a zároveň, aby se za nynějšího nedostatku výdělkového a drahoty nezaměstnanému lidu zjednal zdroj výživy, zemský výbor na podnět ředitelstva Lužánek navrhuje zřízení jízdné cesty kolem Lužánek. Náklad na cestu s kamenným základem rozpočten jest na 4732 zl., k čemuž však se přidají útraty výkupu dvou polních pozemků při vrchu lužáneckém a na založení sadových skupin, pak případná náhrada za letoší sklizeň na upotřebené ploše i jiná menší vydání, takže by bylo třeba povoliti asi 5800—6000 zl.

Poněvadž se stavbou poskytne pomoc nezaměstnané chudině, žádá zemský výbor, aby směl ihned práci ve vlastní správě podniknouti, kterou bratří Kleinové se nabízejí za udanou částku provésti. Zároveň navrhuje, aby brněnskému městskému stavebnímu kontrolorovi Václavovi Stolzovi, který rozpočtem a plány na tuto stavbu, jakož i jinými pracemi zjednal si velikou zásluhu, smělo se vyplatiti jako dar 40 dukátů z částky rozpočtené „pro decoro statuum“.

Návrhy tyto většinou 15 proti 8 hlasům byly schváleny s dodatkem hraběte Belcrediho, aby brněnskému továrníkovi Karlovi Offermannovi, který při upravení Lužánek velmi ochotně působil a který jest původcem návrhu jízdné dráhy, byly vysloveny povinné díky.

Rytíř Karel Baratta podal proti zřízení jízdné cesty obšírné odůvodnění, jež přidáno jest k protokolu. Poukazuje na

to, že náklad vzroste mnohem výše (na 18.000 zl.), při čemž chudému lidu poskytne se nepatrná částka výdělku (1263 zl.). Chtějí-li bohatší stavové, kteří v Brně bydlí přes zimu a nejvýše ještě v květnu tu pobudou, měšťané, továrníci a jiní majitelé koní míti korso na své ekypáže, aby se týdně jednou neb dvakrát ukázali, nechť si uhradí cestu subskripcí soukromou; stavovské prostředky jsou určeny lepším a ušlechtilejším účelům.

Na stavbu nového skleníka v Lužánkách kromě povolených loni 2136 zl. povoleno dalších 713 zl.

Návrh výboru zemského, aby se věnovalo 40.000 zl. na stavbu hostince a obydlí v Lužánkách, byl 12 hlasy proti 10 zamítnut.

30. O historickém archivě stavovském.

Úmrtím Antonína Bočka jest uprázdněno místo stavovského archiváře a historiografa, a jde o to, co se má státi se stavovským archivem. Zemský výbor navrhuje:

a) Místo archiváře a historiografa nebudiž zatím obsazováno.

b) Především jest potřebí, zjednati si zevrubnou znalost toho, co zde jest, a učiniti sebraný historický materiál obecně prospěšným a historikům i literátům přístupným.

c) Za tím účelem třeba dáti tomuto materiálu doporučující pořádek i úpravu, pořiditi důkladné seznamy všech listin s podrobným katalogem o větších rukopisech a uveřejniti je tiskem.

d) „Codex diplomaticus et epistolaris“, Bočkem v 5 svazcích vydaný, budiž dále vydáván stavovským nákladem do r. 1620.

e) Obnovení pořádku v archivě a sestavení katalogů budiž za odměnu svěřeno stavovskému professorovi české řeči Aloisovi Šemberovi, který jest k tomu úplně schopen a který by práce zastával vedle svého hlavního povolání jako professor ve volných hodinách; jemu na práce písařské budiž přidělen rovněž za odměnu stavovský kancelista Josef Chytil, který jest dosud při stavovském archivě zaměstnán.

f) Potřebné zkoumání, postačí-li pohotový materiál na další vydávání diplomatáře, budiž svěřeno českému stavovskému historiografovi Františkovi Palackému a někdejšímu zdejšímu professorovi dějin Řehoři Volnému. Kdyby bylo potřebí pátrati po listinách pro diplomatář, budiž provedeno Aloisem Semberou v čas prázdninový.

g) Historický archiv a osoby při něm zaměstnané buďtež podřízeny vrchnímu dozoru a řízení některého člena stavovského nebo komise.

h) Konečně budiž literární pozůstalost Bočkova, kterou vdova dle doslechu chce ponechati za 5000 zl. konvenční měny, zakoupena do archivu stavovského a odevzdána zatím Palackému k prozkoumání vzhledem k důležitosti pro dějiny vlastenecké a k ceně peněžní; podle vyjádření Palackého budiž vdově Bočkově učiněna nabídka do 5000 zl. s výhradou nejvyššího schválení.

Návrhy zemského výboru přijaty jednosvorně, s jedinou toliko úchylkou, že totiž zkoumáním pozůstalosti Bočkovy a materiálu pro diplomatář nemá býti pověřen Palacký, nýbrž domácí znalci dějin, mezi nimi Řehoř Volný a Alois Šembera.

31. Na rozšíření robotárny usneseno zaplatiti druhou lhůtu z fondu domestikálního počátkem r. 1848.

32. Stavovský šermířský mistr Taraclo, stížený ochromením ústrojů hlasových, dán s celým platem 500 zl. do výslužby.

33. Inženýrovi c. k. stavebního ředitelství Antonínovi Navrátilovi za technické práce při stavovských silnicích povolena 12 hlasy odměna 400 zl. (9 hlasů pro 200 zl.)

34. Františku Přibilovi, professoru stavitelského umění při stavovské akademii, přeložením do Brna a na dosavadní zásluhy povolen přídavek 200 zl., Antonínovi Cargnellimu, professorovi italské řeči, přídavek 150 zl., tanečnímu učiteli Purzpichlerovi přídavek 50 zl. s výhradou nejvyššího schválení.

35. O stavovském příspěvku 100 zl. na kancelářské potřeby provinciální státní účtárny, proti kterému účetní komise učinila námitku, usneseno na návrh svobodného pána Vojtěcha Widmanna učiniti také zrušení tohoto příspěvku podmínkou při prohlášení, učiněném o přijetí náhrady za daň nápojovou.

36. O volbě ředitele stavovské akademie.

Poněvadž přeložení stavovské akademie do Brna bylo s nejvyššího místa schváleno a také již několik odborův učebných sem bylo přeneseno, táže se prelát svatotomášský, má-li se již nyní vykonati volba ředitele pro Brno, nebo má-li zde zůstati zatímně ustanovené ředitelství a v Olomouci dosavadní ředitel, až budou všechny předměty sem přeloženy. Usneseno zůstati zatím při nynějším stavu.

37. O aktivní jistině domestikálního fondu úvěrního ve výši 11020 zl. 14 kr. i s úroky.

Zemský výbor oznámil, že při konversi moravských stavovských památek na slosovatelné památky erariální z úhradné jistiny z domestikálního úvěrního dluhu přebývá 11020 zl. 14 kr. i s úroky za 48½ roku ve výši 9053 zl. 6 kr. vídeňské měny, jakožto nepopíratelný majetek fondu domestikálního, proto zemský výbor dal na něj tyto peníze přenésti.

Místoúčetnímu Budalovskému, jehož práci dlužno tento skvělý výsledek finanční přisouditi, přiřčena odměna 300 zl. a vysloveno mu stavy uznání.

38. Návrh preláta svatotomášského na zřízení pojišťovny proti krupobití a pohromám živelním.

Mezi pohromami, jimž jest zemědělství vydáno, nejcitelnějšími jsou škody způsobené krupobitím a bouřemi. Také se dosud lidskému rozumu nepodařilo, těmto nehodám nějak přítrž učiniti. Rolník musí ponechati osudu, zničí-li v rozpoutaném vzteku krupobití a bouře v okamžiku jeho námahy i naděje.

Jest jediná pomoc a jediná útěcha těm, kdož takovým neštěstím jsou postiženi, totiž všeobecné pojištění rolníkovo proti krupobití a bouřkám. Ve všeobecném sjednocení všech za jednoho lze s nepatrnými obětmi jednotlivců docíliti výsledku velikého, neštěstí učiniti snesitelným a blahobytu rolníkovu zjednati bezpečnou oporu.

Utvořily se sice za tímto důležitým účelem jednotlivé pojišťovací společnosti v cizině a jedna také v Terstě; poskytují sice stíženým jakousi pomoc, ale všechny trpí více neb méně nedostatky, jimiž se jejich dobročinné působení seslabuje, a tím se také zdržuje všeobecné přistupování.

a) Činí nárok na hojné zúrokování vloženého kapitálu a zajišťují si své důchody proti možným ztrátám ještě mimo to zpravidla záložními fondy a přebytečnými podíly.

b) Správa závodu stává se nutnou opatrností, jednatelstvím, komisionálním šetřením, odhady atd. nákladnou a musí býti pojištěncem hrazena.

c) Vklady premiové jsou obyčejně založeny na výpočtech průměrných a pravděpodobných, které bohužel příliš často neposkytují plné náhrady, v jakou postižený doufá a na jakou spoléhá.

d) Přistupování jest volné, čímž pravděpodobný výpočet, bez toho kolísavý, stává se ještě nejistějším a podmiňuje se tedy nejvyšším vkladem premiovým.

e) Při několika ústavech, jako na příklad při Gothajském, přestává pojištění polních plodin dříve, než nebezpečí ztráty, totiž okamžikem, jakmile jsou posečeny, a má tedy platnost jen potud, pokud stéblo jest spojeno s kořenem.

f) Nepostačují-li peníze premiové a dřívější přebytky, musí se spláceti dodatečné příspěvky až do třetiny premie. a to co na náhrady jestě chybí, uhrazuje se po lhůtách obmezováním náhrady.

Při terstské společnosti není nad premii žádného doplatku ale poškození nesmějí činiti většího nároku, nežli co po vyšetření všech nehod z veškeré premiové částky po srážce útrat vyšetřovacích připadne všem účastníkům ve správném poměru. Nepostačuje-li částka premiová na úplné zaplacení, musí poškození počkati se zbytkem, až se v příštích letech naskytne přebytek, ale od 5 k 5 letům vyhasnou všeliké nároky na dodatečnou náhradu, a spolek jest sproštěn všeho dalšího závazku.

Z toho vysvítá potřeba, aby se poškozeným přispělo uspokojivým způsobem na pomoc.

Třebas rozřešení této úlohy se zdá nesnadným, přece za spolupůsobení stavů lze je snadno provésti. Hlavní podmínky blahodárného podniku by byly:

a) Rozšířiti pojištění na celou zemi a na veškeren dani podrobený pozemek, bezvýjimečným závazkem pro každého majitele neb uživatele pozemku. Vyňaty by byly jen lesy, pastviny, křoviska a rybníky z tohoto všeobecného pojištění.

b) Obmeziti pojištění na výši výtěžku, pozemkového dani podrobeného, dle něhož se vypočte podíl příspěvkový každého majitele pozemku, a náhrada se poskytne v poměru poškozeného dílu.

c) Náhrady za škody, způsobené krupobitím neb bouřkami, přirazí se na veškeru pozemkovou daň zemskou a za tím účelem se v berních rozvrzích zahájí rubrika pro podíl přirážkový; tato se bude vybírati zároveň s berní, ale v menším počtu lhůt měsíčních.

d) Náhrada pozemkového výtěžku děje se jen za skutečnou úplnou nebo částečnou ztrátu sklizně.

e) Vyšetřování, popisování a vypočítávání náhrady lze nejjednodušším způsobem připojiti k předpisu o slevách bernich z příčiny škod živelních s nepatrnými změnami a dodatky, jak zemský účetní Krinner, s nímž jsem o té věci pojednal, v předloženém dobrém zdání velmi jasně a zřetelně vyložil.

f) Berní slevy ze škod živelních by se buď srazily při náhradě, nebo by se připsaly fondu pojišťovacímu na dobro.

g) Celému podniku by vznikla pouze výloha na úředníka zemské účtárny, což by stavům, hledí-li k účelu tak důležitému, nepřipadlo obtížným. Ostatně by se i tento vydaj dal nahraditi dočasným zužitkováním pokladní hotovosti tohoto fondu pojišťovacího, a tedy celý podnik by se mohl vésti úplně bez útrat.

h) Stavové chtějí zříditi hypoteční ústav úvěrní zároveň na úlevu poddaných rolníků. Při tom stává se přesné zúrokování a odvádění ročních splátek podstatnou podmínkou; jen pojištěním polních plodin a výrobků půdy může poškozený statkář dostáti závazku, jejž vzal na sebe při ústavě úvěrním.

Výkupy robot a desátků způsobí nové závazky ročních důchodů neb úroků z dluhů na pozemek převzatých; pojištěním svých polních plodin dotčený majitel bude moci také těmto novým závazkům tím bezpečněji dostáti.

Polní plodiny a výrobky jsou rolníkovi podmínkami živobytí a blahobytu. Neblahá hodina dostačí, by zničila plody jeho píle a potu.

Kdyby stavové chtěli přistoupiti k tomuto mínění a usnésti se o zřízení všeobecné pojišťovny proti krupobití a škodám živelním, navrhoval bych volbu komise po dvou členech z každého stavu a jejího předsedy, která přiberouc si zemského účetního Krinnera za zpravodaje, sestavila by stanovy a společně se zemským výborem by se o nich uradila. Zemský výbor by stanovy odevzdal zemskému hejtmanovi s prosbou, by jim vymohl nejvyššího schválení a aby tu věc podporoval svou přímluvou i svým vlivem."

Stavové usnesli se jednomyslně zříditi všeobecnou pojišťovnu proti krupobití i škodám živelním a dle návrhů přednesených zvolili do přípravné komise preláta svato-tomášského, svobodného pána Vojtěcha Widmanna, hraběte Emanuela Dubského a rytíře Barattu, kteří si přiberou zemského účetního Krinnera za zpravodaje.

39. Na konec svobodný pán Vojtěch Widmann dal na uváženou, že moravských členů stavovských za příčinou sněmovního svolávání docházejí úředně (ex offo) často velmi obsažné zásilky a působí jim značné poštovní útraty, kdežto stavové jiných zemí, zejména Dolních Rakous, jak se zdá, požívají v úředních věcech volnosti portovní, alespoň při pozvánkách sněmovních tím, že jsou označeny „ex offo". Snad by se podobné výhody ve věcech úředních dalo i moravským stavům dosáhnouti.

Stavové se usnesli uložiti zemskému výboru, aby v té věci učinil příslušné opatření.

Ostatně předneseno a vzato na vědomost:

1. Olomoucký krajský úřad oznamuje, že panství Borotínské se Slatinou a Bělou (Albendorf) poručnictvem Františka rytíře Haydenburga jest prodána Jiřímu svobodnému pánu Sinovi.

2. Brněnská kapitola oznamuje, že zvolila svými zástupci na sněm Josefa rytíře Vokřála, prvního infulovaného preláta a děkana na dómě, a Antonína rytíře Hoffmanna, infulovaného preláta a arcijáhna.

3. Janu Ritschlovi, c. k. radovi a purkmistrovi brněnskému, udělena dispense od tří let interkalárních za účelem volitelnosti do zemského výboru.

4. Přerovský krajský úřad oznamuje, že hrabě Karel Maximilian Seilern-Aspang zdědil po svém strýci Josefovi Janovi allodiální panství Starý Jičín.

5. Oběžník moravsko-slezského gubernia z 15. května 1846, dle něhož 1. říjnem 1845 zřízený a nově organisovaný magistrát, zároveň hrdelní soud kraje přerovského v Novém Jičíně, poněvadž jest obsazen zkoušeným purkmistrem a čtyřmi zkoušenými rady, dle § 26. zákona kolkového a poplatkového z 27. ledna 1840 musí se pokládati za soud kollegiální, a tedy všechna podání stran k němu mají se kolkovati 15 kr. za arch.

6. Olomoucký krajský úřad oznamuje, že svobodný pán Klement Gudenau zdědil po své matce Otilii († 1. května 1846) panství Žadlovské.

7. Inkolát udělen guberniálnímu radovi a professorovi práv Václavovi rytíři Kopplovi.

8. Vypsání daně výdělkové a židovské na rok 1847.

9. O povinnosti vrchností platiti $^1/_3$ nákladů na léčení selských nemajetných osob, přijicí onemocnělých; ostatní $^2/_3$ platí stát. Nenáleží-li osoba stavu selskému, pak se všechen náklad přirazí na berní podíl kraje, z něhož onemocnělý pochází.

10. Majitelé domů v Brně a v okolních osadách mají krytbu svých domů udržovati v dobrém stavu.

11. Nejvyšší rozhodnutí z 30. června 1846, jímž se na prosbu stavů moravských silnice jablonecká počátkem správního roku 1847 přejímá do státní správy.

12. Dekret dvorské kanceláře z 11. července 1846, jímž se povolují náklady z fondu domestikálního na stavbu nového skleníku v Lužánkách a schvaluje se překročení rozpočtu na slavnosti při zahájení železniční jízdy z Olomouce do Prahy.

13. Povoluje se odměna 300 zl. druhému stavovskému pokladníkovi Janu Košťálovi za to, že pětkrát zastával vrchního pokladníka.

14. Moravské stavovské nadační místo, uprázdněné po rytíři Antonínu Slámovi, uděleno Karlu rytíři Hollovi.

15. Dekret dvorské komory z 26. května 1846 o mýtních poplatcích na erární silnici lomnické.

16. Nejvyšším rozhodnutím z 14. července 1846 nevyhověno žádosti dědiců po Janu Polanském, aby směli doživotně držeti statek Jesenecký; do desíti let má se tento statek odevzdati některému deskovému majiteli.

17. Ruší se dřívější ustanovení (viz č. 5.) o kolkovním závazku při hrdelním soudě novojičínském.

18. Povoluje se denní příspěvek 12 kr. konvenční měny z fondu domestikálního oslepělému diurnistovi Ignáci Hartlovi.

19. Nejvyšším rozhodnutím z 4. srpna 1846 potvrzena volba rytíře Josefa Lamineta za přísedícího zemského výboru.

20. Moravskému stavovskému registrátorovi Janu Gottliebovi povoluje se osobní přídavek 300 zl. konvenční měny, stavovskému účetnímu Františku Kupidovi osobní přídavek 300 zl.

21. Udělení 4 nadačních míst Teufenbachových v tereziánské rytířské akademii.

22. Karlu hraběti z Němčí dovoleno připojiti vrchnostenský statek Kojatický k Fürstovu svěřenství.

23. Povoleno sloučení úřední správy panství Myslibořského a Hrotovského.

24. Nejvyšším rozhodnutím z 22. září 1846 zřízena v Brně stolice pro státní účetnictví, pokud by nebylo zřízeno učiliště technické, a podřízena ředitelství filosofického studia.

25. Hradišťský krajský úřad oznamuje, že rytíř Rudolf Löwenfeld, zemřelý 20. října 1846, odkázal své vdově větší díl statku Dolních Moštěnic majetkem, ostatek pak k doživotnímu užívání.

26. Znojemský krajský úřad oznamuje, že panství Louka i se statky Milfronem a Hodonicemi přešlo do výhradního majetku rytíře Leopolda Františka Liebenberga.

27. Olomucký krajský úřad oznamuje, že zemřel (22. září 1846) majitel panství Čech hrabě Ervin Sylva-Taroucca a že bratří jeho Bedřich a August přihlásili se k svěřenské pozůstalosti.

28. Nejvyšší patent z 11. listopadu 1846 obsahující usnesení ochranných mocností v příčině opětného sloučení města Krakova s rakouským císařstvím.

29. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že svobodný pán Jiří Sina jest zapsán do zemských desk jako majitel panství Velehradského.

30. Moravsko-slezský zemský soud oznamuje, že František Kolář postoupil statek Laškovský svému synu Františkovi Adolfovi Kolářovi.

31. Dekretem dvorské kanceláře z 24. srpna 1846 v příčině zřízení technického učiliště v Brně nařizuje se sestavení komitétu z členů gubernia i stavovských, jenž se má uraditi o organisaci tohoto ústavu a výsledky porad co nejdříve oznámiti.

32. Inkolát český udělen manželce kurfiřta hesského svobodné paní Karolině Berlepschové, jež zároveň povýšena do rakouského stavu hraběcího.

33. Udělení Teufenbachova nadačního místa v Tereziáně rytíři Augustovi Beckovi.

34. Nejvyšším kabinetním listem z 16. ledna 1847 zakazuje se soukromým jednotlivcům i společnostem zřizování telegrafův.

35. Olomucký krajský úřad oznamuje, že statek Doloplazský, jehož předešlý majitel se od delší doby vzdálil, ne-

známo kam, koupen jest exekučně 4. února 1847 rytířem Jindřichem Hollem, praelátem scholastikem olomuckým.

36. Spolek na založení soukromé spořitelny v Brně vzdává díky za podporu 1000 zl. na 3 léta z domestikálního fondu povolenou a od císaře schválenou.

37. Zpráva zemského úřadu z 18. března 1847 o otevření moravsko-slezského ústavu slepců v Brně.

38. Zemské presidium oznamuje pořad smutečních obřadů za zemřelého arcivévodu Karla a šestinedělní dvorní smutek počátkem 4. května 1847.

Z akt korunovačních (1791, 1792, 1836).

1.

Relace Františka Xav. šlechtice Pillersdorffa o holdování a korunování císaře a krále Leopolda II. v Praze se zvláštním zřetelem k účastenství stavů moravských.

Vysoce ctění páni stavové!

Při nastoupení císaře Leopolda II. prosili stavové moravští již roku 1790, aby mu směli holdovati zde v Brně anebo aspoň v zemi; odvolávali se při tom na holdování krále Matyáše a Ferdinanda III.; ale této prosbě nebylo vyhověno, nýbrž usneseno, aby stavové vykonali tentokráte holdování v Praze, bude-li tam předsevzato české korunování.

Potěšeni tímto nejvyšším příkazem moravští stavové prosili jen za poukázání zvláštního vhodného místa, kdež by jako oddělený stavovský sbor mohli se pod svým vlastním zemským hejtmanem objeviti.

To bylo sice na nejvyšším místě schváleno, ale vykázáno takové místo, s jakým moravští stavové mohli tím méně býti spokojeni. ježto by tím jednak byla vysvítala závislost a podřízenost vůči českým stavům, jednak se nenalezlo příkladu, že by Moravané v Čechách kdy byli holdovali. A poněvadž ceremoniál o tom přes úsilovné namáhání zemského hejtmana ani ve Vídni při české kanceláři, ani v žádném archivě nemohl býti vypátrán, stavové v oddanosti ohlásili dále, že sice uznávají, že jsou králi českému poddáni, ale že nemohou připustiti, aby ukázali podřízenost vůči českým stavům, ježto jsou zvláštním sborem a mají vlastní zemské zřízení.

Tato námitka byla tím více odůvodněna, ježto z prvních dob by se mohlo dokázati, že Morava od prvního počátku byla královstvím, Čechy však jen vévodstvím, které teprve později za království bylo povýšeno, a ačkoliv Morava královskou hodnost ztratila a obdržela hodnost markrabskou, zachovali si přece moravští stavové svou neodvislost a rovnost proti českým tak, že se Čechy nemohly žádnou předností vykázati, nýbrž spíše od krále Ladislava samého byli o náležité míře poučeni a moravští stavové u tohoto krále zachovali svou nezávislost, když na ně čeští stavové chtěli uvaliti podřízenost a uchvátiti si nad nimi jakousi právomoc.

Tyto okolnosti pohnuly stavy k další námitce, že při své osvědčené věrnosti k císaři jest jim lhostejno jakékoliv místo, kde by holdováním dali svou věrnost na jevo, že však k zachování pradávné nezávislosti na českých stavech jsou nuceni opětovně prositi, aby jim bylo vykázáno zvláštní vhodné místo, anebo spíše aby jim bylo dovoleno holdování vykonati zde v zemi, poněvadž jest známo, že moravští stavové také králi Ferdinandovi III. holdovali ve Znojmě, když byl na cestě skrze zemi Moravskou.

Na to došlo od nejvyššího úřadu rozhodnutí, že

1. české korunování bude se konati v Praze 4. září 1791,

2. že mají stavové moravští holdovati při českém korunování, při čemž jim bude vykázáno zvláštní vhodné místo za vedení jejich zemského hejtmana;

3. že za tím účelem mají k holdování vypraviti deputované z každého stavu;

4. deputovaní mají přijati J. V. ve Znojmě, kam míní doraziti 27. srpna 1791, a dále jej na cestě doprovázeti;

5. bylo od nejvyššího úřadu stanoveno, že stavové mají při vjezdu do Prahy objeviti se v kampaňové parádní uniformě (Galauniform), a to stav panský se šestispřežím, stav duchovní a rytířský se čtyřspřežím, anebo v nedostatku vozů na koni, ale v jezdeckých botách a s jedním pacholkem.

Tímto rozhodnutím stavové byli uspokojeni; 22. června 1791 bylo konáno stavovské shromáždění a v něm zatím ustanoveno, kolik stavovská pokladna má vyplatiti členům, kteří by se vypravili do Prahy. I bylo umluveno pro zemského hejtmana 10.000 zl.,

pro stav panský 4500 zl., pro stav rytířský a duchovní 3500 zl., pro stav měšťanský 1000 zl.

Poněvadž se dalo snadno předvídati, že deputovaní s touto částkou nevystačí, navrhl zemský hejtman, aby se hlásili členové, kteří by byli ochotni deputaci přijati, kdyby byli zvoleni. Hlásili se tedy ze stavu duchovního všichni, vyjma kanovníka barona Boula; ze stavu panského hrabě Chorinský, hrabě Petr Blümegen, hrabě Dietrichstein, generál hrabě Haugwitz, hrabě Sinzendorf, hrabě Fürstenberg; ze stavu rytířského všichni vyjma nejvyššího zemského písaře šlechtice Binka a staršího pana Čejku; ze stavu měšťanského rada Werthenpreiss, Czikann, Bürger.

Potom vykonána byla písemná volba a zvoleni: ze stavu duchovního brněnský biskup Lachenbauer a kanovník baron Haugwitz, ze stavu panského hrabě Petr Blümegen a hrabě Sinzendorf, ze stavu rytířského mladý pán z Pillersdorfa a šlechtic Hentschl, ze stavu měšťanského rada Werthenpreiss a Czikann.

Ihned o tom učiněno oznámení J. V. s prosbou, aby se povolení urychlilo, aby deputovaným vyměřené peněžité částky byly co nejrychleji doručeny, poněvadž doba jest již velmi krátká k přípravám.

Deputovaní, jsouce uznalí za důvěru svých plnomocnitelův, dbalí cti svého národa a nadšení horlivostí, aby také vnějším znakem dali zeměpánu před očima českých stavů na jevo věrnou oddanost svých vřelých srdcí, nešetřili nákladu ani námahy a nevyčkali nejvyššího rozhodnutí ani svých pověřujících listův, nýbrž odebrali se bez prodlení do Vídně, aby se tam náležitě opatřili všemi potřebami. Bylať doba již příliš krátká, tak že se nesměl takřka ani den ztratiti, ve Vídni již všechno bylo napřed objednáno a pracemi zaneseno, čímž ceny neobyčejně se zvýšily a dosti smutno, že zde v Brně některé věci nebylo lze ani dostati a co by se bylo dostalo, příslušní řemeslníci nechtěli ani převzíti a tedy potřebnou cestou do Vídně se výlohy ještě zvýšily.

Dne 7. července došla od nejvyššího kancléře zpráva zemskému hejtmanovi, že se moravským deputovaným od eráru nemohlo opatřiti postelní nářadí a stáje, nýbrž že se musí deputovaní sami o ně postarati. Zemský hejtman to deputovaným

ihned 9. července oznámil, ježto nemohl zajistiti, že by jeho námitka došla sluchu.

Tato však měla žádaný účinek, neboť deputovaným byly poukázány netoliko dostatečné byty, nýbrž i stáje pro 4 koně a kůlna pro dva vozy, jen že bylo předloženo nejvyššímu rozhodnutí, mají-li stáje a kůlny býti zapraveny od eráru či od deputovaných.

Dne 30. července 1791 bylo usneseno učiniti podání J. V., aby se ustanovilo, jakým způsobem mají moravští stavové v Praze holdovati, aby však za tím účelem byl přibrán zemský hejtman hrabě Ugarte, poněvadž stavové, jsouce přesvědčeni o jeho horlivé činnosti, mají v něj plnou důvěru, že holdování bude vykonáno s náležitým zřetelem na neodvislost od českých stavů, dle předpisu zemského zřízení fol. 3, kteréž podání zemský hejtman stafetou doručil 31. července nejvyššímu úřadu.

Dne 31. srpna (sic!)[1]) došla odpověď, že není pražádné pochybnosti o neodvislosti moravských stavův a že také při shromáždění českých stavů nebylo zmínky o ceremoniálu Moravanů, nýbrž že ceremoniál bude sepsán od nejvyššího hofmistra a že stavové zatím budou o tom zpraveni.

Dne 4. srpna oznámil dvorní ubytovatel šlechtic Edlersberg zemskému hejtmanovi, že poukázané byty musí deputace zaplatiti, jinak že by nemohl žádných bytův opatřiti a že tedy musí míti spěšnou odpověď. Dle jeho rozpočtu měl zemský hejtman za dobu svého pobytu zaplatiti 500 zl., kanovník baron Haugwitz 350 zl., ostatní deputovaní po 450 zl. Zemský hejtman odpověděl ihned, aby to pan Edlersberg jen ponechal při poukázaných bytech, poněvadž o žádaném placení dojde v příhodný čas rozhodnutí; zároveň však poslal zemský hejtman stafetu nejvyššímu kancléři hraběti Kolovratovi s námitkou, jak velice jsou deputovaní trpce dotčeni a do poslední hodiny klamáni. Poněvadž se jim poručilo, aby se dostavili, a také byty od prvního počátku jim byly slíbeny, jest tento požadavek a nejnovější změna tak nápadnou, že v tomto případě by stavové raději zůstali doma.

Dne 4. srpna došel také dvorský dekret z 29. července, dle něhož zemskému hejtmanovi bylo vyměřeno 6000 zl., stavu panskému 3000 zl., stavu duchovnímu a rytířskému po 2330 zl. a

[1]) Má býti asi 31. července.

stavu městskému 670 zl. Tím způsobem měl zemský hejtman ztratiti 4000 zl., stav panský 1500 zl., duchovní a rytířský 1170 zl. a měšťanský 330 zl.; to však by bylo tím nespravedlivějším, poněvadž jednak nikdo se stavovským celým podílem nemohl vystačiti, nýbrž beztoho by ze svého ještě značně musil dokládati, jednak se všichni na celou částku úplně spolehli, poněvadž po celou dlouhou dobu od 22. června do 4. srpna žádné obmezení se nestalo. I uznali deputovaní za nutné, učiniti námitku k J. V. a poprositi za doplnění ztenčené částky. S touto námitkou odebral se kanovník baron Haugwitz na společné útraty do Vídně, aby s hrabětem Prosperem Sinzendorfem (jemuž proto bylo dopsáno) u J. V. císaře si vyžádal slyšení, jemu stav věci vyložil, žádost doručil a vymohl nejvyšší povolení.

Týmže dvorským dekretem byla volba deputovaných potvrzena; měla uvítati J. V. ve Znojmě, dalšího doprovázení však byla sproštěna.

Dne 5. srpna v noci odebral se baron Haugwitz do Vídně a měl 7. audienci, o které podal sem zprávu s hrabětem Sinzendorfem, že J. V. shledalo tím slušnějším, aby deputovaným ztenčená částka byla doplněna, ježto mu jednak o zmíněné srážce nic nebylo známo, jednak by pro deputaci bylo trapné, aby se jí obmezovalo, co jí už bylo povoleno, a konečně že tuto výlohu neplatí erár, nýbrž pokladna stavovská.

Zatím došlo nejvyšší rozhodnutí z 5. srpna, že deputace jest sproštěna povinnosti, uvítati císaře i ve Znojmě, nýbrž že se to má státi toliko v Libni 30. srpna, při čemž moravský zemský hejtman má míti k císaři uvítací řeč. Deputovaní mohli tedy dle pohodlí nastoupiti cestu bezprostředně odtud, i bylo jim nařízeno, aby byli v Praze nejdéle 28. srpna.

Přípisem z 13. srpna bylo deputovaným oznámeno, že zůstává při bytech jim 29. července poukázaných; ale za několik dní došel dekret dvorský z 19. srpna, kterým byla zamítnuta jejich žádost, aby jim stavovský příspěvek byl beze srážky ponechán.

Mezi 23. a 25. srpnem zemský hejtman a deputovaní odebrali se do Prahy, kamž mezi 26. a 27. dorazili, aby se po obdrženém pokynu 28. objevili u zemského hejtmana: to učinili a zvěděli od něho, že nemají konati návštěvy hromadně, nýbrž každý zvláště.

Dne 29. srpna deputovaní vykonali návštěvu u nejvyšších zemských officírů českých, u knížete-arcibiskupa pražského a olomuckého, u nejvyššího komořího presidenta hraběte Chotka a u dvorních radů české kanceláře.

Dne 30. srpna deputovaní jeli se zemským hejtmanem o 4. hodině odpolední do Libně, a to ani v parádním oděvu ani v parádních vozích, nýbrž v libovolném oděvu. Tam se shromáždily tyto osoby:

1. Nejvyšší purkrabí šlechtic Rothenhan s nejvyššími zemskými officíry.

2. Moravský zemský hejtman hrabě Ugarte s deputovanými.

3. Královské zemské gubernium.

4. Pražský magistrát. Všichni vstoupili do budovy patřící pražskému magistrátu a očekávali předvolání k audienci.

Kníže Karel Lichtenstein konal komornickou službu a předvolal nejdříve nejvyššího purkrabího s nejvyššími zemskými officíry, potom zemského hejtmana s deputovanými. V pokoji bylo Jeho císařské Veličenstvo v bílé generální uniformě, po pravici jeho byl nejvyšší hofmistr kníže Stahremberg a nejvyšší komoří kníže Rosenberg, po levici J. V. císařovna a vedle ní nejvyšší hofmistrová kněžna Bathianyová. Zemský hejtman měl krátký proslov k císaři s nejkratší titulaturou, avšak s výrazem: jakožto markrabí moravský, což J. V. zodpovědělo netoliko milostivou odpovědí, čtenou z papíru, nýbrž v potomních dnech dána zemskému hejtmanovi na jevo ode dvora nejvyšší spokojenost mocnářova nad stručností tohoto oslovení, důstojností přednesu, který byl přednesen z paměti a nikoli předčítán z papíru. Vedlejší pokoj byl otevřen a v něm bylo viděti arcivévody Františka Leopolda a Karla, jakož i arcivévodkyně a jiné dvorní dámy.

Celý obřad trval do 6. hodiny večerní, potom zase všichni jeli domů.

Dne 31. srpna z rána o 11. hodině musili se jak všichni čeští stavové, tak moravští deputovaní shromážditi u invalidovny, čtvrt hodiny před branou, v pořádku napřed vyznačeném; moravští deputovaní vyjeli tedy, jako čeští, po jednotlivu a očekávali v připraveném saloně s ostatními členy pomíseni příchodu císaře a císařovny. Tento nastal o půl 2. hodině z Libně. Napřed jeli troubíci postilionové, pak vůz nejvyššího poštmistra knížete Paara. Císař objevil se v zelené uniformě se znaky řádovými za průvodu

nejvyššího hofmistra a nejvyššího komořího. Císařovna měla bohatý dvorní oděv, černý pláštik a byla provázena svým nejvyšším hofmistrem hrabětem Thurnem. Pak počal hned průvod, jehož popis jest bez toho vytištěn; moravští stavové nečinili zde zvláštního odděleného sboru, nýbrž účastnili se průvodu společně se stavy českými; pořádek nebyl nikde porušen, tak že se nestalo ani nejmenší neštěstí, ano z opatrnosti na mostě nikoho nebylo viděti; livrejovaní sloužící přistoupili teprve u brány špitálské; biskupovi brněnskému dáno nařízení, že má vyjeti se 6 koňmi. Právě proto, že pořádek nikde nebyl porušen, dorazil celý průvod již o půl 5. hodině k zámku na Hradčanech, kdež deputovaní spolu s českými stavy odebrali se do kostela a byli přítomni Tedeum, jež sloužil pražský arcibiskup; potom šli všichni do zámku a dle libosti k 6. hodině vrátili se domů.

Dne 4. září nastalo holdování, jehož popis rovněž jest v otisku přiložen. Moravští deputovaní nepřijeli hromadně (in corpore) se zemským hejtmanem, nýbrž každý pro sebe, ke dvoru, jako čeští stavové, a tam byli všichni mezi sebou pomíseni a shromážděni; podobně beze všeho pořádku a pořadí dle hodností šli ode dvora do kostela a z kostela opět ke dvoru, a to do tak zvaného sálu stavovského. Slavnost, která se tam konala, jest rovněž v přiloženém výtisku popsána. Moravští deputovaní se zemským hejtmanem stáli hned vedle stavů českých po levici. Poněvadž však čeští nejvyšší zemští officíři a členové gubernia stáli nejblíže před stupněm královským a tedy před ostatními stavy českými i moravskými, mohli by si moravští stavové vyprositi milost, aby budoucně stejným právem jejich zemský hejtman rovněž stál mezi českými nejvyššími zemskými officíry, a tedy rovněž před stavy českými a moravskými. Zde jsme toho nechtěli podniknouti, poněvadž jednak čas byl příliš krátký a o nějakém roztřídění dříve nic známo nebylo, až když jsme se sami octli v podobném postavení, jednak poněvadž deputovaní bez předchozího vědění a schválení celého sboru stavovského nechtěli nic podniknouti. To předpokládaje podotýkám, že všechna oslovení jak nejvyššího kancléře, tak i krále samého namířena byla na všechny stavy Čech, Moravy a Slezska, ano že v přísežní formuli král se nazýval markrabím lužickým, ačkoliv ani ze Slezska se deputovaní nedostavili, tím méně někdo z Lužice mohl býti přítomen.

Přísaha, která byla předčítána po německu i po česku, byla současně od Čechův a Moravanů skládána a opakována dílem v české, dílem v německé řeči; potom za nepřestávajícího volání Vivat průvod šel bez pořadí do dvora, kde za krátkou chvilku napřed nejvyšší purkrabí s českými nejvyššími officíry zemskými a po nich moravský zemský hejtman s deputovanými byl předvolán do komnaty královy a tam skládal díky, že J. V. přijalo holdování.

Po skončené slavnosti každý dle libosti odebral se domů; poznamenávám, že 1. při vyjíždění moravští deputovaní, jako Čechové, nechávali služebnictvo předstupovati před vůz; 2. že moravští deputovaní měšťanští rovněž měli přístup ke dvoru; 3. že král měl vojenskou uniformu zelenou a červenou, se všemi znaky řádovými a klobouk na hlavě; 4. že jeho oslovení bylo tak tklivé, že většina musila prolévati slzy radostí, poněvadž slíbil netoliko potvrditi předešlá stavovská privilegia, nýbrž i při všech příležitostech rozmnožovati taková, která by byla ku blahu země, na prospěch stavův a na upevnění trůnu: 5. že sice pro Čechy byla ihned postulata za rok 1792 odevzdána a veřejně přečtena, Moravanů však, pokud se týče jejich země, nic nedošlo a tam nic od nich žádáno nebylo.

Dne 6. září bylo vykonáno korunování, a to dle popisu, který jest sub D) přiložen. Moravští stavové shromáždili se u dvora, jako čeští stavové, jednotlivě a zvlášť, tedy nikoliv hromadně (in corpore), též bez hodnostního pořadí odebrali se do kostela, kdež jim bylo zvláštní místo vyhrazeno, totiž poslední lavice za stavy českými; zemský hejtman však seděl dle své hodnosti mezi tajnými radami.

Pomazání a korunování královo vykonal sice arcibiskup pražský kníže Příchovský, ale mše a litanie všech svatých, jakož i vysvěcení meče svatého Václava bylo vykonáno od arcibiskupa olomuckého, knížete Kolloreda.

Žezla se dotýkali moravští deputovaní, jako čeští, bez hodnostního pořadí a třebas král pasoval pouze české kavalíry za rytíře svatého Václava, záležela příčina toho v tom, že se o tento řád žádný Moravan nepřihlásil, za to však při vyvolávání komorních pánů byli také moravští kavalíři jmenováni, totiž hrabě Antonín Mitrovský, hrabě Leopold Podstatský, hrabě Ignác Chorinský a hrabě Taffe.

Právě tak byli moravští deputovaní, jako čeští stavové, pozváni k tabulím u dvora, a to: kníže-arcibiskup olomucký stoloval s pražským při císařské tabuli samé, zemský hejtman stoloval při tabuli nejvyššího purkrabího, ostatní deputovaní však při tabulích nejvyšších zemských officírův.

Po skončené hostině oďebrali se moravští deputovaní se všemi ostatními českými stavy bez pořádku hodnostního ke dvoru a odešli odtud dle libosti domů tak, že každý o 2. hodině se mohl ode dvora vzdáliti.

Zde připomínám pro budoucnost, že ohlašování, co každého dne se mělo státi, dálo se velmi nepořádně a až do poslední hodiny tak, že jsme netoliko o velmi málo věcech byli zpraveni, nýbrž ani jsme nedostávali zpráv, když jsme se skutečně zvlášť dotazovali; musili jsme tedy většiny se dohadovati a nezřídka se stávalo, že ještě v poslední hodině, kdy všechno mělo býti vyjednáno, přišel dodatek.

Právě tak bylo by přání hodno, aby se učinilo podání k J. V., aby budoucně moravští stavové byli rovněž tak předvoláváni svým zemským hejtmanem, jako čeští svým nejvyšším purkrabím, při slovech: „Pojďme k našemu korunovanému králi a pánu dědičnému přiznání učiňme“.[1]

Dne 8. září byla arcivévodkyně Marie Anna installována arcivévodou Františkem za kněžnu pražského dámského ústavu svatého Jiří, při čemž pražský suffragán a světící biskup Krieger a nejvyšší purkrabí hrabě Rothenhan konali příslušné obřady, tohoto obřadu však ani čeští stavové ani moravští deputovaní se neúčastnili.

Dne 10. září olomucký kníže-arcibiskup Kolloredo přijal léno před trůnem, k čemuž netoliko lenní vasalové, hrabě Arnošt Kounic, hrabě Josef Seilern, František Pillersdorf a Kristián Hentschel, nýbrž také zemský hejtman a ostatní moravští kavalírové, kteří se dostavili, poslali své parádní vozy a sloužící, tak že slavnostní průvod skládal se ze čtrnácti vozů spolu s vozy arcibiskupa a metropolitní kapitoly.

O 10. hodině objevil se kníže arcibiskup provázen knížaty Auerspergem a Schwarzenbergem; v družině jeho byl kapitolní děkan baron Minkwitz a arcijáhen hrabě Vetter, hrabě Clary,

[1]) Tato slova pronášela se při obřadě korunovačním jen po česku. Pozn. vyd.

hrabě Sereny a hrabě Trautmannsdorf; proslov k císaři měl kapitolní děkan i bylo na rozkaz císařův nejmilostivěji odpověděno nejvyšším kancléřem hrabětem Kolovratem, kdež chvalně dotčeno bylo výtečných vlastností knížete arcibiskupa a zásluh jeho o dům císařský; potom arcibiskup odebral se k trůnu, složil přísahu, kterou mu dvorní rada hrabě Saurau předčital, políbil hrušku císařského meče a vrátil se na své staré místo; potom hrabě Vetter pronesl děkovnou řeč a celý průvod se vzdálil.

Dne 12. září císařovna dala se za královnu korunovati, při čemž stavové objevili se v témže počtu a způsobu, ale bez jakéhokoliv pořadí, jako při korunování královĕ; v příloze E jest dokonalé vypsání korunovace a pro Moravany dlužno pouze poznamenati, že jim bylo vykázáno zvláštní místo v kostele, a to táž lavice jako při korunovaci královĕ; olomucký kníže arcibiskup měl mši, pomazání však a ostatní funkci vykonal pražský kníže arcibiskup.

Obřad počal teprve o 10. hodině a byl již o $^1/_2$2. hodině skončen; ačkoliv tabule trvala déle nežli po prvé, poněvadž si císařovna vymínila hostinu déle nežli král konati.[1]) Při tabuli císařovny a císaře stoloval též kníže arcibiskup olomucký, při ostatních 12 tabulích jenom dámy a žádný kavalír.

Dne 15. září moravští deputovaní měli u J. V. císaře a u arcivévody Františka audienci na rozloučenou, při čemž přísedící moravského sněmovního výboru svobodný pán František Roden vykonával službu komorníka; mezi 23. a 26. zářím dorazili zase do Brna.

Totoť jest, co pánům stavům dle nařízení z 22. června 1791 z povinnosti oznamuji a podávám netoliko korunovační denník (k čemuž dodána bude ještě část další), nýbrž i otištěný korunovační ceremoniál krále a královny[2]) s dodatkem, že stala-li se moje relace poněkud obšírnější, příčina toho záleží pouze v tom, že výše zmíněné nařízení požadovalo nejdůkladnější a nejpřesnější zprávy a proto jsem hleděl vyhověti své povinnosti raději obšírněji nežli mělce.

V Brně 14. října 1791.

František Xaver šlechtic Pillersdorf,
deputovaný rytířstva.

---

[1]) Věta tato jest později v textu škrtnuta.

[2]) Všechny tyto doklady jsou skutečně v aktech korunovačních, ale pro velikou obšírnost nebylo možno je otisknouti. O průběhu korunovace české možno se dočísti v mých Děj. Moravy, V., str. 1293—1302.

2.

Relace Josefa hraběte Dietrichsteina, c. k. komořího a moravsko-slezského guberniálního rady, o účastenství stavů moravských při korunovaci císaře Františka II. v Praze za krále českého.

Především připomínám, že mor. páni stavové, proniknuti přáním, již roku předešlého projeveným, aby jakožto sbor úplně samostatný, s českými stavy v žádné souvislosti nestávající, také si zjednali zvláštní, od českého zcela oddělené holdování, ve schůzi rozšířeného výboru, zvlášť 11. června t. r. konané, ihned vzali v úvahu, jak by J. V. se dalo pohnouti, aby moravským stavům poskytlo zvláštní akt holdovací, za který již roku předešlého prosili, poněvadž již tehda byla bezpečná zpráva, že J. V. ještě tohoto roku se dá v Praze korunovati, nicméně dotčené zákonné vyhlášení a pozvání moravských stavů nedošlo ani zemského hejtmana, ani královského gubernia.

Podstata námitky, usnesené ve schůzi z 11. června a bezprostředně k J. V. podané, záležela v tom, aby

I. J. V. dalo vykonati holdování stavů moravských v Brně snad na zpáteční cestě z Prahy, čímž by se mu žádná zacházka nezpůsobila, kteráž prosba vedle jiných důvodův opřena byla dějinami Ferdinandův, Obnoveným zřízením zemským a příkladem okněžněného hrabství tyrolského;

II. kdyby J. V. tuto prosbu nepřijalo a nařídilo, aby po příkladě předešlého roku moravští stavové zvláštní deputací se súčastnili české korunovace, budiž jim dovoleno, zatím vypraviti deputaci do Vídně, která by přednesla všechny nepřístojnosti, naskytnuvší se roku předešlého jednak, co se týče v příčině bytů, jednak příspěvků cestovních, potom v příčině ceremoniálu a poprosila za jejich odstranění.

Konečně bylo v stavovském shromáždění usneseno, aby tato námitka, za získáním času a na vypravení deputace do Vídně ještě před odjezdem J. V. do Frankfurta, nepodávala se obyčejným způsobem, skrze zemské gubernium, nýbrž bezprostředně J. V. skrze stavovského dvorního agenta svobodného pána Müllera.

Marně čekali stavové po delší čas na nejvyšší rozhodnutí o této námitce, až konečně zemské gubernium odevzdalo nejvyšší reskript z 27. června, kde J. V. vyhlásilo, že se česká korunovace bude letošího roku konati, ale beze vší okázalosti a s vynecháním

slavnostního vjezdu, pak oznámilo, že obvyklé itinerarium se pro tento rok promíjí, a konečně dáno na jevo, že také v tomto roce moravští stavové odesláním vlastní deputace mají se účastniti českého korunování, ale tentokráte jen čtyřmi deputovanými, totiž po jednom z každého stavu se objeviti.

Reskript přednesený ve zvětšeném výboru, konaném 8. července, přiměl pány stavy podati J. V. novou námitku skrze gubernium, kdež upouštějí od první prosby za holdování v Brně a zároveň se spokojují na ten čas odesláním jen čtyř deputovaných, ale zároveň prosí, aby moravští deputovaní v Praze nebyli smíšeni s českými stavy, nýbrž zvláště složili přísahu holdovací jménem věrně poslušných stavů moravských a k tomu nebyli vyvoláni od nejvyššího purkrabího, nýbrž od svého hejtmana zemského.

Brzy potom došel nový nejvyšší reskript z 28. června, který opětuje to, co v reskriptě z 27. června bylo obsaženo, zároveň dával na vědomost, že poněvadž J. V. tentokráte nebude se ubírati do Prahy Moravou, má také sejíti z uvítání na hranicích od stavovské deputace. Téhož dne došel také další nejvyšší reskript z 30. června, jímž holdovací den v Praze ustanoven byl na den 7., korunovace J. V. císaře na 9., J. V. císařovny na den 11. srpna. Dne 15. července oznámilo zemské gubernium stavům dvorský dekret, poslaný mu ze dne 11. července, který stavům na jejich námitku z 2. července odpovídal, že tentokráte má zůstati při výslovném nejvyšším rozhodnutí, že obřady korunovace a holdování mají se vykonati zcela tak, jako se staly za císaře Leopolda II., a že tedy nemůže se povoliti ani zvláštní skládání holdovací přísahy deputovanými moravskými, ani jich vyvolávání od jejich zemského hejtmana. Ostatně že však se mohou stavové úplně spokojiti zajištěním, jež bylo dáno již roku předešlého, že všechno to nemá býti na úkor jejich samostatnosti vůči stavům českým.

Konečně doručen byl stavům nejvyšší dekret ze dne 5. července, kdež bylo ustanoveno, že k vypravení předběžné deputace do Vídně nemůže se dáti souhlas, že pro letošek moravským deputovaným od stavů českých budou poukázány bezplatné byty, pročež aby jen zemský hejtman se dorozuměl s nejvyšším purkrabím, konečně že se tentokráte deputovaným vedle cestovného mají na řádné súčtování vyplatiti diety při stavovských deputacích vyměřené.

Všechna tato nejvyšší rozhodnutí byla přednesena ve sněmě, konaném dne 17. července, a tamtéž především přikročeno k volbě deputovaných.

K deputaci se nabídli ze stavu duchovního:

a) biskup brněnský,

b) prelát rajhradský,

c) prelát od sv. Tomáše;

ze stavu panského: podepsaný;

ze stavu rytířského: František šlechtic Dietrich docela jediný, ježto appellačnímu radovi Františku šlechtici Pillersdorffovi, který se rovněž mínil ucházeti, presidiálním přípisem nejvyššího justičního presidenta hraběte Klaryho bylo to zakázáno. Konečně hlásili se ze stavu měšťanského:

a) brněnský magistrátní rada Jan Czikann,

b) brněnský magistrátní rada Alois Kotzurek,

c) unčovský magistrátní rada a přísedící výboru zemského Ignác Höchsmann.

Tak jako ze stavu panského a rytířského, kde bylo jen po jediném uchazeči, nebylo vlastně žádné volby, tak ze stavu duchovního zvoleni byli jednosvorně (per unanimia) biskup brněnský a z měšťanského magistrátní rada Jan Czikann většinou hlasů (per unanimiter majora) za deputované a jim vyhotovena potřebná plnomocenství s rozkazem, aby každý spolehlivě dne 29. do Prahy se dostavil, tuto volbu na nejvyšších místech ohlásil a za poukázání potřebných bytů se obrátil na nejvyššího purkrabího. Volba byla dvorským dekretem 24. července potvrzena, kteréž rozhodnutí má zároveň stavům býti pravidlem, ježto v něm vzhledem k nepřístojnosti, kárané od nejvyššího zemského komořího a appellačního presidenta, není-li vypravení podepsaného, jakožto guberniálního rady, ve stavovské deputaci na překážku vlastnost zeměpanského úřadu, výslovně a in formalibus v tomto nejvyšším dekretě dáno bylo na jevo, že nejvyšší rozhodnutí, dle něhož zeměpanští úředníci nemají zároveň přijímati služeb stavovských, netýká se deputace k slavnostnímu korunování a holdování.

Události v Praze:

Dne 29. července všichni deputovaní již dorazili do Prahy a ohlásili se náležitě u zemského hejtmana; 30. nic důležitého se nestalo, ježto návštěvy deputace u c. k. ministrů pro opozděný

příchod jejich musily se odložiti na příští den; 31. července, kdy byl určen příjezd J. V., deputace vedením zemského hejtmana se odebrala ráno o 8. hodině jak ku kabinetnímu ministrovi hraběti Colloredovi, tak i k nejvyššímu kancléři hraběti Kolovratovi, aby tam vykonala povinnou návštěvu, avšak nebyla přijata. Potom odebrala se deputace do nádvoří kaple sv. Vojtěcha, aby tam s rovněž shromážděnými zemskými stavy českými vyčkala příchodu J. V. Tento stal se o 1 hodině, kdy J. V. v cestovním voze přibylo před kapli sv. Vojtěcha, vyslechlo české proslovení nejvyššího purkrabího ještě ve voze, a potom německy odpovědělo; pak se odebralo do kaple sv. Vojtěcha a odtud do kathedrálního chrámu, aby bylo přítomno Te Deum a odtud konečně do zámku. Tam dostalo se moravské deputaci milosti, aby ještě před českými zemskými officíry a před tamějším guberniem ústy svého zemského hejtmana dle přiložené krátké, ale jadrné řeči[1]) opakovala ujištění nezlomné věrnosti, jež byla ode dávna tak podstatným znakem moravských stavův. Na to J. V. stručně ujistilo deputaci, jak velice jest potěšeno ochotou moravských stavů, složiti holdovací přísahu v Praze a že ničeho toužebněji si nepřeje, nežli společně se stavy svým státům zjednati onen blahobyt, jehož si tak toužebně přeje; potom deputace se odebrala k J. V. císařovně, kde zemský hejtman opětně měl přiložené proslovení[1]), jež od J. V. rovněž milostivě bylo zodpověděno.

---

[1]) Proslovení tato zněla: a) k císaři:

Nejjasnější, nejmocnější císaři, králi germánský, uherský, český, haličský a vladiměřský, arcivévodo rakouský, jakož i markrabí moravský!

Dnešní šťastný příchod V. V. jest také pro stavy moravské důležitou epochou. Onť oživuje dnešní radostný den, kdy oni skrze mne a zde přítomnou deputaci mají složiti veřejný slavnostní slib oddanosti, věrnosti a poslušnosti, slib, který každý z nich, v každou denní hodinu s nejvřelejším citem ve svém srdci obnovuje.

Moravští stavové závodili povždy, aby se vyznamenali příchylností k nejjasnějšímu domu Rakouskému, jakž by tedy neměly býti jejich pocity neobmezené lásky ke knížeti, jehož ochraně, jehož nejmilostivější podpoře markrabství Moravské se těšilo již před nastoupením jeho vlády, za slavného a nezapomenutelného panování císaře Leopolda II. Tato vzpomínka bude povždy vryta v srdcích věrných obyvatelů Moravy, ona každým okamžikem vzbudí přání, podati V. V. účinné důkazy, že uznávají cenu nejvzácnějšího citu lidského srdce — totiž vděčnosti. Račtež nejmilostivější mocnáři přijati tuto nevyhasitelnou vzpomínku jako záruku neobmezené věrnosti, oddanosti a

Po skončené slavnosti veškera deputace obědvala u nejvyššího purkrabího. Zatím od 31. července do 7. srpna, jakožto dne k holdování určeného, nestalo se nic pozoruhodného, co by se týkalo deputace. Dne 7. srpna počalo slavnostní holdování týmže způsobem, jak se konalo roku 1791, a jak od přítomného tehda v Praze deputovaného moravského rytířstva pana Františka Pillersdorffa v jeho relaci, vysoce váženým pánům stavům podané ze dne 14. října 1791, obšírně bylo vylíčeno. Podepsaný proto, aby se vyhnul rozvláčnosti a ušetřil zbytečného opakování jak o holdování, tak i o obřadech, zachovávaných v korunovační den J. V. císaře i J. V. císařovny, které se úplně stejně konaly, jako roku předešlého, uznává za vhodné na onu relaci jednoduše odkázati a zde pouze poznamenává, že moravští deputovaní opětně společně se stavy českými na předchozí předvolání pana nejvyššího purkrabího přísahu skládali.

Po skončeném obřadě holdovacím však moravské deputaci dostalo se milosti, aby nejuctivěji poděkovala J. V. zvláště jménem stavů moravských za nejmilostivější přijetí přísahy holdovací. Dne 9. konala se korunovace J. V. císaře a dne 11. J. V. císařovny obvyklým způsobem. Při obojím bylo vykonáno korunování a pomazání od pana arcibiskupa pražského, knížete Příchovského, ostatní ceremonie však od pana arcibiskupa olomuckého, knížete Colloreda. Při prvním obědval pan zemský hejtman při stole nejvyššího purkrabího a ostatní deputovaní při stole pánů nejvyšších zemských officírův; při druhém však v obřadech u porovnání roku minulého stala se pouze ta změna, že tohoto roku

---

poslušnosti moravských stavů. Věnujte jim další Svou přízeň a milost a oni budou ji povždy pokládati za nejdražší a nejpříjemnější odměnu za svou dětinskou lásku.

b) K císařovně:

Nejjasnější císařovno, královno!

Nejmilostivější paní!

K nohám Vašeho Veličenstva moravští stavové přinášejí skrze mne a zde přítomnou deputaci nejvřelejší přání k Vašemu dnešnímu šťastnému příchodu.

Nejjasnější panovnice, nejdůstojnější choti nejvznešenějšího z knížat, jehož ctnosti sdílite, přijměte jako On oběť našich srdcí, jež zcela pro Vašeho zeměpána jsou otevřena a jemu úplně jsou zasvěcena. Popřejte věrným stavům moravským své přízně a milosti, jichž důkazů jiným zemím již se dostalo a naším celým snažením bude, abychom výtečnou neobmezenou oddaností a věrností stali se jí hodnými.

kromě kněžen, dam palácových a manželek nejvyšších zemských officírův také manželky tajných rad a komoří J. V. do kostela doprovázely.

Dne 12. srpna deputace měla u J. V. císaře nejoddanější audienci na rozloučenou, a tak se vykonaly opět návštěvy na rozloučenou u pana kabinetního ministra hraběte Colloreda a u pana nejvyššího kancléře hraběte Kolovrata. Dne 14. nastoupil svůj odjezd pan zemský hejtman, aby očekával J. V. na jeho průjezdné cestě v Jihlavě, dne 16. ostatní deputovaní a tak se skončila tato deputace, jejíž útraty způsobily stavovskému fondu domestikálnímu výdaj 2212 zl. 16 kr. a tím se podepsaný zhostil příslušného úkolu svého.

V Brně 15. října 1792.

Josef hrabě Dietrichstein,
c. k. komoří, mor.-slezský guberniální rada a stavovský deputovaný.

3.

Guverner moravsko-slezský hrabě Alois Ugarte zemskému výboru moravskému. — V Brně 7. března 1836.

J. V. císař nejvyšším kabinetním listem ze dne 6. ledna t. r. ráčil ustanoviti, že Jeho korunování za krále českého a je předcházející dědičné holdování má se vykonati v první polovici příštího měsíce září. Dalším nejvyšším rozhodnutím z 27. ledna stanoví se, že z Moravy vedle zemského hejtmana mají přijíti zástupci stavů — po jednom-li či po dvou, zůstavuje J. V. na vůli každému stavu.

Ke knížatům slezským (ježto stavové jednotlivých knížectví nemají přijíti) došly bezprostředně nejvyšší reskripty, aby se ke korunování dostavila.

O tom dávám slavnému zemskému výboru dle presidiálního výnosu vysoké dvorské kanceláře z 29. m. m. předchozí známost s dodatkem, že, maje zření k veliké důležitosti a slavnosti zmíněného holdovacího aktu, počet a volbu vyslanců vyhrazuji všeobecnému zemskému sněmovnímu shromáždění stavů, k jichž zvolení na konec dubna neb na počátek května vymohu si nejvyšší schválení.

4.

Guverner moravsko-slezský hrabě Alois Ugarte zemskému výboru moravskému. — V Brně 30. března 1836.

Dle došlého nařízení vysoké dvorské kanceláře $\frac{12}{17}$ t. m. není námitky proti tomu, aby k volbě jednotlivých členů moravské stavovské deputace, která se má k dědičnému holdování a korunování J. V. do Prahy dostaviti, bylo svoláno shromáždění všech stavů země Moravské. Dávám slavnému zemskému výboru o tom v dodatku k svému připomenutí z 7. t. m. vědomost s vybídnutím, aby na toto shromáždění, které jsem ustanovil na den 2. května t. r., byly napsány obvyklé zvací listy a co nejrychleji vypraveny a aby při zemském výboře vše, co k poradě jest potřebné, bylo připraveno. O všech poradných předmětech budiž mi od slavného zemského výboru předložen program.

5.

Zpráva k sněmovní schůzi mimořádného shromáždění stavů z 2. května 1836, týkající se korunování J. V. v Praze, volby a vyslání deputace moravských stavů k dědičnému holdování tamtéž.[1]

Zemský hejtman oznámil 7. března zemskému výboru, že J. V. císař nejvyšším kabinetním listem ze dne 6. ledna ustanovil, že Jeho korunování za krále českého a předcházející dědičné holdování má se vykonati v první polovici příštího měsíce září, a dle dalšího nejvyššího rozhodnutí z 27. ledna mají se při dědičném holdování a korunování z Moravy vedle zemského hejtmana také zástupci stavů dostaviti, jimž však J. V. nejmilostivěji ponechává určení počtu, chtějí-li po jedné či po dvou osobách z každého stavu vypraviti. Dne 30. března bylo další sdělení učiněno, že dle došlého výnosu dvorské kanceláře z 12. března není překážky, aby k volbě jednotlivých členů moravsko-stavovské deputace, která se má k dědičnému holdování a korunování J. V. do Prahy dostaviti, nebylo svoláno shromáždění všech stavů země moravské. Zároveň s tímto oznámením byl zemský výbor vybídnut, aby připravil o tom zprávu.

---

[1]) Tuto zprávu sepsal přísedící zemského výboru, Cyrill Napp, opat kláštera svatotomášského.

Nejvyšším reskriptem z 29. ledna bylo stavům oznámeno, že J. V. ustanovilo, že také korunování J. V. císařovny má se vykonati v první polovici měsíce září.

Na tato vybídnutí zemský výbor se vynasnažil, aby z pohotově jsoucích korunovačních a holdovacích akt dřívějších císařů, králův i také markrabí moravských, všechno vyhledal a sestavil, co by přispělo k poučení a k platnému usnesení stavů.

Pokud vysvítá z akt stavovské registratury a z knih památkových, poslední holdování, které na Moravě se konalo, bylo Ferdinandovi III. ve Znojmě r. 1628. Od té doby markrabí moravští zde v zemi žádného holdování nepřijímali a vůbec mimo císaře Leopolda II. nedali si od moravských stavů holdovati.

Holdovací přísaha, kterou moravští stavové králi jakožto markraběti mají skládati, jest obsažena v zemském zřízení fol. 2 b) a tamtéž fol. 3 a—b jest přísaha, kterou král jakožto markrabí moravský má skládati, přijímá-li holdování na Moravě.

O holdování markrabím Matyáši a Ferdinandovi III. v stavovských knihách památkových mluví se obšírně.

Nástupci Ferdinanda III., až po Marii Terezii, kdykoliv se dali za krále české korunovati, zvali k tomuto výkonu také moravské osoby stavovské do Prahy, ale jen jako hosty, a nikoliv, aby tam skládali holdování za markrabství moravské.

V nejpoddanějších desideriích moravských stavů z 10. července 1790 k J. V. císaři Leopoldovi II. byla podána prosba, aby J. V. ráčilo přijati holdování jakožto markrabí moravský v Brně a poznamenáno, že tento výkon holdovací jest poutem, které váže otce s dětmi, v něm že mocnář se provolává, poddaný pak vybízí, aby dědičné právo následnické, v zákonech a skrze ně zeměpánu příslušné slavně prohlásil; v něm konečně že práva stavů se uznávají, potvrzují, chrání; a tento vzájemný výkon, který dle zvyků našich předků jest základním konstitutivním zákonem, jest i „pactum sociale", dle něhož markrabství moravské uznává nejjasnější dům rakouský dle platného dědičného řádu za svého nejvyššího vládce.

Moravští stavové přiložili k této prosbě zároveň list krále Vladislava, privilegium Ferdinandeum, Obnovené zřízení zemské a holdovací akt z roku 1608, aby J. V. dle vlastního uznání oprávněnosti této prosby nejmilostivěji se rozhodlo a své věrné

dědičné markrabství, pak 4 stavů jeho, i s celým národem, svou nejvyšší přítomností netoliko oblažilo, nýbrž také tento obřad dědičného holdování osobně v hlavním městě Brně ráčilo přijati.

O této nejpoddanější prosbě bylo stavům dáno na jevo, ze dne 29. dubna 1791, „poněvadž korunování a holdování v Praze pro české země bez toho jest již ustanoveno, k čemuž také moravští stavové budou pozváni, že J. V. holdování věrných stavů moravských přijme v Praze.“

Dříve než došlo toto pozvání, nejvyšším reskriptem ze dne 20. dubna 1791, stavové v sněmovní schůzi ze dne 5. dubna 1791 usnesli se proti tomu podati námitku, s odvoláním a uvedením nejpoddanějších desiderií, ve kteréž sice projevili ochotu spěchati tam a dáti tam holdovacím výkonem na jevo svou poddanost, ale prosili, aby pro tento výkon, stavům a jejich potomkům tak důležitý, jenž se má provésti deputovanými, byl ustanoven zvláštní určitý, obšírný, zevrubný a od J. V. potvrzený obřad, který by zároveň naznačoval, jaká vlastně tato moravská stavovská deputace, jež do Prahy k holdování má býti vypravena, by měla býti a jaký podíl má míti v tomto obřadě holdovacím; dále, jaké místo a pořadí jí při obřadech korunovačních, jakožto nejpřednější vtělené zemi, J. V. nejmilostivěji vyhradí, ježto věrně nejposlušnější stavové markrabství při této slavnosti, zvláště poněvadž při ní zároveň slaví se také holdovací akt pro Moravu, nemohli by se při tom objeviti smíseni se stavy království českého, aniž by tím práva svá porušili. Ano, kdyby jim takové zvláštní místo a pořadí nemělo býti od J. V. vykázáno, pak prosí J. V. za prominutí, jestliže opětují svou prosbu ze dne 10. července 1790, aby mohli holdování ihned v Brně slaviti. Moravští stavové nezneuznávají, že Morava jest vtělená země Čech; také jsou daleci toho, aby tento svaz rozpoutali anebo nové přednosti před Čechami hledali . . . Morava náleží sice ke koruně české, ale českým stavům jest tím méně podrobena, ježto moravští zemští stavové tvoří pro sebe vlastní zcela neodvislý sbor stavovský (corpus statuum), mají netoliko svého vlastního zemského hejtmana a sněmovního direktora, vlastní nejvyšší zemské officíry, nýbrž mají v rukou list, jímž na rozkaz krále Vladislava výslovně od českých stavů se přiznává, že Morava sice jest přivtělena ke koruně české, ale ve všem od

ní nezávislá; i ukazují po ruce jsoucí spisy, že dotčený král český, po korunování v Praze, po každé k holdování odešel na Moravu, zejména králové Ladislav, Friedrich V. (sic!), Matyáš I., Rudolf II., Ferdinand III. a tam si dali holdovati.

Stavové prosili konečně, aby J. V. se ráčilo rozhodnouti, aby přichozímu tam moravskému zemskému hejtmanovi i stavovským deputovaným bylo vyhrazeno zvláštní slušné místo a pořadí, od českých stavův úplně odloučené.

O této námitce došel nejdříve ministerský přípis z 26. dubna 1791, č. 986, který prozatím oznamoval, že vzhledem k pořadí u českých stavů žádné není v obyčeji, ale že jest navrženo, aby zemskému hejtmanovi bylo vykázáno místo hned za českými nejvyššími zemskými officíry a že při dědičném holdování moravsko-slezští deputovaní budou pohromadě a zemský hejtman v jich čele.

O tomto sdělení moravští stavové v sněmovní schůzi ze dne 3. května 1791 prohlásili, že oni, stavové, jsou ochotni složiti přísahu své neoblomné věrnosti, kdekoliv to J. V. rozkáže, a lichotí si, že tím dávají nový důkaz své neobmezené lásky, tím více, ježto holdování pro markrabství Moravské nikdy v Praze se neslavilo; avšak doufají právě tak neobmezeně ve spravedlnost J. V., že jejich námitku a prosbu z 5. dubna t. r. ocení, aby toto poprve zahájené dostavení se k holdování do Prahy nebylo nikterak na úkor jejich starobylým právům, svobodám a výsadám a aby tedy svou nezávislost od českých stavů zachovali a aby při všech těchto slavnostech a výkonech moravští deputovaní byli pokládáni za sbor pod vedením svého zemského hejtmana od českých stavův oddělený a jako s takovým aby s nimi bylo jednáno; . . . a aby při určování místa pro stavovskou deputaci byl vzat náležitý zřetel na pořadí, markrabství Moravskému odedávna náležející, hned po českých stavích, před vévodstvím slezským. Bez tohoto povolení by stavové musili spíše prositi, aby byli úplně sproštěni povinnosti objeviti se při českém korunování k složení dědičné holdovací přísahy, což jest beztoho něco zcela nového.

Ze dne 1. července 1791 došlo nejvyšší rozhodnutí o námitce stavů z 5. dubna, kdež se naznačuje, že má zůstati při nařízeném dostavení se moravsko-slezských deputovaných při českém korunování k holdování do Prahy, což ani neodvislosti těchto stavův

od českých, ani jejich výsadám není na škodu, a že moravští stavové bez překážky mohou zachovati přednost před slezskými. Také svoluje J. V., aby moravsko-slezští deputovaní, neosobujíce si proto ještě přednosti nějaké před českými, při holdování a korunování směli státi pohromadě a zemského hejtmana míti v svém čele.

Po některém vyjednávání v té příčině došel z 5. srpna 1791, č. 15.708, stavův vysoký dekret dvorský, že J. V. 20. srpna „in privatissimo“ odebéře se do Prahy a 30. dorazí do Libně. Třebas tedy tímto způsobem dříve nařízené uvítání od moravských stavů ve Znojmě nemůže se konati, bude deputace od J. V. v Libni přijata.

Konečně jest v aktech relace o obřadech dědičného holdování a korunování v království Českém vzhledem na markrabství Moravské; tam příštím vodítkem se poznamenává, že moravští deputovaní nikoliv hromadně se zemským hejtmanem, nýbrž každý pro sebe, jeli ke dvoru a s českými stavy smícháni že šli do kostela, tam však se zemským hejtmanem hned vedle českých stavů na levo stáli, že všechna oslovení jak nejvyššího kancléře, tak také krále samého řízena byla na všechny stavy Čech, Moravy i Slezska.

Poznamenává se ostatně v této relaci, že by bylo přání hodno, aby pro budoucnost moravští stavové rovněž svým zemským hejtmanem, jako čeští svým nejvyšším purkrabím byli předvoláváni, aby skládali holdování. Při audienci v Libni zemský hejtman měl krátký proslov k J. V. s nejkratší titulaturou, ale se rčením: „jakožto markrabí moravský“.

*

Korunování a holdování J. V. císaře Františka I.

Královským reskriptem 28. června 1792 bylo oznámeno, že J. V. se rozhodlo, vzíti před se své i své milované manželky korunování i holdování v Čechách v nejbližším měsíci srpnu; že k tomu korunování má přijíti gubernátor moravsko-slezský s několika členy moravsko-slezských stavův, že J. V. tentokráte nebude cestu do Prahy konati Moravou, konečně že má v úmyslu při korunování dle starého zvyku pasovati rytíře svatého Václava a že tedy se má seznam uchazečů zaslati k české dvorské kanceláři.

Potomním královským reskriptem ze dne 30. června 1792 byly oznámeny dny dědičného holdování a korunování.

Vysokým dvorským dekretem ze dne 27. června 1792 byly obřady v několika odstavcích blíže ustanoveny a při tom zároveň určeno, že při audienci nejvyšší purkrabí představí nejdříve nejvyšší zemské officíry a gubernium a potom že moravský gubernátor v čele moravských deputovaných složí poklonu J. V.

Jakmile moravšti stavové doslechli, že korunování a holdování má se konati v Praze a moravští stavové že k němu budou pozváni, učinili ihned ze sněmovní schůze ze dne 11. června 1792 na podnět zemského hejtmana nejpoddanější zprávu k J. V., kdež vyjádřili nejvroucnější přání, že by nejvděčněji pokládali za vrchovatou míru nejvyšší milosti, kdyby J. V. oblažilo město Brno svou přítomností a kdyby si nechal zde od velikého sboru stavovského (Corpus statuum) nejslavněji holdovati. Poukázali při tom na hořejší námitku k J. V. císaři Leopoldu II. a doufali, že J. V. markrabství Moravskému popřeje největšího potěšení, aby pouta, která víží otce s dětmi, vládce s jeho vasally a poddanými, ještě pevněji byla předsevzetím dědičného holdovacího výkonu v zemi utužena a takřka nově oživena. Ve zprávě potomní ze dne 2. června 1792 J. V. podána prosba, pro případ, že by musilo zůstati při dědičném holdování Moravy v Praze, aby k odstranění všech obav o samostatnost, nač by se jakkoli mohlo v budoucnosti odkazovati, pak k zachování výsad, aby věrně nejoddanější stavové moravští směli buďto hned po českých svou holdovací přísahu odděleně složiti, anebo aby aspoň skrze svého zemského hejtmana k dědičnému holdování byli předvoláni a vyzváni.

Na tyto námitky bylo nejvyšším dvorským dekretem z 11. července 1792 sděleno, že musí

pro tentokráte

zůstati při výslovném nejvyšším rozhodnutí, že obřady dědičného holdování a korunování, s jedinou výjimkou změn stavům již ohlášených, mají se vykonati tak, jak to od J. V. císaře Leopolda II. bylo předepsáno, a že tedy nemůže ani holdovací přísaha býti odděleně skládána, ani moravští stavovští deputovaní býti zvláště vyvoláváni; nicméně že může jim (stavům moravským) býti plným upokojením ubezpečení dané již roku předešlého, že všechno to nemá býti na újmu jejich nezávislosti od stavů českých, jakož i již ustanovené vyznamenání, že jim má býti

zvláštní stanovisko vykázáno a že deputace od zemského hejtmana, v jejím čele stojícího, u obou c. k. Veličenstev zvláště má býti uvedena.

V relaci o tomto korunování a dědičném holdování, nalezající se v aktech, se poznamenává, že, když J. V. přibylo do sídelního zámku, moravské deputaci dostalo se milosti, že J. V. ještě před českými nejvyššími zemskými officíry a tamějším guberniem ústy svého zemského hejtmana v krátké řeči opakovala ujištění nezlomné věrnosti a oddanosti. Potom se odebrala k císařovně, kdež pan zemský hejtman opět měl krátký proslov.

*

To jsou tedy akty doložené případy, jež bylo třeba uvésti na poučení stavův, aby mohli se usnésti v příčině nastávajícího korunování J. V. nyní vládnoucího, našeho nejjasnějšího císaře Ferdinanda I.

Z tohoto historického znázornění vysvítá, že moravští stavové při holdování J. V. císaře Leopolda II. a Františka podali proti předvolání, aby se k holdování volenou stavovskou deputací do Prahy dostavili, námitky na ohrazení své ústavní neodvislosti a na hájení svých starobylých a ústavních práv i svobod, a prosili, aby J. V. ráčilo dědičný holdovací výkon jakožto markrabí moravský předsevzíti v tomto markrabství; dále že, když tato prosba byla odmítnuta, podali prosbu druhou, aby totiž holdování v Praze žádným způsobem nebylo na újmu jejich starobylým svobodám a výsadám, aby jejich neodvislost od českých stavů byla zachována, aby při dotčených slavnostech a výkonech moravští deputovaní byli pokládáni za sbor od českých stavů odloučený, za vedení svého zemského hejtmana, a jako s takovým aby s nimi bylo jednáno, aby jim při určování místa byla zachována náležitá přednost hned po českých stavech, před vévodstvím slezským, aby konečně směli svou holdovací přísahu složiti odděleně, buď hned po českých stavích, nebo aspoň aby skrze svého zemského hejtmana byli k dědičnému holdování předvoláni a vyzváni.

Dále vysvítá, že J. V. sice námitkám moravských stavů proti dostavení se do Prahy a prosbě, aby dědičné holdování jakožto markraběti moravskému konalo se v Brně, nikdy nevyhovělo, nicméně jim, dvorským dekretem z 1. července 1791, č. 1463,

dáno ujištění, že toto dostavení se k dědičnému holdování do Prahy nemá býti na újmu ani nezávislosti moravských stavův od českých, ani jejich výsadám; také jim bylo povoleno, aby si bez překážky zachovali přednost před stavy slezskými, při holdování stáli pohromadě a směli míti zemského hejtmana v svém čele.

Tato ujištění i výhody byly jim nejvyšším dekretem dvorským z 11. července 1792 opakovány s dodatkem, že moravská deputace má býti se svým hejtmanem v čele zvláště předvedena u obou Veličenstev, císaře i císařovny. Roku 1792 žádané zvláštní skládání holdovací přísahy, jakož i zvláštní vyvolávání moravských deputovaných skrze jejich zemského hejtmana k holdování byly však posledně uvedeným dvorským dekretem odepřeny s poznačením, že má pro tentokráte zůstati při tom, co již jest nařízeno.

A. Jest otázka, co se má státi v příčině oznámeného moravským stavům korunování a dědičného holdování J. V. v Praze, a vzhledem k pozvání moravských stavův, aby tam skrze deputované se dostavili? — Prosebná nejpoddanější námitka k J. V., aby výkon holdovací jakožto markrabí moravský předsevzal v Brně, byla by asi úplně bezvýslednou, ježto nelze očekávati, že by J. V. se uchýlilo od rozhodnutí již pojatého a od příprav dle toho zahájených. Pro dědičné holdování na Moravě, kde od Ferdinanda II. roku 1628 žádného nebylo, musel by teprv vlastní obřad býti sepsán a stanoven, nehledě k jiným nesnázím a nesrovnalostem. — Zemský výbor jest toho mínění, aby se od žádosti, která moravským stavům již od J. V. císaře Leopolda II. a císaře Františka I. byla odepřena, prozatím upustilo a navrhuje, aby byl zemský hejtman požádán, aby vyslovil J. V. nejponíženější dík věrně poslušných čtyř stavů tohoto markrabství za sdělení, učiněná jim 6. a 27. ledna t. r. o nastávajícím dědičném holdování a korunování v Čechách a za pozvání, k stavům moravským došlá, aby se skrze vyslance dostavili k tomuto holdování a korunování. K tomu nechť připojí nejpoddanější prohlášení, že věrně-poslušní stavové nemohou potlačiti svou lásku a oddanost pro svého zeměpána a že jest jejich srdečnou touhou a nejvřelejším přáním, aby J. V. jakožto markrabí moravský předsevzal dědičné holdování v Brně, nicméně že z úcty k nejvyšší vůli projevené jsou příliš daleci toho, aby setrvali na prosbě, podané v desideriích z 10. července 1790 a od té doby opakované, ale

nikoliv povolené při korunování a holdování JJ. VV. císařů Leopolda II. a Františka I., nýbrž s věrností při každé příležitosti činně osvědčenou a s neobmezenou oddaností se usnesli, podrobiti se co nejochotněji příslušnému nejvyššímu nařízení, tam spěchati a svou přísahu neoblomné poddanosti s veselým srdcem tam složiti, kdekoliv J. V., našemu všeobecně milovanému a váženému zeměpánu, jest příjemno. Pouze prosí, aby J. V. z nejvyšší přízně a milosti při této příležitosti oblažilo zemi moravskou a město Brno nejvyšší přítomností a tam ode všech stavův a od celé země přijalo důkazy neoblomné věrnosti a přichylnosti.

Jako však ostatně neobmezená jest poslušnost moravských stavů do vůle svého nejmilostivějšího zeměpána, tak neobmezenou jest tentokráte jejich naděje a důvěra v nejvyšší spravedlnost J. V., že toto nařízené dostavení se k holdování do Prahy nebude zemi moravské nikterak na újmu nebo na škodu. A poněvadž moravským stavům nejvyšším dekretem z 1. července 1791 dáno jest nejmilostivější ujištění, že holdování, jež v Praze zároveň pro markrabství moravské má se předsevzíti, nemá ani neodvislosti moravských stavův od českých, ani jejich výsadám býti na úkor, a také bylo povoleno, že moravští stavové, a po připadě moravská stavovská deputace, bez překážky smějí zachovati přednost před stavy slezskými, při holdování státi pohromadě a zemského hejtmana míti v svém čele. Tato ujištění a výhody stavům moravským v nejvyšším dvorském dekretě z 11. července 1792, z podnětu nejvyššího korunování a holdování J. V. císaře Františka I. byly nejmilostivěji opakovány s dodatkem, že moravská deputace od zemského hejtmana, který bude v jejím čele, u obou Veličenstev, císaře i císařovny, zvlášť má býti předvedena. I osmělují se také tentokráte k ohrazení svých starobylých a ústavních práv i svobod prositi, aby věrným stavům země Moravské zajištění a výhody, udělené zmíněnými nejvyššími dekrety z 1. července 1791 a 11. července 1792, také vzhledem k nastávajícímu korunování a holdování, jež dle rozkazu pro zemi Moravskou má se v Praze konati, opětně byly zabezpečeny a povoleny. Důvěřujíce však v přemíru nejvyšší přízně a ve spravedlnost J. V., osmělují se věrně nejposlušnější čtyři stavové moravští, k příštímu úplnému odstranění všech jakýchkoli obav o samostatnost, nač by se mohlo v budoucnosti odkazovati,

pak k zachování výsad, opakovati další prosbu z 2. července 1792, aby stavové moravští hned po českých svou holdovací přísahu odděleně směli složiti, a svým zemským hejtmanem k tomu byli předvoláni a vyzváni; i těší se povolení této prosby tím spíše, ježto nejvyšší dekret dvorské kanceláře z 11. července 1792 jen pro tehdejší případ neuznal za vhodné, upustiti od dosavadního nařízení.

Zároveň nechť se zemský hejtman a sněmovní direktor poprosí, aby tyto prosby stavů svou mocnou přímluvou co nejúsilovněji podporoval.

B. Dalším odstavcem porady jest určení počtu deputovaných. J. V. ponechalo nejvyšším rozhodnutím z 27. ledna t. r. věrně nejposlušnějším stavům na vůli, zdali k tomuto slavnostnímu výkonu chtějí voliti z každého stavu po jednom či po dvou deputovaných. Zemský výbor pokládá za přiměřené důstojnosti země, aby k tak slavnostnímu zastoupení bylo určeno a zvoleno vedle zemského hejtmana a sněmovního direktora po 2 deputovaných z každého stavu; při tom však každému jinému zemskému stavu jest volno, připojiti se v Praze k této zvolené deputaci. Zvolení deputovaní mají se dostaviti k slavnostnímu korunovačnímu a holdovačnímu výkonu v zevnější úpravě, přiměřené důstojenství stavův, a proto jest třeba, aby těmto deputovaným k pořízení slušného nového parádního oděvu, livreje pro služebnictvo, k uhrazení daleké a nákladné dopravy mnohých potřebností, k nákladnějšímu stravování v Praze a jiného potřebného nákladu povolen byl přiměřený příspěvek z fondu domestikálního i s cestovným, dle stavu odměřeným, a aby na jejich ubytování v Praze vykonány byly nutné přípravy a opatření.

Zde se poznamenává, že dle stavu předběžných akt zvolení deputovaní ohlásí se J. V. skrze presidium vysoké dvorské kanceláře a o jejich nejvyšší potvrzení se poprosí.

Pokud se tkne vyšetření bytů pro stavovskou deputaci, vstoupil, na došlý pokyn vysoké dvorské kanceláře, zemský hejtman v dorozumění s nejvyšším purkrabím pražským a skrze tohoto bylo zařízeno, že moravským deputovaným zjednáno bylo bezplatné poukázání jich. Musilo však za to při korunovaci císaře Leopolda roku 1791 3850 zl., při korunovaci císaře Františka roku 1792 1350 zl. dodatečně z fondu domestikálního býti zaplaceno. Bude tedy dle toho i tentokráte třeba požádati zem-

ského hejtmana, aby na náležitém místě zamluvil potřebné byty nábytkem opatřené se stájemi a kolnami jak pro svou osobu, tak i pro ostatní deputované. Při tom bude potřebí, aby deputovaní potřebu stájí i s kolnami, pokud vezmou s sebou víc než 2 koně a 1 vůz, vysokému presidiu napřed ohlásili. Poznamenává se, že při korunování a holdování J. V. císaře Leopolda II. stav panský a nejvyšší zemští officíři se 6 koňmi, preláti a rytíři se 4 koňmi vyjeli; jak se nyní má zaříditi, jest ještě neznámo a mělo by rovněž se požádati u zemského hejtmana o další dotaz a ohlášení.

Při korunování císaře Františka I. byl ještě všeobecný zemský smutek, tedy vjezd, všechny slavnosti a všechen náklad zapovězeny, proto tato korunovace nemůže nynější býti měřítkem.

O příspěvku pro deputaci buďiž rozhodnuto dle usnesení mimořádného shromáždění stavů z 22. června 1791 a za úvahy, že od deputovaných nelze žádati, aby nový a velký náklad ze svého pořizovali. Poněvadž příspěvek jest nevyhnutelným ku zvelebení lesku nejmilostivějšího mocnáře samého i k poctě veškerého moravského sboru stavovského, a to v době, kde všechny zmíněné potřeby bude nutno dráže platiti, buďiž povolena pro zemského hejtmana, jakožto vrchní hlavu stavů k zmíněnému cíli, jakož i k pořízení cesty tam i zpět, bez nároků na další náhradu, částka 10.000 zl., každému z deputovaných ze stavu panského po 4.500 zl., každému deputovanému ze stavu duchovního a rytířského po 3.500 zl. a stavu měšťanského po 1000 zl. — Stavové si lichotí, že J. V. neodepře tomu svého schválení, ježto

a) nebude chtíti uložiti náklad těchto slavností na zvolené deputované, jenž by jejich síle majetkové nebyl přiměřen;

b) deputovaní musí se objevovati, ne-li s nádherou, aspoň se vší možnou důstojností, zvláště když při této slavnosti stavové království českého zajisté ničeho ku zvelebení tohoto výkonu neopominou;

c) není tento náklad, jenž se má z fondu domestikálního hraditi, v žádném poměru k vydání, jehož by bylo třeba, kdyby J. V. ráčilo si dáti holdovati na Moravě;

d) pokladna domestikální tento náklad zcela dobře může hraditi a nemusí se utíkati k půjčce nebo přirážce na daň.

Zemský hejtman a sněmovní direktor byl požádán, aby tento návrh doporučil J. V. a vymohl jeho neodkladné potvrzení, s dodatkem, že jednotliví deputovaní musí ihned s velkým spěchem připravovati si vše potřebné a tedy v případě, že by mimo očekávání tento stavovský příspěvek nebyl povolen nebo i jen byl zmenšen, octli by se v nemalé nesnázi, ježto by většina jich zase složila úřad deputovaného, který mohli jen pro tento příspěvek přijati.

Tento odůvodněný návrh byl nejvyšším dvorským dekretem z 29. července 1791 pozměněn tak, že zemskému hejtmanovi bylo ze stavovské domestikální pokladny povoleno jen 6000 zl., deputovaným stavu panského po 3000 zl., stavu duchovenskému a rytířskému po 2330 zl. a stavu měšťanskému 670 zl. I nebylo možno přese všechny potomní námitky a prosby více, ba ani povolení cestovného a diét dosáhnouti.

Roku 1792 při korunování a holdování císaře Františka I., při všeobecném zemském smutku, byly čtyřem deputovaným vedle cestovních útrat povoleny diety stavovským deputacím vyměřené s výminkou, aby je řádně likvidovali, a to zemskému hejtmanovi 806 zl. 52 kr., deputovaným stavu duchovního a panského po 431 zl., stavu rytířského 326 zl., stavu měšťanského 217 zl. 24 kr.

Vzhledem k tomu, že, třebas slavnostního vjezdu nebude, přece parádní průvody a vjezdy s velkým nákladem se budou konati, zemský výbor navrhuje jako příspěvek z domestika:
zemskému hejtmanovi a sněmovnímu direktorovi . . . 5000 zl.,
deputovaným stavu duchovního po . . . . 1500 zl.,
deputovaným stavu panského po . . . . 2000 zl.,
deputovaným stavu rytířského po . . . . 1500 zl.,
deputovaným stavu měšťanského po . . . . 500 zl.
vedle, jak již svrchu poznamenáno, cestovného, stavům přiměřeného.

Návrh nechť se odůvodní s hlediska stavovského důstojenství a potřebného nákladu k tomu se strany jednotlivých deputovaných a zemský hejtman budiž požádán, aby k tomu vymohl nejvyšší schválení. Při tom jen se poznamenává, že domestikální fond tento výdaj, páčící se na 16.000 zl., může bez nejmenšího nebezpečí pro své potřeby hraditi. Na doklad toho

má se nadbytkem přiložiti účetní výkaz o nynější pokladní hotovosti fondu domestikálního.

Ostatně se tento návrh činí jen v očekávání, že vjezdy se 6 koňmi u stavu panského a se 4 koňmi u stavu duchovního a rytířského se nebudou konati. Kdyby tento nepředvídaný případ nastal, musil by zemský výbor navrhnouti příspěvky, které svrchu při korunování císaře Leopolda II. byly z nejvyšších míst povoleny, a to tím více, ježto za dnešních dnů všechny požadavky výstroje musí se dráže platiti, nežli bylo roku 1791.

Také dlužno uvážiti, neměl-li by také zemský sekretář rytíř Kronenfels k službě zemského hejtmana býti přibrán; zemský výbor to ponechává na vůli J. E. a stane-li se tak, nechť sekretář likviduje cestovné a diety.

Na konec dlužno se dožádati usnesení stavův o těchto věcech:

1. O daru korunovačním čili korunovačním itinerárním příspěvku.

Dle akt císařovna Marie Terezie nejvyšším reskriptem z 6. března 1743 žádala od moravských stavů, na hrazení nastávajících korunovačních útrat, donativum itinerarium 33.333 zl. 20 kr., jak to roku 1723 se stalo od císaře Karla VI. Tomuto nejvyššímu požadavku moravští stavové podrobili se usnesením 21. března 1743, i byl tento itinerární příspěvek, podle rozvrhující tabelly v aktech uložené, přiražen na vrchnostenské i poddanské lány, pak na daň z komínův, a vybírán.

Odvolávaje se na tento případ, císař Leopold II. nejvyšším reskriptem z 28. října 1791, tedy po korunování, žádal od stavů moravských touž částku 33.333 zl. 20 kr. a nařídil, aby byla přiražena na daň vrchnostenskou, s úplným ušetřením poddanského poplatníka. Avšak J. V. s otcovskou milostí a láskou k věrným stavům ustanovilo, aby toto korunovační itinerarium bylo určeno nějakému zbožnému účelu v zemi a ponechal stavům návrh, jak by chtěli tohoto daru dle nejvyššího záměru co nejpřiměřeněji použiti. Stavové korunovační itinerární příspěvek převzali na tehdejší vrchnostenskou daň a založili z něho korunovační itinerární fond pro chorobinec a blázinec.

J. V. císař František I., dle došlého dekretu dvorské kanceláře z 27. června 1792 a dekretu dvorské komory z 6. července 1792, rozhodl se přijati od českých stavů obvyklý dar koruno-

vační, za to však prominul, pro tentokráte a bez důsledků pro budoucnost, českým, jakož i moravským a slezským stavům obvyklé itinerarium.

Ukazují tedy předběžná akta i případy, že od dob Karla VI. od moravských stavů žádáno bylo korunovační itinerarium o 33.333 zl. 20 kr. při každé korunovaci a že jen císař František I. se ho, bez důsledků, zřekl.

Jak tomu má býti nyní při ohlášeném korunování J. V., nyní vládnoucího, stavům dosud není známo. Dle mínění zemského výboru bylo by nejvhodnějším požádati zemského hejtmana a sněmovního direktora, aby o té věci vhodným způsobem soukromě učinil dotaz a aby pro případ, že by itinerární příspěvek byl požadován, obvyklým způsobem byl povolen, s prosbou, aby se směl přiraziti na všechny berní povinnosti zemské, totiž na daň pozemkovou, urbariální, domovní činžovní a domovní třídní

2. Pro případ, že by J. V. věrné zemi chtělo přáti nejvyššího blaha a na Moravu přijíti, byly by slavnostní přijetí a pobyt v Brně spojeny s výlohami, k jichž uhrazení prozatím přibližná částka rovněž by se mohla povoliti buď z domestika nebo aspoň zapůjčiti. Tyto výlohy nemohou stavům býti těžkými, při prvním objevení se všeobecně ctěného zeměpána v zemi, neboť v poměru k výlohám holdovacím, kdyby se v zemi konalo, mohou býti jen nepatrné. Které slavnosti by se měly konati, aby JJ. VVúm císaři a císařovně pobyt zde co možná se zpříjemnil, záleželo by částečně na okolnostech a trvání nejvyššího pobytu. Zemský výbor pokládá tedy za přiměřené, aby veškeré zařízení bylo ponecháno moudrému důmyslu zemského hejtmana a aby k těmto výlohám povolena byla přibližná částka 12.000 zl. konvenční měny z fondu domestikálního, s výminkou, aby o všech výlohách stavům byl účet předkládán a aby J. E. k tomu ještě předběžně dosáhla nejvyššího schválení.

3. Kdyby JJ. VV. při nejvyšším příchodě na Moravu měla býti přijata na hranicích deputací a při odjezdu doprovázena až na hranice, buďtež k tomu deputovaní jmenováni a jim z fondu domestikálního povoleny diety a cestovné, vyměřené stavovským deputacím.

4. Konečně má se zvolené deputaci uděliti rozkaz, aby o tomto pro budoucnost důležitém korunovačním a holdovacím

aktu, o všech událostech při tom zběhlých, o slavnostech, o obyčejích při tom šetřených i obřadech vedla důkladný a obšírný záznam a svého času o tom podala obšírnou podrobnou zprávu, která se potom uschová ve stavovském archivu.[1])

6.

V Brně 2. května 1836.

Stavové moravští oznamují Aloisovi hraběti Ugartovi, moravsko-slezskému guvernerovi, moravskému zemskému hejtmanovi a sněmovnímu direktorovi, že by sice nejraději viděli, kdyby J. V. přijal jejich holdování, jakožto markrabí moravský, v Brně, že však bez ohledu na to, že jejich přání v této příčině již za císaře Leopolda II. a Františka I. a nyní znovu jsou zamítnuta, s osvědčenou věrností a oddaností se usnesli, vzdáti svůj hold panovníkovi tam, kde jemu se zalíbí. Pouze prosí, aby J. V. Moravu a město Brno navštívilo a tam ode všech stavův i od celé země přijalo důkazy nezlomné věrnosti a příchylnosti.

Stavové však doufají, že toto dostavení se jich k holdování do Prahy nebude jim nikterak škodlivo. Nejvyšším dvorským dekretem ze dne 1. července 1791 bylo jim ujištěno, že holdování v Praze nezávislosti stavů moravských od českých ani jejich výsadám nemá býti na škodu, dále že bylo dovoleno, aby moravská deputace měla přednost před poselstvím slezským a při holdování směla státi pohromadě a v čele míti zemského hejtmana; tato ujištění a výhody byly opakovány také ke korunování císaře Františka I. dvorským dekretem z 11. července 1792, zejména, že moravská deputace od svého hejtmana zemského bude předvedena císaři i císařovně; i prosí stavové zemského hejtmana, aby tytéž výhody a zajištění vymohl u J. V. také pro tuto korunovaci.

Stavové k odstranění všelikých obav o samostatnost a k zachování svých výsad opakují prosbu z 2. července 1792, aby hned po českých stavech směli odděleně složiti svou holdovací přísahu, k čemuž mají od svého zemského hejtmana býti

---

[1]) Vyřízení této zprávy zemského výboru v sněmovní schůzi, konané dne 2. a 3. května 1836, viz v Aktech sněmovních, str. 11. a násl. — Zpráva deputace o této korunovaci se nezachovala.

předvoláni a vybídnuti. Doufají v povolení této prosby tím spíše, ježto dvorským dekretem z 11. července 1792 bylo jen pro tentokráte odepřeno, uchýliti se od dosavadních zařízení.

V dalším se oznamuje volba holdovací a korunovační deputace a podává se prosba, aby zemský hejtman této volbě vymohl nejvyššího schválení.

7.

V Brně 2. května 1836.

Guverner moravsko-slezský a zemský hejtman moravský Alois hrabě Ugarte tuto žádost stavů moravských předkládá císaři prostřednictvím nejvyššího dvorského kancléře.

8.

Guverner moravsko-slezský a zemský hejtman moravský Alois hrabě Ugarte J. E. Antonínovi Bedřichovi hraběti Mitrovskému, nejvyššímu kancléři a presidentu studijní dvorské komise. — V Brně 7. května 1836.

Prohlášení stavů moravských v sněmovní schůzi z 2. května t. r. v příčině korunování a holdování J. V. v Praze týkají se také nákladu a umístění zvolené deputace a poněvadž tyto věci nemohly býti pojaty do zprávy k J. V., podané 2. května t. r., dovoluji si prositi V. E. za povolení těchto návrhů:

1. Příspěvek pro deputované z fondu domestikálního.

Již při korunování císaře Leopolda II. bylo v mimořádné schůzi stavovské dne 22. června 1792 (sic)[1]) uznáno, že deputovaní nemohou tak veliký nevyhnutelný náklad ze svého pořizovati, poněvadž musí se konati ku zvýšení lesku nejmilostivějšího mocnáře i ke cti veškerého moravského sboru stavovského, i bylo tedy navrženo pro zemského hejtmana k pořízení cestovních i jiných výloh . . . . 10.000 zl.,
pro dva deputované ze stavu duchovního po 3500 zl. . 7.000 zl.,
pro dva deputované ze stavu panského po 4500 zl. . 9.000 zl.,
pro dva deputované ze stavu rytířského po 3500 zl. . 7.000 zl.,

[1]) Má býti: 1791.

pro dva deputované ze stavu měšťanského po 1000 zl. . 2.000 zl., což mělo se bez nároků na jiné platy vyplatiti z fondu domestikálního.

Návrh byl takto podporován:

a) nemůže býti úmyslem J. V., aby stavové sami nesli toto břímě, které jejich jmění není přiměřeno;

b) stavové musí vystupovati, ne-li s nádherou, tedy přece se všemožným důstojenstvím, ježto stavové království Českého zajisté ku zvelebení tohoto vznešeného výkonu seč jsou přispějí;

c) náklad není v žádném poměru k výloze, jež by byla nutna, kdyby J. V. dalo si holdovati na Moravě;

d) domestikální pokladna může náklad snadno uhraditi, a netřeba bráti útočiště k půjčce nebo k přirážkám na daň zemskou;

e) zvolení jednotliví deputovaní musí pořizovati již nyní s největší rychlostí vše potřebné, tedy v případě, že by mimo nadání stavovský příspěvek nebyl povolen, anebo jen měl býti zmenšen, deputovaní octli by se v nemalé nesnázi, ježto by většina jich úřad deputovaného, které mohli jen pro tento příspěvek přijati, zase složili a vším způsobem žádali náhradu zbytečně učiněných výdajů z pokladny stavovské tím spíše, ježto jen pod touto výminkou volbu přijali.

Potomním vysokým dekretem dvorské kanceláře byl tento odůvodněný návrh změněn tak, že zemskému hejtmanovi . 6000 zl.,
oběma deputovaným stavu duchovenského po . . . . 2330 zl.,
„ „ „ panského po . . . . 3000 zl.,
„ „ „ rytířského po . . . . . . 2330 zl.,
„ „ „ měšťanského po . . . . . 670 zl.
ze stavovské pokladny domestikální bylo povoleno.

Všechny důvody, uvedené roku 1791, mají nyní tím spíše plnou platnost, ježto jest všeobecně uznáno, že nynější cena všech potřeb není v žádném poměru s cenou z roku 1791. Poněvadž dle přiloženého výkazu zemské účtárny jest o hotovosti domestikální pokladny podán důkaz, že výdaj bez újmy pravidelných závazků lze snadno uhraditi, byl od stavů řádně shromážděných učiněn návrh, aby se směly požadovati cestovné výdaje tam i zpět na řádné súčtování, dále aby na běžné útraty výstroje a pod. byl vyplacen paušál zem. hejtmanovi . 5000 zl.,

oběma deputovaným stavu duchovenského po . . . . 1500 zl.,
„ „ „ panského po . . . . 2000 zl.,
„ „ „ rytířského po . . . . 1500 zl.,
„ „ „ měšťanského po . . . . . 500 zl.,
tedy úhrnem 16.000 zl.

Tento návrh však byl učiněn jen v očekávání, že při slavnostním výkonu nebudou jízdy stavu panského o 6 koních, stavu duchovního a rytířského o 4 koních, jinak by bylo nutno žádati částky, které byly povoleny při korunování císaře Leopolda II. roku 1791, v úhrnné summě 22.660 zl. konvenční měny, poněvadž zvýšená drahota všech potřeb proti roku 1791 deputovaným by působila ještě značné nesnáze. Jest tedy třeba, aby aspoň částky nahoře uvedené byly povoleny neztenčené, což navrhovati zemský hejtman pokládá tím více za svou povinnost, ježto by jinak bylo naprosto nemožno, zachovati důstojnost zastoupení země Moravské a vyhnouti se jejímu zahanbení, což by stavům moravským, vyznamenávajícím se tak velice svým věrným smýšlením, musilo býti neobyčejně citelným.

Poněvadž ostatně pro mnohonásobnou službu, kterou taková deputace činí nutnou, přidání stavovského sekretáře jest potřebné, budiž jemu vedle pravidelných diet povolena náhrada cestovného na řádný účet.

2. Bezplatný byt pro deputované v Praze.

Jakož jest dokázáno, že deputaci musí se uděliti prostředky, aby při slavnostním korunovačním a holdovacím výkonu mohli se objeviti v takovém zevnějšku, jak jest přiměřeno důstojenství stavovskému a aby mohli uhraditi velmi značné výdaje pro nové parádní uniformy, livreje služebnictva, cestu a útraty transportní, nákladné stravování v Praze atd., právě tak nezbytno bude postarati se o bezplatné jich ubytování v Praze, pak přidělení stájí i s kolnami, jak tomu bylo za korunování císaře Leopolda II. Moravští stavové, jimž dostávalo se vždy nejvýmluvnějších důkazů, jak výtečné ohledy má k nim J. E. a je s ochotou vděčně uznávanou podporovala, prosí také v tomto případě za vyšší pokyn v té věci k panu nejvyššímu purkrabímu českému, aby toto bezplatné umístění vhodně vyšetřil a pak v té příčině vše další smluvil s moravským zemským hejtmanem.

3. Slavnosti za nejvyšší přítomnosti J. V. v Brně.

Poněvadž moravští stavové doufají, že JJ. VV. oblaží tuto věrnou zemi svou návštěvou a nějaký čas v Brně pobudou, byly by jak slavnostní uvítání při zemských hranicích, slavnosti za pobytu, tak i doprovod při nejvyšším odjezdu nevyhnutelně spojeny s výlohami a na to již nyní dlužno pomýšleti. Poněvadž svrchu přiložený výkaz pokladní hotovosti domestikálního fondu podává uspokojivé přesvědčení, že navržená přibližná částka 12.000 zl. konvenční měny snadno se může uhraditi, a k tomu se druží povznášející zřetel, že první objevení se vřele milovaného zeměpána v zemi dlužno důstojným způsobem oslaviti, tyto útraty však jeví se velmi skrovnými u porovnání s oněmi, jež by nastaly, kdyby holdovací výkon byl pořádán v městě Brně, stavové doufají, že i tato summa bude povolena. Jaké slavnosti za nejvyšší přítomnosti by se měly konati, aby JJ. VV. pobyt zdejší se co nejvíce zpříjemnil, záleží jednak na jeho trvání, a ostatně stavové kladou ve mne, jakožto zemského hejtmana a sněmovního direktora, čestnou důvěru, že za mého řízení vše přiměřeně bude uspořádáno. Zatím bylo jen ustanoveno, že JJ. VV. mají od stavovské deputace zvláště k tomu zvolené, při nejvyšším příchodu býti slavnostně uvítána při zemských hranicích a právě tak při odjezdu až k nim doprovozena, při čemž deputovaným přísluší právo na náhradu vyměřených diet a cestovného z fondu domestikálního za řádného účtování.

Tyto tři prosby stavů moravských podávám V. E. v plném přesvědčení, že V. E., bdíc nad blahem země Moravské a majíc laskavé s ní účastenství, kde jde o čest země a zachování stavovského důstojenství, o jejich splnění se v plné míře přičiní. Ostatně o nastalých příbězích, slavnostech a zařízeních podána bude nejzevrubnější zpráva.

9.

Zemský hejtman moravský Alois hrabě Ugarte svobodnému pánu Rudolfovi Forgáčovi.

Aby se očekávaný pobyt JJ. VV. v Brně v měsíci srpnu co možná zpříjemnil, zamýšlím, na útraty moravských pánů stavů uspořádati veřejnou výstavu moravsko-slezských uměleckých a průmyslových výrobkův a prositi J. V. za jeho přítomnosti, aby uznal za hodné prohlédnouti si pokroky domá-

cího ducha uměleckého a průmyslového. Poněvadž Vaše Vysokoblahorodí uspořádalo takovou výstavu již roku 1833 s tak výtečným důmyslem a znalostí věci, že se jí dostalo nejvyšší i všeobecné pochvaly, lichotím si, že jakožto člen moravských pánů stavů tím ochotněji i tentokráte převezmete vrchní řízení a dozor při této výstavě, ježto jde o uskutečnění čistě stavovského podniku, jemuž budu věnovati nejúčinnější podporu. O potřebných předběžných zařízeních, k nimž patří také volba vhodné místnosti, račtež se poraditi s přísedícími zemského výboru, pány prelátem od svatého Tomáše a hrabětem Schafgotschem, které k tomu zároveň určuji za členy komise a na čem se společně uradíte, mně co nejdříve předložiti.

10.

Guverner moravsko-slezský Alois hrabě Ugarte moravskému stavovskému zemskému výboru. — V Brně 12. června 1836.

Nejvyšším rozhodnutím ze dne 31. května ustanoveno holdování na 3. září, korunování císaře na 7., císařovny na 12. září. Dle výnosu nejvyššího kancléře z 12. t. m. má se o tomto nejvyšším rozhodnutí neprodleně dáti všeobecná vědomost a postarati se, aby písemná prohlášení jednotlivých členů stavovských, týkající se závazku, dostaviti se osobně k nastávajícímu holdování, došla v náležitý čas a aby o tom podán byl zvláštní osobní seznam k předložení J. V.

J. V. dále nejmilostivěji ustanovilo, bez závazku pro příští případy, prominouti stavům českým, moravským a slezským zapravení jinak obvyklého itineráře o 100.000 zl. pro Čechy,
33.333 zl. pro Moravu,
6.666 zl. pro Slezsko, a
právě tak sprostiti české a moravské židovstvo od obvyklého příspěvku o 150.000 zl. pro Čechy a 50.000 zl. pro Moravu.

Pokud se týče ucházení se o hodnost svatováclavského rytíře, mají členové stavovští, kteří se chtějí o ni ucházeti, příslušné žádosti v pravý čas u mne podati, abych je mohl sebrati a předložiti presidiu vysoké dvorské kanceláře.

Konečně mi J. E. pan nejvyšší kancléř oznámil, že dle nejvyššího nařízení uvítání od stavovských deputovaných mo-

ravských nemá se konati na zemských hranicích, nýbrž v Brně, kdež J. V. míní pobýti.

11.

Guverner moravsko-slezský Alois hrabě Ugarte moravskému zemskému výboru. — V Brně 11. července 1836.

České presidium zemské oznamuje dle dekretu dvorské kanceláře, že J. V. prominulo stavům českým, moravským a slezským obvyklý itinerář o 100.000, 33.333 a 6666 zl. a českomoravské židovstvo sprostilo poplatku 150.000 zl. a 50.000 zl. Korunovační dar míní J. V. císař a císařovna v obvyklých částkách přijati, o čemž co nejdříve potřebné zvlášť bude nařízeno.

O tom se dává slavnému zemskému výboru výnosem z 12. června vědomost s podotčením, že o tom, mají-li stavové moravští vůbec podati dar korunovační, či jen příspěvek k němu zapraviti, byl u vysoké c. k. dvorské kanceláře zároveň dotaz učiněn a zpráva o tom se časem slavnému zemskému výboru podá.

12.

Guverner moravsko-slezský Alois hrabě Ugarte moravskému stavovskému zemskému výboru. — V Brně 30. července 1836.

C. k. dvorská kancelář dekretem z 18. července t. r. oznamuje, že dle starodávné zvyklosti od stavů moravských a slezských nebyl požadován dar korunovační.

O tom se dává slavnému moravskému zemskému výboru vědomost vzhledem na výpis z protokolu z 11. t. m.

13.

Nejvyšší dvorský kancléř Antonín Bedřich hrabě Mitrovský guverneru moravsko-slezskému Aloisovi hraběti Ugartovi. — Ve Vídni 27. května 1836.

Panu guvernerovi na zprávu ze 7. t. m. prozatím se sděluje, že co se týče zabezpečení bytů pro moravskou stavovskou deputaci v Praze se zřetelem na výnosy dvorské kanceláře z 15. července 1791, pak 25. července a 5. srpna 1791, jest se dorozuměti

s panem nejvyšším purkrabím českým, jemuž zároveň dostává se potřebného poukazu; ostatně dojdou o tom ještě nejvyšší ustanovení.

14.

Zemský hejtman moravský členům deputace korunovační. — V Brně 14. června 1836.

Poněvadž dle došlého sdělení J. E. pana nejvyššího kancléře o zabezpečení bytů pro moravskou stavovskou deputaci ke korunování a holdování v Praze jest se dorozuměti s panem nejvyšším purkrabím českým, tedy očekávám od Vás co nejdříve oznámení, kolik koní a vozů míníte s sebou do Prahy vzíti, aby se zároveň pro jejich umístění mohlo potřebné zaříditi.

15.

V Brně 12. května 1836.

Hrabě František Žerotín oznamuje zemskému hejtmanu moravskému, že jakožto člen deputace při korunování v Praze, při rozsáhlosti (Weitschichtigkeit) města Prahy a její hornaté poloze, potřebuje stáj na 4 koně a kolnu na 3 vozy s prosbou, aby při bytu, který mu bude vykázán, na to byl vzat zřetel.

16.

Guverner moravsko-slezský Alois hrabě Ugarte moravskému stavovského zemskému výboru. — V Brně 18. července 1836.

Na dotaz slavného zemského výboru ze dne 16. června:

a) o dostavení se jednotlivých moravských stavovských členů při nastávajícím holdování v Praze, a b) o kompetenci o hodnost rytíře svatováclavského, oznamuje se dle presidiálního výnosu vysoké dvorské kanceláře ze dne 15. července:

ad a) Poněvadž moravští stavové, jakožto celek budou zastoupeni při holdování a korunování v Praze deputací, nejsou jednotliví členové moravských stavů nikterak vázáni, aby se k holdování osobně dostavili anebo podávali prohlášení o závazcích jim příslušných, kterýžto závazek týká se pouze českých stavů. Pokud však jednotliví členové moravských stavů přejí si na vlastní

útraty připojiti se ke korunovační deputaci, odcházející do Prahy, neklade se jim žádná překážka.

ad b) Vzhledem ke kompetenci členů stavu panského a rytířského o hodnost rytíře svatováclavského, nechť zůstane při zvyklosti, šetřené za císaře Leopolda II. i Františka I.; zůstává tedy při nejvyšší resoluci ze dne 31. května t. r., dle níž moravští členové mohou se o tuto hodnost ucházeti skrze české zemské presidium, ale v případě povolení musí se v Praze osobně objeviti.

17.

Presidium moravského výboru zemského Janu Ritschlovi, c. k. radovi a purkmistrovi v Brně. — V Brně 20. července 1836.

Jest potřebí, aby městské divadlo zdejší bylo pro přijetí JJ. VV. uvnitř nově vymalováno, přiměřeně vyzdobeno a osvětleno, vedle toho však aby pro ně byla nová přední opona; i zamýšlejí moravští páni stavové město Brno v tom podporovati asi 500 zl. konvenční měny. Račte pane purkmistře tedy v té věci s panem přísedícím zemského výboru Josefem hrabětem Schafgotschem další poradu konati a zavésti potřebná opatření.

18.

Presidium moravského zemského výboru všem zvoleným členům korunovační deputace. — V Brně 20. července 1836.

Dle došlého dekretu dvorské kanceláře z 23. června J. V. nejvyšším rozhodnutím z 21. června vzalo na vědomost volbu deputace ze dne 2. května za příčinou korunování a holdování v Praze vykonanou a nařídilo, aby v holdování a skládání přísahy šetřilo se pořádku stanoveného r. 1792.

Navržené paušální příspěvky pro deputované se však neschvalují, nýbrž těmto přiřčeny jsou jen pravidelné diety, a to pro deputované stavu duchovního a panského 15 zl., stavu rytířského 10 zl. a městského 6 zl., kromě toho mají se jim ze stavovské pokladny nahraditi cestovné a byty v Praze a o všech poplatcích mají se po skončené cestě jako obyčejně předložiti řádně doložené cestovné výkazy.

Dle došlého výnosu nejvyššího kancléře z 12. června t. r. J. V. určilo k nastávajícímu holdování v Praze den 3. září, k svému korunování 7. a ke korunování Jejího Veličenstva císařovny 12. září tohoto roku.

Poněvadž J. V. ustanovilo, že při nastávajícím nejvyšším korunování v Praze udělí několika členům stavu panského a rytířského hodnost svatováclavského rytíře, dává se členům moravských stavů na vůli, aby se o tuto hodnost skrze české zemské presidium ucházeli, ale v případě povolení musí se do Prahy osobně dostaviti.

Konečně dle sdělení nejvyššího kancléře nemá se dle nejvyššího nařízení uvítání od stavovských deputovaných moravských státi na zemských hranicích, nýbrž v Brně, kde J. V. ustanovilo tři dny pobýti.

O tom se Vám dává vědomost s dodatkem, že deputace má do Brna aspoň dva dny před nejvyšším příchodem, do Prahy den před nejvyšším příchodem doraziti. Do Brna přijedou JJ. VV. asi 17. srpna, do Prahy asi 27. Bližší zpráva o tom ještě bude podána.

Páni purkmistři konečně se vyzývají, aby co nejdříve udali, kolik koní a vozů míní s sebou do Prahy vzíti, aby se o jejich ubytování mohla učiniti potřebná opatření.

Pokud ostatně jednotliví členové pánů stavů moravských na vlastní útraty chtějí se připojiti ke korunovační deputaci, vypravené do Prahy, ponechává se jim úplně na vůli.

Všichni členové stavů dostavtež se do Brna aspoň dva dny před příchodem JJ. VV., aby se v případě potřeby mohla konati porada při rozšířeném výboru zemském.

19.

Nejvyšší purkrabí pražský hrabě Chotek moravsko-slezskému hejtmanu zemskému hraběti Aloisovi Ugartovi. — V Praze 1. srpna 1836.

Hned po přijetí listu V. E. z $\frac{21}{30}$ července 1836 dal jsem skrze guberniální rady Janka a Crona, přidělené c. k. korunovační komisi, s přibráním c. k. rady a policejního vrchního komisaře Heydy zabezpečiti byty pro moravské pány deputované.

Pro V. E. jest najat byt o osmi úplně zařízených pokojích v domě hraběte Kounice na Malé Straně, Mostecké ulici č. 273

v 1. poschodí za paušální nájem 500 zl. konvenční měny pro celou dobu korunovační. Poněvadž však tamější stáj může jen 4 koně pojati, přibrány jsou místnosti v domě sousedním.

Páni deputovaní z duchovního stavu obdrží v někdejším paláci Jeho císařské Výsosti arcivévody Karla v Panské ulici na Novém městě č. 890, náležejícím nyní dvornímu radovi knížete Windischgrätze Weithnerovi, v 2. poschodí, 6 úplně zařízených panských pokojův a dvě předsíně, jež jsou tak rozděleny, že každý z pánů deputovaných může použiti 4 pokojů se zvláštními vchody a s velkým pokojem pro ceremoniáře, jež by snad s sebou přivezli. Koně i vozy pro ně lze v témže domě umístiti. Tento dům jest velmi blízko kostelu jak piaristskému, tak Jindřišskému.

Pro J. E. p. tajného radu hraběte Žerotína jest byt o 4 panských pokojích a 1 předsíni v 1. poschodí, stáj pro 4 koně a místnost pro 4 vozy v domě č. 342 na Starém městě v novém stromořadí, patřícím guberniálnímu a komerčnímu radovi Neumannovi. — Podobný byt v témže domě v 1. poschodí byl najat také pro c. k. komořího pana hraběte Schafgotsche, a oba byty jsou smluveny za paušální obnos 400 zl. konvenční měny. — Koně i vozy pana hraběte Schafgotsche mohou se umístiti v protějším domě hraběte Šlika.

Deputovaní stavu rytířského, pan Antonín rytíř Tersch a pan Arnošt rytíř Paburg, obdrží úplně stejný byt, jako deputovaní stavu duchovního, v 2. poschodí zmíněného domu Weithnerova a tamtéž jest místnost pro jejich koně a vozy.

V zadní části téhož domu jsou 4 pokoje pro pány deputované stavu měšťanského.

Všech 6 bytů najatých v domě Weithnerově jest na dobu korunovační, počítaje v to stáje pro 20 koní a 12 vozů, smluveno za paušální nájem 2100 zl. konvenční měny a jest zároveň postaráno, aby každý z těch bytů byl zvlášť označen a pro pány i jich služebníky dle předpokládané potřeby rozdělen a postelemi atd. opatřen.

Hledě na polohu a povahu těchto bytův a jejich zařízení, pak na mimořádnou, stále stoupající poptávku po zařízených bytech, nemohu než uznati vyšetřený nájem za laciný a žádám V. E., aby v příčině jeho poukázání stalo se potřebné opatření.

20.

Zemský hejtman moravský Alois hrabě Ugarte nejvyššímu purkrabí hraběti Chotkovi v Praze. — V Brně 8. srpna 1836.

O laskavém sdělení V. E. ze dne 1. t. m. v příčině vyšetřených bytů zpravil jsem ihned dotčené pány deputované. Za laskavé působení vzdávám jménem svým i ostatních pánů deputovaných nejzdvořilejší díky. Ježto ostatně nepochybuji, že určené byty jsou přiměřeně zařízeny a také byty pro deputované stavu měšťanského opatřeny zvláštními vchody: neváhám úhrnnou činži ve výši 2100 zl. konvenční měny na kvitance, vydané od korunovační komise, poukázati zdejší stavovské hlavní pokladně a žádám V. E., aby příslušní páni účastníci o tomto poukázání byli laskavě zpraveni.

*

Z presidia zemského výboru. — V Brně 8. srpna.

Deputovaným dává se zpráva o bytech v Praze najatých. Dále se oznamuje, že dle došlého presidiálního výnosu dvorské kanceláře z 6. srpna JJ. VV. přibudou do Brna 17. srpna a tam se zdrží do 20., 21. pak nastoupí cestu přes Litomyšl do Prahy, tam budou slaviti vjezd 1. září. Páni deputovaní nechť svůj odjezd tak zařídí, aby dorazili do Prahy den před příchodem JJ. VV. Poněvadž však jsem uznal za potřebné, konati před příjezdem JJ. VV. do Brna poradu s přítomnými pány stavy, 14. t. m., při sesíleném výboru, zvou se k ní také páni deputovaní.

*

Z presidia zemského výboru. — V Brně 8. srpna 1836.

Hlavní pokladně stavovské se poukazuje výplata 2100 zl. konvenční měny na nájem bytů pro korunovační deputaci stavů moravských v Praze.

21.

Kancléř Karel hrabě Inzaghy moravsko-slezskému guvernerovi Aloisovi hraběti Ugartovi. — Ve Vídni 11. srpna 1836.

Poněvadž dle oznámení nejvyššího purkrabí českého byty pro moravskou stavovskou deputaci ke korunování krále českého

v Praze jsou zabezpečeny, vyzývá se pan guverner, aby zařídil potřebné k zaplacení nájemného z fondu domestikálního.

22.

Ve Vídni 21. srpna 1836.

Nejvyšší kancléř hrabě Mitrovský oznamuje moravsko-slezskému guvernerovi hraběti Ugartovi, že dle kabinetního listu ze dne 19. srpna t. r. zmocňuje se moravské stavovské deputaci poukázati navržené částky peněžité, a to:

zemskému hejtmanovi . . . . 5000 zl.,
deputovaným stavu duchovního po . . . . 1500 zl.,
deputovaným stavu panského po . . . . 2000 zl.,
deputovaným stavu rytířského po . . . . 1500 zl.,
deputovaným stavu měšťanského po . . . . 500 zl.
konvenční měny z moravského stavovského fondu domestikálního. Za to nemají se počítati žádné diéty ani cestovní výlohy.

23.

V Brně 22. srpna 1836.

Na základě tohoto vyřízení nejvyšší dvorské kanceláře guverner, jakožto president zemského výboru, poukazuje jednotlivým členům deputace uvedené částky, v celku 16.000 zl. konvenční měny.

24.

Zemský hejtman moravský Alois hrabě Ugarte nejvyššímu kancléři Antonínovi Bedřichovi hraběti Mitrovskému z Mitrovic a z Nemyšle. — V Brně 12. srpna 1836.

Nejposlušnější čtyři stavové země Moravské z mimořádné sněmovní schůze, dne 2. května t. r. konané, odvolávajíce se na nejvyšší dekrety ze dne 1. července 1791 a 11. července 1792, k zachování svých starobylých a ústavních práv a svobod a k odstranění všech obav o samostatnost, též pro budoucnost,

mezi jiným podali ke stupňům posvátného trůnu nejponíženější prosbu, aby věrným stavům země Moravské při nastávajícím dědičném holdování v Praze, jak tomu dle zmíněných dekretů bylo při dědičném holdování JJ. VV. Leopolda II. a Františka I. roku 1791 a 1792, bylo vykázáno zvláštní místo, kde by se svým zemským hejtmanem pospolu stáli. V nejvyšším dekretě dvorské kanceláře o tom vydaném 23. června t. r. praví se: „že J. V. poručilo, aby se stavům dalo na jevo, že, pokud se týče jejich holdování i skládání přísahy, má se šetřiti pořádku stanoveného při korunování posledně konaném roku 1792.“

Dle toho stavové věrné země moravské měli uspokojivou naději, že z nich zvolená a do Prahy vypravená deputace, právě tak jako roku 1792 zmíněným dekretem ze dne 11. července bylo stanoveno a při tehdejším holdování šetřeno, obdrží zvláštní stanoviště při nastávajícím holdování.

Avšak v ceremoniálu, jenž mne došel, pro nastávající dědičné holdování v Praze, při vlastním holdovacím aktu, o moravských deputovaných zmínka se neděje, a proto také ve vzorci o postaveních, jež se mají zaujati, těmto žádné místo se neurčuje, čímž — zcela odchylně od řádu roku 1792 stanoveného — moravští stavové, po případě jejich deputace z dědičného holdování takřka bude vyloučena. I pokládám za svou povinnost, jakožto zemský hejtman a sněmovní direktor při této okolnosti, se zřetelem na nejoddanější prosbu moravských stavův a na nejvyšší rozkaz o tom vydaný, V. E. co nejnaléhavěji prositi za bližší určení ceremoniálu o nastávajícím holdování, aby se jím moravská stavovská deputace mohla říditi.

25.

Stavové moravští Aloisovi hraběti Ugartovi, pánu statků Přímětic a Kravské, moravsko-slezskému gubernatorovi. — V Brně 14. srpna 1836.

Dvorský dekret z 23. června t. r., oznámený dnešního dne moravským pánům stavům ve schůzi sesíleného zemského výboru, obsahuje nejvyšší rozkaz, „aby se stavům dalo na jevo, že při jejich holdování a skládání přísahy má se šetřiti pořádku, stanoveného za posledního korunování z roku 1792.“ Tento nejvyšší předpis týká se tedy řádu, jehož třeba šetřiti při holdování a

skládání přísahy, i nemohou stavové v něm shledati onoho uspokojivého nejvyššího zajištění, za které prosili v mimořádném sněmovním shromáždění z 2. května t. r., jakého se jim dostalo vysokým dvorským dekretem z 11. července 1792 dle nejvyššího rozhodnutí J. V. zemřelého císaře Františka I., že totiž holdování předsevzaté v Praze zároveň pro markrabství Moravské nemá býti na škodu ani nezávislosti moravských stavův od českých, ani jejich výsadám.

Poněvadž však takové obnovené zabezpečení jest ve zřízení zemském pro Moravu hluboce založeno a také od J. V. císaře Leopolda II. stavům se ho dostalo, zemské zřízení Moravy v mnohých věcech se podstatně odchyluje od zřízení českého; poněvadž dále bez tohoto zabezpečení moravští stavové by se musili obávati, při své osvědčené věrnosti a příchylnosti k nejjasnějšímu domu císařskému, že ztratí svá starodávná a ústavní práva i svobody v příčině své nezávislosti od stavů českých a všechny k tomu příslušné dřívější výhody při holdování, které spíše svým potomkům zachovati pokládají za svou nejsvětější povinnost; poněvadž konečně věrní stavové moravští v neobmezené důvěře v přízeň a milost svého nejspravedlivějšího zeměpána jsou přesvědčeni, že odmítnutí této nejoddanější prosby sotva by bylo úmyslem J. V.: prosí stavové V. E., jakožto zemského hejtmana a sněmovního direktora, aby prosbu stavů moravských ze dne 2. května v příčině nezávislosti jejich J. Vu ústavní cestou ještě jednou přednesl a nejmilostivější její povolení vymohl, zvláště když stavové věrné země Moravské tak často se těšili nejvyšší přízni a tato prosba ještě při každém dřívějším holdování došla povšimnutí a byla vyslyšena a tedy nešetření její musilo by pro stavy býti velmi zarmucujícím a bolestným.

Další prosba, kterou stavové moravští ještě předkládají, týče se ceremoniálu při jejich holdování a skládání přísahy v Praze.

Dle nejvyššího rozkazu má se při tom šetřiti řádu stanoveného z roku 1792. Avšak ceremoniál, který byl vydán pro nastávající holdování, zdá se, že nevyhovuje docela tomuto nejvyššímu nařízení, neboť není tam o moravské stavovské deputaci ani zmínky a tedy také v schematě, jež se tam naskytá, není jím zcela odchylně od řádu šetřeného roku 1792, pražádné místo vykázáno.

Při průvodu do oratoria do zámeckého kostela v den holdovací byli, dle řádu dříve šetřeného, také deputovaní moravští zařazeni, tentokráte neděje se o nich zmínka. Konečně praví starý ceremoniál, že předčítanou přísahu holdovací jak čeští páni stavové, tak i moravští páni deputovaní mají opakovati, v novém ceremoniálu o moravských deputovaných není zmínky.

V ceremoniále za příchodu JJ. VV. do Prahy 1. září rovněž nevědí moravští deputovaní, mají-li v nádvoří kaple sv. Vojtěcha se stavy českými k přijetí JJ. VV. se objeviti a kde se tam mají postaviti? Rovněž není v novém ceremoniále zmínky o moravských deputovaných při průvodech, které se konají při korunování JJ. VV. císaře i císařovny, a neudává se, kde se mají objeviti a kde postaviti nebo přiřaditi.

Poněvadž jest nejvřelejším přáním moravských stavův, aby jejich deputace při všech těchto slavnostních příležitostech zůstala pohromadě a k tomu cíli o pořádku, jehož se má šetřiti, náležitě byla poučena, toto poučení však se nenalézá v nově vydaném ceremoniálu: uznávají za potřebné, aby V. E., jakožto vysoce ctěnému zemskému hejtmanovi a sněmovnímu direktorovi co nejzdvořileji poděkovali za zakročení, jež se již stalo 12. t. m. k J. E. panu nejvyššímu kancléři v příčině stanoviska, jež moravská deputace při holdování má zaujati, zároveň však další prosbu podali, aby také k ostatním uvedeným námitkám a obavám vymohla se bližší ustanovení.

*

V Brně 15. srpna 1836.

Žádost guvernera moravsko-slezského, Aloisa hraběte Ugarte, předložena o těchto stížnostech císaři.

26.

Nejvyšší kancléř hrabě Mitrovský zemskému hejtmanu moravskému hraběti Ugartovi. — Ve Vídni 18. srpna 1836.

Obracím se zároveň k prvnímu nejvyššímu hofmistrovi J. V. knížeti Colloredo-Mannsfeldovi za poukázání zvláštního stanoviska pro V. E. a pro moravské stavovské deputované při holdování v Praze a za opravení tohoto nedopatření při ceremoniále, na-

vrženém pro holdování, a žádám také nejvyššího hofmistra za urychlené vyřízení tohoto pilného předmětu.

Při tom oznamuji V. E. vzhledem na přípis z 12. t. m., že vyřízení jeho přijde co nejdříve buď bezprostředně od pana nejvyššího hofmistra nebo ode mne.

27.

Nejvyšší kancléř hrabě Mitrovský zemskému guvernerovi hraběti Ugartovi. — Ve Vídni 21. srpna 1836.

Nežli o došlé námitce moravského stavovského zemského výboru (ze dne 14. srpna) dojde konečné rozhodnutí, zemský guverner nechť neodkladně sem doloží, jaké místo moravští stavovští deputovaní zaujímali při posledním korunování za příležitostí, jež v námitce stavů jsou naznačeny.

Je-li u stavů o ceremoniále tehda konaném buď písemný záznam nebo nějaký tištěný doklad, budiž sem předložen; neboť, poněvadž moravští stavové chtějí se vyhnouti všelikému sporu svých deputovaných se stavy českými, musí dříve zachovávaná zvyklost býti zevrubně naznačena a dlužno určiti, že moravští stavovšt deputovaní jen tam se objeví, kde jejich přítomnosti jest nevyhnutelně potřebí a kde se to může státi bez újmy jejich starých privilegií.

28.

Zemský hejtman moravský hrabě Ugarte nejvyššímu kancléři hraběti Mitrovskému. — V Brně 22. srpna 1836.

O otázce, jaké místo zaujímali moravští stavovští deputovaní při posledním korunování za příležitostí, které v námitce stavů byly naznačeny, spěchám uvésti toto ve známost:

Dle přiložené relace o korunování a holdování v Praze roku 1792, moravského stavovského deputovaného hraběte Dietrichsteina, str. 17, počalo 7. srpna 1792 slavnostní holdování týmže způsobem, jako se konala roku 1790. Roku 1791 dle rovněž přiložené tištěné ohlášky měli při holdování moravští deputovaní zvláštní místo. „Moravský zemský hejtman a moravští deputovaní stavu duchovního a panského připojili se k první

řadě českých pánů stavů; deputovaní stavu rytířského stáli za deputovanými stavu panského a za nimi deputovaní stavu měšťanského." — Předčítanou přísahu holdovační jak čeští stavové, tak moravští deputovaní měli opakovati a dle přiložené relace str. 18. stalo se to na předchozí předvolání nejvyššího purkrabí.

Dle téže relace str. 14. odebrala se moravská stavovská deputace 31. července 1792 na nádvoří kaple sv. Vojtěcha, aby tam s rovněž shromážděnými českými stavy zemskými vyčkala příchodu J. V. — Po holdovacím výkoně moravské deputaci dostalo se milosti, aby J. V. zvláště jménem moravských stavů, poděkovala za nejmilostivější přijetí holdovací přísahy (str. 18.).

Ježto ostatně přiložená relace odvolává se na dřívější relaci ze 14. října 1791 pana z Pillersdorfa o korunování J. V. císaře Leopolda II., přikládám také tuto se žádostí, aby všechny tyto přílohy po upotřebení byly moravským stavům vráceny.

29.

Nejvyšší dvorní hofmistr kníže Colloredo-Mannsfeld zemskému hejtmanovi moravskému hraběti Ugartovi. — Ve Vídni 21. srpna 1836.

Nejvyšší dvorní kancléř oznámil mi Vaše psaní ze dne 12. t. m., v němž pro dědičné holdování v Praze žádáte totéž postavení moravských deputovaných na blízku trůnu, jaké zaujímali za holdování roku 1792, a žádal mne, abych k zatímnému upokojení V. E. hned bezprostředně dle nejvyššího rozhodnutí, vydaného 21. června t. r., je vyřídil a také jemu o tom dal zprávu, aby o ní mohl uvědomiti stavy moravské.

Hledě k této žádosti, oznamuji toto V. E.:

Právě zmíněná nejvyšší resoluce z 21. června t. r. stala se mi teprve tímto vyjednáváním známou a dosud jsem pouze věděl, že se se strany stavů moravských o holdování vyjednává, neznal jsem však bližších podrobností tohoto vyjednávání. Shledal jsem tedy přiměřeným, abych nepředbíhal v této věci očekávaného nejvyššího rozhodnutí, a tedy jsem užil v ceremoniální osnově o holdování jen povšechných pojmenování: jako, stavové, stav panský, rytířský atd., právě tak, jak tomu bylo za holdování z 11. května 1743, při čemž ani stavové čeští, ani moravští nebyli výslovně poznamenáni, pod kterýmž hromadným pojmenováním tedy dle okolností by se byli mohli

rozuměti jak stavové těchto obou zemí, tak také — kdyby to bylo usneseno bývalo — pouze stavové čeští.

Že tedy běží o první případ, ježto nyní znám v té příčině vydané nejvyšší rozhodnutí, leží v povaze věci samé.

Jak málo však vůbec bylo úmyslem, moravské stavovské deputované při nastávajících slavnostech korunovačních vylučovati z jejich starodávných výsad, dokazuje s dostatek okolnost, že tito jak v osnově o ceremoniále při nejvyšším příchodu v Praze, tak také v obou vzorcích o ceremoniále při korunovacích obou Veličenstev na příslušném místě zvláště se uvádějí.

V. E. tedy z tohoto sdělení nabude uspokojivého přesvědčení, že moravským pánům deputovaným při nastávajícím holdování zajisté bude vykázáno místo, dle příkladu z r. 1792 jim příslušné.

30.

Nejvyšší hofmistr císařův kníže Colloredo-Mannsfeld zemskému hejtmanu moravskému hraběti Ugartovi. — V Praze 29. srpna 1836.

Vaše podání k nejvyššímu kancléři ze dne 22. t. m. o postavení moravské deputace při nastávajících slavnostech v Praze bylo mi oznámeno.

Pro nalehavost věci odevzdám V. E. opis listu, který jsem v této záležitosti vydal zároveň nejvyššímu kancléři:

List nejvyššímu kancléři ze dne 29. srpna 1836.

Podání zemského hejtmana moravského obmezilo se v podstatě na námitku, že moravské stavovské deputaci při nastávajícím holdování v Praze právě tak, jako roku 1792, má býti vlastní stanovisko vykázáno, i pokládal jsem za vhodné, ve své odpovědi ze dne 21. t. m. pouze této věci zevrubněji se dotknouti.

Z laskavého přípisu V. E. ze dne 25. t. m. (jejíž přílohy se s díkem připojené vracejí) však se dovídám, že zmíněný pan hejtman zemský uznal za potřebné uvésti na přetřes také ještě některé jiné otázky, týkající se ceremoniálu při nastávajících slavnostech korunovačních, a vyžádati si o nich bližších zpráv.

Jest mi s potěšením, že mohu V. E. ujistiti, že v té příčině již učiněná opatření jsou úplně taková, aby pana zemského hejtmana o postavení moravské stavovské deputace při nastávajících slavnostech zcela uspokojila.

Není totiž ani nejmenší závady, aby moravští deputovaní v den nejvyššího příchodu do Prahy k slavnostnímu uvítání Jejich Veličenstev, tak jako čeští stavové, se neshromáždili v nádvoří kaple svatého Vojtěcha, potom při průvodě jak toho dne, tak i v den holdovací i v oba dny korunovační, právě tak jako čeští stavové, pokaždé se průvodu nesúčastnili; nicméně nemůže se jim při všech těchto příležitostech, právě tak, jak tomu dle konaných zde listinných šetření a dle přiložené relace stavovského deputovaného hraběte Dietrichsteina bylo roku 1792, vykázati zvláštní místo, nýbrž opětně se jim ponechává na vůli, aby se smísili po každé se stavy českými bez jakéhokoliv pořádku hodnostního. Chtějí-li se ostatně páni deputovaní při tom pokud možno držeti pohromadě, nelze jim v tom sice brániti, nicméně nelze toho dbáti k odůvodnění nějakého právního nároku.

Jen při holdování budou míti, jak jsem již dne 21. t. m. oznámil, vlastní stanovisko v sále holdovačním a budou pro ně při obou korunovacích zvláštní místa v kostele připravena.

Že také stavovská deputace moravská má holdovací přísahu opětovati, jest v povaze věci samé a výslovná zmínka v ceremoniální osnově nestala se o tom jen z důvodu, udaného v novém přípise z 21. t. m.

Co se konečně týče děkování deputace za nejmilostivější přijetí holdovací přísahy, není o tom nikde stopy ani ve velmi obšírných dvorských protokolech z let 1791 a 1792, ani v ceremoniálních předpisech, návodech atd., že by se to bylo stalo při holdovační slavnosti nějakým zvláště pozoruhodným způsobem, proto dlužno se domýšleti, že toto poděkování se stalo pouze hlubokou poklonou před nejvyšším trůnem na konci obřadu od moravské deputace právě tak, jako od stavů českých.

Kdyby však pan zemský hejtman byl toho mínění, že se nelze tímto mlčenlivým projevem úcty spokojiti, nechť na nejvyšším místě si vymůže soukromou audienci, ve kteréž by deputace své nejpoddanější díky J. V. mohla k nohám položiti.

Tento přípis v opise zaslán též pro naléhavost věci panu zemskému hejtmanu moravskému.

31.

Nejvyšší kancléř hrabě Mitrovský zemskému hejtmanu moravskému hraběti Ugartovi. — Ve Vídni 1. září 1836.

Při holdování a skládání přísahy moravských stavů dle nejvyššího rozhodnutí ze dne 21. června t. r. má se zachovávati pořádek stanovený za poslední korunovace, z čehož vyplývá uspokojení pro stavy, že také nynější pořádek jejich výsadám nikterak nemá býti na újmu; proto stavové s poukázáním na sdělení a ubezpečení učiněná jim r. 1792 mají se o tom zpraviti.

Ostatně odkazuje na přípisy nejvyššího hofmistra knížete Colloreda-Mannsfelda z 21. a 29. srpna.

32.

Josef rytíř Hoch, c. k. městský hejtman a policejní ředitel v Praze, zemskému hejtmanu moravskému Aloisovi hraběti Ugartovi. — V Praze 16. srpna 1836.

O byt V. E. v domě hraběte Kounice jest postaráno. Poněvadž však, jak se dovídám, V. E. míní s sebou vzíti četnější služebnictvo a také si přeje kuchyně pro svou potřebu, oznamuji, že o služebnictvo jest postaráno, o kuchyni si však vyprošuji dalšího rozkazu a také, aby sem prozatím byl poslán kuchař. Šest koní V. E. může býti buď pohromadě v domě majitele cihelny Hergeta na Nové ulici, nebo čtyři mohou býti umístěni v domě hraběte Kounice a dva v čísle 277 v Mostecké ulici. Prosím ze laskavé sdělení, kterému umístění V. E. dává přednost.

Pro pány deputované stavu duchovního a rytířského, kteří mají bydleti v domě Weithnerově v Panské ulici na Novém Městě, musila býti najata zvláštní stáj na Koňském trhu, poněvadž nepřítomný majitel domu Weithner dříve již svou stáj přenechal smlouvou jinam, což zde nebylo známo.

33.

V Brně 22. srpna 1836.

Zemský hejtman a guvernér Alois hrabě Ugarte děkuje rytíři Hochovi za obstarání bytu a sděluje, že jeho služebnictvem bude komorník, kuchař a čtyři mužští sloužící, pak 3 kočí, a žádá,

aby se dle toho potřebné v bytě zařídilo. O kuchyň postará se kuchař, který beztoho se služebnictvem přijede do Prahy o několik dnů dříve.

Koně si přeji míti čtyři v domě hraběte Kounice a druhé dva v domě čís. 277 v Mostecké ulici, je-li při tom zároveň postaráno o umístění vozů.

K umístění stáje pro pány deputované stavu rytířského a duchovního mimo dům Weithnerův na Koňském trhu, nemohu zatajiti, že tato změna bude pro pány deputované, jimž o tom dávám zprávu, s rozličným nepohodlím spojena a tudy jim velmi nepříjemna. Nenalezne-li se naprosto jiná pohodlnější náprava, nezbude asi pro krátkost času, než se tomuto nepohodlí podrobiti a račte mi oznámiti, jaký paušální nájem dlužno zapraviti za byty v domě Weithnerově bez stájí a jaký za nově najaté stáje? V kterém domě a čísle na Koňském trhu nové stáje jsou a kde se umístí vozy pánů deputovaných? Poněvadž však někteří páni deputovaní již se chystají na cestu do Prahy a tedy dříve tam dorazí: odkazuji je k bližším zprávám o těchto stájích na Vaše Blahorodí.

34.

Hrabě Chotek hraběti Ugartovi. — V Praze 21. srpna 1836.

Dle sdělení ze dne 8. srpna V. E. poukázala nájemné pro moravsko-slezské pány deputované ve výši 2100 zl. u moravské stavovské hlavní pokladny.

K této summě přistoupila ještě smluvená částka 90 zl. konvenční měny za dodatečný nájem stáje pro 18 koní, který jakožto přídavek z té příčiny musil býti zajištěn, poněvadž ještě není jisto, budou-li koně hraběte Schafgotsche moci býti umístěny v domě hraběte Šlika a poněvadž omylem od správce domu Weithnerova v Panské ulici udán byl přípustný nájem stáje na 20 koní, kde již před tím 12 stanovisk bylo pronajato, což se teprve po návratu dvorního rady Weithnera vysvětlilo; tedy tato výpomocná stáj musila se zabezpečiti v domě u Charousů na Koňském trhu naproti hostinci Keifertovu, aby při příchodu pánů deputovaných tito nebyli vydáni nesnázi.

Ostatně navrhuji V. E., aby ona celková summa 2190 zl. skrze moravskou hlavní pokladnu byla poukázána buď kamerál-

nímu platebnímu úřadu nebo české stavovské vrchní pokladně v Praze, poněvadž pro strany, které mají peníze přijati, jest spojeno s nesnázemi, aby si je v Brně vybíraly.

35.

V Brně 23. prosince 1836.

Zemský hejtman moravský hrabě Ugarte oznamuje moravskému stavovskému výboru zemskému, že mu nejvyšší komorní úřad odeslal přiměřený počet bronzových mincí, ražených z příčiny korunovace císaře a císařovny za krále a královnu českou.

Dle měřítka vysloveného zemským výborem 18. října t. r., má každý člen stavovský, který dostal minci zlatou, dostati také bronzovou minci korunovační; proto odevzdává zemskému výboru 46 takových mincí k rozdělení, nepočítaje v to mince pro zemského hejtmana a pro nejvyšší zemské officíry, jsoucí ve státní službě, totiž pro presidenta zemského soudu i pro nejvyššího písaře zemského, konečně pro hraběte z Bubna (dohromady 8 kusů).

Dle dřívějšího sdělení zemského hejtmana (ze dne 18. října) bylo po odečtení zemského hejtmana, zemského appellačního presidenta, presidenta zemského soudu a nejvyššího písaře zemského rozděleno: 3 veliké zlaté, 24 malých zlatých, 46 velkých stříbrných a 46 malých stříbrných mincí.

36.

Zpráva o účasti zemského sekretáře Kronenfelsa při korunovaci. — Bez data.

V dekretě dvorské kanceláře ze dne 23. června 1836 (dle nejvyššího rozhodnutí 21. června t. r.) připojena byla poznámka, že se stavovský sekretář zemský k moravské stavovské deputaci nemá přibírati, poněvadž pro něho v Praze není působnosti.

Ale ve schůzi rozšířeného výboru zemského ze dne 14. srpna stavové jednomyslně se usnesli, odvolávajíce se na platný řád z roku 1792, že, poněvadž tehda deputaci byl sekretář přidán a jemu dekretem dvorské kanceláře z 21. září 1792 byly předepsané diety povoleny, také nyní se tak má státi; neboť jak akta dokazují, vyrostla při takové deputaci písemná agenda vždy na více

než 100 čísel a kromě toho přihází se četné pochůzky a ústní vyřizování, jež ze slušnosti musí vyšší úředník vykonávati. Poněvadž k tomu se hodící čeští úředníci jsou v té chvíli značně vlastními pracemi zaneseni, mohla by deputaci vzniknouti velmi nepříjemná nesnáz a musila by vůbec postrádati stavovského úředníka, jemuž by mohla svou důvěru věnovati. Nad to sněmovním usnesením z 2. května jest ustanoveno, že se má o veškeré slavnosti, pokud moravští stavové tu spolupůsobí, podati pro archiv obšírná zpráva; tato práce se nemůže slušně žádnému deputovanému ukládati, k tomu povolán jest sekretář.

Tyto ohledy a další okolnost, že s tím spojeno jest stavovské důstojenství a poněvadž by nebylo vhodno, užívati služeb cizích úředníků, přiměly stavy na sněmě shromážděné, požádati zemského hejtmana, aby tuto nepřístojnost vytkl na nejvyšším místě a vymohl deputaci svolení, aby směla do Prahy s sebou vzíti stavovského sekretáře.

První stavovský sekretář Emanuel rytíř Kronenfels připojil se také osobně k této prosbě, podané císaři skrze zemského hejtmana (15. srpna 1836).

Na tuto prosbu, guvernérem hrabětem Ugartem důrazně podporovanou, nejvyšší kancléř hrabě Mitrovský oznámil tomuto, že se přibrání stavovského sekretáře k naznačeným pracem povoluje (21. srpna), načež hned potom (24. srpna) presidium zemského výboru u zemské hlavní pokladny poukázalo 1. stavovskému sekretáři Kronenfelsovi 500 zl. z fondu domestikálního. I byl vybídnut (25. srpna), aby se ihned připravil k odjezdu do Prahy, tam nejdéle do 29. srpna dorazil a očekával další rozkazy zemského hejtmana.

Když potom sekretář Kronenfels z korunovační cesty zase do Brna se navrátil, bylo mu od spojené kanceláře dvorské vytknuto, že podal účty z oněch 500 zl. příliš pozdě a na určité vybídnutí, dále že ono súčtování nebylo správným. I musil Kronenfels ještě jednou všechny své výdaje dopodrobna uvésti a pak teprve na přímluvu guvernerovu byl výkaz jeho od nejvyššího kancléře schválen.

I.

Rejstřík jmen osobních a místních.

II.

Rejstřík věcný

(týká se jen akt sněmovních str. 1—266).

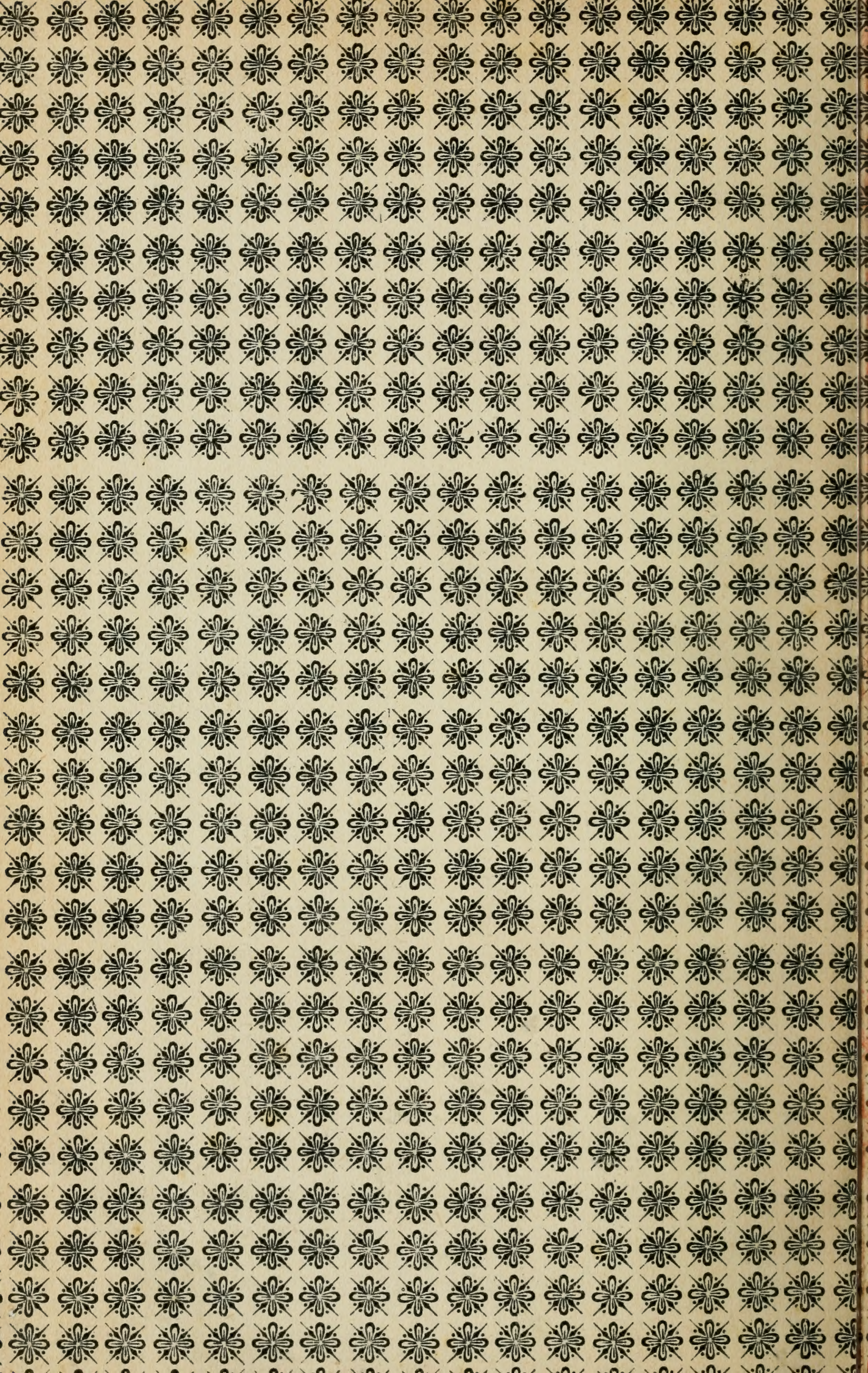

OBSAH.

Z akt sněmovních (1835—1848): Strana:

DODATEK.

Z akt korunovačních:

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 02 08 04 016 2